

**GLÓWNY URZĄD STATYSTYCZNY
CENTRAL STATISTICAL OFFICE**

Nr No. 4/2016

INFORMACJA INFORMATION

**O SYTUACJI
SPOŁECZNO-
-GOSPODARCZEJ
WOJEWÓDZTW**

**ON SOCIO-
-ECONOMIC
SITUATION
OF VOIVODSHIPS**

**ROK XXI
YEAR XXI**

**KWARTALNIK
QUARTERLY**

**WARSZAWA, KWIECIEŃ 2017
WARSAW, APRIL 2017**

Opracowanie publikacji
Preparation of the publication

GUS, Departament Badań
Regionalnych i Środowiska
*CSO, Regional and Environmental
Surveys Department*

kierujący
supervisor

Joanna Poświata – Naczelnik
Wydziału Analiz i Opracowań
Regionalnych
*Head of Regional Analyses and
Studies Section*

zespół
team

Małgorzata Brzostowska
Elżbieta Grobicka
Joanna Hausman-Czerwińska
Michał Moskalewicz
Anna Patejuk
Krystyna Przepióra

Projekt okładki
Cover design

Sylwester Jabłoński

Zakład Wydawnictw Statystycznych
Statistical Publishing Establishment

Przy publikowaniu danych GUS – prosimy o podanie źródła
When publishing the CSO data – please indicate the source

ISSN 0866-9333

Publikacja dostępna na
Publication available on

www.stat.gov.pl

PRZEDMOWA

Publikacja *Informacja o sytuacji społeczno-gospodarczej województw* jest kolejną edycją tego opracowania wydawanego z częstotliwością kwartalną od 1996 r. Zawiera szereg informacji charakteryzujących sytuację społeczno-gospodarczą województw. Wszystkie prezentowane kategorie zostały przedstawione w ujęciu dynamicznym, a także w relacji do przeciętnych wielkości dla kraju w okresach kwartalnych lub okresach narastających.

Opracowanie składa się z części analitycznej, wzbogaconej prezentacją graficzną w postaci zestawu map i wykresów oraz części tabelarycznej, w której zamieszczono dane statystyczne z zakresu ludności, rynku pracy, wynagrodzeń, emerytur i rent, cen, budownictwa mieszkaniowego, podmiotów gospodarki narodowej, produkcji sprzedanej przemysłu i budownictwa, wyników finansowych przedsiębiorstw, nakładów inwestycyjnych oraz rolnictwa. Dodatkowo w bieżącej edycji, kończącej rok, zaprezentowano charakterystykę poszczególnych województw. Część analityczna dostępna jest w formie PDF, natomiast tablice z danymi dostępne są w formie Excel. Szerszy zakres danych liczbowych dostępny będzie w Banku Danych Lokalnych w module danych krótkookresowych <https://bdl.stat.gov.pl>.

Dyrektor Departamentu
Badań Regionalnych i Środowiska

Dominika Rogalińska

PREFACE

The publication "Information on socio-economic situation of voivodships" is the subsequent edition of this elaboration issued on a quarterly basis since 1996. The edition contains a vast range of information characterizing the socio-economic situation of voivodships. All categories have been presented in terms of dynamics and in relation to national aggregates quarterly and cumulatively.

The elaboration consists of analytical part enriched with maps and charts as well as tabular part containing statistical data on population, labour market, wages and salaries, retirement pay and pensions, prices, residential construction, entities of the national economy, sold production of industry and construction, financial results of enterprises, investment outlays as well as agriculture. Additionally, in this edition which is the last one in the current year, the characteristics of voivodships are presented. Analytical part is presented in PDF format, whereas tables with data are accessible in Excel format. Detailed databases can be extracted online from Local Data Bank in dedicated section of short-term indicators module via our website <https://bdl.stat.gov.pl>.

*Director of Regional
and Environmental Surveys Department*

Dominika Rogalińska

SPIS TREŚCI	CONTENTS	Str. Page
Przedmowa	<i>Preface</i>	3
Spis treści	<i>Contents</i>	4
Uwagi ogólne	<i>General notes</i>	5
Uwagi metodyczne	<i>Methodological notes</i>	8
OBJAŚNIENIA ZNAKÓW UMOWNYCH	<i>SYMBOLS</i>	16
PODSTAWOWE TENDENCJE	<i>BASIC TRENDS</i>	17
LUDNOŚĆ	<i>POPULATION</i>	23
RYNEK PRACY	<i>LABOUR MARKET</i>	26
WYNAGRODZENIA	<i>WAGES AND SALARIES</i>	35
EMERYTURY I RENTY	<i>RETIREMENT PAY AND PENSIONS</i> ...	38
CENY	<i>PRICES</i>	40
BUDOWNICTWO MIESZKANIOWE	<i>RESIDENTIAL CONSTRUCTION</i>	45
PRODUKCJA PRZEMYSŁU I BUDOW- NICTWA	<i>PRODUCTION OF INDUSTRY AND CONSTRUCTION</i>	47
WYNIKI FINANSOWE PRZEDSIĘ- BIORSTW	<i>FINANCIAL RESULTS OF ENTER- PRISES</i>	49
NAKŁADY INWESTYCYJNE	<i>INVESTMENT OUTLAYS</i>	52
ROLNICTWO	<i>AGRICULTURE</i>	54
WOJEWÓDZTWA		
Dolnośląskie		63
Kujawsko-pomorskie		68
Lubelskie		73
Lubuskie		78
Łódzkie		83
Małopolskie		88
Mazowieckie		93
Opolskie		98
Podkarpackie		103
Podlaskie		108
Pomorskie		113
Śląskie		118
Świętokrzyskie		123
Warmińsko-mazurskie		128
Wielkopolskie		133
Zachodniopomorskie		138
TABLICE – W ODDZIELNYM PLIKU W FORMACIE EXCEL	<i>TABLES – PLACES IN SEPARATE EXCEL FORMAT FILES</i>	

UWAGI OGÓLNE

1. Dane zamieszczone w publikacji – jeśli nie zaznaczono inaczej – podano w **każdorazowym podziale administracyjnym kraju**.

2. Dane prezentuje się w układzie **Polskiej Klasyfikacji Działalności – PKD 2007**, opracowanej na podstawie Statystycznej Klasyfikacji Działalności Gospodarczej we Wspólnocie Europejskiej – Statistical Classification of Economic Activities in the European Community – NACE Rev. 2. PKD 2007 wprowadzona została z dniem 1 I 2008 r. rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 24 XII 2007 r. (Dz. U. Nr 251, poz. 1885) z późniejszymi zmianami.

3. W ramach PKD 2007 dokonano dodatkowo grupowania, ujmując pod pojęciem „**Przemysł**” sekcje: „Górnictwo i wydobywanie”, „Przetwórstwo przemysłowe”, „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych” oraz „Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją”.

4. Dane w podziale terytorialnym oraz w podziale według sekcji PKD 2007 opracowano **metodą przedsiębiorstw**.

5. Dane opracowano zgodnie z **każdorazowym stanem organizacyjnym gospodarki narodowej**.

6. Dane prezentowane w publikacji obejmują podmioty gospodarki narodowej bez względu na charakter własności.

7. Przez **podmioty gospodarki narodowej** rozumie się jednostki prawne, tj.: osoby prawne, jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą.

8. Pod pojęciem **podmiotów gospodarczych** rozumie się podmioty prowadzące działalność gospodarczą (produkcyjną i usługową) na własny rachunek w celu osiągnięcia zysku.

9. W publikacji dane w zakresie:

1) **przeciętnego zatrudnienia i przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń** dotyczą podmiotów gospodarczych sektora przedsiębiorstw, w których liczba pracujących przekracza 9 osób;

2) **produkcji sprzedanej przemysłu i budownictwa** dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób;

3) **wyników finansowych przedsiębiorstw niefinansowych oraz nakładów inwestycyjnych i inwestycji rozpoczętych** dotyczą podmiotów gospodarczych prowadzących księgi rachunkowe (z wyjątkiem jednostek prowadzących działalność gospodarczą zaliczoną według PKD 2007 do sekcji „Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo” oraz „Działalność finansowa i ubezpieczeniowa”), w których liczba pracujących przekracza 49 osób.

GENERAL NOTES

1. *Data in the publication, unless otherwise indicated, are presented according to **administrative division of the country in a given period**.*

2. *Data are presented according to the **Polish Classification of Activities – PKD 2007**, compiled on the basis of the Statistical Classification of Economic Activities in the European Community – NACE Rev. 2. PKD 2007 was introduced on 1 I 2008 by the decree of the Council of Ministers of 24 XII 2007 (Journal of Laws No. 251, item 1885) with later amendments.*

3. *The item “**Industry**” was introduced, including NACE Rev. 2 sections: “Mining and quarrying”, “Manufacturing”, “Electricity, gas, steam and air conditioning supply” as well as “Water supply; sewerage, waste management and remediation activities”, as an additional grouping.*

4. *Data according to territorial division as well as to NACE Rev. 2 sections are compiled using the **enterprise method**.*

5. *Data are compiled in accordance with to the **respective organizational status of units of the national economy**.*

6. *Data presented in publication cover entities of the national economy regardless of ownership.*

7. *The term **entities of the national economy** is understood as legal entities, i.e.: legal persons, organizational entities without legal personality as well as natural persons conducting economic activity.*

8. *The term **economic entities** is understood as entities conducting economic activity (production and service) on their own account in order to earn a profit.*

9. *In the publication data in regard to:*

1) ***average paid employment and average monthly gross wages and salaries** concern economic entities of the enterprise sector in which the number of employed persons exceeds 9 persons;*

2) ***sold production of industry and construction** concern economic entities, in which the number of employed persons exceeds 9 persons;*

3) ***financial results of non-financial enterprises and investment outlays and newly started investments** refer to economic entities keeping accounting ledgers (with the exception of units conducting economic activity included, in accordance with the NACE Rev.2, in section “Agriculture, forestry and fishing” and “Financial and insurance activities”), in which the number of employed persons exceeds 49 persons.*

10. Informacje odnoszące się do sektora przedsiębiorstw, prezentuje się w oparciu o definicję przedsiębiorstwa wprowadzoną w rozporządzeniu Rady (EWG) nr 696/93 z dnia 15 III 1993 r. w sprawie jednostek statystycznych do celów obserwacji i analizy systemu produkcyjnego we Wspólnocie. Zgodnie z ww. rozporządzeniem, przedsiębiorstwo jest traktowane jako jednostka organizacyjna produkująca wyroby lub świadcząca usługi, która osiąga korzyści z pewnego stopnia samodzielności w podejmowaniu decyzji, w szczególności w zakresie alokacji swoich bieżących zasobów. Przedsiębiorstwo prowadzi jedną lub kilka rodzajów działalności w jednym lub kilku miejscach i jest tworzone przez jednostkę prawną lub grupę jednostek prawnych. Sektor przedsiębiorstw obejmuje podmioty prowadzące działalność gospodarczą w zakresie: leśnictwa i pozyskiwania drewna; rybołówstwa w wodach morskich; górnictwa i wydobywania; przetwórstwa przemysłowego; wytwarzania i zaopatrywania w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych; dostawy wody; gospodarowania ściekami i odpadami oraz działalności związanej z rekultywacją; budownictwa; handlu hurtowego i detalicznego; naprawy pojazdów samochodowych, włączając motocykle; transportu i gospodarki magazynowej; działalności związanej z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi; informacji i komunikacji; działalności związanej z obsługą rynku nieruchomości; działalności prawniczej, rachunkowo-księgowej i doradztwa podatkowego, działalności firm centralnych (head offices); doradztwa związanego z zarządzaniem; działalności w zakresie architektury i inżynierii; badań i analiz technicznych; reklamy, badania rynku i opinii publicznej; pozostałej działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej; działalności w zakresie usług administrowania i działalności wspierającej; działalności związanej z kulturą, rozrywką i rekreacją; naprawy i konserwacji komputerów i artykułów użytku osobistego i domowego; pozostałej indywidualnej działalności usługowej.

11. Jako ceny stałe od 2011 r. przyjęto ceny stałe 2010 r. (średnie ceny bieżące 2010 r.).

12. Niektóre dane liczbowe zostały podane na podstawie danych nieostatecznych i mogą ulec zmianie w następnych publikacjach Głównego Urzędu Statystycznego.

13. Liczby względne (wskaźniki, odsetki) obliczono z reguły na podstawie danych bezwzględnych, wyrażonych z większą dokładnością niż podano w tablicach.

10. Information relating to the enterprise sector is presented based on the definition of "enterprise" – introduced by the regulation of the Council (EEC) No. 696/93 of 15 III 1993 on the statistical units for the observation and analysis of the production system in the Community. In accordance with the abovementioned Regulation the enterprise is the smallest combination of legal units that is an organizational unit producing goods or services, which benefits from a certain degree of autonomy in decision-making, especially for the allocation of its current resources. An enterprise carries out one or more activities at one or more locations. An enterprise may be a sole legal unit. Enterprise sector includes those entities, which carry out economic activities in the following areas: forestry and logging; marine fishing; mining and quarrying; manufacturing; electricity, gas, steam and air conditioning supply; water supply; sewerage, waste management and remediation activities; construction; wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles; transportation and storage; accommodation and food service activities information and communication; real estate activities; legal and accounting activities; activities of head offices; management consultancy activities; architectural and engineering activities; technical testing and analysis; advertising and market research; other professional, scientific and technical activities; administrative and support service activities; arts, entertainment and recreation; repair of computers and personal and household goods; other personal service activities.

11. As constant prices since 2011 were adopted – 2010 constant prices (2010 average current prices).

12. Some data are given on the basis of preliminary data and may change in subsequent publications of the Central Statistical Office.

13. Relative numbers (indices, percentages) are, as a rule, calculated on the basis of absolute data expressed with higher precision than that presented in tables.

14. Ze względu na zaokrąglenia danych, w niektórych przypadkach sumy składników mogą się nieznacznie różnić od podanych wielkości „ogółem”.

15. W publikacji zastosowano skróty nazw niektórych sekcji PKD 2007; skrócone nazwy zostały oznaczone w tablicach znakiem „Δ”. Zestawienie zastosowanych skrótów i pełnych nazw podaje się poniżej:

skrót abbreviation	pełna nazwa full name
sekcje PKD <i>sections of the NACE</i>	
Handel; naprawa pojazdów samochodowych <i>Trade; repair of motor vehicles</i>	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle <i>Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles</i>
Zakwaterowanie i gastronomia <i>Accommodation and catering</i>	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi <i>Accommodation and food service activities</i>
Obsługa rynku nieruchomości	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości
Administrowanie i działalność wspierająca	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca

16. Szersze informacje oraz szczegółowe wyjaśnienia metodyczne publikowane są w zeszytach metodycznych oraz opracowaniach branżowych GUS.

14. *Due to the rounding of data, in some cases sums of components may slightly differ from the amount given in the item “total”.*

15. *The names of some sections of NACE Rev. 2 used in publication have been abbreviated, abbreviations are marked in the tables with the sign “Δ”. The list of abbreviations used and their full names are given below:*

16. *Broader information and detailed methodological description are published in methodological volumes and branch statistical publications of Central Statistical Office.*

UWAGI METODYCZNE**1. Dane o:**

- 1) **ludności** zbilansowano na podstawie wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011 (NSP 2011) oraz danych ze sprawozdawczości bieżącej z ruchu naturalnego i migracji ludności;
- 2) urodzeniach i zgonach (w tym zgonach niemowląt) zostały obliczone zgodnie z kryteriami definicji urodzenia i zgonu noworodka – rekomendowanej przez Światową Organizację Zdrowia (WHO).

2. Dane o przeciętnym zatrudnieniu obejmują osoby zatrudnione na podstawie stosunku pracy w pełnym wymiarze czasu pracy oraz w niepełnym, po przeliczeniu na pełnozatrudnionych.

3. Dane o bezrobociu rejestrowanym dotyczące osób zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy prezentuje się zgodnie z ustawą z dnia 20 IV 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (tekst jednolity Dz. U. 2016 poz. 645, z późniejszymi zmianami).

Liczba bezrobotnych nie obejmuje osób odbywających m.in. szkolenie, staż, przygotowanie zawodowe dorosłych, pracę społecznie użyteczną oraz osób skierowanych do agencji zatrudnienia w ramach zalecenia działań aktywizacyjnych.

Bezrobotni w szczególnej sytuacji na rynku pracy to osoby, którym przysługuje pierwszeństwo w skierowaniu do udziału w programach specjalnych i które zgodnie z nowelizacją ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, obowiązującą od 27 V 2014 r., spełniają co najmniej jedno z kryteriów:

- 1) bezrobotni do 30 roku życia,
- 2) długotrwale bezrobotni,
- 3) bezrobotni powyżej 50 roku życia,
- 4) bezrobotni korzystający ze świadczeń pomocy społecznej,
- 5) bezrobotni posiadający co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia lub co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia,
- 6) bezrobotni niepełnosprawni.

Długotrwale bezrobotni są to osoby pozostające w rejestrze powiatowego urzędu pracy łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego dorosłych w miejscu pracy.

Bezrobotni nieposiadający prawa do zasiłku to zarejestrowane w urzędach pracy osoby poszukujące pracy, które utraciły bądź nie nabyły prawa do zasiłku.

METHODOLOGICAL NOTES**1. Data concerning:**

- 1) **population** are compiled on the basis of the results of the Population and Housing Census 2011 as well as current reporting data on vital statistics and population migration;
- 2) **births and deaths (including infant deaths)** – are calculated according to the definition of infant birth and death – recommended by the World Health Organization (WHO).

2. Data on average paid employment include persons employed on the basis of a labour contract on a full and part-time basis, converted to full-time work period.

3. Data on the unemployed persons registered in the powiat labour offices are presented in accordance with the Law of 20 IV 2004 on Promotion of Employment and Labour Market Institutions (uniform text Journal of Laws 2016 item 645, with later amendments).

Registered unemployment has not include persons who: undergoing traineeships, an internship, person undergoing occupational preparation of adults and social utility works and directed to employment agency within the framework of activation actions appointment.

Unemployed persons with a specific situation on the labour market are the persons, who are entitled to priority in appointment for participation in special programmes and who, in accordance with amendment to Law on Employment Promotion and Labour Market Institutions, in force since 27 V 2014, persons fulfilling at least one of the criteria:

- 1) unemployed persons below 30 years of age,
- 2) are long-term unemployed,
- 3) unemployed persons over 50 years of age,
- 4) unemployed persons benefiting from social assistance,
- 5) unemployed persons with at least one child under 6 years of age or at least one disabled child below 18 years of age,
- 6) disabled unemployed persons.

The long-term unemployed are persons remaining in the register rolls of the powiat labour office for the overall period of over 12 months during the last two years, excluding the periods of traineeship and occupational preparation of adult in the workplace.

Unemployed persons without benefits are persons registered in employment offices, in search for work, who either lost or did not acquire rights to benefits.

Stopę bezrobocia rejestrowanego obliczono jako stosunek liczby bezrobotnych zarejestrowanych do liczby cywilnej ludności aktywnej zawodowo, tj. bez pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.

Stopę napływu bezrobotnych obliczono jako stosunek liczby bezrobotnych nowo zarejestrowanych do liczby osób aktywnych zawodowo w końcu kwartału.

4. Dane o aktywności ekonomicznej ludności w wieku 15 lat i więcej opracowano na podstawie reprezentacyjnego Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL), prowadzonego w cyklu kwartalnym, metodą obserwacji ciągłej (ruchomy tydzień badania). Badaniem objęte są osoby będące członkami gospodarstw domowych w wylosowanych mieszkaniach z wyjątkiem osób przebywających poza gospodarstwem domowym, tj. za granicą lub w gospodarstwach zbiorowego zakwaterowania, 12 miesięcy i więcej.

Wyniki badania uogólniono w oparciu o bilanse ludności, opracowane na podstawie NSP 2011.

Ludność aktywna zawodowo obejmuje wszystkie osoby uznane za pracujące lub bezrobotne.

Do **pracujących** zaliczono wszystkie osoby w wieku 15 lat i więcej, które w okresie badanego tygodnia:

- 1) wykonywały, przez co najmniej 1 godzinę, pracę przynoszącą zarobek lub dochód, tzn. były zatrudnione w charakterze pracownika najemnego, pracowały we własnym (lub dzierżawionym) gospodarstwie rolnym lub prowadziły własną działalność gospodarczą poza rolnictwem albo pomagały (bez wynagrodzenia) w prowadzeniu rodzinnego gospodarstwa rolnego lub rodzinnej działalności gospodarczej poza rolnictwem;
- 2) miały pracę, ale jej nie wykonywały:
  - a) z powodu choroby, urlopu macierzyńskiego, urlopu rodzicielskiego lub wypoczynkowego,
  - b) z innych powodów, przy czym długość przerwy w pracy wynosiła do 3 miesięcy oraz od 2006 r. – powyżej 3 miesięcy i dotyczyła osób, które były pracownikami najemnymi i w tym czasie otrzymywały co najmniej 50% dotychczasowego wynagrodzenia.

Bezrobotni to osoby w wieku 15–74 lata, które w okresie badanego tygodnia nie były osobami pracującymi, aktywnie poszukiwały pracy i były gotowe ją podjąć w ciągu dwóch tygodni następujących po tygodniu badanym.

*The **registered unemployment rate** is calculated as the relation of number of registered unemployed persons to the economically active civilian population, i.e. excluding persons in active military service as well as employees of budgetary entities conducting activity within the scope of national defence and public safety.*

*The **inflow rate of unemployment** is calculated as a ratio of newly registered unemployed persons to the number of economically active persons at the end of a quarter.*

4. Data on the economic activity of the population, aged 15 and more, are compiled on the basis of the Labour Force Survey (LFS), which is conducted quarterly using continuous observation method (a sliding survey week). The survey includes the members of households in dwellings selected on a random basis excluding persons staying outside the households, i.e. abroad or living in institutional households, for 12 months or longer.

The survey results have been generalized based on population balances compiled on the basis on Population and Housing Census 2011.

Economically active population includes all persons who are considered as employed or unemployed.

*Among the **employed persons** are included all persons aged 15 or more who within the surveyed week:*

- 1) performed, for at least one hour, any work generating pay or income, i.e. were employed as paid employees, worked on own (or leased) agricultural farm, or conducted their own economic activity outside agriculture or assisted (without pay) in work on family agricultural farm or conducting family economic activity outside agriculture;
- 2) had work but did not perform it:
  - a) due to illness, maternity leave, parental leave or vacation,
  - b) due to other reasons, but the break in employment did not exceed 3 months and since 2006 – exceeded 3 months and concerned persons who were paid employees and during that period received at least 50% of the hitherto wages and salaries.

*The **unemployed** are persons aged 15–74, who within the period of the surveyed week did not work, actively sought work and were available for work within two weeks after the surveyed week.*

Do bezrobotnych zaliczono także osoby, które znalazły pracę i oczekiwały na jej rozpoczęcie przez okres nie dłuższy niż 3 miesiące oraz były gotowe tę pracę podjąć.

Współczynnik aktywności zawodowej obliczono jako udział aktywnych zawodowo (ogółem lub danej grupy) w liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej (ogółem lub danej grupy).

Wskaźnik zatrudnienia obliczono jako udział pracujących (ogółem lub danej grupy) w liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej (ogółem lub danej grupy).

Stopę bezrobocia obliczono jako udział bezrobotnych (ogółem lub danej grupy) w liczbie ludności aktywnej zawodowo w wieku 15 lat i więcej (ogółem lub danej grupy).

5. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto przypadające na 1 zatrudnionego w sektorze przedsiębiorstw obliczono przyjmując:

- 1) wynagrodzenia osobowe bez wynagrodzeń osób wykonujących pracę nakładczą oraz uczniów, a także osób zatrudnionych za granicą;
- 2) wypłaty z tytułu udziału w zysku lub w nadwyżce bilansowej w spółdzielniach;
- 3) honoraria wypłacone niektórym grupom pracowników za prace wynikające z umowy o pracę.

Dane o przeciętnych miesięcznych wynagrodzeniach brutto przypadających na 1 zatrudnionego obejmują zaliczki na poczet podatku dochodowego od osób fizycznych oraz składki na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne (emerytalne, rentowe i chorobowe) płacone przez ubezpieczonego pracownika, wprowadzone z dniem 1 I 1999 r.

6. Informacje o świadczeniach emerytalnych i rentowych (poza rolnikami indywidualnymi) dotyczą świadczeń wypłacanych w ramach pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych ze środków Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, budżetu państwa (w ramach dotacji celowej oraz od 2007 r. także z odrębnego rozdziału wydatków budżetu państwa), a także z budżetów Ministerstwa Obrony Narodowej, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Ministerstwa Sprawiedliwości.

Informacje o **świadczeniach emerytalnych i rentowych rolników indywidualnych** dotyczą świadczeń wypłacanych przez Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego ze środków Funduszu Emerytalno-Rentowego i budżetu państwa (w ramach dotacji celowej oraz od 2007 r. z odrębnego rozdziału wydatków budżetu państwa), a także ze środków wypłacanych w ramach pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecz-

The unemployed also include persons who have found work and were waiting to begin it within the period no longer than 3 months as well as persons who were available for that work.

*The **activity rate** is calculated as the share of the economically active persons (total or a given group) in population aged 15 and more (total or a given group).*

*The **employment rate** is calculated as the share of the employed persons (total or a given group) in population aged 15 and more (total or a given group).*

*The **unemployment rate** is calculated as the share of unemployed persons (total or a given group) in the number of economically active population aged 15 and more (total or a given group).*

5. Average monthly gross wage and salary per paid employee in the enterprise sector is calculated assuming the following:

- 1) *personal wages and salaries, excluding wages and salaries of outworkers and apprentices as well as persons employed abroad;*
- 2) *payments from a share in profit or in the balance surplus of cooperatives;*
- 3) *fees paid to selected groups of employees for performing work in accordance with labour contract.*

Data regarding the average monthly gross wages and salaries per paid employee include deductions for personal income taxes as well as contributions to compulsory social security (retirement, pension and illness) paid by insured employees, introduced on 1 I 1999.

6. Information regarding retirement and other pension benefits (excluding farmers) concerns benefits which are paid in regard to non-agricultural social security system by the Social Insurance Institution from the source of the Social Insurance Fund, the state budget (within the scope of the targeted grant as well as since 2007 also from the separate division of the state budget expenditures) and also from the budgets of the Ministry of National Defence, the Ministry of Interior and Administration as well as the Ministry of Justice.

*Information regarding **retirement and other pension benefits for farmers** concerns benefits which are paid by the Agricultural Social Insurance Fund from the source of the Pension Fund and by the state budget (within the scope of the targeted grant as well as since 2007 from the separate division of the state budget expenditures) and also from the source which are paid in regard to non-agricultural social security system, in case of farmers who are authorized to receive benefits*

nych, w przypadku gdy rolnicy posiadają uprawnienia do łącznego pobierania świadczeń z tych środków.

Świadczenia emerytalno-rentowe nie obejmują wypłat emerytur i rent realizowanych na mocy umów międzynarodowych.

Świadczenia emerytalno-rentowe obejmują kwotę świadczeń należnych (bieżących oraz wyrównawczych) uwzględniającą od 2007 r. zmniejszenia m.in. z tytułu osiągnięcia przychodów z pracy.

7. Dane o wartości produkcji sprzedanej przemysłu (tj. górnictwa i wydobywania, przetwórstwa przemysłowego, wytwarzania i zaopatrywania w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych oraz dostawy wody; gospodarowania ściekami i odpadami oraz działalności związanej z rekultywacją) prezentuje się bez VAT i podatku akcyzowego, natomiast łącznie z wartością dotacji przedmiotowych, tj. dotacji do wyrobów i usług – w tzw. cenach bazowych.

Wartość **produkcji sprzedanej budownictwa** wyrażona w cenach bazowych, z uwagi na niewystępujący podatek akcyzowy i dotacje przedmiotowe, równa się wartości wyrażonej w cenach producenta.

Dane o produkcji sprzedanej przemysłu dotyczą działalności przemysłowej i nieprzemysłowej podmiotów gospodarczych zaliczanych do sekcji: „Górnictwo i wydobywanie”, „Przetwórstwo przemysłowe”, „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych” oraz „Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją” i obejmują:

- 1) wartość sprzedanych wyrobów gotowych (niezależnie od tego, czy otrzymano za nie należne opłaty), półfabrykatów i części własnej produkcji;
- 2) wartość robót i usług świadczonych odpłatnie, tj. zarówno przemysłowych, jak i nieprzemysłowych;
- 3) zryczałtowaną odpłatność agenta w przypadku zawarcia umowy na warunkach zlecenia lub pełne przychody agenta w przypadku zawarcia umowy agencyjnej;
- 4) wartość produktów w formie rozliczeń w naturze;
- 5) produkty przeznaczone na powiększenie wartości własnych środków trwałych.

8. Informacje o mieszkaniach oddanych do użytkowania dotyczą mieszkań w budynkach nowo wybudowanych i rozbudowanych (w części stanowiącej rozbudowę) oraz uzyskanych w wyniku przebudowy pomieszczeń niemieszkalnych.

from those sources simultaneously.

Retirement and other pension benefits systems do not provide for the payment of retirement and other pensions arising out of international agreements.

Retirement and other pension benefits include the amount of benefits due (current and compensatory), taking into account since 2007 the deductions, among others, in respect of achieving revenue from work.

7. Data on the value of sold production of industry (i.e. of mining and quarrying, manufacturing, electricity, gas, steam and air conditioning supply and also water supply; sewerage, waste management and remediation activities) are presented excluding VAT and the excise tax, but including the value of subsidies on products and services, in so-called basic prices.

The value of sold production of construction presented in basic prices, is equal to the value expressed in producer's prices due to the lack of excise tax and entity subsidies.

Data regarding sold production of industry concerns industrial and non-industrial activities of economic entities included to the sections: "Mining and quarrying", "Manufacturing", "Electricity, gas, steam and air conditioning supply" and "Water supply; sewerage, waste management and remediation activities" and covers:

- 1) the value of finished goods sold (regardless of whether or not payments due were received for them), semi-finished products and parts of own production;*
- 2) the value of paid work and services rendered, i.e. both industrial and non-industrial;*
- 3) flat agent's fee in the case of concluding an agreement on commission terms or full agent's fee in the case of concluding an agency agreement;*
- 4) the value of products in the form of settlements in kind;*
- 5) products designated for increasing the value of own fixed assets.*

8. Information regarding completed dwellings concerns dwellings in newly built and expanded buildings (partly comprising the expansion) as well as dwellings obtained as a result of investment adaptations, together with dwellings obtained from

Podziału na mieszkania w budynkach spółdzielni mieszkaniowych, indywidualnych (tj. realizowanych przez osoby fizyczne, fundacje, kościoły i związki wyznaniowe) oraz realizowanych z przeznaczeniem na sprzedaż lub wynajem dokonano na podstawie sposobu finansowania budowy lub przeznaczenia mieszkań.

9. Dane dotyczące wyników finansowych przedsiębiorstw dostosowano do ustawy o rachunkowości z dnia 29 IX 1994 r. (tekst jednolity Dz. U. 2016 poz. 1047).

Przychody z całokształtu działalności (kwoty otrzymane i należne) obejmują:

- 1) przychody netto ze sprzedaży produktów (wyróbów i usług), łącznie z dotacjami do produktów;
- 2) przychody netto ze sprzedaży towarów i materiałów, łącznie z kwotami należnymi z tytułu sprzedaży opakowań wielokrotnego użytku;
- 3) pozostałe przychody operacyjne;
- 4) przychody finansowe.

Koszty uzyskania przychodów z całokształtu działalności obejmują:

- 1) koszt własny sprzedanych produktów (wyróbów i usług), tj. koszty ogółem pomniejszone o koszt wytworzenia świadczeń na własne potrzeby jednostki i skorygowane o zmianę stanu produktów;
- 2) wartość sprzedanych towarów i materiałów według cen zakupu (nabycia);
- 3) pozostałe koszty operacyjne;
- 4) koszty finansowe.

Wyniki finansowe:

- 1) wynik finansowy brutto (zysk lub strata) jest to wynik na działalności gospodarczej — do końca 2015 r. korygowany o wynik zdarzeń nadzwyczajnych;
- 2) wynik finansowy netto (zysk lub strata) otrzymuje się po pomniejszeniu wyniku finansowego brutto o obowiązkowe obciążenia, które obejmują podatek dochodowy od osób prawnych i fizycznych oraz inne płatności wynikające z odrębnych przepisów.

Wskaźniki:

- 1) wskaźnik rentowności ze sprzedaży jest to relacja wyniku ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów do przychodów netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów;
- 2) wskaźnik rentowności obrotu brutto jest to relacja wyniku finansowego brutto do przychodów z całokształtu działalności;
- 3) wskaźnik rentowności obrotu netto jest to relacja wyniku finansowego netto do przychodów z całokształtu działalności;
- 4) wskaźnik poziomu kosztów jest to relacja

conversion of non-residential spaces. The division of dwellings into buildings of housing cooperatives, private buildings (i.e. realized by natural persons, foundations, churches and religious associations) as well as dwellings realized for sale or rent was made on the basis of the way of construction financing or dwellings designing.

9. Data on financial results of enterprises are adjusted to the Accounting Act dated 29 IX 1994 (uniform text Journal of Laws 2016 item 1047).

Revenues from total activity (sums received and due) include:

- 1) *net revenues from sale of products (goods and services) including subsidies on products;*
- 2) *net revenues from sale of goods and materials, including sums due from the sale of re-use packages;*
- 3) *other operating revenues;*
- 4) *financial revenues.*

Cost of obtaining revenues from total activity includes:

- 1) *the cost of products sold (goods and services), i.e., the total costs decreased by the costs of generating benefits for the needs of the entity and corrected by change in product stocks;*
- 2) *the value of goods and materials sold according to procurement (purchase) prices;*
- 3) *other operating costs;*
- 4) *financial costs.*

Financial results:

- 1) *gross financial result (profit or loss) is a result on economic activity — until the end of 2015 corrected by result on extraordinary events;*
- 2) *net financial result (profit or loss) is obtained after decreasing of the gross financial result by obligatory encumbrances, which include corporate and personal income tax as well as other payments resulting from separate regulations.*

Indices:

- 1) *sales profitability rate constitutes the relation of the result from the sale of products, goods and materials to net revenues from the sale of products, goods and materials;*
- 2) *gross turnover profitability rate constitutes the relation of gross financial result to revenues from total activity;*
- 3) *net turnover profitability rate constitutes the relation of net financial result to revenues from total activity;*

kosztów uzyskania przychodów z całokształtu działalności do przychodów z całokształtu działalności.

10. Podstawę do opracowania **wskaźników cen towarów i usług konsumpcyjnych** stanowi obserwacja cen reprezentantów towarów i usług.

Wskaźniki cen obliczono przy przyjęciu systemu wag opracowanego na podstawie struktury wydatków (bez spożycia naturalnego i wydatków na ubezpieczenie na życie) gospodarstw domowych na zakup towarów i usług konsumpcyjnych z roku poprzedzającego rok badany, uzyskanej z badania budżetów gospodarstw domowych.

Grupowania towarów i usług konsumpcyjnych dokonano na podstawie Klasyfikacji Spożycia Indywidualnego według Celu (COICOP).

11. Źródłem informacji o **cenach detalicznych** prezentowanych towarów żywnościowych są notowania cen prowadzone przez ankierów w wybranych punktach sprzedaży, w wytypowanych rejonach badania cen. Ceny żywności notowane są raz w miesiącu z wyjątkiem owoców i warzyw, w zakresie których notowania cen prowadzone są dwa razy w miesiącu.

12. Dane o **cenach skupu** dotyczą cen płaconych przez podmioty gospodarcze skupujące produkty rolne bezpośrednio od ich producentów. Przeciętne ceny obliczono jako iloraz wartości (bez podatku od towarów i usług) i ilości poszczególnych produktów rolnych. Prezentowane ceny skupu produktów rolnych pochodzą z badania miesięcznego (meldunek o skupie produktów rolnych realizowanym przez osoby prawne i samodzielne jednostki organizacyjne nie mające osobowości prawnej).

13. Źródłem informacji o **cenach produktów rolnych** i zwierząt gospodarskich uzyskiwanych przez rolników **na targowiskach** są miesięczne notowania cen dokonywane przez stałych ankierów na celowo wytypowanych ok. 440 targowiskach. Przeciętne ceny miesięczne obliczono jako średnie arytmetyczne wszystkich notowań w skali całego kraju i województw.

14. **Nakłady inwestycyjne** są to nakłady finansowe lub rzeczowe, których celem jest stworzenie nowych środków trwałych lub ulepszenie (przebudowa, rozbudowa, rekonstrukcja lub modernizacja) istniejących obiektów majątku trwałego, a także nakłady na tzw. pierwsze wyposażenie inwestycji.

4) cost level indicator constitutes the relation of the costs of obtaining revenues from total activity to revenues from total activity.

10. The basis for compiling the price indices of consumer goods and services is price observation of representatives of goods and services.

The consumer price indices have been calculated applying the weights system based on the structure of households expenditure (excluding own consumption and expenditures on life insurance) of particular groups of households on purchasing consumer goods and services, from the year preceding the surveyed year, derived from the household' budget survey.

The grouping of consumer goods and services is presented on the basis of the Classification of Individual Consumption by Purpose (COICOP).

11. The sources of information on retail prices of presented foodstuffs are quotations conducted by price collectors in selected sales outlets, in selected price survey regions. Prices of food are collected once a month, with the exception of fruit and vegetables, for which the quotations are conducted two times a month.

12. Data on procurement prices concern prices paid by economic entities purchasing agricultural products directly from their producers. Average prices were calculated as a quotient of value (without value added tax – VAT) and quantity of each agricultural product. Presented procurement prices come from monthly survey (reports on procurement of agricultural products from legal persons and organizational entities without legal personality).

13. The information on prices of agricultural products and livestock received by farmers on marketplaces comes from price quotations of agricultural products, provided by a network of interviewers collecting it on selected about 440 marketplaces. Average monthly prices were calculated as arithmetic mean of quotations from the entire country and from voivodships.

14. Investment outlays are financial or tangible outlays, the purpose of which is the creation of new fixed assets or the improvement (rebuilding, enlargement, reconstruction or modernization) of existing capital asset items, as well as outlays on so-called initial investments.

Nakłady inwestycyjne dzielą się na nakłady na środki trwałe oraz pozostałe nakłady.

Nakłady na środki trwałe są to nakłady na:

- budynki i budowle (obejmują budynki i lokale oraz obiekty inżynierii lądowej i wodnej), w tym m.in. roboty budowlano-montażowe, dokumentacje projektowo-kosztorysowe,
- maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia (łącznie z przyrządami, ruchomościami i wyposażeniem),
- środki transportu,
- inne, tj.: melioracje szczegółowe, koszty ponoszone przy nabyciu gruntów i używanych środków trwałych, inwentarz żywy (stado podstawowe) i zasadzenia wieloletnie, a ponadto odsetki od kredytów i pożyczek inwestycyjnych za okres realizacji inwestycji (z wyjątkiem odsetek nieuwzględnionych w wartości nakładów na środki trwałe przez podmioty stosujące Międzynarodowe Standardy Rachunkowości (MSR), wprowadzone od 1 I 2005 r.).

Pozostałe nakłady są to nakłady na tzw. pierwsze wyposażenie inwestycji oraz inne koszty związane z realizacją inwestycji. Nakłady te nie zwiększają wartości środków trwałych.

15. Pogłowie zwierząt gospodarskich podano na podstawie badań pogłowia trzody chlewnej i produkcji żywca wieprzowego oraz bydła, owiec, drobiu i związanej z tymi gatunkami produkcji zwierzęcej, prezentując dane według grup produkcyjno-użytkowych. Badania pogłowia trzody chlewnej i produkcji żywca wieprzowego prowadzone są 3-krotnie w roku — w marcu według stanu na 1 marca, w czerwcu według stanu na 1 czerwca i w grudniu według stanu na 1 grudnia, a badania pogłowia bydła i pozostałych gatunków zwierząt gospodarskich — 2-krotnie w roku — według stanu w czerwcu i grudniu.

16. Skup produktów rolnych dotyczy ilości produktów rolnych (roślinnych i zwierzęcych) skupionych przez podmioty gospodarcze bezpośrednio od producentów.

17. Globalna produkcja rolnicza obejmuje:

- 1) **produkcję roślinną**, tj. surowe (nieprzetworzone) produkty pochodzenia roślinnego (zbiory danego roku);
- 2) **produkcję zwierzęcą**, tj. produkcję żywca rzeźnego oraz surowych (nieprzetworzonych) produktów pochodzenia zwierzęcego i przyrost pogłowia zwierząt gospodarskich

Investment outlays are divided into outlays on fixed assets and other outlays.

Outlays on fixed assets include outlays on:

- *buildings and structures (include buildings and places as well as civil engineering works), of which, among others, construction and assembly works, design and cost estimate documentations,*
- *machinery, technical equipment and tools (including instruments, moveables and endowments),*
- *transport equipment,*
- *others, i.e., detailed meliorations, costs incurred for purchasing land and second-hand fixed assets, livestock (basic herd), long-term plantings, interests on investment credits and investment loans for the period of investment realization (except for interests not included in outlays on fixed assets by units that use International Accounting Standards (IAS), implemented since 1 I 2005).*

Other outlays are outlays on so-called initial investments as well as other costs connected with investment realization. These outlays do not increase the value of fixed assets.

15. *Farm animal stocks have been disclosed on the basis of surveys of pig stocks and production of pigs for slaughter and cattle, sheep, poultry and animal production related to these species, with data being presented according to production — utility groups. Surveys of pig stocks and production of pigs for slaughter are conducted three times a year — in March as of 1st March, in June as of 1st June and in December as of 1st December, while surveys of cattle and other farm animal species — twice a year — as at June and December.*

16. Procurement of agricultural products includes the quantity of agricultural products (crop and animal origin) purchased by economic entities directly from producers.

17. Gross agricultural output includes:

- 1) **crop output**, i.e., raw (not processed) products of plant origin (harvests for a given year);
- 2) **animal output**, i.e., production of animals for slaughter, raw (not processed) products of animal origin as well as the increase in farm animal stocks (livestock – the basic and working

(inwentarza żywego – stada podstawowego i obrotowego), do którego zaliczono: bydło, trzodę chlewną, owce, konie i drób.

Końcowa produkcja rolnicza stanowi sumę wartości: produkcji towarowej, spożycia naturalnego produktów rolnych pochodzących z własnej produkcji, przyrostu zapasów produktów roślinnych i zwierzęcych oraz przyrostu wartości pogłowia zwierząt gospodarskich (inwentarza żywego – stada podstawowego i obrotowego). Produkcja końcowa, w odróżnieniu od produkcji globalnej, nie obejmuje tych produktów pochodzących z własnej produkcji, które zostały zużyte na cele produkcyjne, np. pasz, materiału siewnego, obornika.

Towarowa produkcja rolnicza stanowi sumę sprzedaży produktów rolnych do skupu i na targowiskach.

W produkcji rolniczej (globalnej, końcowej i towarowej) prezentowane dane nie uwzględniają płatności uzupełniających do powierzchni upraw (m.in. chmielu, tytoniu, zbóż, oleistych, strączkowych i roślin przeznaczonych na nasiona oraz na paszę).

18. Przy ustalaniu produkcji rolniczej w cenach stałych przyjęto średnie krajowe ceny bieżące z roku poprzedzającego rok badany (dla sprzedaży targowiskowej – ceny uzyskiwane przez rolników na targowiskach, dla pozostałych elementów produkcji – średnie ceny skupu) z wyjątkiem ziemniaków, warzyw i owoców, w przypadku których przyjmuje się średnie ceny z dwóch kolejnych lat, tj. z roku poprzedzającego rok badany i z roku badanego.

herd), which include: cattle, pigs, sheep, horses and poultry.

***Final agricultural output** is the sum of the following values: market output, own consumption of agricultural products from own production, increases in inventories products of plant and animal origin and the increase in farm animal stocks (live-stock – the basic and working herd). Final output, as opposed to gross output, does not include those products from own output that were utilized for production purposes, e.g. feed, sown material, manure.*

***Agricultural market output** is the sum of agricultural product sales at procurement centres and on marketplaces.*

Agricultural output (gross, final and market) the presented data are not include supplementary area payments calculated for particular year (among others: hop, tobacco, cereals, oilseeds crops, pulses and plants intended for seeds and feed).

18. *The average national current prices for the year preceding surveyed year were assumed in calculating agricultural output in constant prices (for market sales – prices received by farmers at marketplaces, for other elements of production – average procurement prices), excluding potatoes, vegetables and fruits, for which the average prices for two consecutive years, i.e. the year preceding the surveyed year and the surveyed*

OBJAŚNIENIA ZNAKÓW UMOWNYCH*SYMBOLS*

- Kreska (-) – zjawisko nie wystąpiło.
magnitude zero.
- Zero: (0) – zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5;
magnitude not zero, but less than 0.5 of a unit;
- (0,0) – zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05.
magnitude not zero, but less than 0.05 of a unit.
- Kropka (.) – zupełny brak informacji albo brak informacji wiarygodnych.
data not available or not reliable.
- Znak x – wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe.
not applicable.
- Znak $\triangle$ – oznacza, że nazwy zostały skrócone w stosunku do obowiązującej klasyfikacji.
categories of applied classification are presented in abbreviated form.
- „W tym” – oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy.
- “Of which” – *indicates that not all elements of the sum are given.*

PODSTAWOWE TENDENCJE

Według wstępnego szacunku, w IV kwartale 2016 r. produkt krajowy brutto (PKB) był wyższy realnie o 2,7% w porównaniu z analogicznym okresem poprzedniego roku. Głównym czynnikiem kreującym wzrost PKB był popyt krajowy (wpływ na tempo wzrostu gospodarczego +2,4 p. proc., wobec +2,8 p. proc. w III kwartale 2016 r.), szczególnie spożycie ogółem (+2,6 p. proc.), w tym spożycie w sektorze gospodarstw domowych (+2,1 p. proc.). Obserwowany od I kwartału 2016 r. i pogłębiający się ujemny wpływ popytu inwestycyjnego (-1,6 p. proc.) mimo większego niż w poprzednim kwartale dodatniego wpływu zmian zapasów (+1,4 p. proc.), przełożył się na negatywny wpływ akumulacji (-0,2 p. proc. wobec -0,3 p. proc. w III kwartale 2016 r.). W związku z nieco większym wzrostem eksportu niż importu wystąpił pozytywny wpływ eksportu netto na tempo wzrostu gospodarczego (+0,3 p. proc. wobec -0,3 p. proc. w III kwartale 2016 r.).

Wartość dodana brutto w gospodarce narodowej w IV kwartale 2016 r. była wyższa w skali roku o 2,7% (wobec wzrostu o 4,5% w analogicznym okresie 2015 r.). Wzrost wyższy niż przeciętnie odnotowano m.in. w transporcie i gospodarce magazynowej (o 10,1%), handlu; naprawie pojazdów samochodowych (o 5,8%), informacji i komunikacji (o 5,5%), działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej; administrowaniu i działalności wspierającej (o 4,5%), obsłudze rynku nieruchomości (o 4,1%) oraz zakwaterowaniu i gastronomii (o 3,0%). W przemyśle wartość dodana brutto zwiększyła się o 2,7%, natomiast w budownictwie była niższa o 9,3% niż w roku poprzednim.

W 2016 r. produkcja sprzedana przemysłu (w cenach stałych) była o 3,1% wyższa niż w 2015 r., kiedy odnotowano wzrost o 4,9%. Wzrost produkcji przemysłowej wystąpił w 13 województwach, od 10,2% w podkarpackim do 0,2% w dolnośląskim. W województwach: zachodniopomorskim, łódzkim i kujawsko-pomorskim odnotowano spadek odpowiednio o: 2,8%, 0,7% i 0,6%. Produkcja budowlano-montażowa (w cenach stałych) realizowana w Polsce w 2016 r. była o 14,1% niższa niż w roku poprzednim, kiedy notowano wzrost o 2,8%.

W 2016 r. wyniki finansowe badanych przedsiębiorstw niefinansowych były korzystniejsze od uzyskanych w poprzednim roku. Wzrost przychodów z całokształtu działalności był większy od wzrostu kosztów ich uzyskania, co wpłynęło na poprawę wskaźnika poziomu kosztów. Zwiększył się wskaźnik rentowności ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów oraz wskaźniki rentowności obrotu brutto i netto. Poprawę większości wskaźników odnotowano w przedsiębiorstwach województw: łódzkiego, podkarpackiego i śląskiego, a pogorszenie – w przedsiębiorstwach województw: świętokrzyskiego, lubelskiego i opolskiego. W ogólnej liczbie badanych podmiotów zmniejszył się udział przedsiębiorstw

rentownych, natomiast nieznacznie zwiększył się ich udział w przychodach z całokształtu działalności gospodarczej.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw w 2016 r. było o 3,8% wyższe niż w 2015 r., kiedy notowano wzrost o 3,5%. Zwiększenie wynagrodzeń odnotowano we wszystkich województwach, największe w lubuskim (o 6,1%), zachodniopomorskim (o 5,6%) i wielkopolskim (o 5,3%), a najmniejsze w śląskim (o 1,0%), świętokrzyskim (o 3,1%) i łódzkim (o 3,2%). Zmniejszyła się rozpiętość w relacji do średniego wynagrodzenia w kraju pomiędzy województwami o najwyższym i najniższym przeciętnym wynagrodzeniu brutto w sektorze przedsiębiorstw i wyniosła 39,1 p. proc. (spadek o 0,8 p. proc. w porównaniu z poprzednim rokiem).

W 2016 r. przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw było o 2,8% wyższe niż w 2015 r. (przed rokiem wzrost o 1,3%). Zwiększenie odnotowano we wszystkich województwach, największe w pomorskim (o 5,1%), wielkopolskim (o 4,6%) i małopolskim (o 4,5%), najmniejsze w podkarpackim (o 1,0%) i łódzkim (o 1,3%).

W końcu grudnia 2016 r. w urzędach pracy zarejestrowanych było 1335,2 tys. osób bezrobotnych, tj. o 14,6% mniej niż przed rokiem. Spadek liczby bezrobotnych zarejestrowanych odnotowano we wszystkich województwach, od 19,3% w małopolskim do 8,1% w kujawsko-pomorskim.

Stopa bezrobocia rejestrowanego w końcu grudnia 2016 r. była najniższa od 25 lat i wyniosła 8,3%, tj. o 1,4 p. proc. mniej niż przed rokiem. W skali roku stopa bezrobocia zmniejszyła się we wszystkich województwach, od 2,1 p. proc. w zachodniopomorskim do 1,1 p. proc. w kujawsko-pomorskim, mazowieckim, opolskim i wielkopolskim. Najniższą stopę bezrobocia odnotowano w województwach: wielkopolskim (5,0%), śląskim (6,6%), małopolskim (6,7%) i mazowieckim (7,2%); najwyższą – w warmińsko-mazurskim (14,2%), kujawsko-pomorskim (12,1%) i podkarpackim (11,6%).

Poprawę sytuacji na rynku pracy wskazują również wstępne wyniki Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) za IV kwartał 2016 r. Według BAEL odnotowano spadek zarówno liczby bezrobotnych (o 20,9%), jak i stopy bezrobocia (o 1,4 p. proc. do poziomu 5,5%). Wzrosła liczba pracujących (o 0,3%) oraz zwiększył się wskaźnik zatrudnienia (o 0,6 p. proc. do 53,2%). Korzystniejsza była relacja liczby osób niepracujących do pracujących – na 1000 osób pracujących przypadało 880 osób bezrobotnych lub biernych zawodowo (wobec 902 osób przed rokiem).

Ceny towarów i usług konsumpcyjnych w 2016 r. były niższe niż rok wcześniej o 0,6% (wobec spadku 0,9% w 2015 r.). Stopniowe spowolnienie tempa spadku cen konsumpcyjnych obserwowane od połowy roku spowodowane było głównie rosnącą dynamiką cen żywności

i napojów bezalkoholowych, a w IV kwartale 2016 r. także wzrostem cen towarów i usług w zakresie transportu.

W IV kwartale 2016 r. wzrost cen towarów i usług konsumpcyjnych w skali roku wyniósł średnio 0,2%. Wzrost cen obserwowano w 12 województwach, największy w warmińsko-mazurskim (0,6%). W stopniu wyższym niż średnio w kraju wzrosły ceny również w województwach: lubuskim, pomorskim i świętokrzyskim (po 0,5%), opolskim (o 0,4%) oraz kujawsko-pomorskim, łódzkim, małopolskim i wielkopolskim (po 0,3%). W województwach podlaskim i zachodniopomorskim notowano spadek cen (po 0,1%), natomiast w dolnośląskim i podkarpackim ceny pozostały na poziomie z roku poprzedniego.

Według wstępnych szacunków, globalna produkcja rolnicza w 2016 r. w porównaniu z poprzednim rokiem zwiększyła się o 6,7%. Wzrosła zarówno produkcja roślinna (o 9,6%), jak i zwierzęca (o 3,1%). Na rynku rolnym w grudniu 2016 r. przeciętne ceny zbóż i ziemniaków jadalnych późnych były niższe niż przed rokiem. Wzrosły natomiast ceny skupu żywca rzeźnego wieprzowego i wołowego (bydła bez cieląt), mleka oraz targowiskowe ceny prosiąt na chów. Wstępne wyniki reprezentacyjnych badań zwierząt gospodarskich (przeprowadzone w grudniu 2016 r.) wskazują na zatrzymanie trendu spadkowego w pogłowie trzody chlewnej (we wszystkich grupach wiekowo-użytkowych) oraz zwiększenie pogłowia bydła. Według stanu z 1 grudnia 2016 r. pogłowie trzody chlewnej ogółem było wyższe o 4,9% od notowanego w analogicznym okresie 2015 r. Wzrost obserwowano w 13 województwach, w granicach od 31,7% w śląskim do 1,3% w zachodniopomorskim. Spadek pogłowia trzody chlewnej odnotowano w podlaskim (o 2,9%), dolnośląskim (o 2,0%) i małopolskim (o 1,8%). W ujęciu rocznym pogłowie bydła ogółem zwiększyło się o 3,9%, a wzrost jego liczebności obserwowano w 13 województwach – od 9,4% w wielkopolskim do 0,1% w lubuskim. Mniej bydła notowano w podkarpackim (o 5,4%), zachodniopomorskim (o 3,7%) i dolnośląskim (o 2,1%).

BASIC TRENDS

By preliminary estimate, in the fourth quarter of 2016, real gross domestic product (GDP) was higher by 2.7% compared with the corresponding period of the previous year. The main factor of GDP growth was domestic demand (influenced economic growth by +2.4 percentage points, against +2.8 percentage points in the third quarter of 2016), especially final consumption expenditure (+2.6 percentage points), including household consumption expenditure (+2.1 percentage points). Deepening negative impact of investment demand, observed since the first quarter 2016 (-1.6 percentage point) despite of the bigger than in previous quarter positive impact of changes in inventories (+1.4 percentage point) resulted in the negative influence of gross capital formation (-0.2 percentage point against -0.3 percentage point in the third quarter of 2016). Due to faster pace of growth of export than import, there was a positive influence of net export for the pace of economic growth (+0.3 percentage point against -3.0 percentage point in the third quarter of 2016).

Gross value added in national economy in the fourth quarter of 2016 was higher by 2.7% on an annual basis (after growth by 4.5% in the corresponding period of 2015). Growth higher than average noted among others in: transportation and storage (by 10.1%), trade; repair of motor vehicles (by 5.8%), information and communication (by 5.5%), professional, scientific and technical activities; administrative and support service activities (by 4.5%), real estate activities (by 4.1%) and in accommodation and catering (by 3.0%). There was an increase in gross value added of industry (by 2.7%) instead of construction where a decrease was noted (by 9.3%) in comparison to the previous year.

In 2016, sold production of industry (in constant prices) was by 3.1% higher than in 2015, when an increase was recorded by 4.9%. Increase of production of industry was observed in 13 voivodships – from 10.2% in podkarpackie to 0.2% in dolnośląskie. In zachodniopomorskie, łódzkie and kujawsko-pomorskie voivodships a decrease was noted by: 2.8%, 0.7% and 0.6% respectively. Sold construction and assembly production (in constant prices) of Poland in 2016 was by 14.1% lower than a year before, when an increase was noted by 2.8%.

In 2016 the financial results gained by surveyed non-financial enterprises were better than these recorded in the previous year. Increase of revenues from total activity was higher than costs of revenues acquisition, consequently cost level indicator improved. There was an increase of sales profitability rate of products, goods and materials as well as profitability rates of gross and net turnover. The improvement of most indicators was observed in enterprises of: łódzkie, podkarpackie and śląskie voivodships, whereas the deterioration – in enterprises of: świętokrzyskie, lubelskie and opolskie. In total number of surveyed entities the share of

profitable enterprises decreased, whereas their share in revenues from total activity slightly increased.

Average monthly gross wages and salaries in the enterprise sector in 2016 was by 3.8% higher than in 2015, when an increase was noted by 3.5%. The increases of wages and salaries was recorded in all voivodships; the highest – in lubuskie (by 6.1%), zachodniopomorskie (by 5.6%) and wielkopolskie (by 5.3%), whereas the lowest – in śląskie (by 1.0%), świętokrzyskie (by 3.1%) and łódzkie (by 3.2%). The range of average monthly gross wages and salaries in the enterprise sector in relation to national average between the highest and the lowest result in voivodships decreased and achieved 39.1 percentage points (decrease by 0.8 percentage points in comparison to the previous year).

In 2016 average paid employment in the enterprise sector was by 2.8% higher than in 2015 (increased by 1.3% a year before). Increases were recorded in all voivodships, the highest in pomorskie (by 5.1%), wielkopolskie (by 4.6%) and małopolskie (by 4.5%), the lowest – in podkarpackie (by 1.0%) and łódzkie (by 1.3%).

At the end of December 2016 in labour offices 1335.2 thous. unemployed persons were registered, i.e. by 14.6% less than a year before. Decrease of the number of unemployed persons was noted in all voivodships, from 19.3% in małopolskie up to 8.1% in kujawsko-pomorskie.

Registered unemployment rate at the end of December 2016 was the lowest since past 25 years and it was 8.3%, i.e. by 1.4 percentage point less than a year before. The unemployment rate declined year-on-year in all voivodships, from 2.1 percentage points in zachodniopomorskie to 1.1 percentage point in kujawsko-pomorskie, mazowieckie, opolskie and wielkopolskie. The lowest unemployment rate was noted in: wielkopolskie (5.0%), śląskie (by 6.6%), małopolskie (by 6.7%) and mazowieckie (by 7.2%); the highest – in wamińsko-mazurskie (14.2%), kujawsko-pomorskie (12.1%) and podkarpackie (11.6%).

Improvement in the labour market is also confirmed by the preliminary estimates of The Labour Force Survey (LFS) for the fourth quarter of 2016. According to the LFS the number of unemployed persons decreased (by 20.9%) as well as the unemployment rate (by 1.4 percentage point up to level of 5.5%). The number of employed persons increased (by 0.3%) and employed rate improved (by 0.6 percentage point to 53.2%). The relation between the number of persons not working to employed persons was more favorable – per 1000 working persons were 880 unemployed or economically inactive persons (against 902 persons in previous year).

Prices of consumer goods and services in 2016 were lower than a year before by 0.6% (against a decrease by 0.9% in 2015). Progressively slowing down the rate of lowering the consumer prices, observed since the half of the year is mainly a result of growing dynamics of food prices and non-alcoholic beverages, and in fourth quarter of 2016 also affected by the increase of the goods and services prices in the field of transport.

In the fourth quarter of 2016 the prices of consumer goods and services increased average by 0.2% on an annual basis. Increase of the prices were observed in 12 voivodships, the highest in warmińsko-mazurskie (by 0.6%). The increase of the prices recorded also in more than average level in Poland in lubuskie, pomorskie and świętokrzyskie (each by 0.5%), opolskie (by 0.4%) and kujawsko-pomorskie, łódzkie, małopolskie and wielkopolskie (each by 0.3%). Decrease of prices was noted in voivodships of podlaskie and zachodniopomorskie (each by 0.1% average), while in dolnośląskie and podkarpackie the prices remained at the level of the previous year.

According to the preliminary estimates, gross agricultural output in 2016 in comparison to the previous year increased by 6.7%. There was an increase of crop output (by 9.6%) and animal output (by 3.1%). On the agricultural market in December of 2016 the average prices of cereals and late edible potatoes were lower than a year before. However there was an increase of procurement prices of cattle and pigs for slaughter (cattle excluding calves), milk and marketplace prices of piglets. The preliminary results of representative survey of livestock (conducted in December of 2016) have shown that the downward trend of pigs livestock has stopped (in all production groups) and increase of cattle livestock. As of December 1st, 2016 pigs livestock in total increased by 4.9% than recorded in the corresponding period of 2015. The increase observed in 13 voivodships in range from 31.7% in śląskie to 1.3% in zachodniopomorskie. Decrease of pigs livestock noted in podlaskie (by 2.9%), dolnośląskie (by 2.0%) and małopolskie (by 1.8%). Cattle livestock in total increased on an annual basis by 3.9%, and it was observed in 13 voivodeships – from 9.4% in wielkopolskie to 0.1% in lubuskie. Decrease of the cattle recorded in podkarpackie (by 5.4%), zachodniopomorskie (by 3.7%) and dolnośląskie (by 2.1%).

LUDNOŚĆ

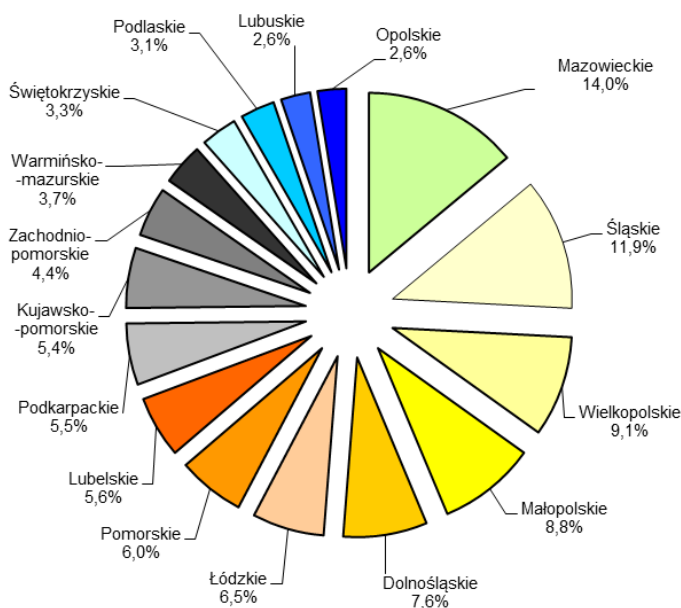
Rok 2016 był piątym z kolei, w którym zmalała liczba ludności po wzroście notowanym w latach 2008-2011. Tempo ubytku rzeczywistego było wolniejsze niż w roku poprzednim i wyniosło minus 0,01%, co oznacza, że na każde 10 tys. mieszkańców Polski ubyła 1 osoba (w 2015 r. wskaźnik wyniósł minus 0,11% – ubyło odpowiednio 11 osób).

Ludność Polski w końcu 2016 r. liczyła 38433,0 tys. osób, tj. o 4,2 tys. mniej niż rok wcześniej. Zmniejszenie liczby ludności odnotowano w 11 województwach, w tym w świętokrzyskim, łódzkim, opolskim i lubelskim liczba mieszkańców malała najszybciej. Liczba ludności zwiększyła się w województwach: pomorskim, mazowieckim, małopolskim oraz wielkopolskim i jednocześnie były to województwa, w których w okresie 2010-2016 obserwowano największe tempo przyrostu ludności.

WOJEWÓDZTWA	Średnioroczne tempo przyrostu (ubytku) ludności w %						
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
POLSKA	0,08	0,02	-0,01	-0,10	-0,04	-0,11	-0,01
Dolnośląskie	0,03	-0,02	-0,08	-0,15	-0,05	-0,15	-0,02
Kujawsko-pomorskie	0,01	-0,02	-0,09	-0,18	-0,12	-0,18	-0,11
Lubelskie	-0,25	-0,31	-0,29	-0,44	-0,39	-0,37	-0,30
Lubuskie	0,09	-0,01	0,02	-0,18	-0,11	-0,22	-0,07
Łódzkie	-0,30	-0,34	-0,36	-0,46	-0,36	-0,42	-0,33
Małopolskie	0,38	0,30	0,22	0,19	0,23	0,13	0,29
Mazowieckie	0,41	0,35	0,31	0,28	0,33	0,27	0,31
Opolskie	-0,24	-0,32	-0,37	-0,57	-0,35	-0,48	-0,30
Podkarpackie	0,09	0,03	0,06	-0,03	-0,01	-0,07	0,00
Podlaskie	-0,11	-0,20	-0,19	-0,31	-0,25	-0,26	-0,18
Pomorskie	0,44	0,35	0,29	0,25	0,27	0,24	0,34
Śląskie	-0,12	-0,19	-0,23	-0,36	-0,29	-0,33	-0,26
Świętokrzyskie	-0,33	-0,35	-0,32	-0,45	-0,40	-0,47	-0,34
Warmińsko-mazurskie	-0,01	-0,08	-0,13	-0,26	-0,20	-0,30	-0,23
Wielkopolskie	0,33	0,25	0,19	0,14	0,16	0,08	0,18
Zachodniopomorskie	-0,01	-0,06	-0,08	-0,15	-0,20	-0,29	-0,13

W 2016 r. udział ludności miejskiej kształtował się na poziomie równym 60,2% (spadek o 0,1 p. proc. w skali roku), a najniższy udział w kraju ponownie notowano w województwie podkarpackim (41,2%; wobec 41,3% w 2015 r.). Wskaźnik urbanizacji był wyższy niż przeciętnie w 8 województwach, w tym najwyższy w województwie śląskim – 77,0% (spadek o 0,1 p. proc.).

**UDZIAŁ LICZBY MIESZKAŃCÓW WOJEWÓDZTW
W OGÓLNEJ LICZBIE LUDNOŚCI POLSKI W 2016 R.**

W 2016 r. zarejestrowano 382,3 tys. **urodzeń żywych**, tj. o 12,9 tys. więcej niż przed rokiem. Współczynnik urodzeń zwiększył się w skali roku o 0,3 pkt i wyniósł 9,9‰. Najwyższą liczbę urodzeń na 1000 ludności notowano w województwach: pomorskim (11,2), mazowieckim (11,1), wielkopolskim (11,0) oraz małopolskim (10,8). W pozostałych województwach współczynnik urodzeń nie przekroczył średniej dla kraju, a najniższy zanotowano w województwach świętokrzyskim (8,5‰) i opolskim (8,7‰).

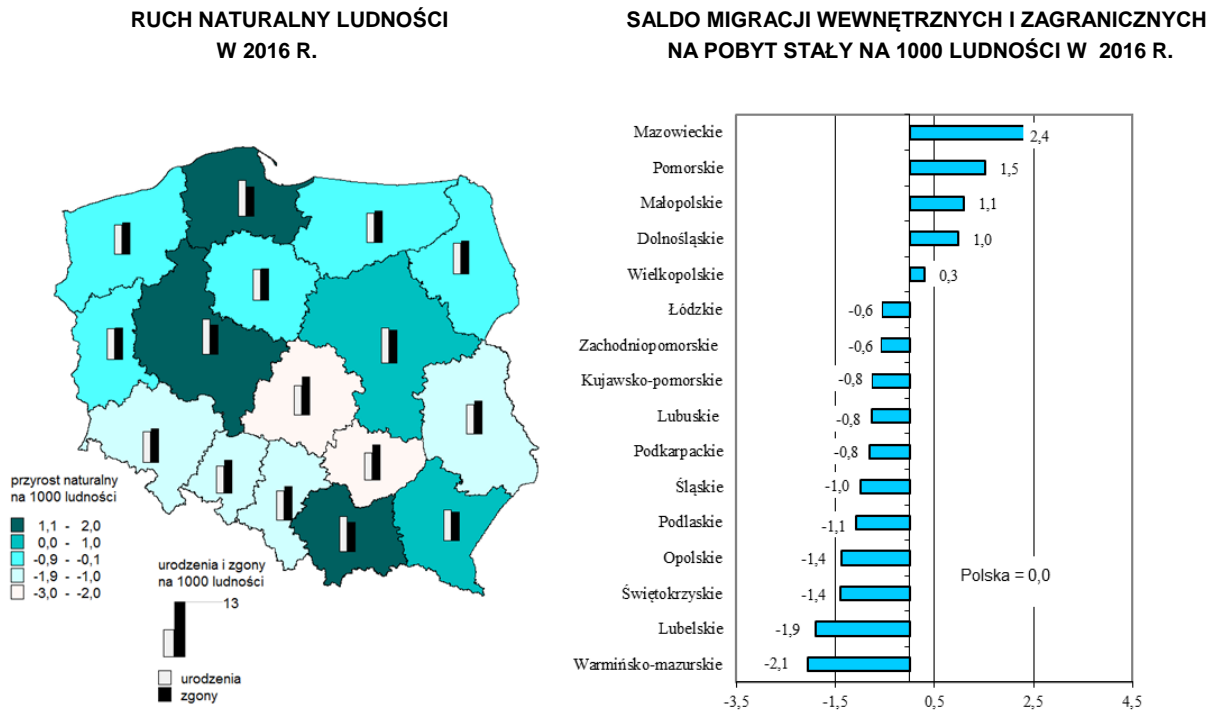
W 2016 r. **zmarło** 388,0 tys. osób, tj. o 6,9 tys. mniej niż rok wcześniej. Współczynnik zgonów spadł w skali roku o 0,2 pkt i wyniósł 10,1‰, przy czym w 8 województwach był niższy niż przeciętnie w kraju. Najniższe wartości wskaźnika odnotowano w województwach podkarpackim (9,0‰), małopolskim i pomorskim (po 9,1‰), natomiast w województwie łódzkim wskaźnik był nadal najwyższy w kraju i wyniósł (12,1‰).

W 2016 r. liczba **zgonów niemowląt** wyniosła 1,5 tys. dzieci w wieku poniżej 1 roku życia. Współczynnik zgonów niemowląt (liczony na 1000 urodzeń żywych) pozostał na poziomie sprzed roku i wyniósł 4,0‰. W 7 województwach zanotowano niższą wartość wskaźnika niż przeciętnie w kraju, w tym najniższą – w mazowieckim i podlaskim (po 3,3‰). Najwyższy natomiast współczynnik zgonów był w województwie lubuskim (5,9‰).

Czwarty rok z kolei notuje się ujemny **przyrost naturalny**, przy czym w 2015 r. różnica pomiędzy liczbą urodzeń żywych i zgonów wyniosła minus 25,6 tys. osób, natomiast w 2016 r. przyrost naturalny wyniósł minus 5,8 tys. osób. Współczynnik przyrostu naturalnego ukształtował się na poziomie minus 0,2‰, wobec minus 0,7‰ w 2015 r. W 5 województwach odnotowano dodatni przyrost naturalny, a najwyższy w województwach:

pomorskim (2,0‰) oraz małopolskim i wielkopolskim (po 1,7‰). Najniższy przyrost naturalny na 1000 ludności nadal występował w województwie łódzkim (minus 3,0) i świętokrzyskim (minus 2,7).

Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały w przeliczeniu na 1000 ludności w 2016 r. wyniosło 0,0, a najwyższe notowano w województwie mazowieckim (2,4), pomorskim (1,5), małopolskim (1,1), dolnośląskim (1,0) i wielkopolskim (0,3). W pozostałych województwach wskaźnik był ujemny i kształtował się w granicach od minus 2,1‰ w warmińsko-mazurskim do minus 0,6‰ w łódzkim i zachodniopomorskim

W 2016 r. zawarto 193,5 tys. **małżeństw** (wzrost o 4,6 tys. w skali roku) i był to trzeci z kolei wzrost liczby zawartych małżeństw po pięciu latach spadków notowanych w latach poprzednich. Współczynnik małżeństw nieznacznie wzrósł (o 0,1 p. proc.) i wyniósł 5,0‰. Najwięcej związków w przeliczeniu na 1000 ludności zawarto w województwie pomorskim (5,4), a najmniej w łódzkim i warmińsko-mazurskim (po 4,7).

W 2016 r. **rozwiódło** się 63,5 tys. par małżeńskich, tj. o 3,8 tys. mniej niż w 2015 r. Współczynnik rozwodów nieznacznie spadł (o 0,1 p. proc.) i wyniósł 1,7‰, przy czym w 8 województwach był niższy niż przeciętnie w kraju. Najniższym wskaźnikiem rozwodów charakteryzowało się ponownie województwo podkarpackie (1,2‰), a najwyższym – lubuskie i warmińsko-mazurskie (po 1,9‰).

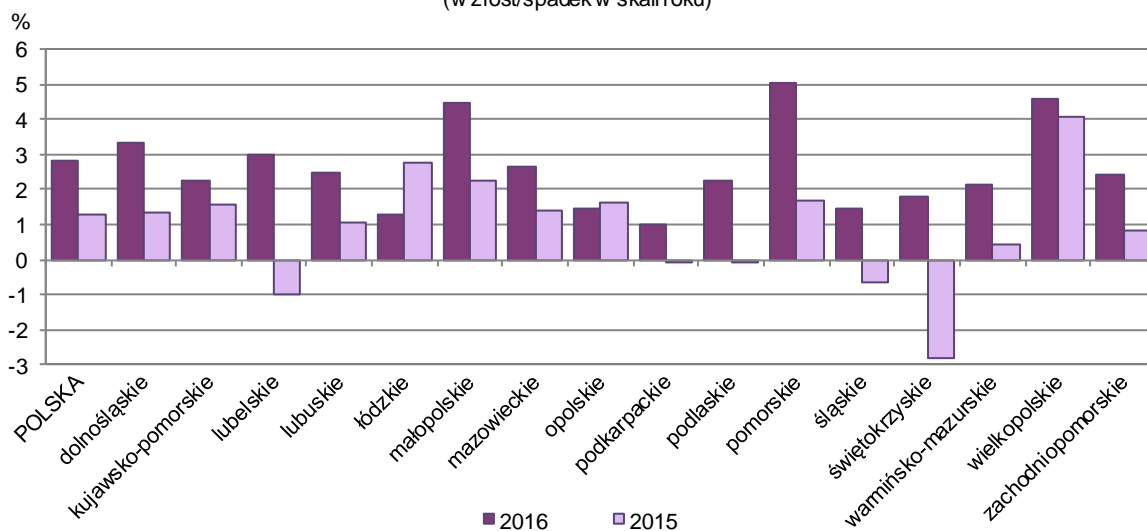
RYNEK PRACY

Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw w 2016 r. było większe niż w 2015 r. W skali roku zmniejszyła się liczba bezrobotnych zarejestrowanych i stopa bezrobocia rejestrowanego, której poziom w grudniu był najniższy od 25 lat.

Wstępne wyniki **Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności** za IV kwartał 2016 r. wskazują na korzystniejszą niż przed rokiem sytuację na rynku pracy – zwiększyła się liczba pracujących i odnotowano wzrost wskaźnika zatrudnienia. W ujęciu rocznym zmniejszyła się liczba bezrobotnych, obniżyła się stopa bezrobocia. Poprawie uległa relacja niepracujących do pracujących.

Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw w 2016 r. wyniosło 5760,2 tys. osób i było o 2,8% wyższe niż przed rokiem (kiedy notowano wzrost o 1,3%). Wzrost zatrudnienia odnotowano w większości sekcji – największy w administrowaniu i działalności wspierającej (o 10,3%) oraz informacji i komunikacji (o 4,7%). Mniejsze niż przed rokiem było zatrudnienie w górnictwie i wydobywaniu (o 7,3%), wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (o 3,9%), obsłudze rynku nieruchomości (o 0,9%) oraz budownictwie (o 0,7%). Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw wzrosło we wszystkich województwach w granicach od 5,1% w pomorskim do 1,0% w podkarpackim.

**ZMIANY PRZECIĘTNEGO ZATRUDNIENIA W SEKTORZE PRZEDSIĘBIORSTW
W LATACH 2015-2016**
(w wzrost/spadek w skali roku)

Przeciętne zatrudnienie w przemyśle w 2016 r. wyniosło 2566,7 tys. osób i w skali roku zwiększyło się o 2,2%. Wzrost wystąpił we wszystkich województwach, w granicach od 4,7% w wielkopolskim do 0,3% w śląskim.

Przeciętne zatrudnienie w budownictwie było niższe niż przed rokiem (spadek o 0,7%) i ukształtowało się na poziomie 383,4 tys. osób. Spadek odnotowano w 8 województwach od

1,2% w lubelskim do 7,2% w podkarpackim. W pozostałych województwach wystąpił wzrost – największy w podlaskim i pomorskim (po 5,3%).

Przeciętne zatrudnienie w handlu; naprawie pojazdów samochodowych wyniosło 1189,7 tys. osób i w skali roku zwiększyło się o 3,1%. Wzrost odnotowano w 13 województwach w granicach od 6,4% w wielkopolskim, do 0,8% w małopolskim. W województwach: opolskim, podkarpackim i świętokrzyskim zatrudnienie spadło (odpowiednio: o 0,6%, 1,6% i 1,8%).

Przeciętne zatrudnienie w zakwaterowaniu i gastronomii było o 3,2% wyższe niż przed rokiem i wyniosło 106,2 tys. osób. Zatrudnienie wzrosło w 12 województwach od 19,5% w kujawsko-pomorskim do 1,1% w mazowieckim. Spadek odnotowano w województwach: świętokrzyskim (o 0,6%), pomorskim (o 1,0%), łódzkim (o 10,7%) i lubuskim (o 14,7%).

Przeciętne zatrudnienie w obsłudze rynku nieruchomości wyniosło 93,0 tys. osób i w skali roku zmniejszyło się o 0,9%. Spadek wystąpił w 11 województwach, najgłębszy w łódzkim (o 4,5%) i lubelskim (o 4,4%). W województwie lubuskim zatrudnienie utrzymało się na poziomie 2015 r. W pozostałych województwach odnotowano wzrost – w granicach od 0,7% w małopolskim do 1,5% w kujawsko-pomorskim.

Przeciętne zatrudnienie w działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej ukształtowało się na poziomie 188,5 tys. osób i było o 2,5% większe niż w 2015 r. Wzrost wystąpił w 6 województwach od 11,3% w małopolskim do 3,7% w mazowieckim. Najgłębszy spadek zatrudnienia odnotowano w województwie warmińsko-mazurskim (o 23,2%) i świętokrzyskim (o 18,6%).

Przeciętne zatrudnienie w administrowaniu i działalności wspierającej było o 10,3% wyższe niż przed rokiem i wyniosło 378,9 tys. osób. W 14 województwach odnotowano wzrost, największy w świętokrzyskim (o 34,1%) i małopolskim (o 24,3%). Zatrudnienie spadło w województwach warmińsko-mazurskim i podlaskim (odpowiednio o 4,3% i 1,1%).

W końcu grudnia 2016 r. w urzędach pracy **zarejestrowanych** było 1335,2 tys. **osób bezrobotnych**, tj. o 228,2 tys. (o 14,6%) mniej niż w analogicznym miesiącu 2015 r. Spadek liczby bezrobotnych zarejestrowanych w skali roku odnotowano we wszystkich województwach, od 19,3% w małopolskim do 8,1% w kujawsko-pomorskim.

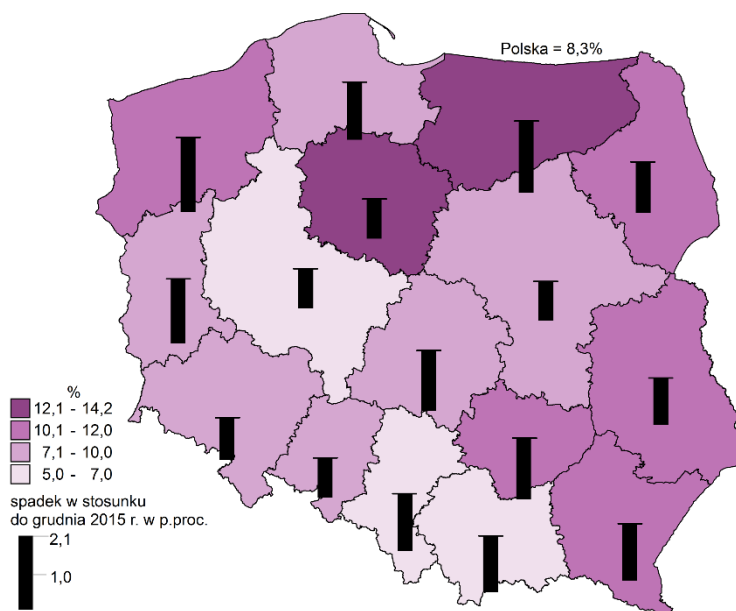
Stopa bezrobocia rejestrowanego w końcu grudnia 2016 r. wyniosła przeciętnie w kraju 8,3% i była niższa o 1,4 p. proc. w stosunku do grudnia 2015 r. Spadek odnotowano we wszystkich województwach, najgłębszy w zachodniopomorskim (o 2,1 p. proc.) i warmińsko-mazurskim (o 2,0 p. proc.), w których stopa bezrobocia była jedną z wyższych w kraju (odpowiednio 11,0% i 14,2%, tj. 13 i 16 lokata). W najmniejszym stopniu stopa bezrobocia zmieniła się w województwach: kujawsko-pomorskim, mazowieckim, opolskim

i wielkopolskim (po 1,1 p. proc.), w których stopa bezrobocia była zarówno jedną z wyższych (np. kujawsko-pomorskie – stopa bezrobocia rejestrowanego 12,1%, 15 lokata), jak i najniższą (wielkopolskie – odpowiednio 5,0%, 1 lokata).

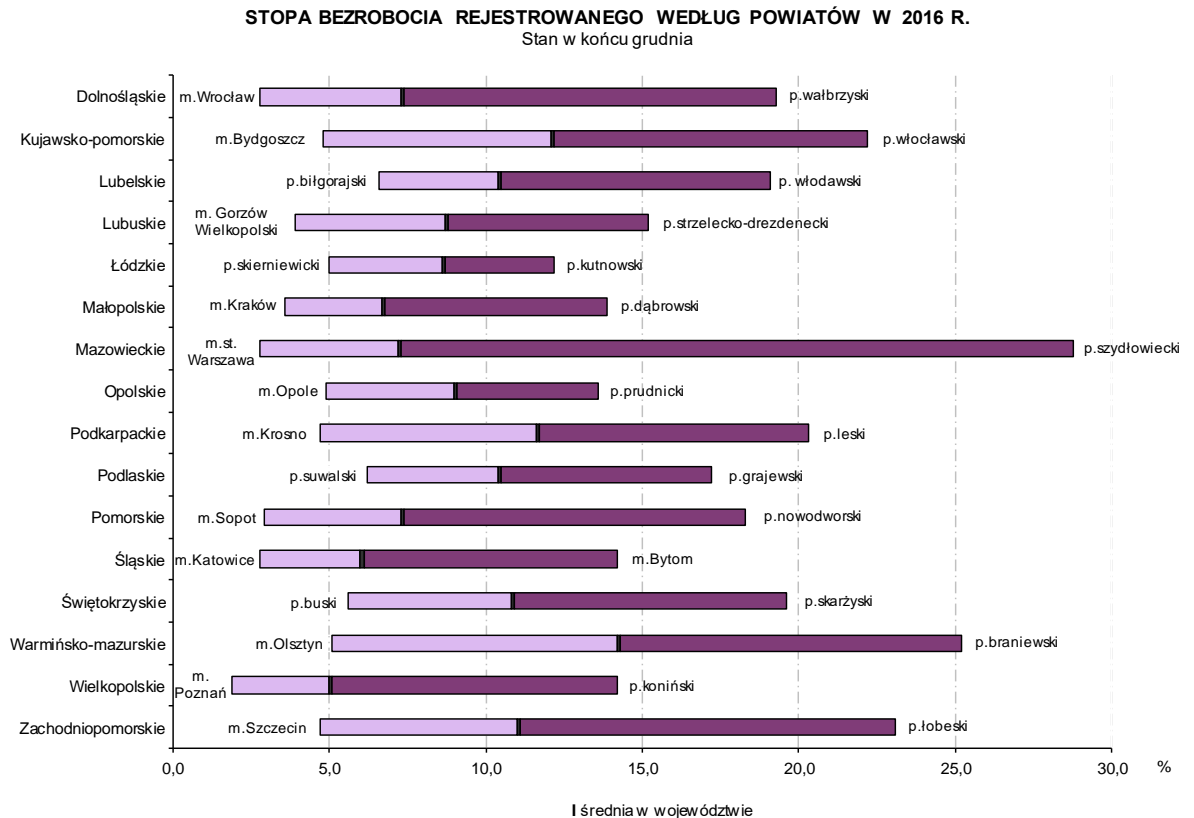
Zmniejszyło się terytorialne zróżnicowanie stopy bezrobocia. W końcu grudnia 2016 r. różnica pomiędzy najniższą i najwyższą wartością stopy bezrobocia w województwach wynosiła 9,2 p. proc. (wielkopolskie – 5,0%, warmińsko-mazurskie – 14,2%) i w skali roku rozpiętość ta zmniejszyła się o 0,9 p. proc. Podobnie jak przed rokiem, do województw o wysokiej stopie bezrobocia, poza warmińsko-mazurskim, należało kujawsko-pomorskie (12,1%). Najniższą stopę bezrobocia, poza wielkopolskim, odnotowano w województwie śląskim (6,6%) i małopolskim (6,7%).

STOPA BEZROBOCIA REJESTROWANEGO W 2016 R.

Stan w końcu grudnia

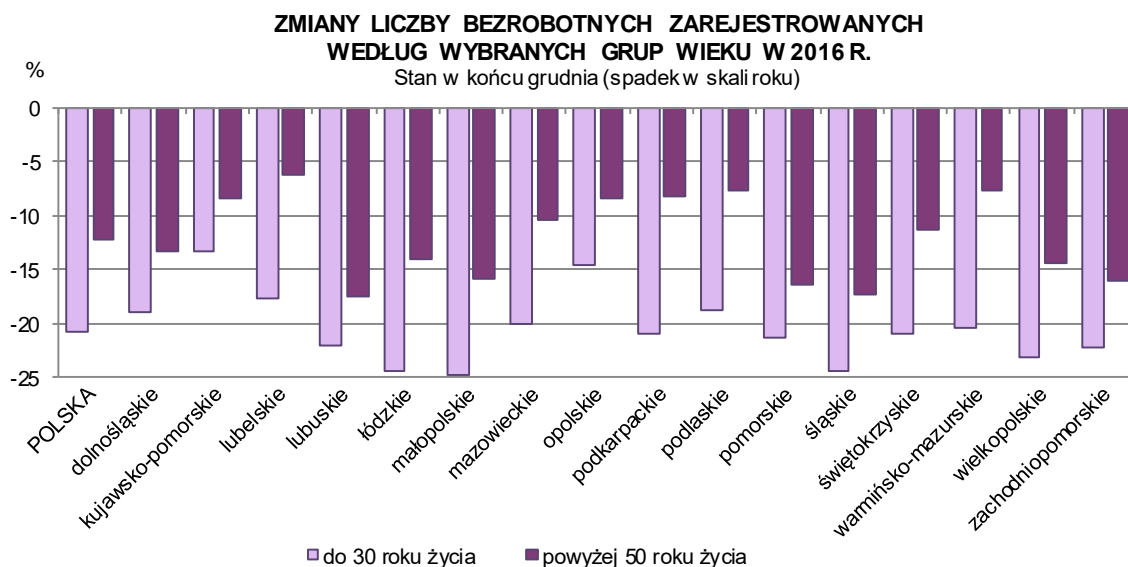
Analizując stopę bezrobocia na poziomie powiatów w 14 województwach zmniejszeniu uległy różnice pomiędzy skrajnymi wartościami wskaźnika. Najgłębszy spadek zróżnicowania odnotowano w pomorskim (15,4 p. proc. wobec 20,0 p. proc. w grudniu 2015 r.). W województwie podlaskim rozpiętość pozostała na poziomie poprzedniego roku i wyniosła 11,0 p. proc., natomiast w podkarpackim pogłębiła się (15,6 p. proc. wobec 15,0 p. proc. w grudniu 2015 r.). Największa dysproporcja wewnątrzwojewódzka utrzymała się w województwie mazowieckim, gdzie w końcu grudnia 2016 r. różnica pomiędzy najwyższą a najniższą wartością stopy bezrobocia wyniosła 26,0 p. proc. (28,8% w powiecie szydłowieckim i 2,8% w powiecie m.st. Warszawa), wobec 27,5 p. proc. w grudniu 2015 r. Najmniejszą rozpiętość odnotowano, podobnie jak w latach poprzednich, w województwie łódzkim (7,2 p. proc.), a wyznaczała je stopa bezrobocia w powiatach kutnowskim oraz skierniewickim – odpowiednio 12,2% i 5,0%.

W końcu grudnia 2016 r. wśród bezrobotnych zarejestrowanych było 747,6 tys. osób **długotrwale bezrobotnych**. Udział tej grupy w liczbie bezrobotnych zarejestrowanych wzrósł o 0,3 p. proc. i wyniósł 56,0%; największy odnotowano w województwach: lubelskim (61,1%), podlaskim (60,6%) i podkarpackim (60,3%), a najmniejszy w wielkopolskim (49,0%) i lubuskim (49,4%).

Wśród bezrobotnych zarejestrowanych 363,9 tys. osób stanowiły osoby **do 30 roku życia**. Udział tej grupy wyniósł 27,3% (o 2,1 p. proc. mniej niż w roku poprzednim) i był największy w województwie lubelskim (32,7%), a najmniejszy w dolnośląskim (22,4%) i łódzkim (23,2%).

W kategorii **osób powyżej 50 roku życia** liczba bezrobotnych wynosiła 376,9 tys. osób, co stanowiło 28,2% ogółu bezrobotnych zarejestrowanych (wzrost o 0,7 p. proc. w skali roku). Największy udział tej kategorii bezrobotnych odnotowano w województwie dolnośląskim (33,5%), najmniejszy w podkarpackim i lubelskim (odpowiednio 23,4% i 23,6%).

Liczba bezrobotnych **korzystających ze świadczeń pomocy społecznej** wyniosła 31,1 tys. osób (2,3% bezrobotnych w skali kraju). Najwięcej bezrobotnych pobierało świadczenia w województwie kujawsko-pomorskim (4,7 tys.), najmniej w lubuskim (0,6 tys.). Przy spadku o 6,6% średnio w kraju liczba osób korzystających ze świadczeń wzrosła w 8 województwach: opolskim, pomorskim, lubelskim, łódzkim, małopolskim, zachodniopomorskim, mazowieckim i warmińsko-mazurskim.

Liczba osób bezrobotnych **posiadających co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia** wyniosła 229,0 tys. Udział tej grupy w liczbie bezrobotnych zarejestrowanych wyniósł 17,2% (wzrost o 1,8 p. proc. w porównaniu z grudniem 2015 r.), największy był w województwie pomorskim (20,1%), najmniejszy w podlaskim (14,5%).

Bezrobotni **posiadający co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia** stanowili 0,2% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych w kraju. Ich liczba w końcu grudnia 2016 r. wyniosła 2,3 tys. i była o 2,8% większa niż w roku poprzednim. Wzrost odnotowano w 11 województwach, największy w podlaskim, wielkopolskim, małopolskim i opolskim. W pozostałych województwach wystąpił spadek, najgłębszy w lubuskim i zachodniopomorskim.

Wśród bezrobotnych zarejestrowanych 82,2 tys. osób stanowiły osoby **niepełnosprawne** (o 13,7% mniej niż w 2015 r.). Najwięcej bezrobotnych niepełnosprawnych było w mazowieckim (8,5 tys.) i śląskim (8,3 tys.), najmniej w opolskim (2,3 tys.). Niepełnosprawni stanowili 6,2% ogółu bezrobotnych w kraju; największy udział odnotowano w województwie lubuskim (8,7%), najmniejszy w mazowieckim i podkarpackim (po 4,5%).

W 2016 r. liczba **nowo zarejestrowanych bezrobotnych** wyniosła 2169,8 tys. osób i była o 8,4% mniejsza niż w 2015 r. Najliczniejszą grupę nadal stanowiły osoby rejestrujące się po raz kolejny, a ich udział w nowo zarejestrowanych ogółem zwiększył się w porównaniu z 2015 r. (o 0,4 p. proc. do 82,6%). Wzrósł również udział osób zamieszkałych na wsi (o 0,4 p. proc. do 43,2%). Zmniejszył się natomiast odsetek osób długotrwale bezrobotnych (o 3,3 p. proc. do 33,4%), osób dotychczas niepracujących (o 2,0 p. proc. do 15,4%), osób

zwolnionych z przyczyn dotyczących zakładów pracy (o 0,6 p. proc. do 4,2%), osób bez kwalifikacji zawodowych (o 0,6 p. proc do 29,1%) oraz absolwentów (o 0,1 p. proc. do 10,1%).

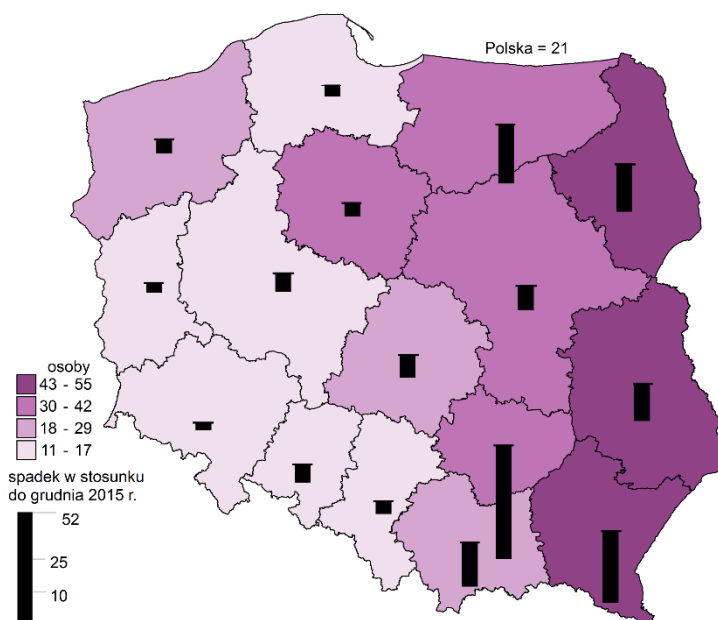
W 2016 r. z ewidencji bezrobotnych skreślono 2398,0 tys. osób, tj. o 8,8% mniej niż w 2015 r., w tym 50,4% ogółu bezrobotnych wyrejestrowanych stanowiły osoby wykreślone z ewidencji z powodu podjęcia pracy (wzrost o 1,6 p. proc.).

W końcu grudnia 2016 r. najwyższą **stopę napływu bezrobotnych** odnotowano w województwie warmińsko-mazurskim (2,1%) i zachodniopomorskim (1,8%), natomiast najniższą w mazowieckim i wielkopolskim (po 0,8%) oraz małopolskim (o 0,9%); przy średniej dla kraju 1,2% (spadek o 0,2 p. proc. w porównaniu z grudniem 2015 r.).

W końcu grudnia 2016 r. **na 1 ofertę pracy** przypadało 21 osób bezrobotnych, wobec 31 osób w grudniu 2015 r. Najkorzystniejsza sytuacja miała miejsce w województwie lubuskimi i śląskim (11 osób na 1 ofertę pracy), natomiast najmniej sprzyjająca wystąpiła w podlaskim (55 osób na 1 ofertę pracy) i lubelskim (54 osoby na 1 ofertę pracy).

LICZBA BEZROBOTNYCH ZAREJESTROWANYCH NA 1 OFERTĘ PRACY W 2016 R.

Stan w końcu grudnia

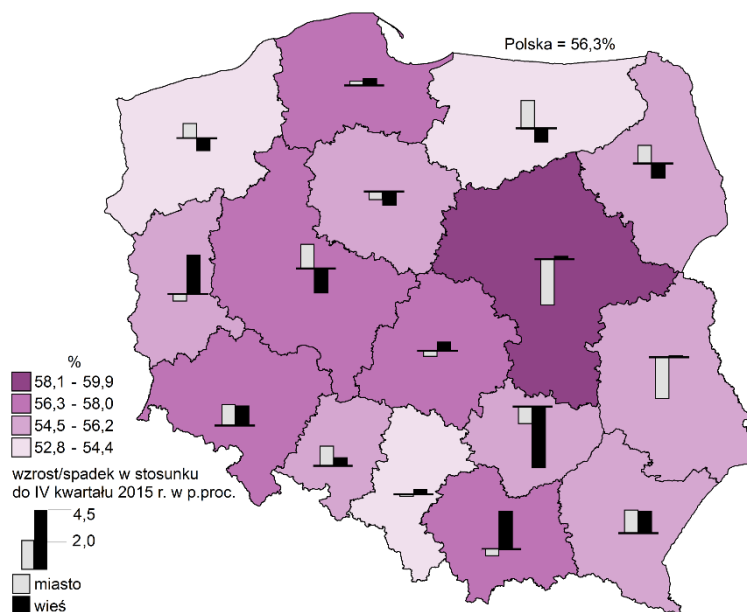

Według wstępnych wyników **Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL)** w IV kwartale 2016 r. zbiorowość aktywnych zawodowo liczyła 17282 tys. osób tj. o 1,2% mniej w stosunku do IV kwartału ub. roku. Spadek liczby osób aktywnych zawodowo odnotowano w 8 województwach – najgłębszy w lubelskim (o 19,8%) i świętokrzyskim (o 18,7%). W pozostałych województwach wystąpił wzrost, największy w zachodniopomorskim (o 23,2%) i wielkopolskim (o 22,5%).

Współczynnik aktywności zawodowej wyniósł 56,3% i był o 0,2 p. proc. niższy niż IV kwartale 2015 r. Spadek odnotowano w 4 województwach, najgłębszy w świętokrzyskim (3,1 p. proc.). W województwach łódzkim i śląskim współczynnik aktywności pozostał na poziomie analogicznego okresu roku poprzedniego i wyniósł odpowiednio 56,9% i 53,8%. W pozostałych województwach odnotowano wzrost w granicach od 1,6 p. proc. w dolnośląskim i podkarpackim do 0,2 p. proc. w wielkopolskim. Najwyższą wartość

współczynnika odnotowano w województwie mazowieckim (59,9%), a najniższą w zachodniopomorskim (52,8%). W podziale na płeć wartość wskaźnika dla mężczyzn wyniosła 65,1% (wzrost o 0,1 p. proc.) i była wyższa niż dla kobiet (48,2%, spadek o 0,4 p. proc.). W podziale na obszary wiejskie i miasta współczynnik aktywności zawodowej osiągnął zbliżoną wartość i wyniósł odpowiednio 56,4% i 56,3%.

WSPÓŁCZYNNIK AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ W IV KWARTALE 2016 R. I JEGO ZMIANY W PODZIALE NA MIASTO-WIEŚ

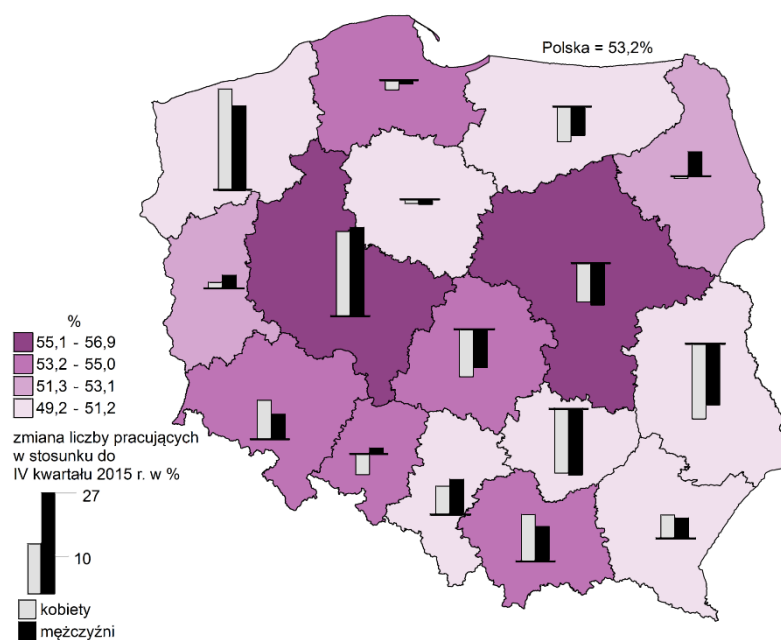

Liczba **pracujących** wyniosła 16325 tys. osób i w skali roku zwiększyła się o 45 tys., tj. o 0,3%. Wzrost wystąpił w 8 województwach, największy w zachodniopomorskim (o 24,5%) i wielkopolskim (o 23,0%). W pozostałych województwach odnotowano spadek, najgłębszy w lubelskim (o 18,1%) i świętokrzyskim (o 17,3%). Zwiększyła się liczba pracujących mężczyzn (o 51 tys., tj. o 0,6%), spadła natomiast liczba pracujących kobiet (o 6 tys., tj. 0,1%). Spadek liczby pracujących kobiet wystąpił w 9 województwach, najgłębszy w lubelskim (o 20,0%) i świętokrzyskim (o 17,2%). W pozostałych województwach odnotowano wzrost, w tym największy w zachodniopomorskim i wielkopolskim (odpowiednio o 27,0% i 22,4%). Kobiety stanowiły 44,6% ogółu pracujących, a największy ich udział odnotowano w województwie mazowieckim (46,5%), najmniejszy w opolskim i warmińsko-mazurskim (odpowiednio o 42,6% i 42,9%).

Wskaźnik zatrudnienia w IV kwartale 2016 r. wyniósł 53,2% (wzrost o 0,6 p. proc w stosunku do analogicznego okresu 2015 r.) i był wyższy w miastach (53,4%) niż na wsi (52,9%). W dalszym ciągu utrzymywała się przewaga pracujących mężczyzn nad kobietami (wskaźnik zatrudnienia mężczyzn – 61,6%, kobiet – 45,5%). Najwyższy wskaźnik, podobnie jak w roku poprzednim odnotowano w województwach: mazowieckim (56,9%) i wielkopolskim (55,2%). Wzrost wskaźnika wystąpił w 12 województwach, największy w podkarpackim (o 2,9 p. proc.), dolnośląskim (o 2,4 p. proc.) i małopolskim (o 2,1 p. proc.). Spadek odnotowano w województwach: świętokrzyskim, mazowieckim, kujawsko-pomorskim i lubelskim od 2,0 p. proc. do 0,1 p. proc.

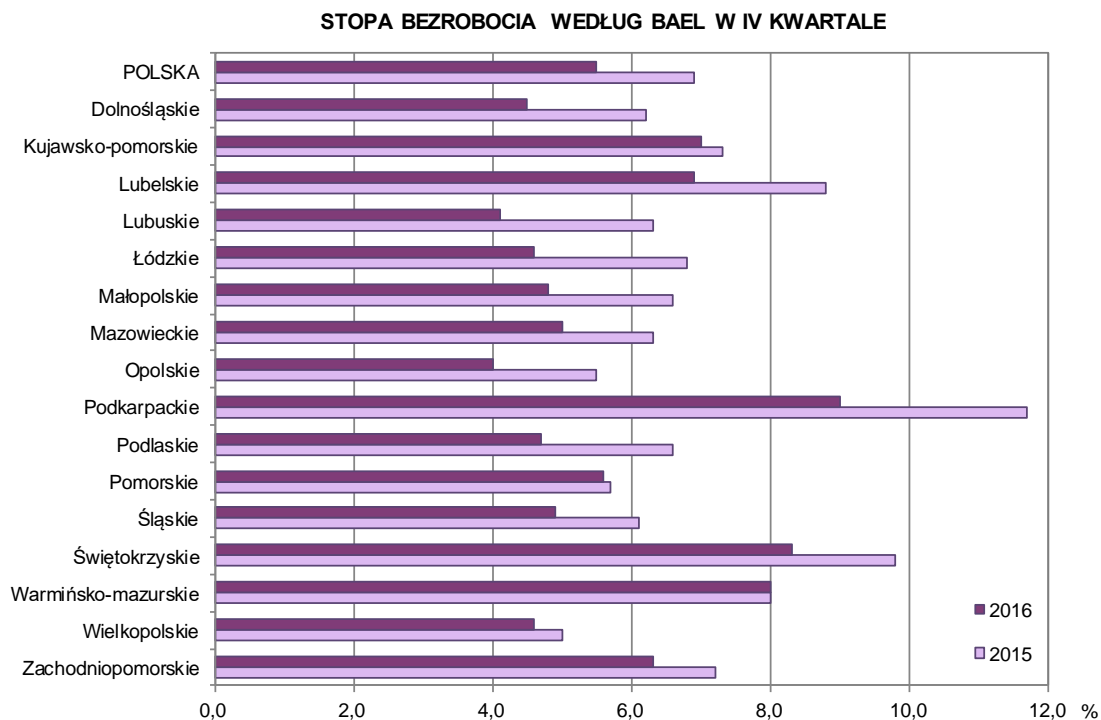
**WSKAŹNIK ZATRUDNIENIA I ZMIANA LICZBY
PRACUJĄCYCH WEDŁUG PŁCI W IV KWARTALE 2016 R.**

W IV kwartale 2016 r. liczba **bezrobotnych** według BAEL wyniosła 957 tys. osób i w skali roku zmniejszyła się o 253 tys. osób (tj. o 20,9%). Liczba bezrobotnych spadła w 14 województwach – najgłębszy spadek odnotowano w województwie łódzkim (o 41,3%) i lubelskim (o 37,9%), a najmniejszy w pomorskim (o 3,3%) i kujawsko-pomorskim (o 5,9%). Wzrost wystąpił w województwach wielkopolskim i zachodniopomorskim (odpowiednio o 13,6% i 7,1%).

Stopa bezrobocia według BAEL w IV kwartale 2016 r. wyniosła średnio 5,5% i była najniższa w historii badania, prowadzonego od 1992 r. i w porównaniu z poprzednim rokiem była niższa o 1,4 p. proc. Spadek stopy wystąpił we wszystkich województwach poza warmińsko-mazurskim (gdzie nie uległa ona zmianie), najgłębszy w podkarpackim (o 2,7 p. proc. do 9,0%) oraz lubuskim i łódzkim (po 2,2 p. proc. odpowiednio do 4,1% i 4,6%), najmniejszy w pomorskim (o 0,1 p. proc. do 5,6%). Najniższa wartość stopy wystąpiła w województwie opolskim (4,0%); najwyższa – w podkarpackim (9,0%).

Stopa bezrobocia **mężczyzn** wyniosła 5,4% i była o 1,4 p. proc. niższa niż w analogicznym kwartale 2015 r. Najniższą wartość osiągnęła w województwach dolnośląskim i opolskim (po 3,3%), a najwyższą w podkarpackim (9,3%), świętokrzyskim i warmińsko-mazurskim (po 7,9%). W 14 województwach stopa bezrobocia spadła, najgłębiej w lubuskim, łódzkim i podlaskim (odpowiednio o: 2,9 p. proc., 2,6 p. proc. i 2,4 p. proc.). Wzrost wystąpił w województwach warmińsko-mazurskim (o 0,5 p. proc.) i wielkopolskim (o 0,4 p. proc.). Stopa bezrobocia **kobiet** była wyższa niż wśród mężczyzn i wyniosła 5,7% (spadek o 1,4 p. proc. w stosunku do IV kwartału 2015 r.). W podziale na województwa ukształtowała się w granicach od 4,0% w lubuskim do 8,7% w świętokrzyskim. W skali roku stopa bezrobocia kobiet spadła w 14 województwach, najgłębiej w podkarpackim (o 3,5 p. proc.), najmniej w warmińsko-mazurskim (o 0,3 p. proc.). Wzrost odnotowano w województwach zachodniopomorskim i pomorskim (odpowiednio o 0,4 p. proc. i o 0,2 p. proc.).

W IV kwartale 2016 r. stopa bezrobocia na **wsi** ukształtowała się na poziomie 6,1% i zmniejszyła się w stosunku do poprzedniego roku o 1,5 p. proc. Rozpiętość stopy bezrobocia kształtowała się w granicach od 10,3% w województwie podkarpackim do 3,0% w opolskim. W 14 województwach wystąpił spadek wskaźnika dla wsi, najgłębszy w podkarpackim (o 3,3 p. proc.) oraz łódzkim i opolskim (po 2,7 p. proc.), natomiast wzrost odnotowano w pomorskim i warmińsko-mazurskim (odpowiednio o 0,3 p. proc. i 0,2 p. proc.). Wśród bezrobotnych zamieszkałych w **miastach** stopa bezrobocia wyniosła 5,1% i w ujęciu rocznym zmniejszyła się o 1,4 p. proc. Najniższą wartość wskaźnika odnotowano w miastach województwa lubuskiego (3,9%), zaś najwyższą – świętokrzyskiego (8,8%). Spadek stopy bezrobocia odnotowano we wszystkich województwach, najgłębszy w miastach lubuskiego (o 2,7 p. proc.), lubelskiego (o 2,5 p. proc.) oraz małopolskiego (o 2,3 p. proc.).

Populacja **biernych zawodowo** zmniejszyła się w skali roku o 0,4% i wyniosła 13414 tys. osób, co stanowiło 43,7% ogółu ludności w wieku powyżej 15 lat. W 11 województwach spadła liczba biernych zawodowo, w największym stopniu w lubelskim (o 15,5%), łódzkim (o 13,5%) i warmińsko-mazurskim (o 11,1%). W pozostałych województwach odnotowano wzrost, w tym największy w wielkopolskim (o 21,7%) i zachodniopomorskim (o 20,5%).

Liczba osób niepracujących przypadająca na 1000 osób pracujących w IV kwartale 2016 r. nadal wykazywała tendencję spadkową i wyniosła 880 osób bezrobotnych lub biernych zawodowo (wobec 902 osób w roku poprzednim). Spadek odnotowano w 12 województwach, najgłębszy w podkarpackim (z 1083 do 963 osób) i dolnośląskim (z 932 do 843 osób). W pozostałych województwach wystąpił wzrost, największy w świętokrzyskim (z 922 do 998 osób). Najkorzystniejsza relacja osób niepracujących do pracujących wystąpiła w województwie mazowieckim (na 1000 pracujących przypadało 758 osób niepracujących), natomiast najgorsza – w warmińsko-mazurskim i zachodniopomorskim (odpowiednio 1029 i 1022 osoby niepracujące na 1000 pracujących).

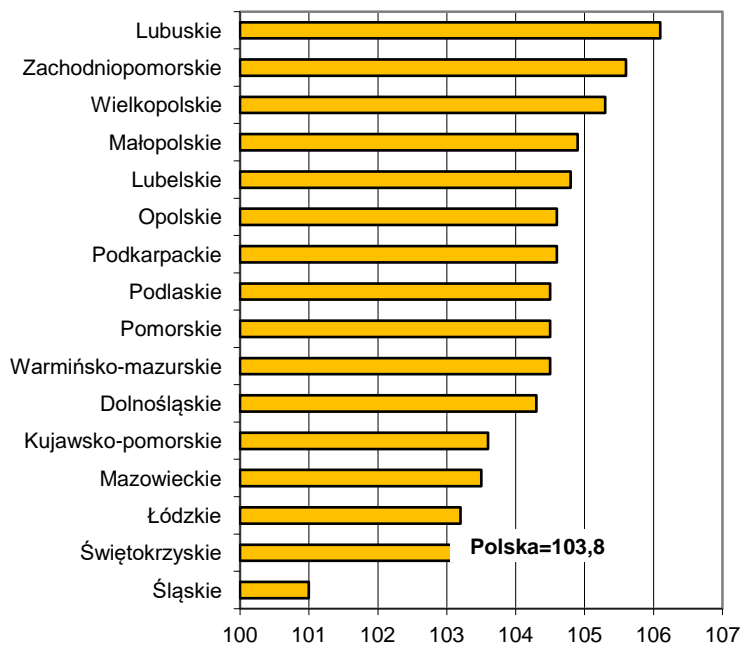
WYNAGRODZENIA

W 2016 r. przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw wzrosły w nieco większym stopniu niż przed rokiem. Szybciej rosły wynagrodzenia w przemyśle, natomiast w budownictwie tempo wzrostu było niższe niż w 2015r.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw w 2016 r. wyniosło 4277,03 zł i było o 3,8% wyższe niż w 2015 r. (przed rokiem wzrost o 3,5%). Zwiększenie wynagrodzeń w skali roku wystąpiło we wszystkich województwach, największe w lubuskim (o 6,1%), zachodniopomorskim (o 5,6%) i wielkopolskim (o 5,3%), natomiast najmniejsze w śląskim (o 1,0%), świętokrzyskim (o 3,1%) i łódzkim (o 3,2%).

Najwyższy poziom wynagrodzeń utrzymywał się nadal w mazowieckim (120,8% średniej krajowej), śląskim i dolnośląskim (po 102,2%) i pomorskim (101,9%), przy czym w mazowieckim i śląskim wynagrodzenia rosły wolniej, a w dolnośląskim i pomorskim szybciej niż średnio w kraju. Najniższy poziom wynagrodzeń, podobnie jak w okresach poprzednich, wystąpił w województwach warmińsko-mazurskim i podkarpackim (odpowiednio o 18,3% i 16,9% mniej niż średnio w kraju).

**DYNAMIKA PRZECIĘTNYCH MIESIĘCZNYCH WYNAGRODZEŃ BRUTTO
W SEKTORZE PRZEDSIĘBIORSTW W 2016 R.**
(2015=100)

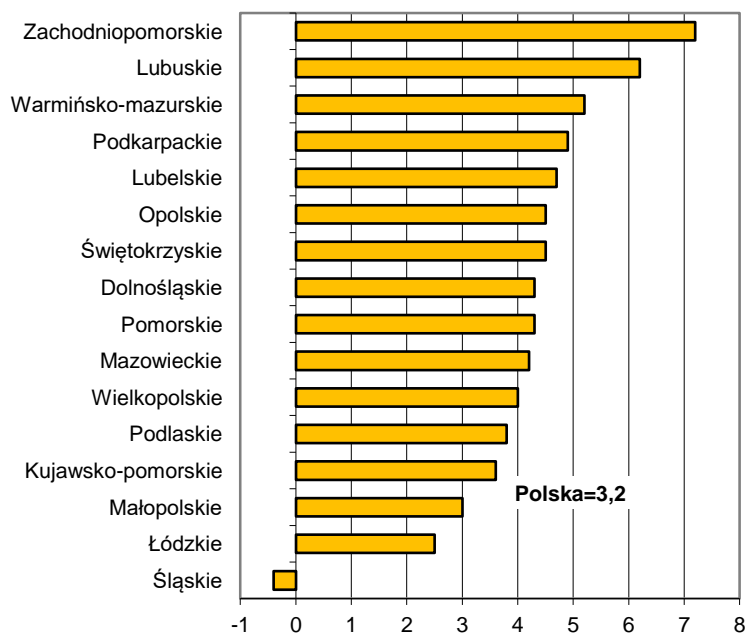

Relacja przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń brutto w sektorze przedsiębiorstw do średniej krajowej w porównaniu z 2015 r. poprawiła się w 11 województwach (od 1,9 p. proc. w lubuskim do 0,5 p. proc. w dolnośląskim i warmińsko-mazurskim). W województwach: śląskim, łódzkim, świętokrzyskim, mazowieckim i kujawsko-pomorskim relacja pogorszyła się (od 2,9 p. proc. do 0,1 p. proc.).

Rozpiętość w relacji do średniej krajowej między województwami o najwyższym i najniższym przeciętnym miesięcznym wynagrodzeniu w sektorze przedsiębiorstw wyniosła 39,1 p. proc., wobec 39,9 p. proc. przed rokiem.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w przemyśle w 2016 r. wyniosło 4328,73 zł i było o 3,2% wyższe niż w 2015 r. (przed rokiem wzrost o 2,6%). Wzrost odnotowano we wszystkich województwach poza śląskim, w którym wystąpił spadek (o 0,4%). Największe wzrosty wynagrodzeń w przemyśle wystąpiły w: zachodniopomorskim (o 7,2%), lubuskim (o 6,2%) i warmińsko-mazurskim (o 5,2%).

**ZMIANY PRZECIĘTNYCH MIESIĘCZNYCH WYNAGRODZEŃ BRUTTO
W PRZEMYŚLE W 2016 R.**
(wzrost/spadek w skali roku w %)

Wynagrodzenia w przemyśle wyższe niż średnio w kraju odnotowano w mazowieckim, dolnośląskim, śląskim i pomorskim (odpowiednio o: 13,9%, 11,4%, 10,9% i 0,6%). W pozostałych województwach wynagrodzenia kształtowały się poniżej średniej krajowej, a najniższe odnotowano w warmińsko-mazurskim i podlaskim (odpowiednio o 16,5% i 16,4% mniej niż średnio w kraju).

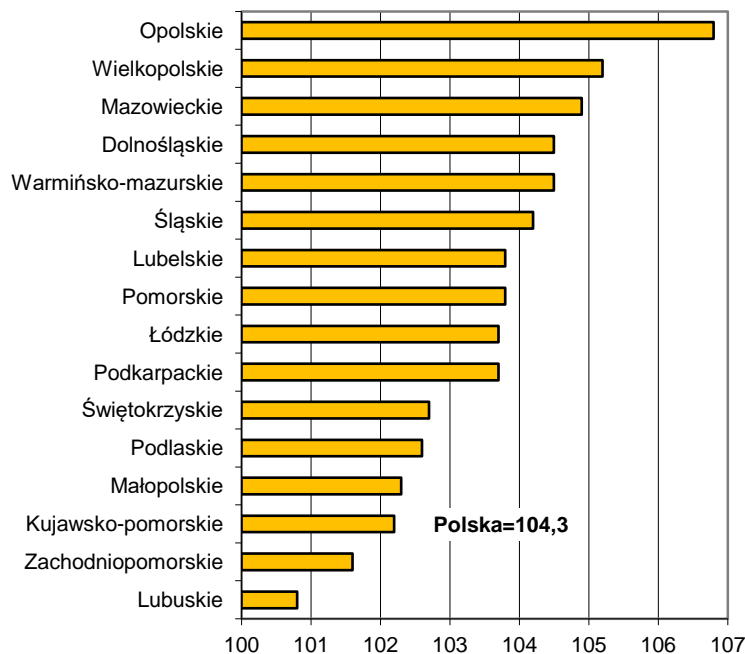
W porównaniu z 2015 r. relacja przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń brutto w przemyśle do średniej krajowej poprawiła się w 13 województwach (od 3,5 p. proc. w zachodniopomorskim do 0,4 p. proc. w kujawsko-pomorskim). Pogorszenie relacji zanotowano w województwach: śląskim (o 4,0 p. proc.), łódzkim (o 0,6 p. proc.) i małopolskim (o 0,2 p. proc.).

Rozpiętość w relacji do średniej krajowej między województwami o najwyższym i najniższym wynagrodzeniu w przemyśle zmniejszyła się i wyniosła 30,4 p. proc. wobec 33,0 p. proc. w 2015 r.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w budownictwie w 2016 r. wyniosło 4252,97 zł i w porównaniu z rokiem poprzednim wzrosło o 4,3% (przed rokiem wzrost o 4,9%). Wzrost wystąpił we wszystkich województwach, najwyższy w opolskim (o 6,8%), wielkopolskim (o 5,2%) i mazowieckim (o 4,9%), a najniższy w lubuskim (o 0,8%) i zachodniopomorskim (o 1,6%).

**DYNAMIKA PRZECIĘTNYCH MIESIĘCZNYCH WYNAGRODZEŃ BRUTTO
W BUDOWNICTWIE W 2016 R.**

(2015=100)

Najwyższym poziomem przeciętnych wynagrodzeń w budownictwie nadal charakteryzowało się województwo mazowieckie (o 31,1% wyższym niż średnio w kraju). W kolejnych pod względem wysokości wynagrodzeń województwach – dolnośląskim i podlaskim płace były wyższe niż przeciętnie w kraju odpowiednio o 10,0% i 0,7%. W pozostałych województwach wynagrodzenia były niższe od średniej krajowej, w tym najmniejsze w lubuskim (o 24,1%).

W porównaniu z 2015 r. relacja przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń w budownictwie do średniej krajowej poprawiła się w 5 województwach, najbardziej w opolskim (o 2,1 p. proc.), a w największym stopniu pogorszyła w lubuskim (o 2,6 p. proc.) i zachodniopomorskim (o 2,4 p. proc.). Rozpiętość w relacji do średniej krajowej między województwami o najwyższym i najniższym wynagrodzeniu w budownictwie w skali roku zwiększyła się i wyniosła 55,2 p. proc. wobec 51,9 p. proc. w roku 2015.

EMERYTURY I RENTY

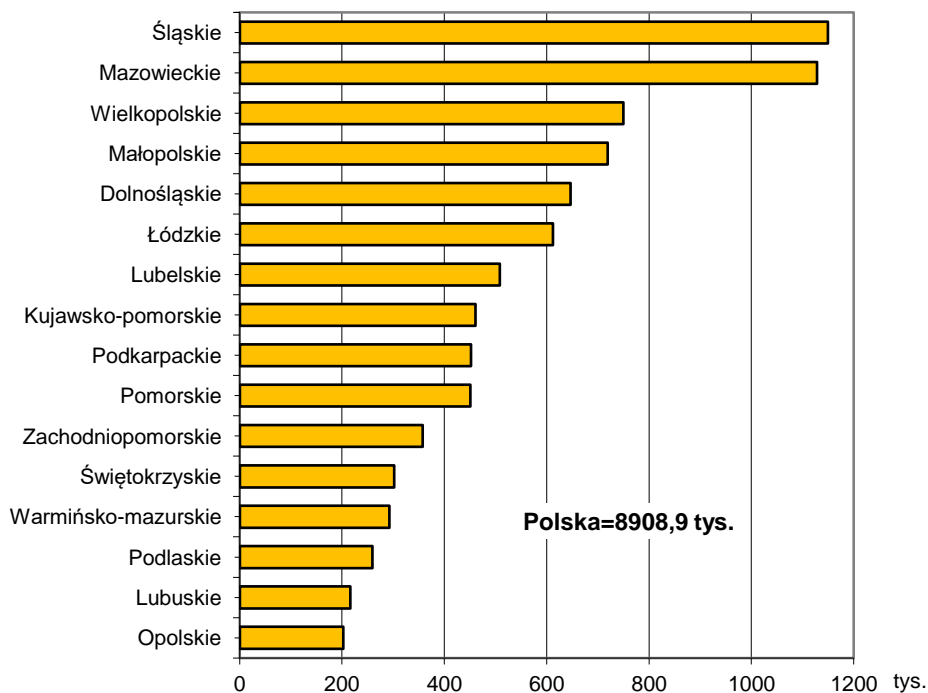
W 2016 r. odnotowano wzrost liczby emerytów i rencistów w systemie ubezpieczeń pracowniczych i dalszy spadek przeciętnej liczby emerytów i rencistów pobierających świadczenia w ramach systemu rolniczego. Utrzymał się wzrost przeciętnych emerytur i rent w obu systemach, ale był znacznie wolniejszy niż w poprzednich latach.

Przeciętna liczba emerytów i rencistów ogółem w 2016 r. wyniosła 8908,9 tys. osób i była większa (o 0,3%) niż przed rokiem. Wzrost liczby emerytów i rencistów wystąpił we wszystkich województwach (od 0,7% w kujawsko-pomorskim do 0,1% w małopolskim i podkarpackim).

Emerytury i renty z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych pobierało 7714,5 tys. osób (o 0,5% więcej niż w 2015 r.). Wzrost liczby pobierających te świadczenia odnotowano we wszystkich województwach, w tym największy w podlaskim (1,2%).

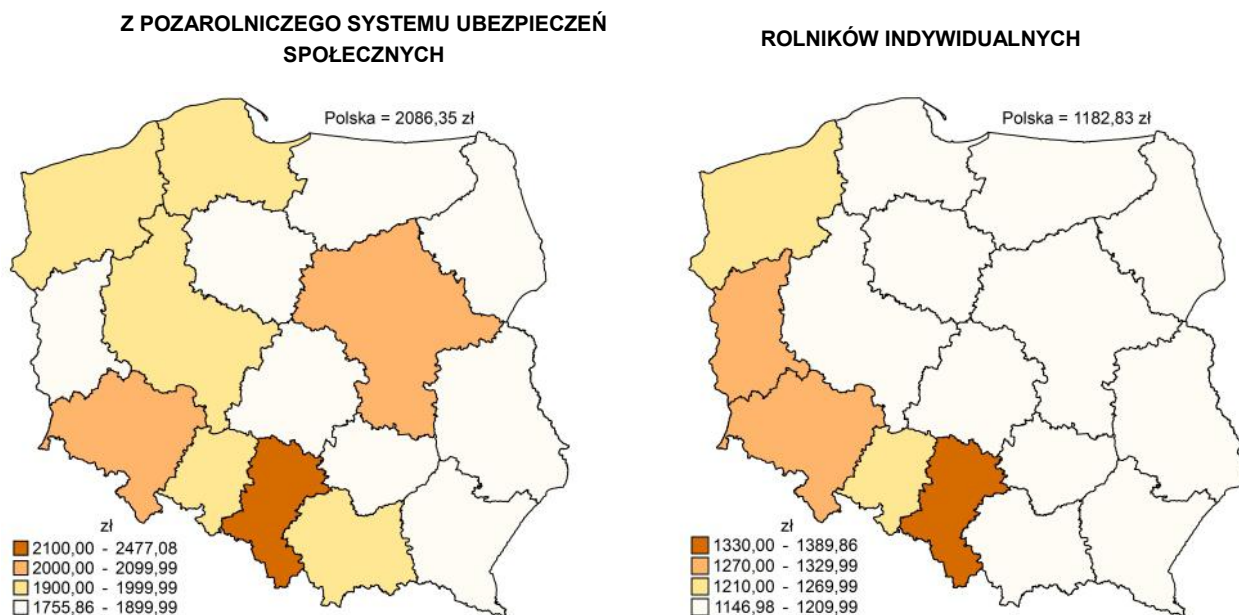
Emerytury i renty rolnicze pobierało 1194,4 tys. osób (o 0,7% mniej niż przed rokiem). Liczba rolników indywidualnych pobierających emerytury i renty zmniejszyła się w skali roku w 13 województwach (od 3,3% w lubuskim do 0,3% w świętokrzyskim), w województwie łódzkim utrzymała się na poziomie sprzed roku, a wzrosła w kujawsko-pomorskim (o 0,8%) i wielkopolskim (o 0,6%).

PRZECIĘTNA LICZBA EMERYTÓW I RENCISTÓW W 2016 R.

Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w 2016 r. wyniosła 2086,35 zł i była o 1,8% wyższa niż przed rokiem. Wzrost przeciętnej miesięcznej emerytury i renty brutto odnotowano we wszystkich województwach, ale podobnie jak w poprzednich latach, jedynie w śląskim była ona wyższa niż przeciętnie w kraju (o 18,7%). Najniższe przeciętne emerytury i renty w tym systemie, wypłacono w podkarpackim i lubelskim (odpowiednio o 15,8% i 13,1% mniej niż średnio w kraju).

PRZECIĘTNA MIESIĘCZNA EMERYTURA I RENTA BRUTTO W 2016 R.

Rozpiętość w relacji do średniej krajowej między województwami o najwyższej i najniższej przeciętnej emeryturze i rencie brutto z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych nieznacznie zmniejszyła się w skali roku i wyniosła 34,5 p. proc. (wobec 34,6 p. proc. w 2015 r.).

Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto rolników indywidualnych w 2016 r. ukształtowała się na poziomie 1182,83 zł i zwiększyła się w porównaniu z poprzednim rokiem o 0,3%. Wzrost odnotowano w 10 województwach, w granicach od 0,6% w lubelskim, małopolskim i podlaskim do 0,1% w wielkopolskim. W połowie województw przeciętna emerytura i renta brutto rolników indywidualnych była wyższa niż przeciętnie w kraju, w tym najwyższa, podobnie jak w poprzednich latach, w województwie śląskim (o 17,5%). Najniższe emerytury i renty rolnicze wypłacono w małopolskim i mazowieckim (odpowiednio o 3,0% i 2,8% mniejsze niż średnio w kraju).

Rozpiętość w relacji do średniej krajowej między województwami o najwyższej i najniższej przeciętnej emeryturze i rencie brutto rolników indywidualnych zmniejszyła się w skali roku i wyniosła 20,5 p. proc. (wobec 22,2 p. proc. w 2015 r.).

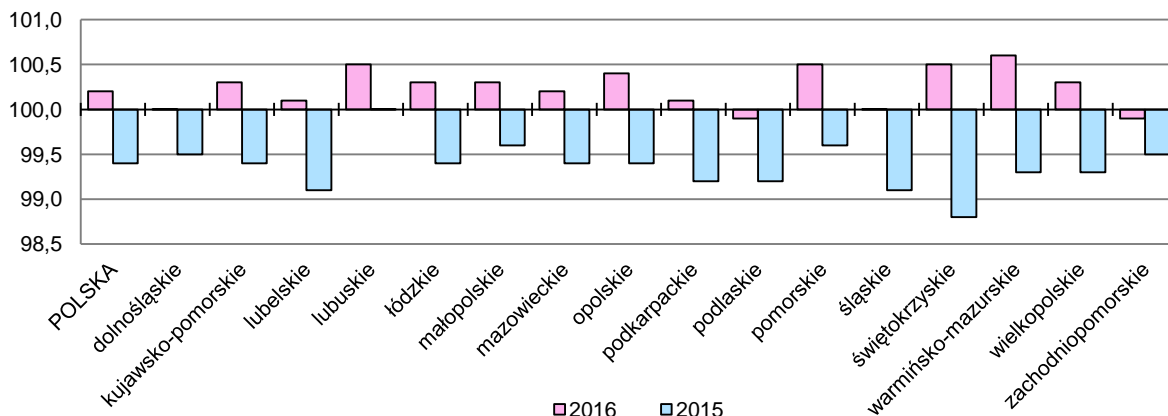

odzieży i obuwia oraz artykułów i usług związanych ze zdrowiem wpłynęły na obniżenie wskaźnika cen ogółem o 0,26 p. proc. oraz o 0,10 p. proc.

WSKAŹNIK CEN TOWARÓW I USŁUG KONSUMPCYJNYCH W IV KWARTALE
(analogiczny okres roku poprzedniego=100)

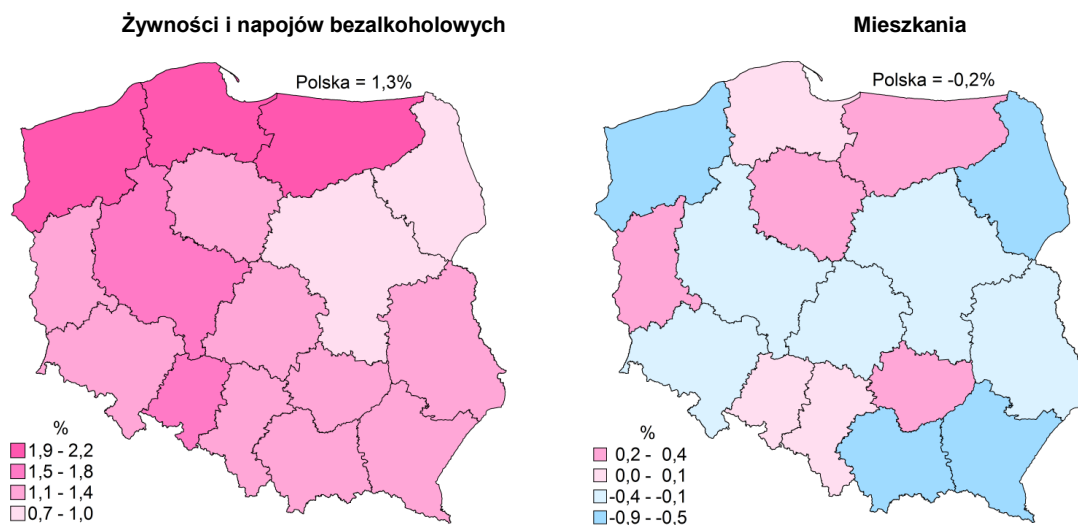
W porównaniu z analogicznym okresem roku poprzedniego wzrost cen towarów i usług konsumpcyjnych odnotowano w 12 województwach, najwyższy w warmińsko-mazurskim (0,6%). Spadek cen natomiast dotyczył województw podlaskiego i zachodniopomorskiego (po 0,1%), a w dolnośląskim i śląskim ceny nie uległy zmianie w skali roku.

W IV kwartale 2016 r. **ceny żywności i napojów bezalkoholowych** wzrosły w porównaniu z analogicznym okresem roku poprzedniego o 1,3%, przy czym bardziej podrożała żywność (o 1,5%) niż napoje bezalkoholowe (o 0,1%). We wszystkich województwach wzrosły ceny żywności i napojów bezalkoholowych, w tym w stopniu wyższym niż przeciętnie w: pomorskim i warmińsko-mazurskim (po 2,2%), zachodniopomorskim (o 1,9%), wielkopolskim (o 1,7%) oraz opolskim (o 1,5%). Najmniejsze podwyżki notowało województwo mazowieckie (0,7%).

W IV kwartale 2016 r. wzrost cen cukru w województwach kształtował się od 22,5% w podlaskim do 30,4% w świętokrzyskim (wobec 27,6% w kraju). Ceny olejów i tłuszczów były wyższe średnio o 6,2%, natomiast w stopniu wyższym niż przeciętnie wzrosły w województwach: dolnośląskim, lubuskim, śląskim, podkarpackim, podlaskim, pomorskim, łódzkim, zachodniopomorskim oraz opolskim (w granicach od 6,3% do 8,1%). Droższe były ryby i owoce morza (o 5,4%), zwłaszcza w województwach: warmińsko-mazurskim (o 7,5%), zachodniopomorskim (o 6,5%), opolskim i podlaskim (po 6,4%) oraz kujawsko-pomorskim (o 6,3%). Kasze i ziarna zbóż podrożały w 14 województwach (najbardziej w podlaskim o 5,1% wobec o 2,5% średnio w kraju), natomiast w łódzkim i małopolskim obserwowano obniżkę cen (po 0,2%). W porównaniu z analogicznym okresem roku poprzedniego obserwowano wzrost cen mięsa (średnio o 2,3%), w tym wyższe były ceny mięsa wieprzowego – o 7,0%, wędlin – o 2,6%, mięsa wołowego – o 0,9%, przy spadku cen mięsa drobiowego – o 3,4%. Ceny mięsa wieprzowego oraz wędlin wzrosły we wszystkich województwach, w tym najbardziej w warmińsko-mazurskim (odpowiednio o – 12,4% i 3,9%). Wzrost cen mięsa wołowego odnotowano w 10 województwach, w tym najbardziej podrożało w świętokrzyskim (o 4,2%). Mięso drobiowe natomiast było tańsze w 14 województwach (w opolskim spadek cen był najgłębszy i wyniósł 9,1%). Konsumenci

więcej niż w IV kwartale 2015 r. płacili za pieczywo, które najbardziej podrożało w województwach opolskim i pomorskim (po 2,7% wobec 1,4% średnio w kraju). Owoce były droższe o 1,1%. W województwach wzrost cen owoców kształtował się od 1,0% w łódzkim do 3,2% w pomorskim, przy spadku cen w podkarpackim i warmińsko-mazurskim (po 0,5%) oraz podlaskim (2,0%). Podrożały w ciągu roku makarony i produkty makaronowe oraz ryż (odpowiednio o 0,5% i 0,4% – średnio w kraju), przy czym wyższe ceny obserwowano odpowiednio 11 i 9 województwach. Więcej konsumenci płacili także za artykuły w grupie „mleko, sery jaja” (przeciętnie o 0,4%). Sery i twarogi najbardziej podrożały w województwie warmińsko-mazurskim (o 4,2% wobec 1,8% w kraju). Tańsze natomiast było mleko pełne świeże (średnio o 1,4%). Najgłębszy spadek cen mleka notowano w województwie łódzkim (o 3,7%), natomiast w: świętokrzyskim, lubuskim oraz małopolskim ceny wzrosły w skali roku. Ceny jaj obniżono średnio o 1,8%, najbardziej w województwie kujawsko-pomorskim (o 5,3%), przy czym w 6 województwach ceny jaj były wyższe niż w analogicznym okresie roku poprzedniego. Notowano także niższe ceny warzyw (średnio o 4,0%); w województwach spadek cen kształtował się od 7,8% w podlaskim do 0,2% w pomorskim, przy wyższych cenach w skali roku w zachodniopomorskim (o 0,4%).

**ZMIANY CEN TOWARÓW I USŁUG KONSUMPCYJNYCH
w IV KWARTALE 2016 R. w porównaniu z IV KWARTAŁEM 2015 R.
w zakresie**

W IV kwartale 2016 r. **ceny odzieży i obuwia** były o 4,7% niższe w porównaniu z analogicznym okresem roku poprzedniego, przy czym większe obniżki dotyczyły odzieży (o 5,4%) niż obuwia (o 3,4%). We wszystkich województwach odnotowano spadek cen zwłaszcza w: śląskim (7,1%), dolnośląskim (6,7%) oraz zachodniopomorskim (6,3%). Najmniej natomiast obniżono ceny w województwie lubuskim (o 1,2%).

Ceny towarów i usług w zakresie mieszkania¹ były niższe średnio o 0,2% (wobec wzrostu o 0,2% w IV kwartale 2015 r.). Spadek cen dotyczył 9 województw (najgłębszy w podlaskim 0,9%). Wyższe ceny obserwowano w: świętokrzyskim (o 0,4%), warmińsko-

¹ Opłaty obejmują wydatki związane z użytkowaniem mieszkania i nośnikami energii oraz wyposażeniem mieszkania i prowadzeniem gospodarstwa domowego.

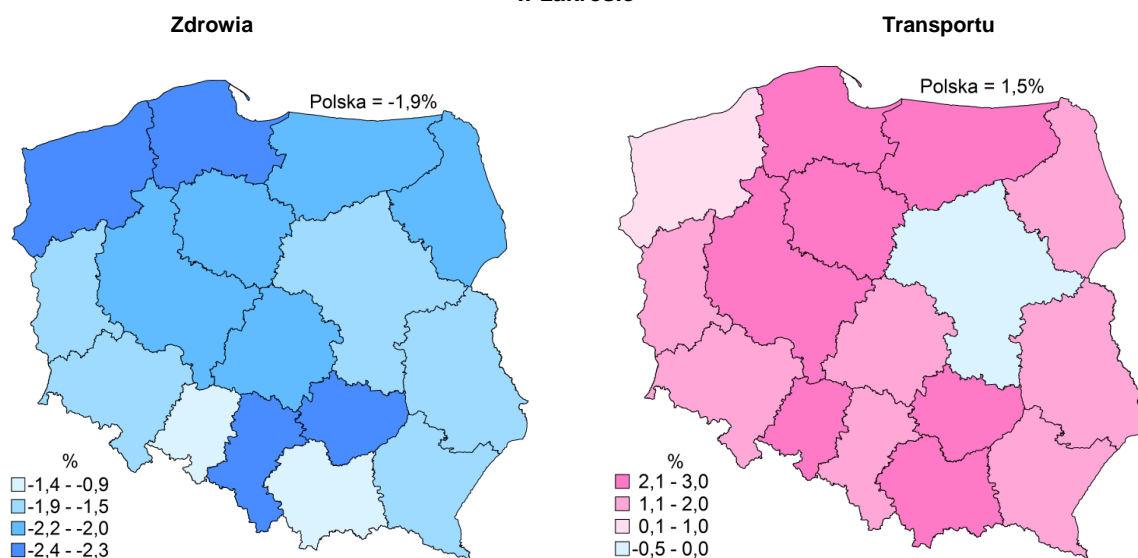
-mazurskim (o 0,3%), kujawsko-pomorskim i lubuskim (po 0,2%) oraz pomorskim (o 0,1%), natomiast w opolskim i śląskim nie uległy zmianie w skali roku.

Mniej konsumenci płacili za nośniki energii (przeciętnie o 1,9%). Ceny gazu były niższe o 6,1%, a spadek cen w województwach wahał się w granicach od 7,8% w kujawsko-pomorskim do 3,0% w świętokrzyskim. Mniej płacono również za energię elektryczną średnio o 1,5% (najgłębszy spadek odnotowano w województwie małopolskim – 3,0%). Wzrosły natomiast ceny za energię ciepłą (przeciętnie o 0,1%), przy czym podwyżki notowało 8 województw (w granicach od 0,1% do 2,7%). Podniesiono opłaty za wywóz śmieci (o 4,0%), usługi kanalizacyjne (o 2,4%) oraz zaopatrywanie w wodę (o 2,3%). Ceny za wywóz śmieci wzrosły w 14 województwach, zwłaszcza w: kujawsko-pomorskim (o 14,6%), lubelskim (o 10,4%) i lubuskim (o 9,1%). Usługi kanalizacyjne najbardziej podrożały w województwie opolskim (o 6,2%), natomiast zaopatrywanie w wodę – w świętokrzyskim (o 4,6%). Ceny towarów i usług związanych z wyposażeniem mieszkania i prowadzeniem gospodarstwa domowego były wyższe średnio o 0,2%.

Obniżono **ceny artykułów i usług związanych ze zdrowiem** o 1,9% (wobec wzrostu 2,6% w IV kwartale 2015 r.). Ceny spadły we wszystkich województwach, w tym w 9 w stopniu głębszym niż przeciętnie (najbardziej w świętokrzyskim – o 2,4%).

We wszystkich województwach tańsze były wyroby farmaceutyczne (o 4,8%), zwłaszcza w: kujawsko-pomorskim (o 5,6%), pomorskim (o 5,4%) oraz łódzkim i mazowieckim (spadek po 5,2%). Obniżono również ceny usług sanatoryjnych (średnio o 0,2%). Droższe natomiast były usługi lekarskie – średnio o 2,8% (zwłaszcza w województwie małopolskim – o 7,7%), stomatologiczne – o 2,6% (w kujawsko-pomorskim – o 5,9%) oraz szpitalne – o 1,8%. Usługi szpitalne najbardziej podrożały w województwie opolskim (o 5,1%), natomiast spadek cen dotyczył jedynie lubuskiego (0,3%).

ZMIANY CEN TOWARÓW I USŁUG KONSUMPCYJNYCH w IV KWARTALE 2016 R. w porównaniu z IV KWARTAŁEM 2015 R. w zakresie

Ceny towarów i usług w zakresie transportu wzrosły w porównaniu z IV kwartałem 2015 r. o 1,5% (wobec spadku 8,5% w analogicznym okresie roku poprzedniego), w tym

w 11 województwach w stopniu wyższym niż przeciętnie w kraju, zwłaszcza w pomorskim i warmińsko-mazurskim (wzrost po 3,0%) oraz opolskim (o 2,9%). Niższe ceny w skali roku odnotowało jedynie województwo mazowieckie (o 0,5%).

Wzrosły ceny paliw i smarów do prywatnych środków transportu (przeciętnie o 3,7%). W województwach wzrost cen gazu ciekłego kształtował się od 3,2% w zachodniopomorskim do 7,1% w warmińsko-mazurskim (wobec 4,9% w kraju). Ceny benzyny były wyższe średnio o 3,9% (w tym najbardziej podrożały w województwie pomorskim – o 7,3%). Droższy był również olej napędowy (o 3,1%), przy czym w 10 województwach ceny wzrosły w stopniu wyższym niż przeciętnie w kraju (najbardziej w warmińsko-mazurskim – o 5,0%). Tańsze natomiast były usługi transportowe (o 4,2%) oraz samochody osobowe (o 2,3%). Ceny usług transportowych najbardziej obniżono w województwie mazowieckim (o 9,0%), przy czym w opolskim oraz wielkopolskim notowano wzrost cen w skali roku (odpowiednio o 1,4% i 1,1%). W województwach: lubuskim, łódzkim, opolskim, podkarpackim, wielkopolskim oraz zachodniopomorskim obserwowano największe w kraju obniżki cen samochodów osobowych (po 4,0%). Ceny samochodów osobowych wzrosły w skali roku jedynie w województwie świętokrzyskim (o 0,4%).

W IV kwartale 2016 r. **ceny towarów i usług w zakresie rekreacji i kultury** spadły o 1,3% (wobec 0,5% w analogicznym okresie roku poprzedniego). Niższe ceny odnotowano we wszystkich województwach poza mazowieckim (wzrost 0,6%). Największe obniżki w zakresie rekreacji i kultury notowano w województwie lubelskim (3,6%), a najmniejsze – w łódzkim (o 0,6%).

W porównaniu z IV kwartałem 2015 r. obniżyły się ceny książek (o 7,6%), przy czym w województwach spadek cen wahał się od 10,4% w podkarpackim do 4,4% w mazowieckim. We wszystkich województwach tańszy niż w analogicznym okresie roku poprzedniego był sprzęt audiowizualny, fotograficzny i informatyczny (średnio o 2,6%), a najgłębszy spadek cen dotyczył lubuskiego i łódzkiego (po 4,1%). Podrożały natomiast usługi w zakresie turystyki zorganizowanej (przeciętnie o 4,7%). Wzrost cen w województwach kształtował się od 3,1% w podkarpackim do 13,1% w podlaskim, przy spadku cen jedynie w opolskim (0,1%). Bilety do kin, teatrów i na koncerty najbardziej podrożały w województwie zachodniopomorskim (o 8,8% wobec 2,3% średnio w kraju), natomiast gazety i czasopisma – w łódzkim (o 2,7% wobec 1,8%).

Opłaty w zakresie edukacji wzrosły o 0,7% (wobec o 0,9% w IV kwartale 2015 r.). Wzrost cen notowano w 11 województwach, w tym najwyższy w lubelskim (2,7%). W województwach wielkopolskim, małopolskim i podlaskim ceny obniżono odpowiednio o: 1,1%, 0,8% i 0,7%, natomiast w kujawsko-pomorskim i opolskim nie uległy zmianie w skali roku.

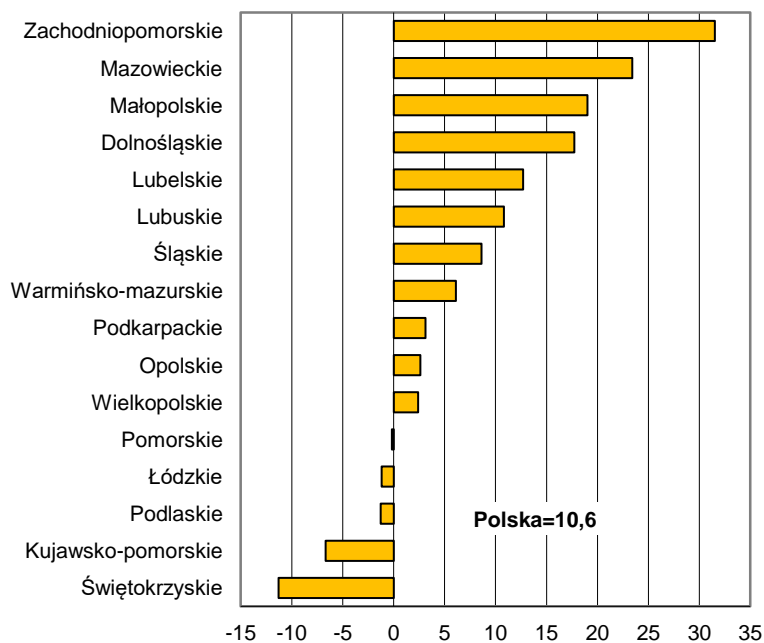
W porównaniu z poprzednim kwartałem ceny towarów i usług konsumpcyjnych w IV kwartale 2016 r. wzrosły o 0,7%. Wzrost cen wyższy niż przeciętnie obserwowano w województwach: kujawsko-pomorskim, mazowieckim, śląskim, wielkopolskim (po 0,8%) oraz lubelskim, łódzkim, opolskim i podkarpackim (po 0,9%). W porównaniu z poprzednim kwartałem wzrosły m.in. ceny towarów i usług w zakresie transportu (o 3,2%), odzieży i obuwia (o 2,7%) oraz żywności i napojów bezalkoholowych (o 0,9%). Odnotowano natomiast spadek cen towarów i usług związanych z rekreacją i kulturą oraz artykułów i usług w zakresie zdrowia (odpowiednio o 0,6%, 0,4%).

BUDOWNICTWO MIESZKANIOWE

W 2016 r. oddano do użytkowania więcej mieszkań niż w roku poprzednim. Wzrost wystąpił w budownictwie spółdzielczym oraz przeznaczonym na sprzedaż lub wynajem. Wzrosła również liczba mieszkań, na które wydano pozwolenia. Spadek natomiast zanotowano w budownictwie indywidualnym.

W 2016 r. **oddano do użytkowania** 163,4 tys. mieszkań, tj. o 10,6% więcej niż przed rokiem (w 2015 r. wzrost o 3,2%). Wzrost wystąpił w 11 województwach, największy w zachodniopomorskim (31,5%), a najmniejszy w wielkopolskim (2,4%). W pozostałych województwach odnotowano spadek liczby mieszkań oddanych do użytkowania, najgłębszy w świętokrzyskim (o 11,3%), a najmniejszy w pomorskim (o 0,2%).

ZMIANA LICZBY MIESZKAŃ ODDANYCH DO UŻYTKOWANIA W 2016 R.
(wzrost/spadek w skali roku w %)

Zwiększyła się do 79,2 tys. liczba mieszkań oddanych w budownictwie przeznaczonym na sprzedaż lub wynajem (wzrost o 26,8%). Wzrosła również – do 2,7 tys. liczba mieszkań w budownictwie spółdzielczym – o 28,0% (w 2015 r. spadek o 39,4%). Spadła natomiast liczba oddanych mieszkań w budownictwie indywidualnym (o 2,1%). W 2016 r. oddano ich 78,1 tys. (wobec 79,8 tys. przed rokiem).

W strukturze mieszkań oddanych do użytkowania zwiększył się udział budownictwa przeznaczonego na sprzedaż lub wynajem (o 6,2 p. proc. do 48,5%). Wzrósł też udział budownictwa spółdzielczego (o 0,3 p. proc. do 1,7%). Zmniejszył się natomiast udział budownictwa indywidualnego (o 6,2 p. proc. do 47,8%).

Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania wyniosła 94,4 m² i była o 5,4 m² mniejsza niż w 2015 r. Największe mieszkania budowano, podobnie jak w latach poprzednich, w województwie opolskim (124,2 m²), a najmniejsze w dolnośląskim (81,0 m²). W budownictwie spółdzielczym średnia powierzchnia mieszkania wyniosła 55,7 m², a w budownictwie indywidualnym – 134,5 m².

W porównaniu z rokiem 2015 wzrosła liczba mieszkań, na których budowę **wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym**. Liczba tych mieszkań w 2016 r. wyniosła 203,9 tys. i w porównaniu z 2015 r. zwiększyła się o 12,2%. Wzrost odnotowano w 11 województwach, największy w opolskim (o 45,5%) i świętokrzyskim (o 44,5%), a najmniejszy w mazowieckim (o 0,2%) i śląskim (o 11,1%). Wzrosła również liczba pozwoleń wydanych inwestorom indywidualnym. W budownictwie realizowanym przez inwestorów indywidualnych wydano pozwolenia na budowę 93,0 tys. mieszkań, tj. o 12,8% więcej niż w 2015 r. Wzrost zanotowano w 15 województwach, największy w pomorskim (o 33,8%), a najmniejszy w podkarpackim (o 3,0%). Spadek wystąpił w województwie podlaskim i był na poziomie 7,1%.

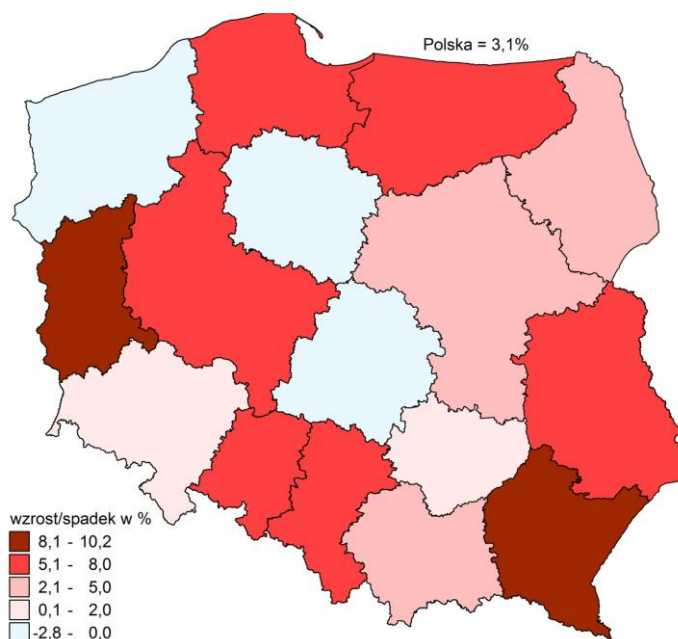
PRODUKCJA PRZEMYSŁU I BUDOWNICTWA

Produkcja sprzedana przemysłu (w cenach stałych) w 2016 r. była o 3,1% wyższa niż w 2015 r. (przed rokiem odnotowano wzrost o 4,9%).

W 2016 r. **produkcja sprzedana budownictwa** (w cenach bieżących) była w skali roku niższa o 6,0% (wobec wzrostu o 1,3% w 2015 r.).

Produkcja sprzedana przemysłu (w cenach stałych) w 2016 r. była o 3,1% wyższa niż w 2015 r. (kiedy odnotowano zwiększenie o 4,9%). Wzrost produkcji wystąpił w 13 województwach; w 9 – był większy niż średnio w kraju, największy w podkarpackim (o 10,2%) i lubuskim (o 8,6%). Spadek wystąpił w województwach: zachodniopomorskim (o 2,8%, wobec największego w kraju wzrostu w roku poprzednim o 15,8%), łódzkim (o 0,7%) i kujawsko-pomorskim (o 0,6%).

ZMIANA PRODUKCJI SPRZEDANEJ PRZEMYSŁU W 2016 R.
(ceny stałe; 2015=100)

Wzrostowi produkcji sprzedanej przemysłu towarzyszył wzrost przeciętnego zatrudnienia w przemyśle (średnio w kraju o 2,2%) obserwowany we wszystkich województwach. Największy wzrost zatrudnienia w przemyśle odnotowano w województwie wielkopolskim (o 4,7%), najmniejszy w śląskim (o 0,3%). W województwie podkarpackim, w którym odnotowano największy wzrost produkcji sprzedanej przemysłu i w województwie zachodniopomorskim, gdzie odnotowano najgłębszy spadek – przeciętne zatrudnienie wzrosło po 3,4%.

Wartość **produkcji sprzedanej budownictwa** (w cenach bieżących) w 2016 r. była o 6,0% niższa niż w poprzednim roku kiedy wystąpił wzrost o 1,3%. Spadek odnotowano w 15 województwach; najgłębszy w warmińsko-mazurskim i podkarpackim (odpowiednio o 30,7% i o 23,8%, wobec spadków przed rokiem odpowiednio o 0,5% i o 0,2%), najmniejszy w opolskim (o 1,5%, przy wzroście o 5,6% w 2015 r.). W województwie mazowieckim wystąpił wzrost produkcji sprzedanej budownictwa o 5,0% (wobec wzrostu o 2,9% przed rokiem).

W 2016 r. zmniejszyło się również przeciętne zatrudnienie w budownictwie (o 0,7%) Spadek wystąpił w 8 województwach, najgłębszy w podkarpackim i warmińsko-mazurskim (odpowiednio o 7,2% i o 6,1%), w których również spadek produkcji sprzedanej był najgłębszy w kraju. W pozostałych województwach odnotowano wzrost zatrudnienia, w tym największy w województwach podlaskim i pomorskim (po 5,3%), w których równocześnie odnotowano spadek produkcji sprzedanej budownictwa odpowiednio o 6,2% i o 6,7%.

Blisko połowę produkcji sprzedanej przemysłu (48,1%) oraz ponad połowę budownictwa (54,9%) nadal realizowały przedsiębiorstwa mające siedzibę w 3 województwach: mazowieckim, śląskim i wielkopolskim.

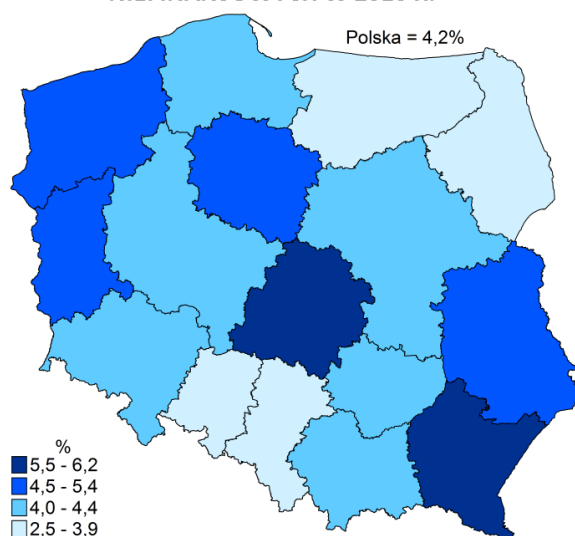

WYNIKI FINANSOWE PRZEDSIĘBIORSTW

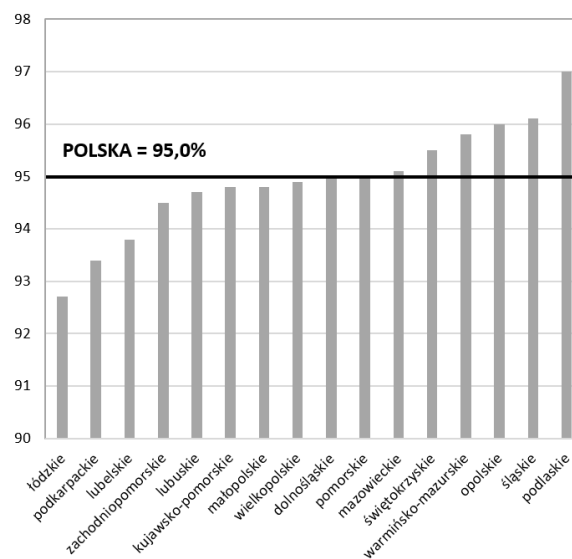
W 2016 r. **wyniki finansowe** badanych przedsiębiorstw niefinansowych były korzystniejsze od uzyskanych w poprzednim roku. Poprawiły się podstawowe wskaźniki ekonomiczno-finansowe.

Wzrost przychodów z całokształtu działalności (3,9%) był większy niż kosztów ich uzyskania (3,2%), w rezultacie poprawił się wskaźnik poziomu kosztów z 95,7% do 95,0%. W skali roku wzrósł wskaźnik rentowności obrotu brutto (z 4,3% do 5,0%), wskaźnik rentowności obrotu netto (z 3,6% do 4,2%) oraz wskaźnik rentowności ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów (z 4,5% do 5,0%). Wynik finansowy netto był wyższy o 21,3% (wzrost zysku netto o 11,5% i spadek straty netto o 19,4%), przy wzroście o 22,1% kwoty obciążeń wyniku finansowego brutto. Odnotowano mniejszy udział jednostek rentownych w ogólnej liczbie badanych podmiotów (spadek o 1,3 p.proc. do 81,6%), natomiast nieznacznie zwiększył się ich udział w przychodach z całokształtu działalności gospodarczej (o 0,2 p. proc. do 85,9%).

**WSKAŹNIK RENTOWNOŚCI OBROTU NETTO
W BADANYCH PRZEDSIĘBIORSTWACH
NIEFINANSOWYCH W 2016 R.**

WSKAŹNIK POZIOMU KOSZTÓW W 2016 R.

Polepszenie wskaźnika poziomu kosztów odnotowano w 11 województwach. W 9 województwach było to wynikiem szybszego wzrostu **przychodów z całokształtu działalności** niż **kosztów ich uzyskania**, w zachodniopomorskim – głębszego spadku kosztów niż przychodów, a w łódzkim wzrostu przychodów przy jednoczesnym spadku kosztów. Natomiast w pozostałych województwach wskaźnik pogorszył się, najbardziej w województwie świętokrzyskim.

Wynik finansowy brutto badanych przedsiębiorstw zwiększył się w skali roku o 21,4% do 131417,7 mln zł (zysk brutto – 154837,8 mln zł, strata brutto – 23420,1 mln zł).

Obciążenia wyniku finansowego brutto w wysokości 20354,6 mln zł wzrosły w skali roku o 3680,6 mln zł.

Wynik finansowy netto w 2016 r. ukształtował się na poziomie 111063,1 mln zł (zysk netto – 134397,2 mln zł, strata netto – 23334,1 mln zł), wobec 91541,1 mln zł przed rokiem. Poprawę wartości wyniku finansowego brutto odnotowano w 13 województwach, a netto – w 11, w tym w 5 województwach wzrost wyniku finansowego netto był wyższy niż wyniku finansowego brutto. W województwach: świętokrzyskim, lubelskim i podlaskim wyniki finansowe brutto i netto były mniej korzystne w porównaniu z 2015 r.

Wskaźnik rentowności ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów wzrósł w ciągu roku (z 4,5% do 5,0%). Poprawę wskaźnika obserwowano w 12 województwach, a największy wzrost odnotowano w łódzkim (z 0,1% do 6,6%). W województwie wielkopolskim wskaźnik pozostał na poziomie z roku poprzedniego. Rozpiętość wskaźnika rentowności ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów w województwach wynosiła 4,3 p. proc. – najwyższy poziom odnotowały przedsiębiorstwa w lubelskim (7,1%), a najniższy – w podlaskim (2,8%).

W badanych podmiotach **wskaźnik rentowności obrotu brutto** wzrósł w skali roku o 0,7 p. proc. (z 4,3% do 5,0%), natomiast **wskaźnik rentowności obrotu netto** o 0,6 p. proc. i ukształtował się na poziomie 4,2%. Rozpiętość wskaźnika rentowności obrotu brutto wyniosła 4,3 p. proc. (od 3,0% w podlaskim do 7,3% w łódzkim) i była mniejsza niż przed rokiem (10,3 p. proc.). Rozpiętość wskaźnika rentowności obrotu netto wyniosła 3,7 p. proc. (wobec 9,5 p. proc. w 2015 r.) i wyznaczona była przez województwo podlaskie (2,5%) oraz podkarpackie (6,2%).

Udział liczby przedsiębiorstw rentownych w ogólnej liczbie badanych podmiotów oraz udział ich przychodów w przychodach z całokształtu działalności w 2016 r. kształtował się następująco:

WOJEWÓDZTWA	Udział jednostek rentownych w %		WOJEWÓDZTWA	Udział jednostek rentownych w %	
	w liczbie jednostek ogółem	w przychodach z całokształtu działalności		w liczbie jednostek ogółem	w przychodach z całokształtu działalności
POLSKA	81,6	85,7			
Wielkopolskie	84,8	93,8	Małopolskie	84,8	87,5
Warmińsko-mazurskie	83,1	90,1	Opolskie	80,4	87,4
Lubelskie	79,2	89,2	Dolnośląskie	79,9	86,5
Łódzkie	81,1	89,1	Świętokrzyskie	81,6	85,1
Zachodniopomorskie	81,3	88,9	Lubuskie	81,1	84,1
Kujawsko-pomorskie	81,5	88,5	Mazowieckie	79,2	82,5
Podlaskie	83,0	88,4	Śląskie	81,1	81,2
Pomorskie	81,8	88,3	Podkarpackie	84,5	76,4

Udział podmiotów rentownych w przychodach z całokształtu działalności nie zmienił się w skali roku i pozostał na poziomie równym 85,7%. Największy wzrost wystąpił w województwie kujawsko-pomorskim, a najgłębszy spadek w pomorskim. Zmniejszył się natomiast udział podmiotów rentownych w ogólnej liczbie badanych podmiotów gospodarczych z 82,9% do 81,6%; w największym stopniu w województwie opolskim.

NAKŁADY INWESTYCYJNE

W 2016 r., po trzech latach wzrostu, notowano zmniejszenie **nakładów inwestycyjnych** ogółem badanych przedsiębiorstw³. Spadły nakłady zarówno na budynki i budowle jak i na zakupy². Zwiększyła się liczba nowo rozpoczętych inwestycji oraz ich wartość kosztorysowa.

Nakłady ogółem badanych przedsiębiorstw² w 2016 r. wyniosły 120,8 mld zł i były (w cenach stałych) o 13,2% niższe niż przed rokiem. Nakłady na zakupy³ spadły o 8,3%, natomiast na budynki i budowle – o 20,1%. Udział zakupów w nakładach ogółem wyniósł 63,4%, (przed rokiem 59,4%).

Wyższy niż średnio w kraju udział zakupów w nakładach ogółem wykazały jednostki w województwach: dolnośląskim, lubuskim, podkarpackim, podlaskim, kujawsko-pomorskim, świętokrzyskim, wielkopolskim, śląskim, warmińsko-mazurskim, małopolskim i opolskim. Natomiast w pozostałych województwach udział ten był niższy od notowanego w kraju.

Uszeregowanie województw pod względem dynamiki zrealizowanych nakładów w 2015 r. i 2016 r. przedstawiało się następująco:

2015		2016	
analogiczny okres roku poprzedniego = 100 (ceny bieżące)			
POLSKA	113,7	POLSKA	88,5
Lubuskie	157,9	Podlaskie	108,0
Opolskie	129,4	Podkarpackie	105,2
Łódzkie	128,9	Warmińsko-Mazurskie	104,8
Podlaskie	117,7	Śląskie	101,6
Zachodniopomorskie	116,7	Dolnośląskie	98,4
Mazowieckie	115,6	Łódzkie	97,8
Kujawsko-pomorskie	115,6	Lubuskie	95,1
Pomorskie	113,6	Wielkopolskie	91,8
Podkarpackie	111,8	Małopolskie	91,0
Śląskie	111,6	Lubelskie	90,7
Małopolskie	110,5	Pomorskie	88,5
Wielkopolskie	110,3	Opolskie	86,7
Dolnośląskie	107,6	Mazowieckie	78,8
Warmińsko-mazurskie	101,1	Świętokrzyskie	75,0
Lubelskie	96,0	Kujawsko-Pomorskie	73,3
Świętokrzyskie	94,7	Zachodniopomorskie	70,2

Największy udział w zrealizowanych nakładach w 2016 r. miały jednostki z województwa mazowieckiego, śląskiego i dolnośląskiego – łącznie 54,2% (55,6% w 2015 r.). W czterech kolejnych województwach: wielkopolskim, łódzkim, małopolskim

² Dane dotyczą podmiotów gospodarczych prowadzących księgi rachunkowe, w których liczba pracujących wynosi 50 i więcej osób. Dane nie obejmują rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa, działalności finansowej i ubezpieczeniowej oraz szkół wyższych.

³ Maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia oraz środki transportu.

i pomorskim, zrealizowano 30,0% nakładów (przed rokiem 28,5%). Na pozostałe województwa przypadało 15,8% (15,9% w 2015 r.).

W strukturze nakładów na nowe środki trwałe największy udział miały nakłady jednostek przetwórstwa przemysłowego – 39,2% (33,3% w 2015 r.).

Jednostki mające siedzibę na terenie województw: mazowieckiego, śląskiego, wielkopolskiego, dolnośląskiego, małopolskiego, łódzkiego i podkarpackiego realizowały 74,6% nakładów związanych z przetwórstwem przemysłowym.

W 2016 r. rozpoczęto 207,7 tys. inwestycji, tj. o 4,6% więcej niż przed rokiem (wobec wzrostu o 7,6% w 2015 r.). Łączna wartość kosztorysowa inwestycji rozpoczętych wyniosła 58,1 mld zł i była o 17,8% wyższa niż przed rokiem (w 2015 r. odnotowano spadek o 0,1%). Na jednostki mające siedzibę na terenie województw: mazowieckiego, małopolskiego, wielkopolskiego, pomorskiego i śląskiego przypadało 91,1% nowo rozpoczętych inwestycji. Największy udział w wartości kosztorysowej rozpoczętych inwestycji przypadało na jednostki mające siedzibę na terenie województw: mazowieckiego (47,3%), śląskiego (8,5%), wielkopolskiego (8,1%), pomorskiego (7,2%), małopolskiego (6,3%), dolnośląskiego (4,8%) oraz łódzkiego (4,4%).

ROLNICTWO

Wstępnie szacuje się, że **globalna produkcja rolnicza** w 2016 r. w porównaniu z poprzednim rokiem zwiększyła się o 6,7%. Wzrost ten wynikał ze zwiększenia **produkcji roślinnej** o 9,6% i **produkcji zwierzęcej** o 3,1%.

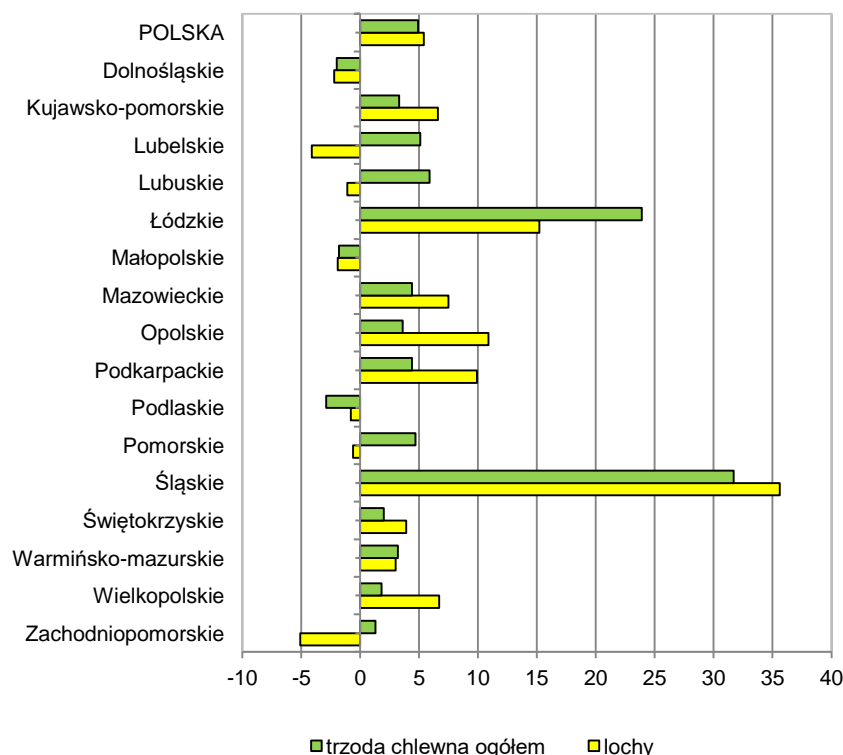
Wstępne wyniki reprezentacyjnego badania pogłowia zwierząt gospodarskich przeprowadzonego w grudniu br., wskazują na zwiększenie w skali roku liczebności trzody chlewnej, bydła i owiec.

Na rynku rolnym, zarówno w skupie jak i na targowiskach, w grudniu 2016 r. przeciętne ceny zbóż i ziemniaków jadalnych późnych w skali roku były niższe. W ujęciu rocznym wzrosły natomiast ceny skupu żywca rzeźnego wieprzowego i wołowego (bydła bez cieląt), mleka oraz targowiskowe ceny prosiąt na chów.

Według wstępnych wyników reprezentacyjnego badania przeprowadzonego w grudniu 2016 r., **pogłowie trzody chlewnej** liczyło 11107,5 tys. szt., wykazując w porównaniu z analogicznym okresem 2015 r. wzrost o 4,9%. Zwiększyła się liczebność wszystkich grup użytkowych trzody chlewnej, w największym stopniu pogłowia prosiąt (o 8,4%) i loch prósnych (o 8,2%).

ZMIANY W POGŁOWIU TRZODY CHLEWNEJ W 2016 R.

Stan w dniu 1 grudnia (wzrost/spadek w skali roku w %)

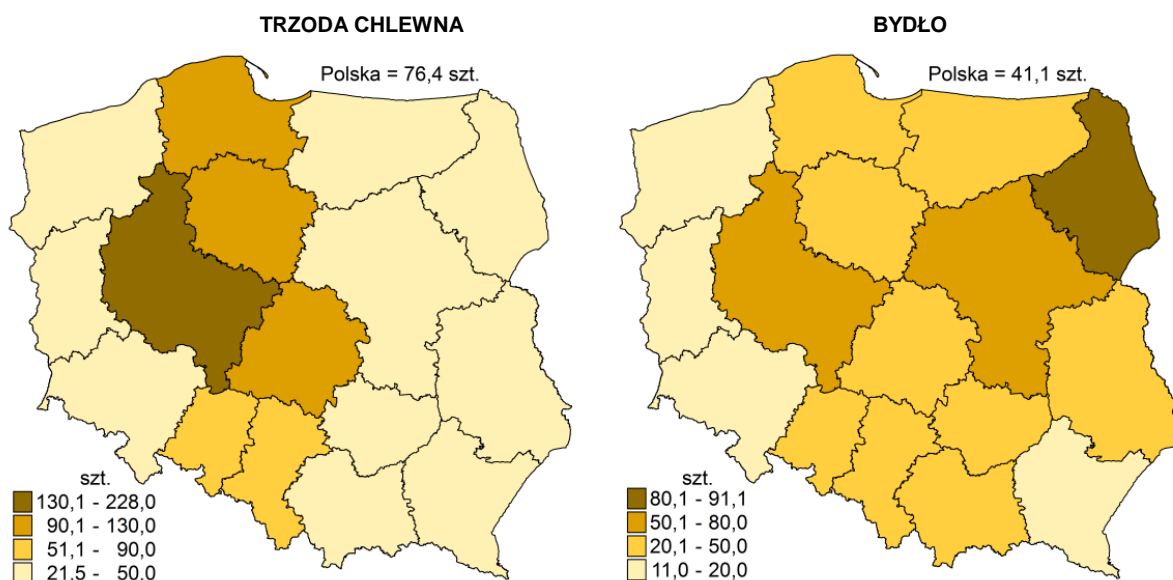

W strukturze stada trzody chlewnej ogółem udział poszczególnych grup produkcyjno-użytkowych w grudniu 2016 r. wynosił: prosięta o wadze do 20 kg – 25,1%, warchlaki o wadze od 20 kg do 50 kg – 28,5%, trzoda chlewna o wadze 50 kg i więcej, z przeznaczeniem na ubój – 38,4%, trzoda chlewna o wadze 50 kg i więcej, z przeznaczeniem na chów – 7,9% (w tym lochy na chów razem – 7,7%).

W porównaniu ze strukturą pogłowia trzody chlewnej rejestrowaną na początku grudnia 2015 r. zwiększył się udział prosiąt (o 0,8 p. proc.), warchlaków (o 0,5 p. proc.) oraz grupy trzody chlewnej o wadze 50 kg i więcej przeznaczzonej na chów, w tym loch prośnych (o 0,1 p. proc.), natomiast zmniejszył się udział grupy trzody chlewnej o wadze 50 kg i więcej przeznaczzonej na ubój (o 1,4 p. proc.).

ZWIERZĘTA GOSPODARSKIE NA 100 ha UŻYTKÓW ROLNYCH^a W 2016 R.

(Stan w dniu 1 grudnia)

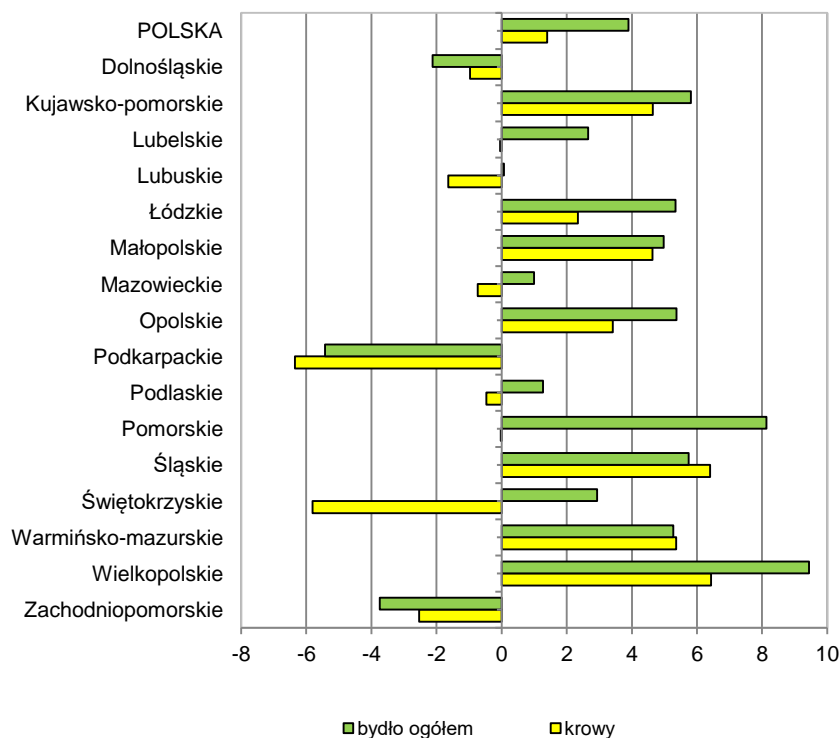

^a Stan w czerwcu 2015 r.

Wzrost pogłowia trzody chlewnej ogółem obserwowano w 13 województwach, w granicach od 31,7% w śląskim do 1,3% w zachodniopomorskim. W ujęciu rocznym liczebność trzody zmniejszyła się w województwie podlaskim (o 2,9%), dolnośląskim (o 2,0%) i małopolskim (1,8%). Prawie 65% krajowego pogłowia trzody chlewnej znajdowała się na terenach czterech województw: wielkopolskiego (35,6%), kujawsko-pomorskiego (10,8%), łódzkiego (10,1%) i mazowieckiego (8,4%). Najmniej trzody chlewnej notowano w lubuskim (1,4%), małopolskim i podkarpackim (po 1,5%). W grudniu 2016 r., w porównaniu z analogicznym okresem poprzedniego roku, stado loch na chów zwiększyło się do poziomu 858,6 tys. szt. (o 5,4%). Wzrost pogłowia loch odnotowano w 9 województwach w granicach od 35,6% w śląskim do 3,0% w warmińsko-mazurskim. W pozostałych województwach wystąpił spadek, w tym najgłębszy w zachodniopomorskim (5,1%).

Według wstępnych wyników w grudniu 2016 r. **połowie bydła** ogółem liczyło 5985,1 tys. szt., wykazując wzrost w skali roku o 3,9%. Zwiększenie liczebności stada bydła wynikało ze wzrostu pogłowia cieląt o 6,2%, młodego bydła w wieku 1-2 lat o 6,9% i bydła dorosłego o 0,6%. Wzrost pogłowia bydła odnotowano w 13 województwach, w granicach od 9,4% w wielkopolskim do 0,1% w lubuskim. Spadek bydła ogółem wystąpił w podkarpackim (5,4%), zachodniopomorskim (3,7%) i dolnośląskim (2,1%).

ZMIANY W POGŁOWIU BYDŁA W 2016 R.
Stan w dniu 1 grudnia (wzrost/spadek w skali roku w %)

W strukturze stada bydła ogółem udział poszczególnych grup wiekowo-użytkowych w grudniu 2016 r. wynosił: cielęta w wieku poniżej 1 roku – 28,7%, młode bydło hodowlane i rzeźne w wieku 1-2 lat – 27,4%, krowy – 39,0%, pozostałe bydło dorosłe hodowlane i rzeźne w wieku 2 lat i więcej – 4,9%.

W porównaniu ze strukturą pogłowia bydła w grudniu 2015 r. zwiększył się udział pogłowia cieląt w wieku poniżej 1 roku (o 0,6 p. proc.) i młodego bydła w wieku 1-2 lat (o 0,8 p. proc.), a zmalał udział pogłowia pozostałego bydła dorosłego w wieku powyżej 2 lat (o 0,4 p. proc.) i krów (o 1,0 p. proc.).

Podobnie jak w poprzednich okresach, ponad połowa krajowego pogłowia bydła ogółem znajdowała się na terenach trzech województw: mazowieckiego (18,4%), wielkopolskiego (16,7%) i podlaskiego (16,1%). Najmniej bydła notowano w lubuskim (1,2% pogłowia bydła w kraju), podkarpackim (1,4%), zachodniopomorskim (1,5%) i dolnośląskim (1,7%).

W skali roku liczba krów zwiększyła się do poziomu 2334,1 tys. szt. (o 1,4%). Wzrost stada krów obserwowano w 7 województwach, w granicach od 2,3% w łódzkim do 6,4% w wielkopolskim. W województwie lubelskim i pomorskim liczebność krów pozostała na poziomie sprzed roku, a w pozostałych województwach – spadła (najgłębszy spadek wystąpił w podkarpackim – 6,3% i świętokrzyskim – 5,8%).

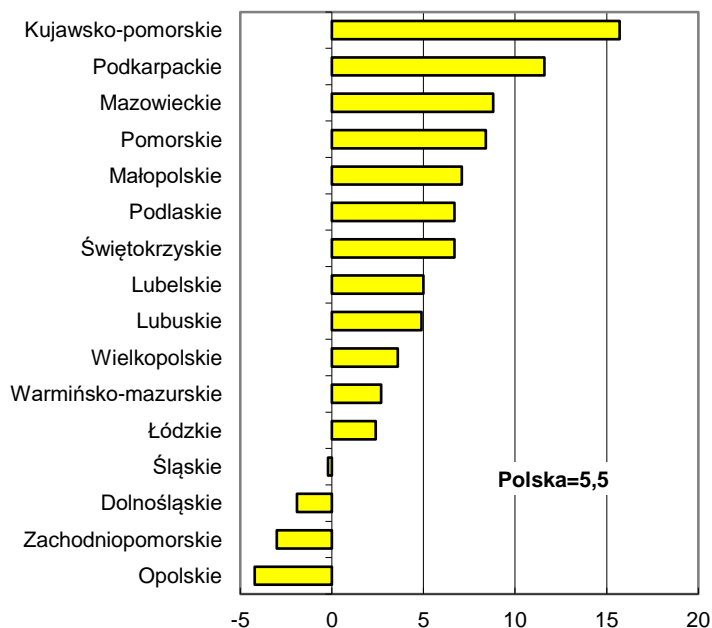
Według wstępnych wyników **pogłowie owiec** ogółem w grudniu 2016 r. wyniosło 244,2 tys. szt. i było wyższe o 10,4% od stanu notowanego w analogicznym okresie poprzedniego roku. W skali roku wzrost populacji owiec odnotowano w 11 województwach, w granicach od 3,2% w podlaskim do 30,5% w łódzkim. W pozostałych województwach w skali roku populacja owiec zmniejszyła się, w tym najgłębszy spadek obserwowano w wielkopolskim (22,8%), zachodniopomorskim (20,6%) i lubuskim (15,6%). Największym udziałem w krajowym pogłowie owiec charakteryzowały się województwa: małopolskie (32,1%), podlaskie (8,1%), podkarpackie (7,6%) i wielkopolskie (7,0%). Najmniej owiec notowano w opolskim (0,9%) oraz świętokrzyskim i zachodniopomorskim (po 1,9%). Obsada owiec na 100 ha użytków rolnych (użytki rolne według stanu w czerwcu 2015 r.) kształtowała się od 14,6 szt. w małopolskim do 0,3 szt. w mazowieckim, przy średniej w kraju 1,7 szt. Populacja maciorek owczych w skali roku zwiększyła się o 1,0% do poziomu 141,3 tys. szt.

Według wstępnych danych w 2016 r. **skupiono** w kraju 10239,2 tys. ton **zbóż podstawowych konsumpcyjnych i paszowych** (łącznie z mieszankami zbożowymi, bez ziarna siewnego), tj. o 4,6% więcej niż w 2015 r. W skali roku wzrost skupu zbóż odnotowano w 6 województwach, w tym powyżej 10% – w pomorskim, zachodniopomorskim i opolskim. W pozostałych województwach obserwowano spadek skupu w granicach od 17,3% w podkarpackim do 1,5% w warmińsko-mazurskim.

Skup ziemniaków w 2016 r. (dane nieostateczne) ukształtował się na poziomie 1881,8 tys. ton i był większy o 23,0% niż przed rokiem. Wzrost skupu obserwowano w 14 województwach, w granicach od 5,6% w pomorskim do 62,3% w podlaskim. W ujęciu rocznym mniejszy skup notowano w województwie opolskim (o 11,3%) i świętokrzyskim (o 3,9%).

W 2016 r. według wstępnych danych skup **żywca rzeźnego ogółem** (w wadze poubojowej ciepłej) wyniósł 4308,4 tys. ton i był o 5,5% większy niż przed rokiem. Więcej skupiono żywca wieprzowego i drobiowego, mniej natomiast żywca wołowego. Wzrost skupu żywca rzeźnego odnotowano w 12 województwach, w granicach od 2,4% w łódzkim do 15,7% w kujawsko-pomorskim. W skali roku mniej żywca skupiono w opolskim (o 4,2%), zachodniopomorskim (o 3,0%), dolnośląskim (o 1,9%) i śląskim (o 0,2%).

ZMIANY W SKUPIE ŻYWCA RZEŻNEGO W 2016 R.
(wzrost/spadek w skali roku w %)

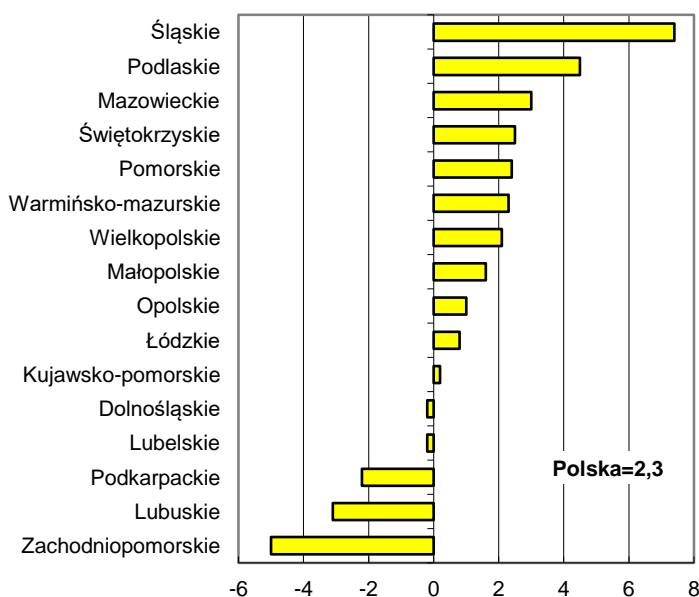
Skup żywca wieprzowego (w wbc) w 2016 r. wyniósł 1805,7 tys. ton i w porównaniu z rokiem poprzednim był większy o 2,9%. Wzrost skupu obserwowano w 9 województwach, w granicach od 0,5% w wielkopolskim do 17,8% w kujawsko-pomorskim. Najgłębsze spadki skupu żywca wieprzowego notowano w dolnośląskim (15,7%), śląskim (14,4%) i opolskim (13,3%).

Skup żywca wołowego (w wbc) w 2016 r. był o 2,9% mniejszy niż przed rokiem i wyniósł 428,9 tys. ton. Spadek skupu odnotowano w 8 województwach, w granicach od 34,1% w małopolskim do 3,3% w pomorskim. W pozostałych województwach w skali roku obserwowano wzrost skupu żywca wołowego, w tym największy w podkarpackim (o 19,3%).

Skup żywca drobiowego (w wbc) wyniósł 2064,6 tys. ton i był większy w skali roku o 10,0%. Wzrost skupu odnotowano w 15 województwach, w granicach od 0,2% w pomorskim do 27,5% w małopolskim. W skali roku mniej żywca drobiowego skupiono w zachodniopomorskim (o 2,7%).

Według wstępnych danych **skup mleka krowiego** w 2016 r. wyniósł 10809,6 mln l i w skali roku był większy o 2,3%. Wzrost skupu obserwowano w 11 województwach, w granicach od 0,2% w kujawsko-pomorskim do 7,4% w śląskim. Najgłębszy spadek skupu mleka odnotowano w zachodniopomorskim (5,0%).

ZMIANY W SKUPIE MLEKA KROWIEGO W 2016 R. (wzrost/spadek w skali roku w %)

Na rynku rolnym w grudniu 2016 r. przeciętne ceny zbóż i ziemniaków jadalnych późnych w skali roku były niższe zarówno w skupie, jak i na targowiskach. Wzrosły natomiast ceny skupu żywca rzeźnego wieprzowego i wołowego (bydła bez cieląt), mleka oraz targowiskowe ceny prosiąt na chów.

W grudniu 2016 r. na **targowiskach** za 1 dt **pszenicy** płacono średnio 74,52 zł, tj. o 2,7% mniej niż przed rokiem. Spadek cen odnotowano w 12 województwach, w granicach od 7,5% w zachodniopomorskim do 0,9% w łódzkim i świętokrzyskim. W województwie dolnośląskim średnia cena pszenicy pozostała na poziomie sprzed roku, a wzrosła w warmińsko-mazurskim (o 2,3%), kujawsko-pomorskim (o 1,5%) i opolskim (o 1,2%). W 9 województwach za 1 dt pszenicy płacono więcej niż przeciętnie w kraju. Najwyższe ceny notowano na targowiskach w warmińsko-mazurskim (86,33 zł), opolskim (85,56 zł) i śląskim (82,24 zł), a najniższe w lubelskim (66,50 zł) i świętokrzyskim (68,19 zł).

W grudniu 2016 r. średnia cena **skupu pszenicy** za 1 dt była niższa niż przed rokiem (o 5,8%) i wyniosła 63,88 zł. Spadek cen odnotowano we wszystkich województwach, w granicach od 9,3% w dolnośląskim do 1,5% w kujawsko-pomorskim. W 7 województwach średnie ceny skupu za 1 dt pszenicy były wyższe od przeciętnej w kraju, najwyższe notowano w kujawsko-pomorskim (68,42 zł) i pomorskim (68,19 zł). Najmniej za pszenicę płacono w małopolskim (59,49 zł za 1 dt), dolnośląskim (60,21 zł), podkarpackim (60,27 zł) i opolskim (60,32 zł).

Według wstępnych danych w 2016 r. przeciętna cena skupu pszenicy wyniosła 62,02 zł za 1 dt i była o 7,2% niższa niż w 2015 r. W skali roku spadek cen obserwowano we wszystkich województwach, w granicach od 9,0% w pomorskim do 3,0% w świętokrzyskim.

Przeciętna cena skupu pszenicy w 7 województwach była wyższa od średniej krajowej. Rozpiętość cen skupu pszenicy za 1 dt wynosiła od 64,63 zł w kujawsko-pomorskim do 56,83 zł w podkarpackim.

Za 1 dt **żyta na targowiskach** w grudniu 2016 r. płacono średnio 58,51 zł, tj. o 3,5% mniej niż w analogicznym okresie poprzedniego roku. Mniej za żyto płacono w 10 województwach (spośród 14 badanych), w granicach od 9,8% w małopolskim do 0,8% w pomorskim. W województwie lubelskim średnia cena żyta pozostała na poziomie sprzed roku, a wzrosła w opolskim (o 19,0%), kujawsko-pomorskim (o 7,8%) i wielkopolskim (o 2,7%). W 7 województwach średnie ceny żyta były wyższe od przeciętnej w kraju, w tym najwyższa w opolskim (83,33 zł za 1 dt). Najmniej za 1 dt żyta płacono w podlaskim (52,42 zł) i świętokrzyskim (52,86 zł).

W grudniu 2016 r. średnia cena **skupu żyta** w skali roku była niższa o 1,5% i wynosiła 54,31 zł za 1 dt. Spadek cen odnotowano w 9 województwach (spośród 14 badanych), w granicach od 9,7% w dolnośląskim do 0,1% w warmińsko-mazurskim. W województwie wielkopolskim średnia cena żyta pozostała na poziomie sprzed roku, a wzrosła w podkarpackim (o 19,2%), podlaskim (o 17,8%), opolskim (o 5,5%) i lubelskim (o 1,3%). W 4 województwach średnie ceny skupu żyta były wyższe od przeciętnej w kraju, najwyższą zanotowano w podlaskim (56,88 zł za 1 dt) i zachodniopomorskim (56,40 zł). Najmniej za 1 dt żyta w skupie płacono w lubelskim (49,37 zł) i dolnośląskim (49,90 zł).

Według wstępnych danych przeciętna cena skupu żyta w 2016 r. w porównaniu z 2015 r. wzrosła o 0,6% i wyniosła 51,73 zł za 1 dt, przy czym w województwach kształtowała się od 52,85 zł w kujawsko-pomorskim do 44,62 zł w świętokrzyskim. W skali roku przeciętna cena skupu żyta wzrosła w 9 województwach, w granicach od 7,1% w lubelskim do 0,1% w kujawsko-pomorskim.

W grudniu 2016 r. średnia cena **ziemniaków jadalnych późnych** na targowiskach była znacznie niższa niż w grudniu 2015 r. (o 18,3%, wobec wzrostu o 41,2% przed rokiem) i wynosiła 79,55 zł za 1 dt. W skali roku spadek cen odnotowano we wszystkich województwach, w granicach od 38,7% w podlaskim do 3,2% w lubuskim. Średnie ceny ziemniaków na targowiskach w 10 województwach były wyższe od przeciętnej w kraju, w tym najwięcej za ziemniaki płacono w dolnośląskim (98,21 zł za 1 dt). Najmniej za 1 dt ziemniaków płacono w świętokrzyskim (60,07 zł za 1 dt).

W 2016 r. przeciętna cena skupu ziemniaków jadalnych (bez wczesnych) wyniosła 52,27 zł za 1 dt i była o 2,2% wyższa niż w 2015 r. Ceny wyższe od przeciętnej krajowej obserwowano w 10 województwach, a najwyższe notowano w zachodniopomorskim (63,62 zł za 1 dt) i warmińsko-mazurskim (63,41 zł). Najmniej za 1 dt ziemniaków płacono w podlaskim (28,77 zł). W skali roku przeciętne ceny skupu ziemniaków wzrosły w 10 województwach,

w granicach od 44,7% w lubuskim do 1,2% w dolnośląskim. W pozostałych województwach płacono mniej niż przed rokiem – najbardziej spadły ceny w podkarpackim (o 16,9%), opolskim (o 15,7%) i podlaskim (o 14,4%).

W grudniu 2016 r. średnia cena **skupu żywca rzeźnego wołowego** (bydła bez cieląt) wyniosła 6,22 zł za 1 kg i była o 1,0% wyższa niż w grudniu 2015 r. Wzrost cen obserwowano w 10 województwach, w granicach od 0,6% w warmińsko-mazurskim do 11,6% w opolskim. W pozostałych województwach ceny żywca wołowego w skupie były niższe niż przed rokiem w granicach od 0,3% w śląskim do 11,1% w lubuskim. W 10 województwach cena skupu była wyższa od średniej krajowej, najwyższą zanotowano w lubelskim (7,51 zł za 1 kg), a najniższą – w lubuskim (5,04 zł za 1 kg).

Według wstępnych danych w 2016 r. przeciętna cena skupu żywca rzeźnego wołowego (bydła bez cieląt) wyniosła 5,91 zł za 1 kg, tj. o 1,8% mniej niż w 2015 r., przy czym w 10 województwach cena była wyższa od średniej krajowej, a w opolskim i śląskim kształtowała się na poziomie średnim dla kraju. Najwięcej za żywiec wołowy płacono w lubelskim (6,81 zł za 1 kg), a najmniej w mazowieckim (5,30 zł za 1 kg). W skali roku spadek cen odnotowano w 7 województwach, w granicach od 4,9% w warmińsko-mazurskim do 1,1% w opolskim. W województwie łódzkim cena żywca wołowego pozostała na poziomie sprzed roku, a w pozostałych województwach wzrosła – od 4,4% w lubuskim do 0,2% w podkarpackim.

W grudniu 2016 r. średnia cena skupu **żywca rzeźnego wieprzowego** wynosiła 5,03 zł za 1 kg i była znacznie wyższa (o 31,0%) od notowanej w grudniu 2015 r. W 9 województwach cena skupu była wyższa od średniej krajowej, najwyższą zanotowano w dolnośląskim (5,19 zł za 1 kg). Najmniej za 1 kg żywca wieprzowego płacono w lubuskim i pomorskim (po 4,84 zł). W ujęciu rocznym ceny żywca wieprzowego w skupie były wyższe we wszystkich województwach, w granicach od 35,9% w podlaskim do 13,7% w lubuskim.

W 2016 r., według wstępnych danych, przeciętna cena skupu żywca rzeźnego wieprzowego kształtowała się na poziomie wyższym niż przed rokiem (o 9,0%) i wynosiła 4,68 zł za 1 kg. Wzrost cen odnotowano we wszystkich województwach, w granicach od 15,3% w świętokrzyskim do 6,0% w kujawsko-pomorskim. Ceny wyższe od przeciętnej w kraju za żywiec wieprzowy notowano w 6 województwach, a najwyższą w zachodniopomorskim (4,83 zł za 1 kg) i warmińsko-mazurskim (4,79 zł za 1 kg). Najmniej za 1 kg żywca wieprzowego płacono w małopolskim (4,51 zł), podkarpackim (4,53 zł) i lubuskim (4,54 zł).

Na **targowiskach** w grudniu 2016 r. za **prosię na chów** płacono średnio 164,63 zł, tj. o 14,7% więcej niż w analogicznym okresie 2015 r. Wzrost cen odnotowano w 7 województwach (spośród 10 badanych), w granicach od 48,8% w kujawsko-pomorskim do 3,0% w świętokrzyskim. W skali roku mniej za prosię płacono w województwach: śląskim

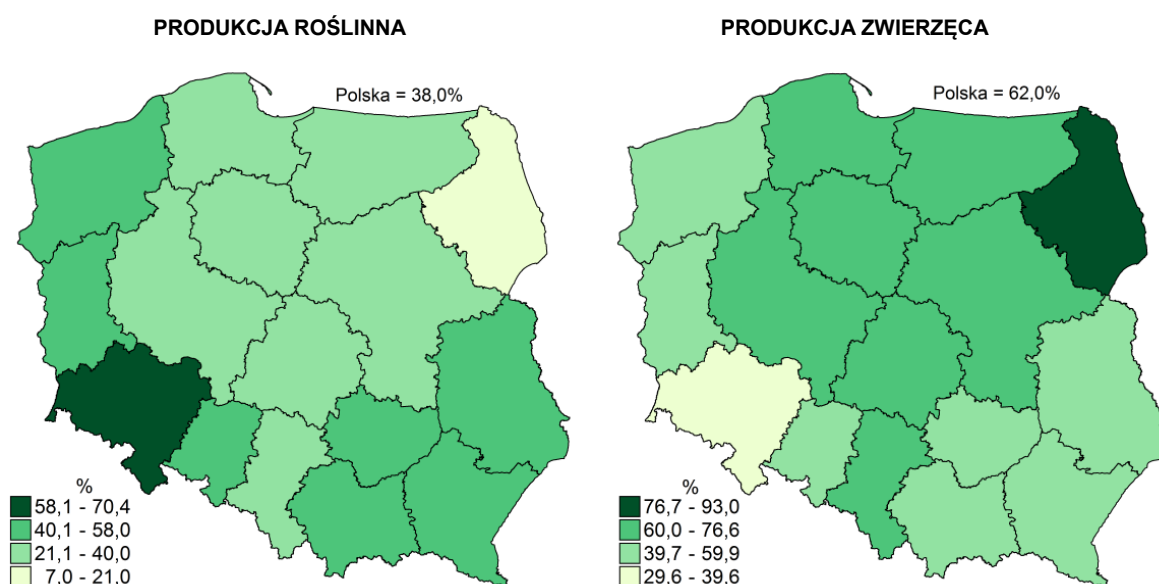
(o 10,0%), podkarpackim (o 3,3%) i lubelskim (o 3,2%). W 3 województwach (spośród 10 badanych) za prosię na chów płacono więcej niż średnio w kraju, najczęściej – w śląskim (212,50 zł) i małopolskim (196,05 zł), a najmniej – w lubuskim (130,00 zł) i lubelskim (130,83 zł).

W grudniu 2016 r. w **skupie** średnia cena **mleka krowiego** za 100 l wyniosła 135,97 zł i była znacznie wyższa niż przed rokiem (o 20,4%). Wzrost cen skupu mleka obserwowano we wszystkich województwach, w granicach od 25,9% w pomorskim do 10,1% w małopolskim. Rozpiętość cen skupu za 100 l mleka wynosiła od 118,29 zł w małopolskim do 143,78 zł w podlaskim.

Według wstępnych danych przeciętna cena skupu mleka w 2016 r. ukształtowała się na poziomie niższym (o 2,4%) niż w 2015 r. i wyniosła 1,11 zł za 1 l. Spadek cen odnotowano w 15 województwach, w granicach od 5,4% w opolskim i zachodniopomorskim do 0,5% w warmińsko-mazurskim. Więcej za mleko w skupie płacono w województwie lubelskim (o 0,7%). Rozpiętość przeciętnych cen skupu za 1 l mleka wynosiła od 1,01 zł w łódzkim do 1,19 zł w podlaskim.

W 2015 r.¹ w strukturze **towarowej produkcji rolniczej** produkcja zwierzęca stanowiła średnio w kraju 62,0%. W 11 województwach przekraczała 50,0%, w tym w 7 jej udział był wyższy niż średnio w kraju (najwyższy w województwie podlaskim – 93,0%). Największy udział produkcji roślinnej w towarowej produkcji rolniczej odnotowano w województwie dolnośląskim – 70,4%.

STRUKTURA TOWAROWEJ PRODUKCJI ROLNICZEJ W 2015 R. (ceny stałe 2014 r.)

¹ Dane dotyczące towarowej produkcji rolniczej za 2016 r. będą dostępne na początku 2018 r.

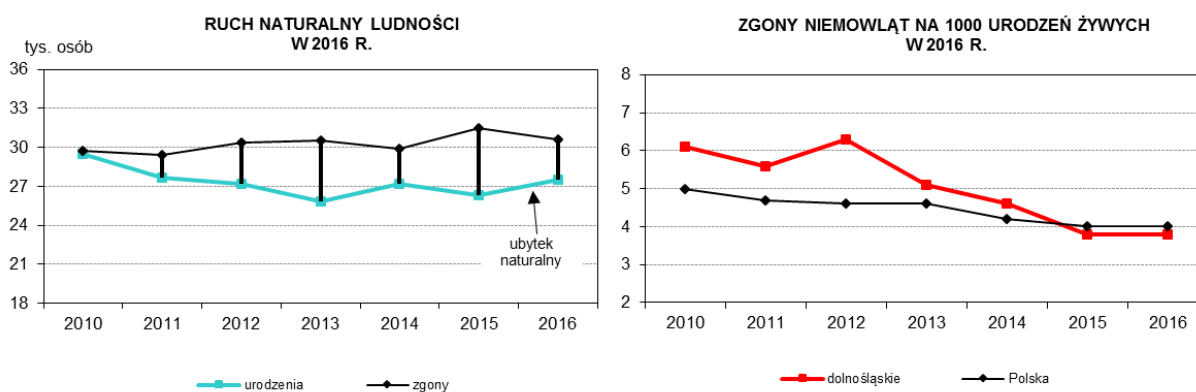
WOJEWÓDZTWO DOLNOŚLĄSKIE

Podregiony	-	5
Powiaty	-	26
Miasta na prawach powiatu	-	4
Miasta ogółem	-	91
Gminy	-	169

Powierzchnia (stan w dniu 31.XII.2016 r.)	19,9 tys. km ²	Ludność (stan w dniu 31.XII.2016 r.)	2,9 mln mieszkańców
	7 lokata		5 lokata
	6,4% powierzchni kraju		wskaźnik urbanizacji: 69,0% (2 lokata)

Liczba **ludności** województwa dolnośląskiego w 2016 r. wyniosła 2903,7 tys. i zmniejszyła się o 0,5 tys. osób w porównaniu z 2015 r. (rok wcześniej spadek był głębszy i wyniósł minus 4,3 tys. osób). Ubytek ludności spowodowała większa liczba zgonów niż urodzeń żywych, w wyniku czego przyrost naturalny był ujemny i wyniósł minus 3,1 tys. osób (w przeliczeniu na 1000 osób – minus 1,1, wobec minus 1,8 w roku poprzednim). Województwo notowało większy niż średnio w kraju wzrost współczynnika urodzeń żywych – z 9,0‰ w 2015 r. do 9,5‰ w 2016 r. Współczynnik zgonów obniżył się o 0,4 pkt i ukształtował się na poziomie równym 10,5‰. Poprawiło się także ogólne saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały (z 0,3‰ do 1,0‰). Współczynnik zgonów niemowląt na 1000 urodzeń żywych nie zmienił się w skali roku i wyniósł 3,8.

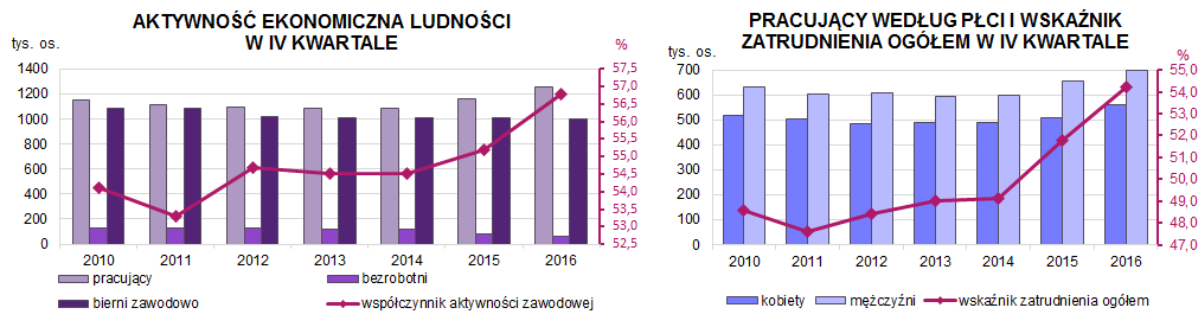

Według wstępnych wyników kwartalnego reprezentacyjnego **badania aktywności ekonomicznej ludności BAEL**, liczba **aktywnych zawodowo** w IV kwartale 2016 r. w województwie dolnośląskim wyniosła 1317 tys. i była o 6,3% większa niż w analogicznym okresie roku poprzedniego. **Współczynnik aktywności zawodowej** poprawił się o 1,6 p. proc.

w porównaniu z IV kwartałem 2015 r. (taki sam wzrost – najwyższy w kraju – osiągnęło województwo podkarpackie) i wyniósł 56,8%, przy średniej dla kraju na poziomie 56,3%.

Liczba osób **pracujących** w ujęciu rocznym wzrosła o 8,3% do poziomu 1258 tys. Zwiększyła się zarówno liczba pracujących kobiet (o 10,4%), jak i mężczyzn (o 6,6%).

Wskaźnik zatrudnienia w IV kwartale 2016 r. wyniósł 54,2% (wzrost o 2,4 p. proc. był najwyższy w kraju po województwie podkarpackim). Poprawę wskaźnika odnotowano zarówno na wsi (o 2,7 p. proc.), jak i w mieście (o 2,4 p. proc.) do poziomu odpowiednio 54,7% i 54,0%.

W IV kwartale 2016 r. liczba **bezrobotnych** ukształtowała się na poziomie 59 tys. (w ujęciu rocznym spadek o 23,4%). Zmniejszyła się liczba bezrobotnych mężczyzn (o 33,3%) oraz kobiet (o 17,1%). Osoby w wieku poniżej 25 lat stanowiły 22,0% wszystkich bezrobotnych (wobec 22,5% w kraju) i w odniesieniu do analogicznego okresu poprzedniego roku ich udział zmniejszył się o 1,3 p. proc. (wobec spadku w kraju o 0,5 p. proc.).

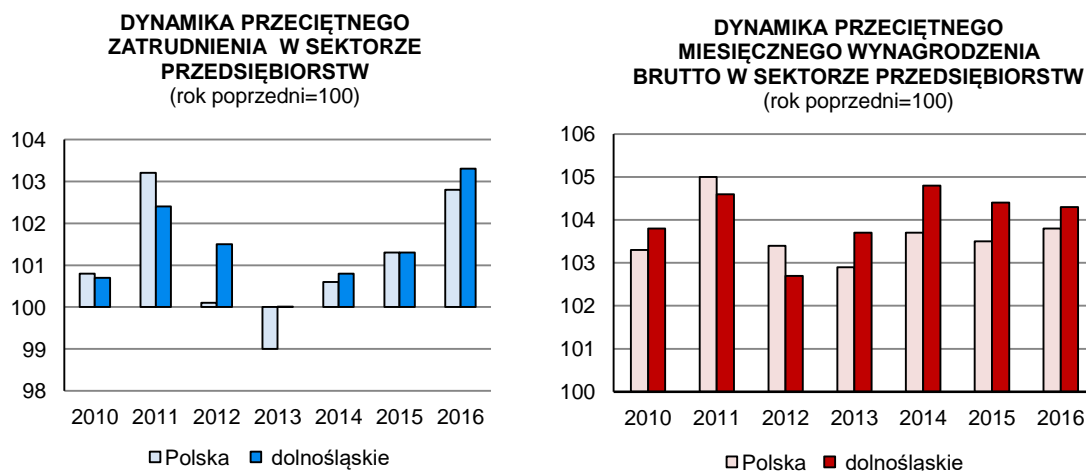
W IV kwartale 2016 r. **stopa bezrobocia** według BAEL wyniosła 4,5% (wobec 5,5% średnio w kraju) i była niższa niż przed rokiem (o 1,7 p. proc.). Wskaźnik ten, zarówno w mieście i na wsi, kształtował się na poziomie 4,4%, przy czym w skali roku obniżył się odpowiednio o 1,6 p. proc. i o 2,1 p. proc. Odnotowano spadek stopy bezrobocia wśród mężczyzn (o 1,9 p. proc. do poziomu 3,3%; obok opolskiego najniższa wartość w kraju) oraz kobiet (o 1,8 p. proc. do 5,7%).

Populacja **biernych zawodowo** wynosiła 1002 tys. osób, co stanowiło 43,2% ludności ogółem w wieku powyżej 15 lat. W porównaniu z IV kwartałem 2015 r. ich liczba zmniejszyła się o 0,4%, przy jednoczesnym wzroście liczby ludności w wieku 15 lat i więcej o 3,3%.

Liczba osób niepracujących przypadająca na 1000 osób pracujących zmniejszyła się w skali roku. W IV kwartale 2016 r. na 1000 pracujących przypadają 843 osoby biernie zawodowo lub bezrobotne (932 – przed rokiem).

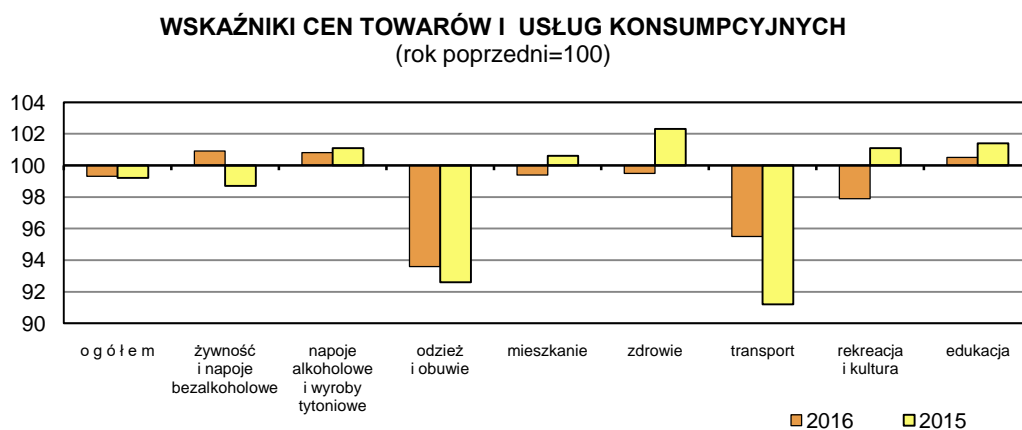
W sektorze przedsiębiorstw w 2016 r. **przeciętne zatrudnienie** wyniosło 462,2 tys. osób i było o 3,3% większe niż w poprzednim roku. **Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto** ukształtowało się na poziomie 4370 zł (o 4,3% więcej niż w poprzednim roku) i stanowiło 102,2% średniego wynagrodzenia w kraju.

Przeciętna miesięczna **emerytura i renta** brutto z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w województwie wyniosła 2042 zł (o 2,1% mniej niż średnio w kraju), a rolników indywidualnych – 1272 zł (o 7,5% więcej od średniej krajowej).

W 2016 r. spadek **cen towarów i usług konsumpcyjnych** w skali roku w województwie dolnośląskim wyniósł 0,7% (wobec 0,6% w kraju).

W porównaniu z rokiem poprzednim obniżono ceny m.in. odzieży i obuwia – o 6,4%, towarów i usług w zakresie transportu – o 4,5% oraz w zakresie rekreacji i kultury – o 2,1% (wobec odpowiednio o: 4,4%, 4,6%, 1,9% – średnio w kraju). W większym stopniu niż przeciętnie podrożała żywność i napoje bezalkoholowe (o 0,9% wobec 0,8%) oraz napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe (o 0,8% wobec 0,7%).

Województwo dolnośląskie w 2016 r. wytworzyło 9,1% krajowej **produkcji sprzedanej przemysłu** (4 lokata) i 6,5% produkcji sprzedanej **budownictwa** (5 lokata). W skali roku odnotowano najmniejszy w kraju wzrost produkcji sprzedanej przemysłu (o 0,2%, wobec wzrostu o 3,1% w Polsce), a spadek produkcji sprzedanej budownictwa wyniósł podobnie jak średnio w kraju o 6,0%.

W 2016 r. w województwie dolnośląskim oddano do użytkowania 16,5 tys. **mieszkań**, co stanowiło 10,1% mieszkań oddanych do użytkowania w kraju. W porównaniu z 2015 r. odnotowano jeden z wyższych (po zachodniopomorskim, mazowieckim i małopolskim) wzrostów liczby mieszkań – o 17,7% (w kraju wzrost o 10,6%). Najbardziej zwiększyła się liczba mieszkań spółdzielczych (2 lokata po województwie lubelskim). W budownictwie przeznaczonym na sprzedaż lub wynajem oddano do użytkowania o 32,3% więcej niż w 2015 r. mieszkań, a w budownictwie indywidualnym wystąpił najgłębszy w Polsce spadek o 7,9%. Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania była najmniejsza w kraju (81,0 m² wobec 94,4 m²).

Wyniki finansowe badanych przedsiębiorstw województwa dolnośląskiego w 2016 r. były lepsze od uzyskanych rok wcześniej. Poprawiły się podstawowe wskaźniki ekonomiczno-finansowe. Zmniejszył się nieznacznie wskaźnik poziomu kosztów – z 95,1% do 95,0%. Zaobserwowano wzrost wskaźnika rentowności obrotu brutto (z 4,9% do 5,0%) oraz netto (z 3,9% do 4,1%). Zwiększył się również wskaźnik rentowności ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów (z 5,5% do 5,7%). Udział przedsiębiorstw rentownych w liczbie podmiotów ogółem stanowił 79,9%, a ich udział w przychodach z całokształtu działalności wyniósł 86,5% (wobec odpowiednio 81,4% i 87,6% w 2015 r.).

W 2016 r. **nakłady inwestycyjne** w badanych przedsiębiorstwach wyniosły 13364,8 mln zł, co stanowiło 11,1% nakładów w kraju (3 lokata po województwie mazowieckim i śląskim). W skali roku odnotowano spadek nakładów o 1,6%, wobec zmniejszenia w kraju o 11,5%. Najgłębszy spadek wystąpił w transporcie i gospodarce magazynowej (o 61,1%), a następnie w handlu; naprawie pojazdów samochodowych (o 12,9%), przemyśle (o 5,8%) oraz budownictwie (o 0,6%). Wzrost odnotowano w sekcji obsługa rynku nieruchomości (o 36,1%). Największy udział w zrealizowanych nakładach według sekcji PKD stanowił przemysł (50,3%, najmniej po mazowieckim). Na maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia przeznaczono 45,3% nakładów inwestycyjnych na środki trwałe w województwie, na środki transportu – 29,2% (najwyższy udział w kraju), a na budynki i budowlę – 23,5% (najniższy udział w kraju).

Według wstępnych wyników reprezentacyjnego badania **pogłowia zwierząt** gospodarskich w 2016 r. (stan w dniu 1 grudnia), pogłowie trzody chlewnej liczyło 196,0 tys. szt. (1,8% krajowego pogłowia), bydła – 102,3 tys. szt. (1,7%), owiec – 12,2 tys. szt. (5,0%). W skali roku odnotowano spadek pogłowia trzody chlewnej i bydła odpowiednio o 2,0% i o 2,1%. Natomiast populacja owiec zwiększyła się o 20,0%. Obsada zwierząt w przeliczeniu na 100 ha użytków rolnych (użytki rolne według stanu w czerwcu 2015 r.) była niższa niż średnio w kraju i wynosiła odpowiednio: trzody chlewnej 21,5 szt. wobec 76,4 szt. (najniższa w kraju), – bydła 11,2 szt. wobec 41,1 szt. (15 lokata), – owiec 1,3 szt. wobec 1,7 szt. (6 lokata).

W 2016 r. w województwie dolnośląskim skup (dane nieostateczne) zbóż podstawowych (z mieszankami zbożowymi, bez ziarna siewnego) wyniósł 1685,1 tys. t (16,5% skupu krajowego; 1 lokata), ziemniaków – 195,1 tys. t (10,4%; 5 lokata), żywca rzeźnego (w przeliczeniu na mięso, łącznie z tłuszczami; w wadze poubojowej ciepłej) – 72,0 tys. t (1,7%) i mleka krowiego – 164,0 mln l (1,5%). W ujęciu rocznym wzrósł skup zbóż (o 1,8%) i ziemniaków (o 14,7%), natomiast mniej skupiono żywca rzeźnego (o 1,9%) i mleka (o 0,2%).

Przeciętne ceny skupu ważniejszych produktów rolnych kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	2015	2016 ^a	
	w złotych		2015=100
Ziarno zbóż ^b – za 1 dt			
pszenicy	65,57	59,89	91,3
żyta	50,87	49,21	96,7
Ziemniaki jadalne ^c – za 1 dt	47,20	47,75	101,2
Żywiec rzeźny – za 1 kg			
bydło (bez cieląt)	5,91	6,03	102,0
trzoda chlewna	4,36	4,69	107,6
Mleko krowie – za 1 l	1,17	1,12	95,6

^a Dane nieostateczne. ^b Konsumpcyjnych i paszowych bez siewnego. ^c Bez wczesnych.

W województwie dolnośląskim w 2015 r., w porównaniu z rokiem poprzednim, odnotowano spadek (w cenach stałych) globalnej produkcji rolniczej, wzrosła natomiast produkcja końcowa i towarowa. Udział województwa w tworzeniu krajowej globalnej produkcji rolniczej wyniósł 4,3%, końcowej – 4,6%, a towarowej – 4,4%. Końcowa produkcja rolnicza na 1 ha użytków rolnych osiągnęła jedną z najniższych (po województwie podkarpackim i zachodniopomorskim) wartości w kraju (72,9% średniej krajowej).

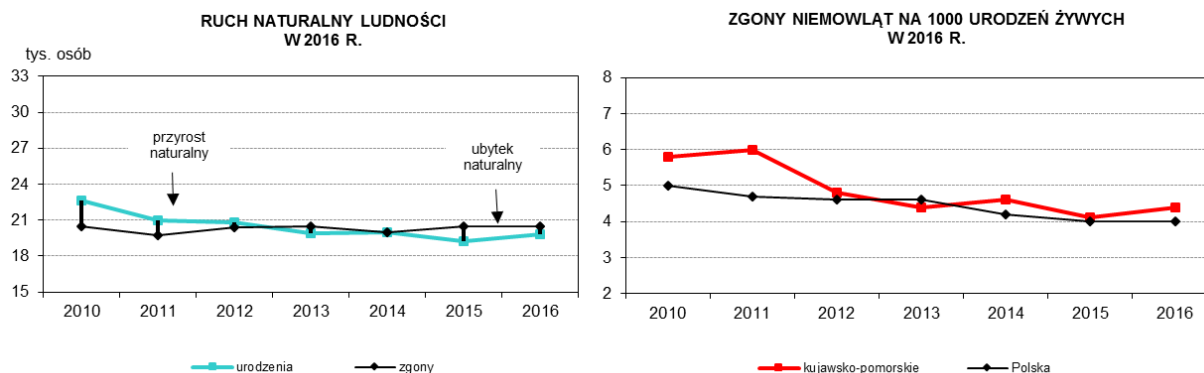
WOJEWÓDZTWO KUJAWSKO-POMORSKIE

Podregiony	-	5
Powiaty	-	19
Miasta na prawach powiatu	-	4
Miasta ogółem	-	52
Gminy	-	144

Powierzchnia (stan w dniu 31.XII.2016 r.)	18,0 tys. km ²	Ludność (stan w dniu 31.XII.2016 r.)	2,1 mln mieszkańców
	10 lokata		10 lokata
	5,8% powierzchni kraju		wskaźnik urbanizacji: 59,5% (9 lokata)

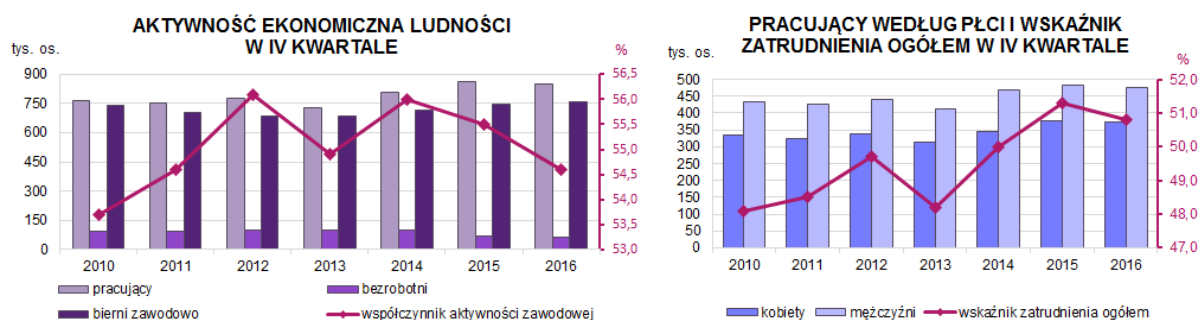
W województwie kujawsko-pomorskim w 2016 r. liczba **ludności** wyniosła 2083,9 tys., tj. o 2,3 tys. osób mniej niż w 2015 r. Ubytek spowodowany był migracyjnym odpływem ludności oraz większą liczbą zgonów niż urodzeń żywych. Współczynnik urodzeń żywych wyniósł 9,5‰ (wzrost o 0,3 pkt), a współczynnik zgonów utrzymał się na poziomie roku poprzedniego – 9,8‰. W rezultacie, przyrost naturalny poprawił się w skali roku o 0,3 pkt, ale nadal pozostawał ujemny (minus 0,3‰). Województwo odnotowało także poprawę ogólnego salda migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały, które w przeliczeniu na 1000 ludności wyniosło minus 0,8, wobec minus 1,4 w 2015 r. i 0,0 średnio w kraju. Współczynnik zgonów niemowląt był gorszy niż przeciętnie i ukształtował się na poziomie równym 4,4‰ (4,0‰ w kraju) i wzrósł w skali roku o 0,3 pkt.

Według wstępnych wyników kwartalnego reprezentacyjnego **badania aktywności ekonomicznej ludności BAEL**, liczba **aktywnych zawodowo** w IV kwartale 2016 r. w województwie kujawsko-pomorskim wyniosła 912 tys. i była o 1,7% mniejsza niż przed rokiem. **Współczynnik aktywności zawodowej** ukształtował się na poziomie 54,6% (spadek o 0,9 p. proc. w odniesieniu do IV kwartału 2015 r.), przy średniej dla kraju równej 56,3%.

Liczba osób **pracujących** w województwie wyniosła 848 tys. (5,2% ogółu pracujących w kraju) i w porównaniu z IV kwartałem 2015 r. spadła o 1,3%. Zmniejszyła się zarówno liczba pracujących mężczyzn (o 1,4%), jak i kobiet (o 1,1%).

Wskaźnik zatrudnienia w IV kwartale 2016 r. wyniósł 50,8% i był o 0,5 p. proc. niższy niż w analogicznym okresie 2015 r., przy czym na wsi spadł o 0,9 p. proc. do 53,1%, a w mieście – o 0,3 p. proc. do 49,1%.

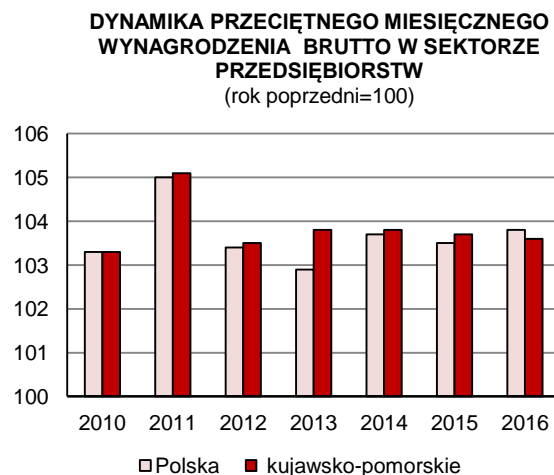
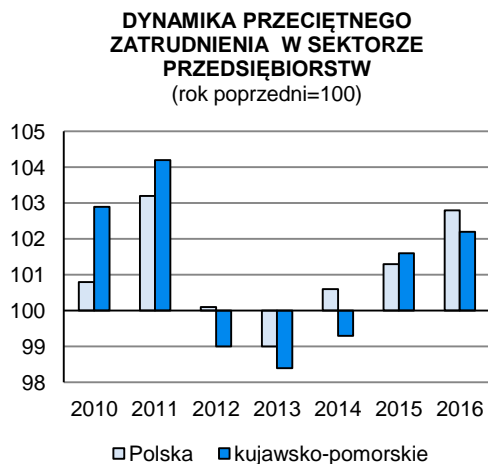
W IV kwartale 2016 r. liczba osób **bezrobotnych** ukształtowała się na poziomie 64 tys. i w skali roku zmniejszyła się o 5,9%. Liczba bezrobotnych kobiet spadła się o 9,7%, a mężczyzn – o 5,3%. Osoby w wieku poniżej 25 lat stanowiły 23,4% wszystkich bezrobotnych (wobec 22,5% w kraju) i w odniesieniu do analogicznego okresu poprzedniego roku ich udział wzrósł o 1,4 p. proc.

Stopa bezrobocia według BAEL w IV kwartale 2016 r. wyniosła 7,0% i w stosunku do analogicznego okresu 2015 r. obniżyła się o 0,3 p. proc. (najmniejszy po pomorskim spadek w kraju). Wskaźnik ten był niższy na wsi (6,3%) niż w mieście (7,5%), przy czym w skali roku na wsi spadł o 0,2 p. proc., a w mieście o 0,7 p. proc. Stopa bezrobocia mężczyzn i kobiet spadła odpowiednio o 0,3 p. proc. i 0,6 p. proc. osiągając taki sam poziom równy 7,0%.

Liczba osób **biernych zawodowo** w województwie wynosiła 758 tys., co stanowiło 45,4% ludności ogółem w wieku powyżej 15 lat. W porównaniu z IV kwartałem 2015 r. ich liczba zwiększyła się o 1,7%, przy jednoczesnym spadku liczby ludności w wieku 15 lat i więcej o 0,2%.

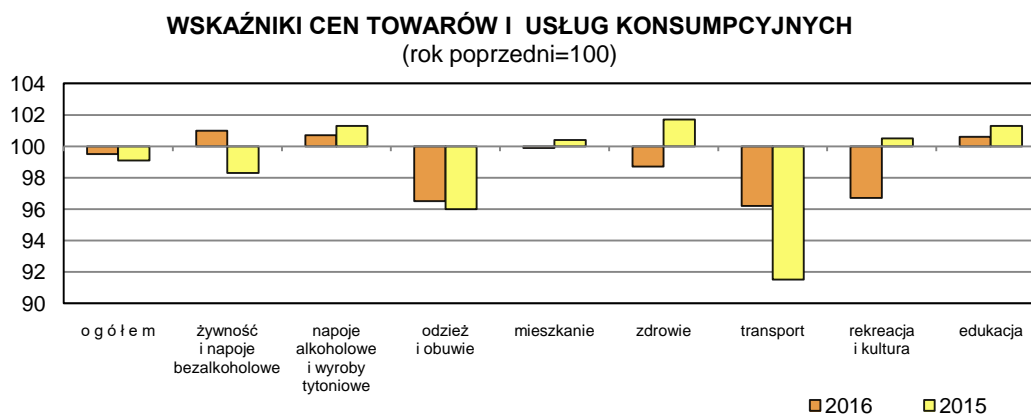
Relacja osób niepracujących do pracujących pogorszyła się w skali roku. W IV kwartale 2016 r. na 1000 pracujących przypadało 969 osób biernych zawodowo lub bezrobotnych, wobec 946 osób przed rokiem.

W sektorze przedsiębiorstw w 2016 r. **przeciętne zatrudnienie** ukształtowało się na poziomie 248,4 tys. osób, tj. o 2,2% wyższym niż w 2015 r., a **przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto** wyniosło 3584 zł (o 3,6% więcej niż przed rokiem) i było mniejsze o 16,2% od średniego w kraju.

Przeciętna miesięczna **emerytura i renta** brutto z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w województwie wyniosła 1860 zł (o 10,8% mniej niż średnio w kraju), a rolników indywidualnych – 1192 zł (o 0,8% więcej od średniej krajowej).

W 2016 r. spadek **cen towarów i usług konsumpcyjnych** w skali roku w województwie kujawsko-pomorskim wyniósł 0,5% (wobec 0,6% w kraju).

W porównaniu z rokiem poprzednim ceny towarów i usług związanych z transportem spadły najmniej w kraju (o 3,8% wobec 4,6%). Ceny odzieży i obuwia obniżono o 3,5%, a towarów i usług w zakresie rekreacji i kultury – o 3,3% (wobec odpowiednio o 4,4% i 1,9% – średnio w kraju). Obserwowano również najgłębszy w kraju spadek cen artykułów i usług związanych ze zdrowiem (1,3% wobec 0,8%). Wzrost cen żywności i napojów bezalkoholowych był wyższy niż przeciętnie (1,0% wobec 0,8%).

Województwo kujawsko-pomorskie w 2016 r. wytworzyło 4,2% krajowej **produkcji sprzedanej przemysłu** i 3,2% produkcji sprzedanej **budownictwa**. W skali roku odnotowano spadek zarówno produkcja sprzedanej przemysłu (o 0,6%), jak i budownictwa (o 16,0%), wobec odpowiednio wzrostu o 3,1% i spadku o 6,0% średnio w Polsce.

W 2016 r. w województwie **oddano do użytkowania** 6,3 tys. **mieszkań**, co stanowiło 3,8% wszystkich mieszkań oddanych do użytkowania w kraju. W porównaniu z 2015 r. odnotowano spadek liczby mieszkań o 6,7% (wobec wzrostu o 10,6% w Polsce). Spadła liczba mieszkań przeznaczonych na sprzedaż lub wynajem (o 6,1%), natomiast w niewielkim stopniu wzrosła (o 1,2%) liczba mieszkań w budownictwie indywidualnym. Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania była wyższa niż średnia w kraju i wyniosła 101,8 m² (wobec 94,4 m²).

Wyniki finansowe badanych przedsiębiorstw województwa kujawsko-pomorskiego w 2016 r. były korzystniejsze od uzyskanych rok wcześniej. Poprawiły się podstawowe wskaźniki ekonomiczno-finansowe. Zmniejszył się wskaźnik poziomu kosztów – z 95,3% do 94,8%. Zaobserwowano wzrost wskaźnika rentowności obrotu brutto (z 4,7% do 5,2%) oraz wskaźnika rentowności obrotu netto (z 3,8% do 4,6%). Odnotowano wzrost wskaźnika rentowności ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów (z 5,1% do 5,4%). Udział przedsiębiorstw rentownych w liczbie podmiotów ogółem wyniósł 81,5%, a ich udział w przychodach z całokształtu działalności wyniósł 88,5% (wobec odpowiednio 84,6% i 78,9% w 2015 r.).

W 2016 r. **nakłady inwestycyjne** badanych przedsiębiorstw województwa wyniosły 2998,3 mln zł, co stanowiło 2,5% nakładów w kraju. W ujęciu rocznym odnotowano spadek nakładów o 26,7%, wobec zmniejszenia w kraju o 11,5%. Spadek wystąpił w: budownictwie (o 46,6%), transporcie i gospodarce magazynowej (o 43,8%) oraz przemyśle (o 27,7%). Wzrost odnotowano w sekcjach: obsługa rynku nieruchomości (o 13,5%) oraz handel; naprawa pojazdów samochodowych (o 1,6%). W strukturze nakładów inwestycyjnych według sekcji PKD przeważały nakłady na przemysł (77,6% ogółu nakładów w województwie). Z nakładów inwestycyjnych na środki trwałe, największe poniesiono na maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia – 58,1%, a na budynki i budowle przeznaczono 30,6% nakładów.

Według wstępnych wyników reprezentacyjnego badania **pogłowia zwierząt** gospodarskich w 2016 r. (stan w dniu 1 grudnia), pogłowie trzody chlewnej liczyło 1197,8 tys. szt. (10,8% krajowego pogłowia; 2 lokata), bydła – 493,5 tys. szt. (8,2%; 4 lokata) i owiec – 10,5 tys. szt. (4,3%). W skali roku odnotowano wzrost pogłowia trzody chlewnej (o 3,3%), bydła (o 5,8%) i owiec (o 3,5%). Obsada trzody chlewnej i bydła w przeliczeniu na 100 ha użytków rolnych (użytki rolne według stanu w czerwcu 2015 r.) była wyższa niż średnio w kraju i wynosiła odpowiednio: 112,6 szt. wobec 76,4 szt. (3 lokata) i 46,4 szt. wobec 41,1 szt. (5 lokata), a obsada owiec była niższa i wynosiła 1,0 szt. wobec 1,7 szt.

W 2016 r. w województwie kujawsko-pomorskim skup (dane nieostateczne) zbóż podstawowych (z mieszkankami zbożowymi, bez ziarna siewnego) wyniósł 955,4 tys. t (9,3% skupu krajowego; 4 lokata), ziemniaków – 222,5 tys. t (11,8%; 4 lokata), żywca rzeźnego

(w przeliczeniu na mięso, łącznie z tłuszczami; w wadze poubojowej ciepłej) – 388,6 tys. t (9,0%; 3 lokata) i mleka krowiego – 783,9 mln l (7,3%; 6 lokata). W ujęciu rocznym wzrósł skup zbóż (o 1,8%), ziemniaków (o 39,9%), żywca rzeźnego (o 15,7%) i mleka (o 0,2%).

Przeciętne ceny skupu ważniejszych produktów rolnych kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	2015	2016 ^a	
	w złotych		2015=100
Ziarno zbóż ^b – za 1 dt			
pszenicy	69,16	64,63	93,5
żyta	52,81	52,85	100,1
Ziemniaki jadalne ^c – za 1 dt	55,48	59,30	106,9
Żywiec rzeźny – za 1 kg			
bydło (bez cieląt)	6,19	6,11	98,7
trzoda chlewna	4,38	4,64	106,0
Mleko krowie – za 1 l	1,07	1,04	98,0

^a Dane nieostateczne. ^b Konsumpcyjnych i paszowych bez siewnego. ^c Bez wczesnych.

W województwie kujawsko-pomorskim w 2015 r., w porównaniu z rokiem poprzednim, odnotowano spadek (w cenach stałych) zarówno globalnej, końcowej, jak i towarowej produkcji rolniczej. Udział województwa w tworzeniu krajowej globalnej produkcji rolniczej wyniósł 7,6%, końcowej – 7,5% i towarowej – 7,7%. Końcowa produkcja rolnicza na 1 ha użytków rolnych ukształtowała się na poziomie wyższym o 2,9% niż przeciętnie w kraju.

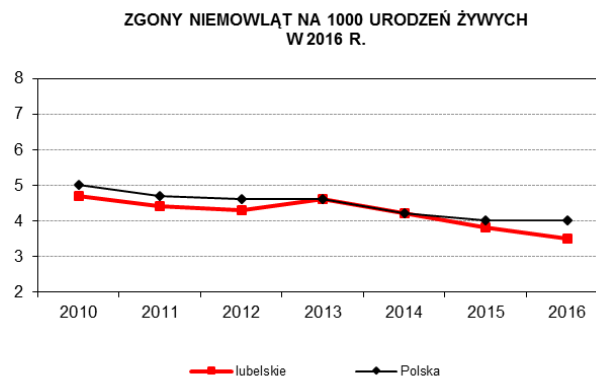
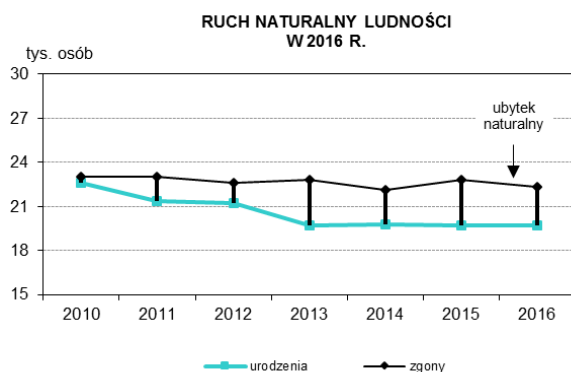
WOJEWÓDZTWO LUBELSKIE

Podregiony	-	4
Powiaty	-	20
Miasta na prawach powiatu	-	4
Miasta ogółem	-	47
Gminy	-	213

Powierzchnia (stan w dniu 31.XII.2016 r.)	25,1 tys. km ²	Ludność (stan w dniu 31.XII.2016 r.)	2,1 mln mieszkańców
	3 lokata		8 lokata
	8,0% powierzchni kraju		wskaźnik urbanizacji: 46,4% (14 lokata)

W województwie lubelskim utrzymują się niekorzystne trendy demograficzne. Spadek liczby **ludności** w 2016 r. w porównaniu z 2015 r. wyniósł 6,4 tys. osób do poziomu 2133,3 tys. Ubytek ludności o 0,3% spowodowany był zarówno odpływem ludności z województwa, jak i przewagą liczby zgonów nad urodzeniami. Lubelskie odnotowało jeden z najniższych współczynników przyrostu rzeczywistego (minus 3,0‰, wobec minus 0,1‰ średnio w kraju). Współczynnik ogólnego salda migracji, pomimo poprawy w skali roku o 0,6 pkt, nadal był najniższy w kraju (po warmińsko-mazurskim) i wyniósł minus 1,9‰ (0,0‰ w kraju). Współczynnik urodzeń żywych nie zmienił się w skali roku i ukształtował się na poziomie równym 9,2‰. Poprawił się natomiast współczynnik zgonów (z 10,6‰ do 10,4‰), co wpłynęło na nieznaczny wzrost współczynnika przyrostu naturalnego, który pod koniec 2016 r. wyniósł minus 1,2‰ (wobec minus 1,4‰ w 2015 r.). Zgony niemowląt na 1000 urodzeń żywych ukształtowały się na poziomie 3,5‰ i spadły o 0,3 pkt w skali roku.

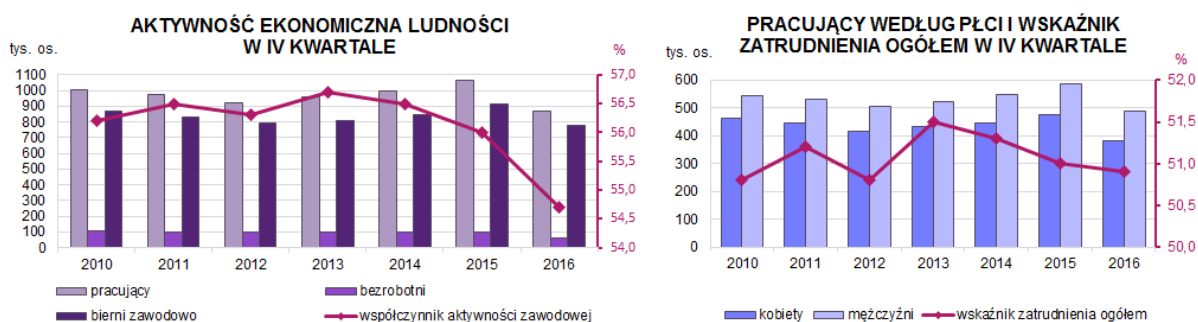

Według wstępnych wyników kwartalnego reprezentacyjnego **badania aktywności ekonomicznej ludności BAEL**, liczba **aktywnych zawodowo** w IV kwartale 2016 r. w województwie lubelskim wyniosła 934 tys. i była o 19,8% mniejsza niż w IV kwartale 2015 r.

(największy spadek w kraju). **Współczynnik aktywności zawodowej** osiągnął wartość 54,7% (spadek o 1,3 p. proc. w skali roku), przy średniej dla kraju na poziomie 56,3%.

Liczba osób **pracujących** wyniosła 870 tys. (5,3% pracujących w kraju) i w porównaniu z IV kwartałem 2015 r. spadła o 18,1% (największy spadek w kraju). Zmniejszyła się zarówno liczba pracujących kobiet (o 20,0%, największy spadek w kraju), jak i mężczyzn (o 16,4%, największy po świętokrzyskim spadek w kraju).

Wskaźnik zatrudnienia w IV kwartale 2016 r. był o 0,1 p. proc. niższy niż przed rokiem i wyniósł 50,9%. Spadek wskaźnika odnotowano w mieście (o 1,2 p. proc. do 50,2%), natomiast na wsi – wystąpił wzrost (o 0,9 p. proc. do 51,5%).

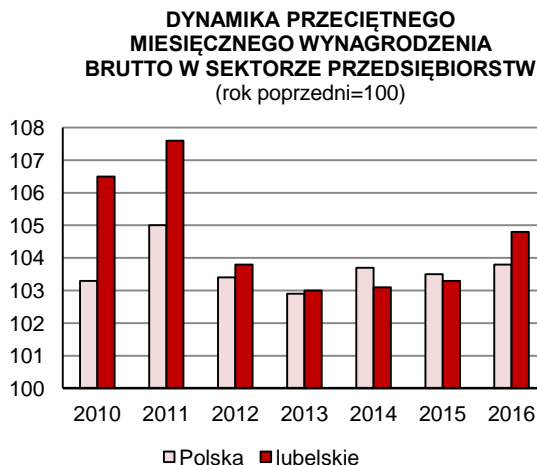
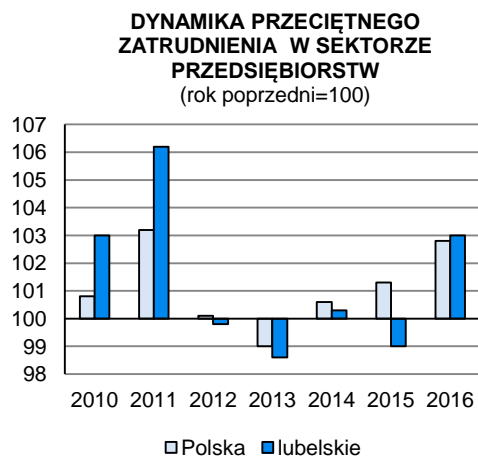

W IV kwartale 2016 r. liczba osób **bezrobotnych** ukształtowała się na poziomie 64 tys. i w ujęciu rocznym spadła o 37,9% (drugi spadek w kraju po łódzkim). Obniżyła się liczba bezrobotnych kobiet (o 38,3%, największy spadek w kraju) i mężczyzn (o 37,5%, trzeci po łódzkim i lubuskim spadek w kraju). Osoby w wieku poniżej 25 lat stanowiły 23,4% wszystkich bezrobotnych (wobec 22,5% w kraju) i w odniesieniu do analogicznego okresu 2015 r. ich udział zmniejszył się o 0,8 p. proc. (w kraju spadek średnio o 0,5 p. proc.).

Stopa bezrobocia według BAEL w IV kwartale 2016 r. wyniosła 6,9% i w skali roku zmniejszyła się o 1,9 p. proc. Wskaźnik ten był wyższy na wsi (7,2%) niż w mieście (6,4%), przy czym w mieście obniżył się o 2,5 p. proc. (największy po województwie lubuskim spadek w kraju), a na wsi o 1,6 p. proc. Odnotowano spadek stopy zarówno bezrobocia wśród kobiet (o 1,9 p. proc. do 7,1%), jak i wśród mężczyzn (o 2,0 p. proc. do 6,7%).

Populacja **biernych zawodowo** wyniosła 775 tys. osób, co stanowiło 45,3% ludności ogółem w wieku 15 lat i więcej. W porównaniu z rokiem poprzednim ich liczba spadła o 15,5%, przy jednoczesnym spadku liczby ludności powyżej 15 roku życia o 17,9% – w obu przypadkach były to największe spadki w kraju.

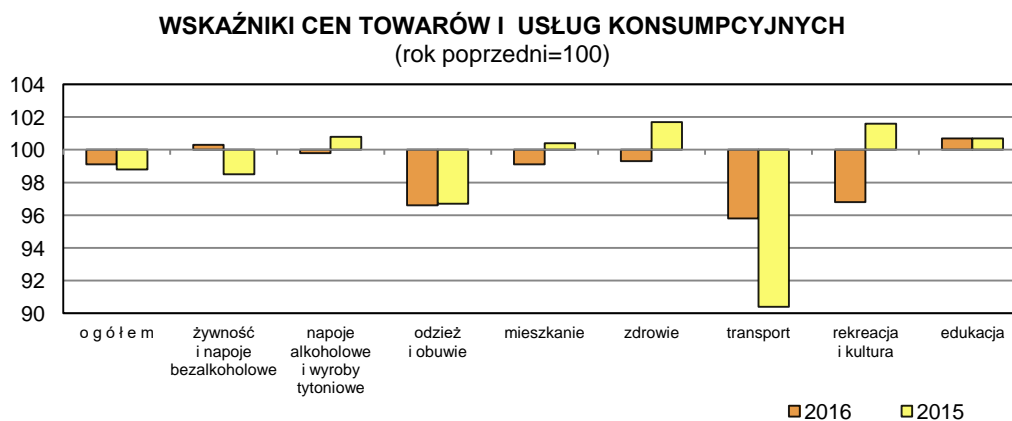
Liczba osób niepracujących przypadająca na 1000 osób pracujących w województwie lubelskim zwiększyła się w skali roku. W IV kwartale 2016 r. na 1000 pracujących przypadają 964 osoby bierne zawodowo lub bezrobotne (961 osób przed rokiem).

Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw w 2016 r. wyniosło 183,4 tys. osób (3,0% więcej niż w roku poprzednim). **Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto** ukształtowało się na poziomie 3713 zł (wzrost o 4,8% w skali roku) i było o 13,2% niższe od średniego w kraju.

Przeciętna miesięczna **emerytura i renta** brutto z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w województwie wyniosła 1812 zł (o 13,1% mniej niż średnio w kraju; najniższa po województwie podkarpackim), a rolników indywidualnych – 1182 zł (o 0,1% mniej od średniej krajowej).

W 2016 r. spadek **cen towarów i usług konsumpcyjnych** w skali roku w województwie lubelskim wyniósł 0,9% (wobec 0,6% w kraju).

W porównaniu z rokiem poprzednim obniżono ceny m.in. towarów i usług związanych z transportem – o 4,2%, odzieży i obuwia – o 3,4%, towarów i usług w zakresie rekreacji i kultury – o 3,2% oraz towarów i usług związanych z mieszkaniem – o 0,9% (wobec odpowiednio o: 4,6%, 4,4%, 1,9%, 0,6% – średnio w kraju). Opłaty w zakresie edukacji oraz za żywność i napoje bezalkoholowe wzrosły w mniejszym stopniu niż przeciętnie (odpowiednio o 0,7% i 0,3% wobec wzrostu po 0,8% w kraju).

Województwo lubelskie w 2016 r. wytworzyło 2,6% krajowej **produkcji sprzedanej przemysłu** i 2,1% produkcji sprzedanej **budownictwa**. W skali roku odnotowano wzrost produkcji sprzedanej przemysłu (o 7,3%, wobec wzrostu średnio w kraju o 3,1%) oraz spadek produkcji sprzedanej budownictwa (o 14,4%, wobec spadku o 6,0% średnio w Polsce).

W 2016 r. w województwie lubelskim **oddano do użytkowania** 7,0 tys. **mieszkań**, co stanowiło 4,3% wszystkich mieszkań oddanych do użytkowania w kraju. W skali roku odnotowano wzrost o 12,7% liczby oddanych mieszkań (w kraju średnio o 10,6%). Zwiększenie wystąpiło zarówno w budownictwie spółdzielczym (blisko 4-krotny, największy wzrost w Polsce), jak i przeznaczonym na sprzedaż lub wynajem (o 44,9%) oraz indywidualnym (o 0,4%). Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania wynosiła 101,7 m² (przy średniej krajowej 94,4 m²).

Badane przedsiębiorstwa województwa lubelskiego w 2016 r. w porównaniu z 2015 r. uzyskały słabsze **wyniki finansowe**. Pogorszyły się podstawowe wskaźniki ekonomiczno-finansowe. Odnotowano wzrost wskaźnika poziomu kosztów – z 91,5% do 93,8%. Zmniejszył się zarówno wskaźnik rentowności obrotu brutto (z 8,5% do 6,2%), jak i netto (z 7,2% do 5,1%) oraz wskaźnik rentowności ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów (z 8,3% do 7,1%). Poziom powyższych wskaźników był jednym z najniższych w kraju (15 lokata). Udział przedsiębiorstw rentownych w liczbie podmiotów ogółem stanowił 79,2%, a ich udział w przychodach z całokształtu działalności wyniósł 89,2% (wobec odpowiednio 82,9% i 95,0% w 2015 r.).

W 2016 r. **nakłady inwestycyjne** badanych przedsiębiorstw województwa lubelskiego wyniosły 3490,8 mln zł, co stanowiło 2,9% wartości krajowej. Spadek nakładów w skali roku był mniejszy niż średnio w kraju (odpowiednio o 9,3% i o 11,5%). Spadek odnotowano we wszystkich sekcjach w tym najgłębszy w budownictwie (o 68,6%), a następnie w transporcie i gospodarce magazynowej (o 14,2%), w handlu; naprawie pojazdów samochodowych (o 13,6%), w przemyśle (o 7,7%) oraz w obsłudze rynku nieruchomości (o 3,0%). Największy udział w zrealizowanych nakładach według sekcji PKD osiągnął przemysł – 91,3% (najwyższy udział w kraju). Największe nakłady inwestycyjne na środki trwałe poniesiono na budynki i budowle, które stanowiły 54,5% (najwyższy udział w kraju) oraz maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia, które stanowiły 39,8% (najniższy udział w kraju).

Według wstępnych wyników reprezentacyjnego badania **pogłowia zwierząt** gospodarskich w 2016 r. (stan w dniu 1 grudnia), pogłowie trzody chlewnej liczyło 550,3 tys. szt. (5,0% krajowego pogłowia), bydła – 372,4 tys. szt. (6,2%), owiec – 14,9 tys. szt. (6,1%). W skali roku zwiększyła się liczebność pogłowia trzody chlewnej (o 5,1%), bydła (o 2,7%) i owiec (o 13,9%). Obsada trzody chlewnej, bydła i owiec w przeliczeniu na 100 ha użytków rolnych (użytki rolne

według stanu w czerwcu 2015 r.) była niższa niż średnio w kraju i wynosiła odpowiednio: 38,1 szt. (w kraju 76,4 szt.), 25,8 szt. (41,1 szt.) i 1,0 szt. (1,7 szt.).

W 2016 r. w województwie lubelskim skup (dane nieostateczne) zbóż podstawowych (z mieszankami zbożowymi, bez ziarna siewnego) wyniósł 669,9 tys. t (6,5% skupu krajowego), ziemniaków – 36,8 tys. t (2,0%), żywca rzeźnego (w przeliczeniu na mięso, łącznie z tłuszczami; w wadze poubojowej ciepłej) – 208,0 tys. t (4,8%) i mleka krowiego – 543,8 mln l (5,0%). W ujęciu rocznym obserwowano spadek skupu zbóż (o 1,7%) i mleka (o 0,2%), natomiast wyższy był skup ziemniaków (o 40,6%) i żywca rzeźnego (o 5,0%).

Przeciętne ceny skupu ważniejszych produktów rolnych kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	2015	2016 ^a	
	w złotych		2015=100
Ziarno zbóż ^b – za 1 dt			
pszenicy	62,72	58,86	93,8
żyta	44,83	48,01	107,1
Ziemniaki jadalne ^c – za 1 dt	45,22	58,28	128,9
Żywiec rzeźny – za 1 kg			
bydło (bez cieląt)	6,52	6,81	104,4
trzoda chlewna	4,24	4,68	110,3
Mleko krowie – za 1 l	1,11	1,12	100,7

^a Dane nieostateczne. ^b Konsumpcyjnych i paszowych bez siewnego. ^c Bez wczesnych.

W województwie lubelskim w 2015 r., w porównaniu z rokiem poprzednim, odnotowano spadek (w cenach stałych) zarówno globalnej, końcowej, jak i towarowej produkcji rolniczej. Udział województwa w tworzeniu krajowej globalnej produkcji rolniczej wyniósł 8,3%, końcowej – 7,8% i towarowej – 7,7%. Końcowa produkcja rolnicza na 1 ha użytków rolnych była o 21,2% niższa od średniej w kraju.

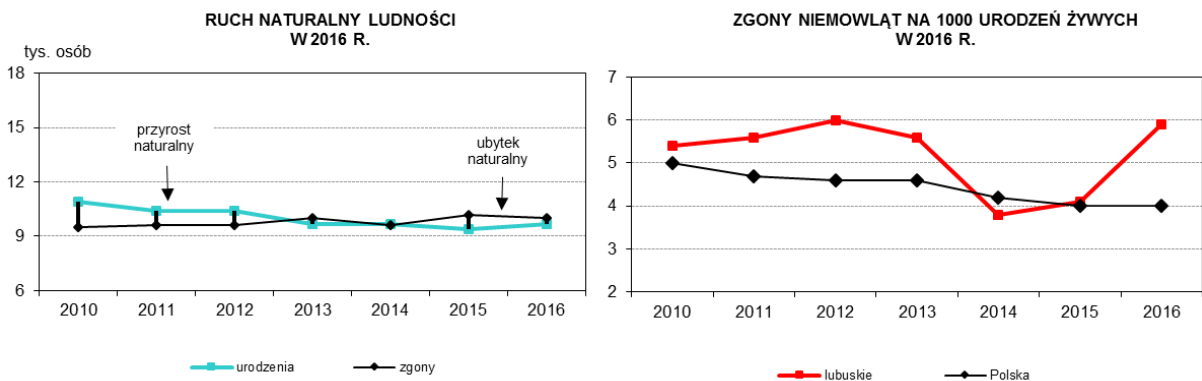
WOJEWÓDZTWO LUBUSKIE

Podregiony	-	2
Powiaty	-	12
Miasta na prawach powiatu	-	2
Miasta ogółem	-	42
Gminy	-	82

Powierzchnia (stan w dniu 31.XII.2016 r.)	14,0 tys. km ²	Ludność (stan w dniu 31.XII.2016 r.)	1,0 mln mieszkańców
	13 lokata		15 lokata
	4,5% powierzchni kraju		wskaźnik urbanizacji: 64,9% (4 lokata)

W 2016 r. liczba **ludności** województwa lubuskiego wyniosła 1017,4 tys. W skali roku zmniejszyła się o 0,7 tys. osób, co spowodowane było w dużej mierze odpływem migracyjnym ludności z województwa. Ogólne saldo migracji, pomimo wzrostu wskaźnika w skali roku – z niskiego poziomu minus 1,5‰ w 2015 r. do minus 0,8‰ w 2016 r. – nadal pozostawało niższe niż średnio w kraju (0,0‰). Na niekorzystne trendy demograficzne wpłynął także naturalny ubytek ludności. Pomimo poprawy współczynnika urodzeń żywych (z 9,2‰ do 9,6‰) oraz współczynnika zgonów (z 10,0‰ do 9,8‰), liczba urodzeń żywych nadal była niższa niż liczba zgonów, co spowodowało, że przyrost naturalny był ujemny i w przeliczeniu na 1000 ludności wyniósł minus 0,2 (minus 0,7 w 2015 r.). Współczynnik zgonów niemowląt był najniższy wśród województw i wyniósł 5,9‰, wobec 4,0‰ średnio w kraju.

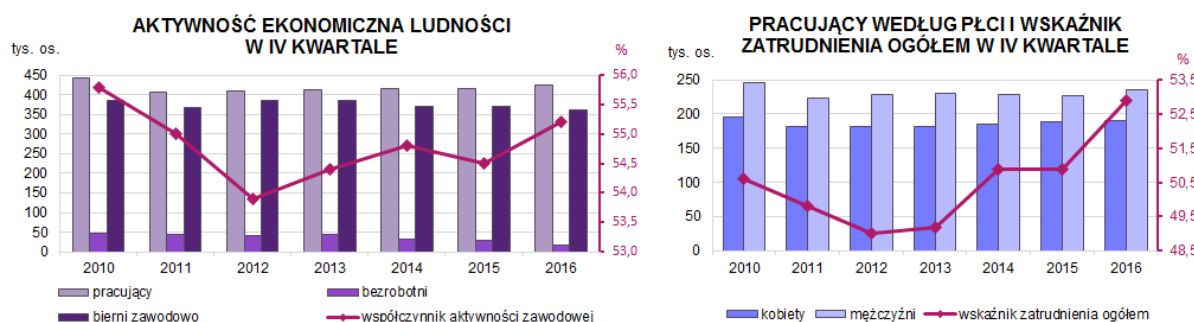

Według wstępnych wyników kwartalnego reprezentacyjnego **badania aktywności ekonomicznej ludności BAEL**, liczba **aktywnych zawodowo** nie zmieniła się w skali roku i wyniosła 444 tys. osób. **Współczynnik aktywności zawodowej** ukształtował się na poziomie

55,2% (wzrost o 0,7 p. proc. w odniesieniu do IV kwartału 2015 r.), przy średniej dla kraju 56,3%.

Liczba osób **pracujących** w IV kwartale 2016 r. wzrosła o 2,7% i wyniosła 426 tys. osób (2,6% pracujących w kraju, 15 lokata przed opolskim). Wzrosła również liczba pracujących w podziale na płeć: mężczyzn o 3,5% a kobiet o 1,6%.

Wskaźnik zatrudnienia w IV kwartale 2016 r. wyniósł 52,9% (wzrost o 2,0 p. proc.). Poprawę wskaźnika obserwowano zarówno na wsi (o 3,7 p. proc., największy wzrost w kraju), jak i w mieście (o 1,0 p. proc.) i wyniosły odpowiednio 54,4% i 52,1%. Wskaźniki zatrudnienia mężczyzn i kobiet wzrosły o 2,5 i 1,5 p. proc. do poziomu 60,6% i 45,8%.

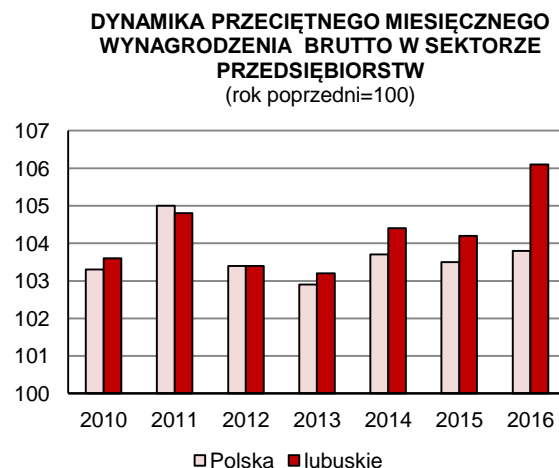
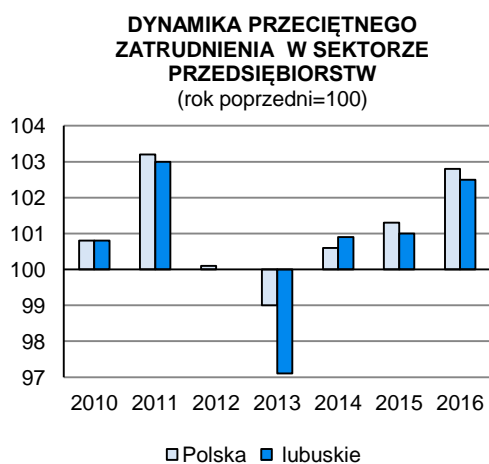
Liczba **bezrobotnych** ukształtowała się na poziomie 18 tys. osób i w porównaniu z analogicznym okresem poprzedniego roku zmniejszyła się o 35,7%. Spadła zarówno liczba bezrobotnych mężczyzn, jak i kobiet (odpowiednio o 43,8% i 33,3%). Osoby w wieku poniżej 25 lat stanowiły 27,8% wszystkich bezrobotnych (wobec 22,5% w kraju). W odniesieniu do IV kwartału 2015 r. ich udział wzrósł o 6,3 p. proc. (największy wzrost w kraju po opolskim, przy spadku średniej krajowej o 0,5 p. proc.).

Stopa bezrobocia według BAEL w IV kwartale 2016 r. wyniosła 4,1% i – po opolskim – była najniższa w kraju. W porównaniu z IV kwartałem 2015 r. obniżyła się o 2,2 p. proc. (taki sam spadek odnotowano w łódzkim, głębszy odnotowano jedynie w podkarpackim – 2,7 p. proc.). W ujęciu rocznym wskaźnik obniżył się zarówno w mieście (o 2,7 p. proc. do 3,9% (najgłębszy spadek i najniższy wskaźnik w kraju), jak i na wsi (o 1,9 p. proc. do 4,4%). Zmniejszenie stopy bezrobocia odnotowano zarówno wśród kobiet (o 2,0 p. proc. do 4,0%, najniższy wskaźnik w kraju), jak i wśród mężczyzn (o 2,9 p. proc. do 3,7%, najgłębszy spadek w kraju).

Populacja **biernych zawodowo** wynosiła 361 tys. osób, co stanowiło 44,8% ludności ogółem w wieku powyżej 15 lat. W skali roku ich liczba zmniejszyła się o 2,7%, przy jednoczesnym spadku liczby ludności w wieku 15 lat i więcej o 1,2%.

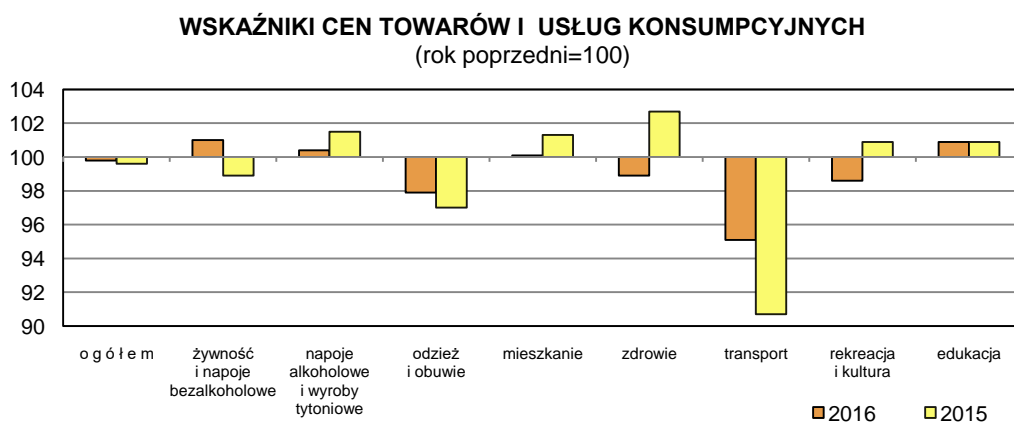
Liczba osób niepracujących przypadająca na 1000 osób pracujących zmniejszyła się w skali roku. W IV kwartale 2016 r. na 1000 pracujących przypadało 890 osób biernych zawodowo lub bezrobotnych (961 osób przed rokiem).

W sektorze przedsiębiorstw w 2016 r. **przeciętne zatrudnienie** wyniosło 120,0 tys. osób i w stosunku do 2015 r. zwiększyło się o 2,5%. **Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto** ukształtowało się na poziomie 3657 zł i mimo największego w Polsce wzrostu w skali roku (o 6,1%) było o 14,5% mniejsze od średniego w kraju.

Przeciętna miesięczna **emerytura i renta** brutto z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w województwie wyniosła 1845 zł (o 11,5% mniej niż średnio w kraju), a rolników indywidualnych – 1319 zł (o 11,5% więcej od średniej krajowej).

W 2016 r. w województwie lubuskim odnotowano w skali roku najmniejszy w kraju spadek **cen towarów i usług konsumpcyjnych** (0,2% wobec 0,6%).

W porównaniu z rokiem poprzednim obniżono ceny towarów i usług związanych z transportem – o 4,9%, odzieży i obuwia – o 2,1% (najmniej w kraju), towarów i usług w zakresie rekreacji i kultury – o 1,4% oraz artykułów i usług związanych ze zdrowiem – o 1,1% (wobec odpowiednio o: 4,6%, 4,4%, 1,9%, 0,8% – średnio w kraju). W stopniu większym niż przeciętnie podrożała żywność i napoje bezalkoholowe oraz opłaty w zakresie edukacji (o 1,0%

i o 0,9% wobec wzrostu po 0,8% w kraju). W województwie jako jedynym podniesiono ceny towarów i usług związanych z mieszkaniem (0,1% wobec spadku przeciętnie 0,6%).

Województwo lubuskie w 2016 r. wytworzyło 2,6% krajowej **produkcji sprzedanej przemysłu** i 1,2% (najmniej w kraju) produkcji sprzedanej **budownictwa**. W skali roku odnotowano drugi w kraju (po województwie podkarpackim) wzrost produkcji sprzedanej przemysłu (o 8,6%) oraz spadek produkcji sprzedanej budownictwa (o 7,3%).

W 2016 r. w województwie lubuskim **oddano do użytkowania** 3,6 tys. **mieszkań** (wzrost w ujęciu rocznym o 10,8% wobec wzrostu w kraju o 10,6%). Stanowiło to 2,2% ogółu mieszkań oddanych do użytkowania w Polsce. Wzrost dotyczył mieszkań przeznaczonych na sprzedaż lub wynajem (o 35,4%). Spadła natomiast liczba mieszkań spółdzielczych (o 19,1%) oraz w budownictwie indywidualnym (o 1,8%). Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania wynosiła 90,6 m² i była niższa od średniej krajowej o 3,8 m².

Wyniki finansowe badanych przedsiębiorstw województwa lubuskiego w 2016 r. były korzystniejsze od uzyskanych rok wcześniej. Większość podstawowych wskaźników ekonomiczno-finansowych poprawiła się. Wskaźnik poziomu kosztów zmniejszył się (z 94,9% do 94,7%). Odnotowano wzrost wskaźnika rentowności obrotu brutto (z 5,1% do 5,3%), natomiast wskaźnik netto nie zmienił się w skali roku (4,5%). Wzrósł wskaźnik rentowności ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów (z 5,1% do 5,6%). Udział przedsiębiorstw rentownych w liczbie podmiotów ogółem stanowił 81,1%, a ich udział w przychodach z całokształtu działalności wyniósł 84,1% (wobec odpowiednio 82,5% i 89,3% w 2015 r.).

W 2016 r. **nakłady inwestycyjne** w badanych przedsiębiorstwach województwa lubuskiego wyniosły 1852,3 mln zł, co stanowiło 1,5% wartości krajowej. W ujęciu rocznym odnotowano spadek nakładów o 4,9%, wobec spadku w kraju o 11,5%. Zmniejszenie nakładów wystąpiło w transporcie i gospodarce magazynowej (o 22,3%) oraz w przemyśle (5,4%). Wzrost odnotowano w: obsłudze rynku nieruchomości (o 26,0%), budownictwie (o 19,3%) oraz handlu; naprawie pojazdów samochodowych (o 10,6%). W strukturze nakładów inwestycyjnych według sekcji PKD przeważały nakłady na przemysł (86,4% ogółu nakładów w województwie). W badanych przedsiębiorstwach przeważały nakłady na maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia, które stanowiły 66,0% nakładów inwestycyjnych na środki trwałe.

Według wstępnych wyników reprezentacyjnego badania **pogłowia zwierząt** gospodarskich w 2016 r. (stan w dniu 1 grudnia), pogłowie trzody chlewnej liczyło 153,2 tys. szt. (1,4% krajowego pogłowia), bydła – 72,8 tys. szt. (1,2%), owiec – 4,9 tys. szt. (2,0%). W skali roku odnotowano wzrost pogłowia trzody chlewnej (o 5,9%) i bydła (o 0,1%), natomiast populacja owiec zmniejszyła się (o 15,6%). Obsada trzody chlewnej, bydła i owiec w przeliczeniu na 100 ha użytków rolnych (użytki rolne według stanu w czerwcu 2015 r.) była niższa niż

średnio w kraju i wynosiła odpowiednio: – 39,2 szt. (w kraju 76,4 szt.), 18,6 szt. (41,1 szt.) i 1,3 szt. (1,7 szt.).

W 2016 r. w województwie lubuskim skup (dane nieostateczne) zbóż podstawowych (z mieszankami zbożowymi, bez ziarna siewnego) wyniósł 354,6 tys. t (3,5% skupu krajowego), ziemniaków – 21,0 tys. t (1,1%), żywca rzeźnego (w przeliczeniu na mięso, łącznie z tłuszczami; w wadze poubojowej ciepłej) – 115,2 tys. t (2,7%) i mleka krowiego – 81,7 mln l (0,8%). W ujęciu rocznym obserwowano spadek skupu zbóż (o 6,4%) i mleka (o 3,1%), natomiast wyższy był skup ziemniaków (o 51,4%) i żywca rzeźnego (o 4,9%).

Przeciętne ceny skupu ważniejszych produktów rolnych kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	2015	2016 ^a	
	w złotych		2015=100
Ziarno zbóż ^b – za 1 dt			
pszenicy	67,12	62,34	92,9
żyta	50,82	52,63	103,6
Ziemniaki jadalne ^c – za 1 dt	40,05	57,94	144,7
Żywiec rzeźny – za 1 kg			
bydło (bez cieląt)	5,76	5,96	103,4
trzoda chlewna	4,26	4,54	106,5
Mleko krowie – za 1 l	1,19	1,13	94,9

^a Dane nieostateczne. ^b Konsumpcyjnych i paszowych bez siewnego. ^c Bez wczesnych.

W województwie lubuskim w 2015 r., w porównaniu z rokiem poprzednim, odnotowano spadek (w cenach stałych) globalnej i końcowej produkcji rolniczej, przy wzroście produkcji towarowej. Udział województwa w tworzeniu krajowej globalnej i końcowej produkcji rolniczej wyniósł po 2,2%, a towarowej – 2,3%. Końcowa produkcja rolnicza na 1 ha użytków rolnych była o 17,2% niższa od średniej w kraju.

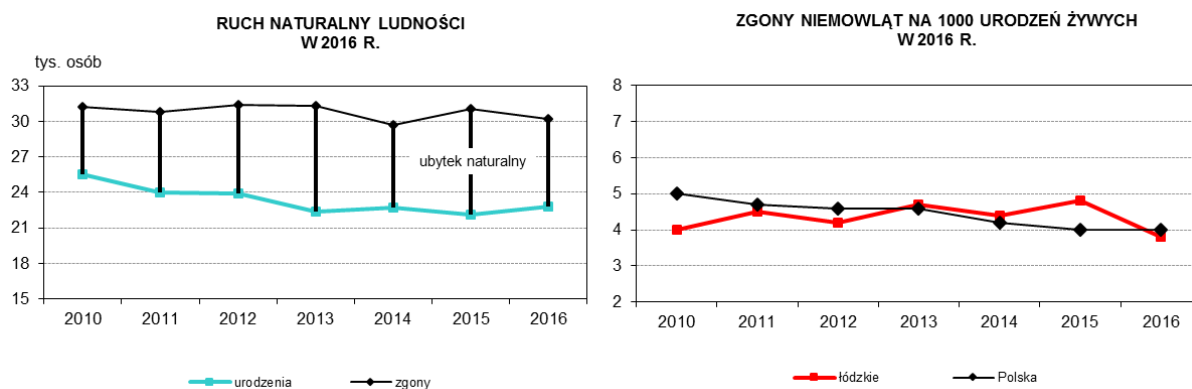
WOJEWÓDZTWO ŁÓDZKIE

Podregiony	-	5
Powiaty	-	21
Miasta na prawach powiatu	-	3
Miasta ogółem	-	44
Gminy	-	177

Powierzchnia (stan w dniu 31.XII.2016 r.)	18,2 tys. km ²	Ludność (stan w dniu 31.XII.2016 r.)	2,5 mln mieszkańców
	9 lokata		6 lokata
	5,8% powierzchni kraju		wskaźnik urbanizacji: 62,9% (7 lokata)

W 2016 r. w województwie łódzkim liczba **ludności** wyniosła 2485,3 tys. i zmniejszyła się w porównaniu z 2015 r. o 8,3 tys. osób, tj. o 0,3%. Obserwowany od wielu lat spadek liczby ludności spowodowany był w dużej mierze ubytkiem naturalnym ludności, który w końcu 2016 r. wyniósł minus 7,4 tys. osób. Współczynnik przyrostu naturalnego – najniższy w kraju – ukształtował się na poziomie minus 3,0‰ (poprawa w skali roku o 0,6 pkt). Współczynnik urodzeń wzrósł o 0,3 pkt i wyniósł 9,2‰ (14 lokata), a współczynnik zgonów, pomimo poprawy o 0,4 pkt, nadal pozostał najniższy w kraju i ukształtował się na poziomie 12,1‰. Na zmniejszenie liczby mieszkańców niekorzystnie wpłynął także odpływ ludności z województwa, na co wskazuje współczynnik salda migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały, który w 2016 r. wyniósł minus 0,6‰ (minus 0,8‰ rok wcześniej). Współczynnik zgonów niemowląt na 1000 urodzeń żywych ukształtował się na poziomie równym 3,8 (4,0 średnio w kraju) i obniżył się w skali roku o 1,0 pkt.

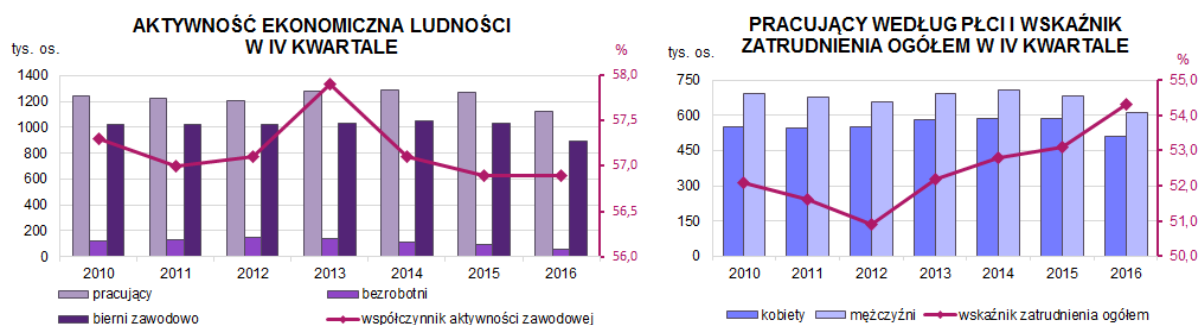

Według wstępnych wyników kwartalnego reprezentacyjnego **badania aktywności ekonomicznej ludności BAEL**, liczba **aktywnych zawodowo** w IV kwartale 2016 r.

w województwie łódzkim wyniosła 1173 tys. i była o 13,6% niższa niż w analogicznym okresie poprzedniego roku. **Współczynnik aktywności zawodowej** pozostał na poziomie z IV kwartału 2015 r. i wyniósł 56,9% przy średniej dla kraju na poziomie 56,3%.

Liczba osób **pracujących** w województwie łódzkim wyniosła 1119 tys. osób (6,9% ogółu pracujących w kraju) i w porównaniu z IV kwartałem 2015 r. spadła o 11,5%. Zmniejszeniu uległa zarówno liczba pracujących mężczyzn (o 10,4%), jak i kobiet (o 12,8%, najgłębszy spadek po województwach lubelskim i świętokrzyskim).

Wskaźnik zatrudnienia w IV kwartale 2016 r. – wyższy niż średnio w kraju – wyniósł 54,3% i był o 1,2 p. proc. wyższy niż przed rokiem. Wzrost odnotowano zarówno na wsi (o 2,1 p. proc. do 57,3%, najwyższy wskaźnik w kraju), jak i w mieście (o 0,7 p. proc. do 52,5%).

W IV kwartale 2016 r. w województwie łódzkim w ujęciu rocznym odnotowano najgłębszy w kraju spadek liczby **bezrobotnych** – o 41,3% do poziomu 54 tys. osób oraz liczba bezrobotnych mężczyzn – o 45,1% (najgłębszy spadek w kraju). Udział osób w wieku poniżej 25 lat wyniósł 18,5% wszystkich bezrobotnych (wobec 22,5% w Polsce), w skali roku ich udział spadł o 3,2 p. proc. wobec wzrostu o 0,5 p. proc. średnio w kraju.

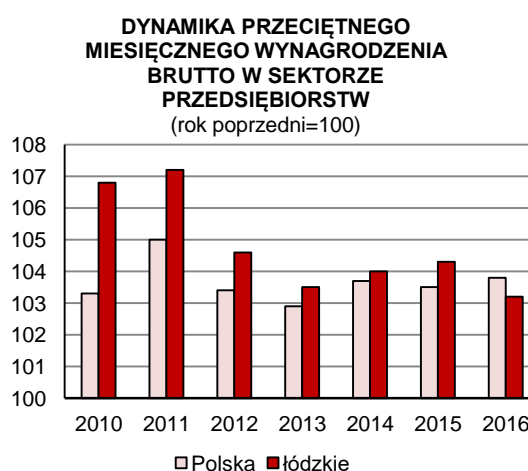
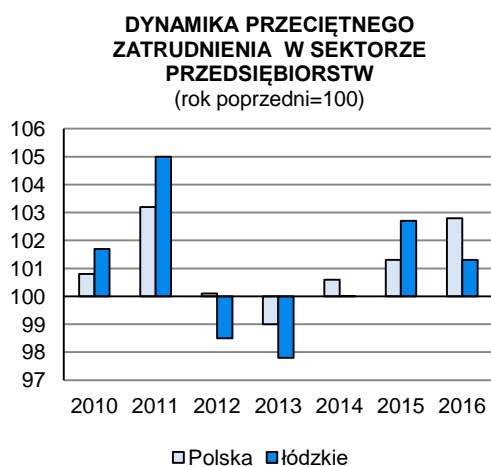
Stopa bezrobocia według BAEL w IV kwartale 2016 r. wyniosła 4,6% (podobnie jak w wielkopolskim) i w porównaniu z analogicznym okresem poprzedniego roku obniżyła się o 2,2 p. proc. Wskaźnik ten był niższy na wsi (3,5% – najniższa wartość po opolskim; spadek o 2,7 p. proc.) niż w mieście (5,3%; spadek o 1,9 p. proc.). Stopa bezrobocia mężczyzn wyniosła 4,4% i była niższa niż kobiet 4,9%.

Populacja **biernych zawodowo** wynosiła 888 tys., co stanowiło 43,1% ludności ogółem w wieku powyżej 15 lat a w skali roku ich liczba zmniejszyła się w takim samym stopniu jak liczba ludności w wieku 15 lat i więcej i wyniosła 13,5%.

Liczba osób niepracujących przypadająca na 1000 pracujących zmniejszyła się w skali roku. W IV kwartale 2016 r. na 1000 pracujących przypadały 842 osoby bierne zawodowo lub bezrobotne (884 osoby rok wcześniej).

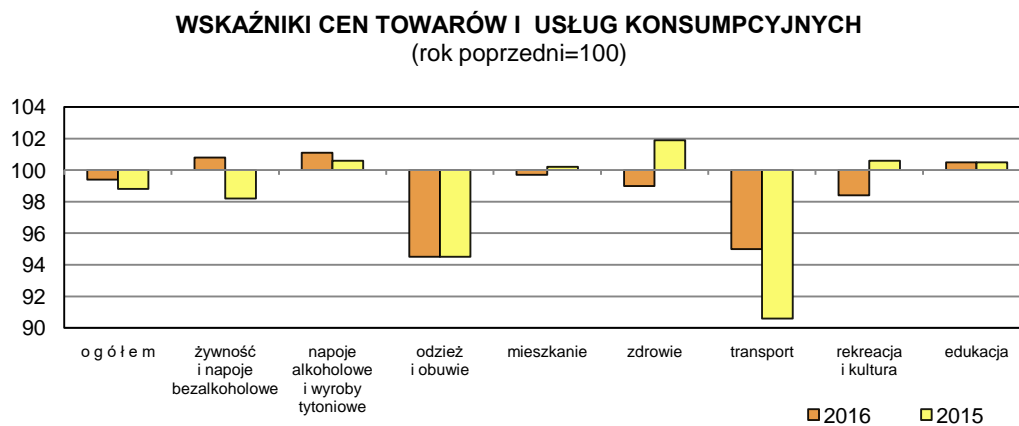
W sektorze przedsiębiorstw w 2016 r. **przeciętne zatrudnienie** wyniosło 326,7 tys. osób i w porównaniu z 2015 r. zwiększyło się o 1,3%. **Przeciętne miesięczne wynagrodzenie**

brutto zwiększyło się w ujęciu rocznym o 3,2% i wyniosło 3867 zł; było o 9,6% niższe niż średnio w kraju.

Przeciętna miesięczna **emerytura i renta** brutto z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w województwie wyniosła 1876 zł (o 10,1% mniej niż średnio w kraju), a rolników indywidualnych – 1171 zł (o 1,0% mniej od średniej krajowej).

W 2016 r. spadek **cen towarów i usług konsumpcyjnych** w skali roku w województwie łódzkim wyniósł (podobnie jak średnio w kraju) 0,6%.

W porównaniu z rokiem poprzednim obniżono ceny m.in. odzieży i obuwia – o 5,5%, towarów i usług związanych z transportem – o 5,0%, towarów i usług w zakresie rekreacji i kultury – o 1,6% oraz artykułów i usług związanych ze zdrowiem – o 1,0% (wobec odpowiednio o: 4,4%, 4,6%, 1,9%, 0,8% – średnio w kraju). W większym stopniu niż przeciętnie podrożały napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe (o 1,1% wobec 0,7%), natomiast wzrost cen żywności i napojów bezalkoholowych wyniósł podobnie jak średnio w kraju – 0,8%.

Województwo łódzkie w 2016 r. wytworzyło 5,9% krajowej **produkcji sprzedanej przemysłu** i 4,4% produkcji sprzedanej **budownictwa**. W skali roku odnotowano spadek

zarówno produkcji sprzedanej przemysłu (o 0,7% – ponadto spadek odnotowano jedynie w woj. zachodniopomorskim oraz kujawsko-pomorskim), jak i produkcji sprzedanej budownictwa (o 13,4%, po największym w kraju wzroście w 2015 r.).

W 2016 r. w województwie łódzkim **oddano do użytkowania** 7,1 tys. **mieszkań**, co stanowiło 4,3% mieszkań oddanych w kraju. W porównaniu z 2015 r. odnotowano spadek liczby mieszkań o 1,2% (wobec wzrostu w kraju o 10,6%). Znacznie spadła liczba mieszkań spółdzielczych (o 47,3%) oraz mieszkań przeznaczonych na sprzedaż lub wynajem (o 10,2%). Wzrost odnotowano w budownictwie indywidualnym (o 2,6%). Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania wyniosła 111,9 m² i była większa od średniej w kraju o 17,5 m².

Wyniki finansowe badanych przedsiębiorstw województwa łódzkiego w 2016 r. były znacznie wyższe niż w 2015 r. Odnotowano wzrost podstawowych wskaźników ekonomiczno-finansowych. Znacznie zmniejszył się wskaźnik poziomu kosztów z 99,7% do 92,7%. Zwiększył się wskaźnik rentowności obrotu brutto (z 0,3% do 7,3%), jak i netto (z 0,6% do 6,1%). Poprawił się też wskaźnik rentowności ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów (z 0,1% do 6,6%). Udział przedsiębiorstw rentownych w liczbie podmiotów ogółem stanowił 81,1%, a ich udział w przychodach z całokształtu działalności wyniósł 89,1% (wobec odpowiednio 82,0% i 81,1% w 2015 r.).

W 2016 r. przedsiębiorstwa województwa łódzkiego zrealizowały 8,7% **nakładów inwestycyjnych** w kraju o wartości 10461,7 mln zł. W porównaniu do 2015 r. nakłady zmniejszyły się o 2,2% (w kraju spadek o 11,5%). Spadek odnotowano w transporcie i gospodarce magazynowej (o 51,7%) oraz w przemyśle (o 2,7%). Wzrost wystąpił w budownictwie (o 68,6%), obsłudze rynku nieruchomości (o 9,1%) oraz handlu; naprawie pojazdów samochodowych (o 6,5%). Spośród sekcji PKD najwięcej nakładów inwestycyjnych przeznaczono na przemysł – 89,2%. Największe nakłady inwestycyjne na środki trwałe poniesiono na budynki i budowle (48,0%), najmniejsze – na środki transportu (3,8%, najmniejszy udział w kraju).

Według wstępnych wyników reprezentacyjnego badania **pogłowia zwierząt** gospodarskich w 2016 r. (stan w dniu 1 grudnia), pogłowie trzody chlewnej liczyło 1119,8 tys. szt. (10,1% krajowego pogłowia; 3 lokata), bydła – 474,6 tys. szt. (7,9%), owiec – 13,0 tys. szt. (5,3%). W skali roku odnotowano wzrost pogłowia trzody chlewnej (o 23,9%), bydła (o 5,3%) i owiec (o 30,5%). Obsada trzody chlewnej i bydła w przeliczeniu na 100 ha użytków rolnych (użytki rolne według stanu w czerwcu 2015 r.) była wyższa niż średnio w kraju i wynosiła odpowiednio: 115,2 szt. (2 lokata; w kraju 76,4 szt.) i 48,8 szt. (4 lokata; 41,1 szt.). Natomiast obsada owiec była niższa i wynosiła 1,3 szt. (wobec 1,7 szt.).

W 2016 r. w województwie łódzkim skup (dane nieostateczne) zbóż podstawowych (z mieszankami zbożowymi, bez ziarna siewnego) wyniósł 301,8 tys. t (2,9% skupu krajowego),

ziemniaków – 115,8 tys. t (6,2%), żywca rzeźnego (w przeliczeniu na mięso, łącznie z tłuszczami; w wadze poubojowej ciepłej) – 385,1 tys. t (8,9%; 4 lokata) i mleka krowiego – 797,6 mln l (7,4%). W ujęciu rocznym obserwowano spadek skupu zbóż (o 6,3%), natomiast wyższy był skup ziemniaków (o 18,8%), żywca rzeźnego (o 2,4%) i mleka (o 0,8%).

Przeciętne ceny skupu ważniejszych produktów rolnych kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	2015	2016 ^a	
	w złotych		2015=100
Ziarno zbóż ^b – za 1 dt			
pszenicy	66,45	61,72	92,9
żyta	49,47	52,11	105,3
Ziemniaki jadalne ^c – za 1 dt	45,30	44,22	97,6
Żywiec rzeźny – za 1 kg			
bydło (bez cieląt)	5,92	5,92	100,0
trzoda chlewna	4,20	4,60	109,6
Mleko krowie – za 1 l	1,05	1,01	96,2

^a Dane nieostateczne. ^b Konsumpcyjnych i paszowych bez siewnego. ^c Bez wczesnych.

W województwie łódzkim w 2015 r., w porównaniu z rokiem poprzednim, odnotowano spadek (w cenach stałych) zarówno globalnej, końcowej, jak i towarowej produkcji rolniczej. Udział województwa w tworzeniu krajowej globalnej produkcji rolniczej wyniósł 8,0%, końcowej – 7,9%, a towarowej – 8,1%. Końcowa produkcja rolnicza na 1 ha użytków rolnych była o 17,6% wyższa niż średnia w kraju (3 lokata po województwie wielkopolskim i mazowieckim).

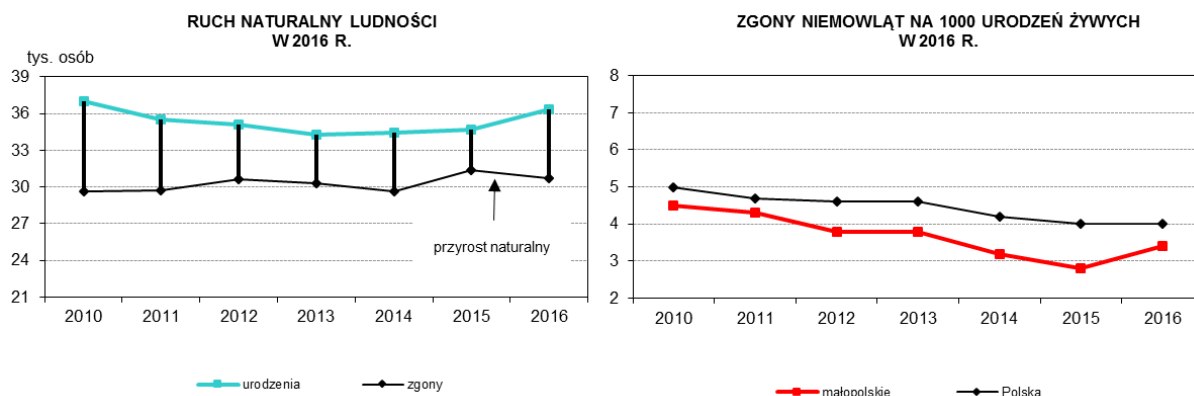
WOJEWÓDZTWO MAŁOPOLSKIE

Podregiony	-	6
Powiaty	-	19
Miasta na prawach powiatu	-	3
Miasta ogółem	-	61
Gminy	-	182

Powierzchnia (stan w dniu 31.XII.2016 r.)	15,2 tys. km ²	Ludność (stan w dniu 31.XII.2016 r.)	3,4 mln mieszkańców
	12 lokata		4 lokata
	4,9% powierzchni kraju		wskaźnik urbanizacji: 48,4% (13 lokata)

W województwie małopolskim od wielu lat obserwuje się wzrost liczby **ludności**. W 2016 r. liczba mieszkańców wyniosła 3382,3 tys. i wzrosła w skali roku o 9,6 tys. osób, na co wpłynął zarówno przyrost naturalny, jak i napływ mieszkańców do województwa. Dodatni przyrost rzeczywisty, który w przeliczeniu na 1000 ludności wyniósł 2,9 (wzrost w skali roku o 1,6 pkt), lokował województwo na 3 pozycji w kraju. Współczynnik ogólnego salda migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały wyniósł 1,1‰ (wzrost o 0,2 pkt w skali roku). Poprawił się współczynnik urodzeń żywych (wzrost o 0,5 pkt do poziomu 10,8‰) oraz zgonów z 9,3‰ do 9,1‰, co przełożyło się na wzrost współczynnika przyrostu naturalnego (z 1,0‰ do 1,7‰). Współczynnik zgonów niemowląt ukształtował się na poziomie równym 3,4‰ i był niższy niż średnio w kraju o 0,6 pkt.

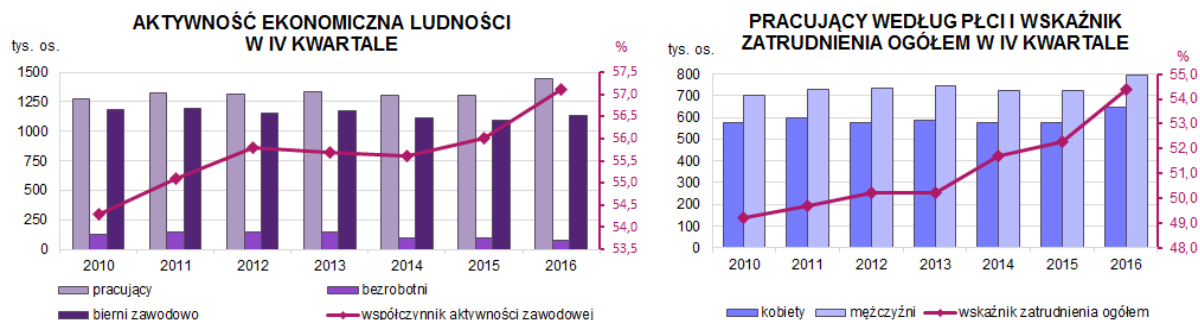

Według wstępnych wyników kwartalnego reprezentacyjnego **badania aktywności ekonomicznej ludności BAEL**, liczba **aktywnych zawodowo** w województwie małopolskim w IV kwartale 2016 r. wyniosła 1516 tys. i była o 8,6% większa niż w roku poprzednim. **Współczynnik aktywności zawodowej** ukształtował się na poziomie 57,1% (wzrost o 1,1 p. proc. w odniesieniu do IV kwartału 2015 r.), przy średniej dla kraju 56,3%.

Liczba osób **pracujących** wyniosła 1443 tys. (8,8% pracujących w kraju) i zwiększyła się o 10,7% w porównaniu z IV kwartałem 2015 r. (większy wzrost odnotowano tylko w zachodniopomorskim i wielkopolskim). Liczba pracujących kobiet wzrosła o 12,5%, a mężczyźni o 9,2%.

Wskaźnik zatrudnienia w IV kwartale 2016 r. wyniósł 54,4% i w skali roku wzrósł o 2,1 p. proc. (3 lokata). W podziale terytorialnym wskaźnik zarówno dla wsi, jak i miast osiągnął taki sam poziom – po 54,3%, przy czym na wsi wzrósł w skali roku o 3,2 p. proc. (najwięcej w kraju, po województwie lubuskim), a w mieście o 0,8 p. proc.

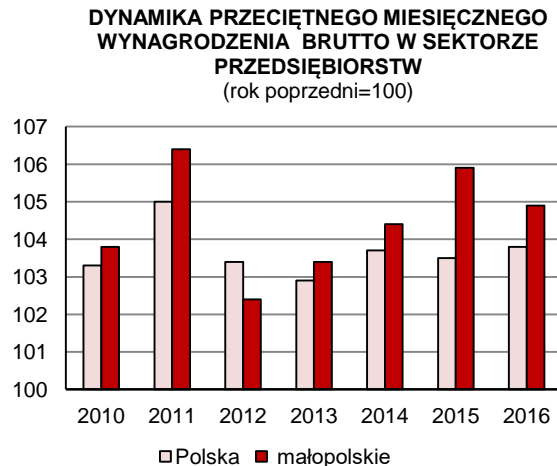
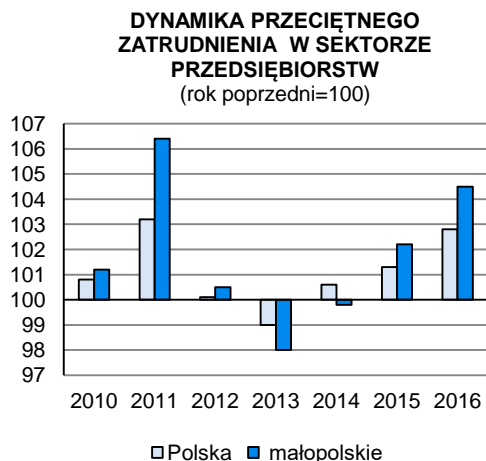
Liczba osób **bezrobotnych** w województwie małopolskim ukształtowała się na poziomie 73 tys. i w ujęciu rocznym spadła o 20,7%. Zmniejszyła się zarówno liczba bezrobotnych kobiet (o 28,6%), jak i mężczyzn (o 12,0%). Osoby w wieku poniżej 25 lat stanowiły 31,5% wszystkich bezrobotnych i był to najwyższy udział w kraju (wzrost w ujęciu rocznym o 5,4 p. proc.).

W IV kwartale 2016 r. **stopa bezrobocia** według BAEL wyniosła 4,8% i w porównaniu z analogicznym okresem poprzedniego roku spadła o 1,8 p. proc. Wskaźnik na wsi osiągnął wartość 5,4%, a w mieście 4,2% (2 lokata) przy czym stopa bezrobocia w mieście spadła o 2,3 p. proc., a na wsi o 1,2 p. proc. Odnotowano spadek stopy bezrobocia wśród kobiet (o 2,4 p. proc. do 4,4%, głębszy spadek wystąpił w województwie podkarpackim) i mężczyzn (o 1,1 p. proc. do 5,3%).

Populacja **biernych zawodowo** wyniosła 1138 tys. osób, co stanowiło 42,9% ludności ogółem w wieku 15 lat i więcej. W porównaniu z rokiem poprzednim ich liczba wzrosła o 3,9%, przy jednoczesnym wzroście liczby ludności powyżej 15 roku życia o 6,5%.

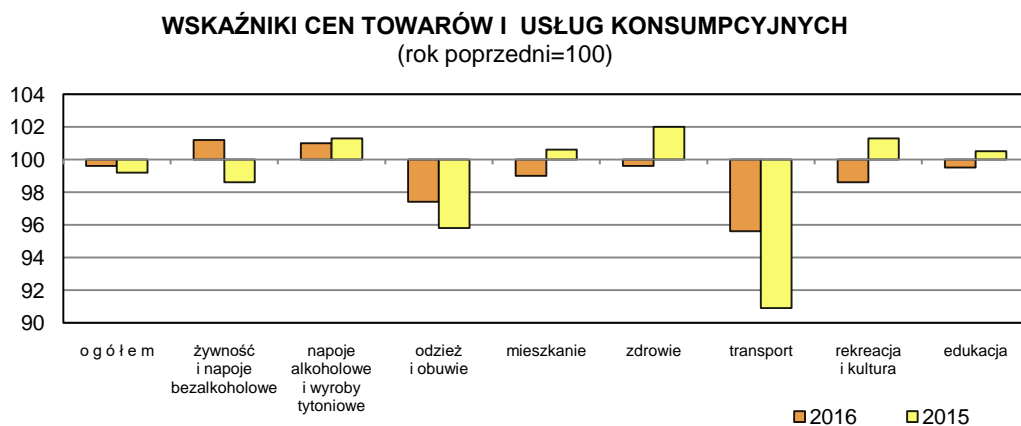
Liczba osób niepracujących przypadająca na 1000 osób pracujących w IV kwartale 2016 r. wyniosła 839 osób biernych zawodowo lub bezrobotnych (910 rok wcześniej).

Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw w 2016 r. wyniosło 460,4 tys. osób i było wyższe o 4,5% w porównaniu do 2015 r. **Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto** wzrosło w skali roku o 4,9% i ukształtowało się na poziomie 4066 zł (o 4,9% mniej niż średnio w kraju).

Przeciętna miesięczna **emerytura i renta** brutto z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w województwie wyniosła 1975 zł (o 5,3% mniej niż średnio w kraju), a rolników indywidualnych – 1147 zł i była najniższa w kraju (o 3,0% mniej od średniej krajowej).

W 2016 r. spadek **cen towarów i usług konsumpcyjnych** w skali roku w województwie małopolskim wyniósł 0,4% (wobec 0,6% w kraju).

W porównaniu z rokiem poprzednim obniżono ceny m.in. towarów i usług związanych z transportem – o 4,4%, odzieży i obuwia – o 2,6%, towarów i usług w zakresie rekreacji i kultury – o 1,4% oraz towarów i usług związanych z mieszkaniem – o 1,0% (wobec odpowiednio o: 4,6%, 4,4%, 1,9%, 0,6% – średnio w kraju). W województwie jako jedynym obserwowano również spadek cen związanych z edukacją (0,5% wobec wzrostu przeciętnie 0,8%). W stopniu wyższym niż przeciętnie podrożała żywność i napoje bezalkoholowe (1,2% wobec 0,8%) oraz napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe (1,0% wobec 0,7%).

W stopniu wyższym niż przeciętnie podrożała żywność i napoje bezalkoholowe (1,2% (wobec 0,8%) oraz napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe (1,0% wobec 0,7%).

Województwo małopolskie w 2016 r. wytworzyło 6,8% krajowej **produkcji sprzedanej przemysłu** i 8,1% produkcji sprzedanej **budownictwa**. W skali roku odnotowano wzrost

produkcji sprzedanej przemysłu (o 2,3%, 11 lokata, wobec wzrostu w kraju o 3,1%) oraz spadek produkcji sprzedanej budownictwa (o 11,6%, 8 lokata, wobec spadku o 6,0% w kraju).

W 2016 r. w województwie małopolskim **oddano do użytkowania** 17,4 tys. **mieszkań**, co stanowiło 10,6% mieszkań oddanych w Polsce. W porównaniu z 2015 r. liczba mieszkań oddanych do użytkowania zwiększyła się o 19,0% (najwięcej w kraju po zachodniopomorskim i mazowieckim). Najbardziej wzrosła liczba mieszkań przeznaczonych na sprzedaż lub wynajem (o 43,7%). W budownictwie mieszkań oddanych do użytkowania przez inwestorów indywidualnych wystąpił niewielki spadek (o 0,7%). Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania była niewiele większa niż średnia w kraju i wynosiła 95,2 m² (wobec 94,4 m² w Polsce).

Badanie **wyniku finansowego** przedsiębiorstw województwa małopolskiego w 2016 r. wykazało wzrost wyniku finansowego brutto (o 2,6%) oraz spadek wyniku finansowego netto (o 1,9%) w porównaniu z 2015 r. Pogorszyły się nieco podstawowe wskaźniki ekonomiczno-finansowe. Odnotowano niewielki wzrost wskaźnika poziomu kosztów z 94,7% do 94,8%. Obniżył się wskaźnik rentowności obrotu brutto (z 5,3% do 5,2%) oraz netto (z 4,7% do 4,4%), natomiast wzrósł wskaźnik rentowności ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów (z 4,9% do 5,2%). Udział przedsiębiorstw rentownych w liczbie podmiotów ogółem stanowił 84,8%, a ich udział w przychodach z całokształtu działalności wyniósł 87,5% (wobec odpowiednio 85,2% i 87,2% w 2015 r.).

W 2016 r. **nakłady inwestycyjne** w badanych przedsiębiorstwach województwa małopolskiego wyniosły 7683,2 mln zł, co stanowiło 6,4% wartości krajowej. W skali roku odnotowano zmniejszenie nakładów inwestycyjnych o 9,0% (w kraju spadek o 11,5%). Spadek wystąpił we wszystkich sekcjach, od 48,7% w transporcie i gospodarce magazynowej, poprzez 41,4% w obsłudze rynku nieruchomości, 30,0% w budownictwie i 9,0% w handlu; naprawie pojazdów samochodowych do 7,1% w przemyśle. Według sekcji PKD przeważały nakłady na przemysł (74,3% ogółu nakładów poniesionych w województwie). Nakłady na maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia stanowiły 55,4%, a nakłady na budynki i budowlę 35,5% nakładów inwestycyjnych na środki trwałe w województwie.

Według wstępnych wyników reprezentacyjnego badania **pogłowia zwierząt** gospodarskich w 2016 r. (stan w dniu 1 grudnia), pogłowie trzody chlewnej liczyło 168,7 tys. szt. (1,5% krajowego pogłowia), bydła – 178,1 tys. szt. (3,0%), owiec – 78,5 tys. szt. (32,1%; 1 lokata). W skali roku wystąpił spadek pogłowia trzody chlewnej (o 1,8%), natomiast liczebność bydła i owiec zwiększyła się odpowiednio o: 5,0% i 24,7%. Obsada trzody chlewnej i bydła w przeliczeniu na 100 ha użytków rolnych (użytki rolne według stanu w czerwcu 2015 r.) była niższa niż średnio w kraju i wynosiła odpowiednio: 31,4 szt. (w kraju 76,4 szt.), 33,1 szt. (41,1 szt.). Natomiast obsada owiec była najwyższa w kraju i wynosiła 14,6 szt. (1,7 szt.).

W 2016 r. w województwie małopolskim skup (dane nieostateczne) zbóż podstawowych (z mieszankami zbożowymi, bez ziarna siewnego) wyniósł 73,4 tys. t (0,7% skupu krajowego), ziemniaków – 17,1 tys. t (0,9%), żywca rzeźnego (w przeliczeniu na mięso, łącznie z tłuszczami; w wadze poubojowej ciepłej) – 84,6 tys. t (2,0%) i mleka krowiego – 135,5 mln l (1,3%). W ujęciu rocznym obserwowano spadek skupu zbóż (o 9,0%), natomiast wyższy był skup ziemniaków (o 12,5%), żywca rzeźnego (o 7,1%) i mleka (o 1,6%).

Przeciętne ceny skupu ważniejszych produktów rolnych kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	2015	2016 ^a	
	w złotych		2015=100
Ziarno zbóż ^b – za 1 dt			
pszenicy	63,42	58,30	91,9
żyta	50,61	47,27	93,4
Ziemniaki jadalne ^c – za 1 dt	44,43	46,97	105,7
Żywiec rzeźny – za 1 kg			
bydło (bez cieląt)	6,32	6,16	97,5
trzoda chlewna	4,19	4,51	107,6
Mleko krowie – za 1 l	1,08	1,03	95,6

^a Dane nieostateczne. ^b Konsumpcyjnych i paszowych bez siewnego. ^c Bez wczesnych.

W województwie małopolskim w 2015 r., w porównaniu z rokiem poprzednim, odnotowano spadek (w cenach stałych) zarówno globalnej, końcowej, jak i towarowej produkcji rolniczej. Udział województwa w tworzeniu krajowej globalnej produkcji rolniczej wyniósł 3,5%, końcowej – 3,3% i towarowej – 3,0%. Końcowa produkcja rolnicza na 1 ha użytków rolnych była o 10,9% niższa niż średnia w kraju.

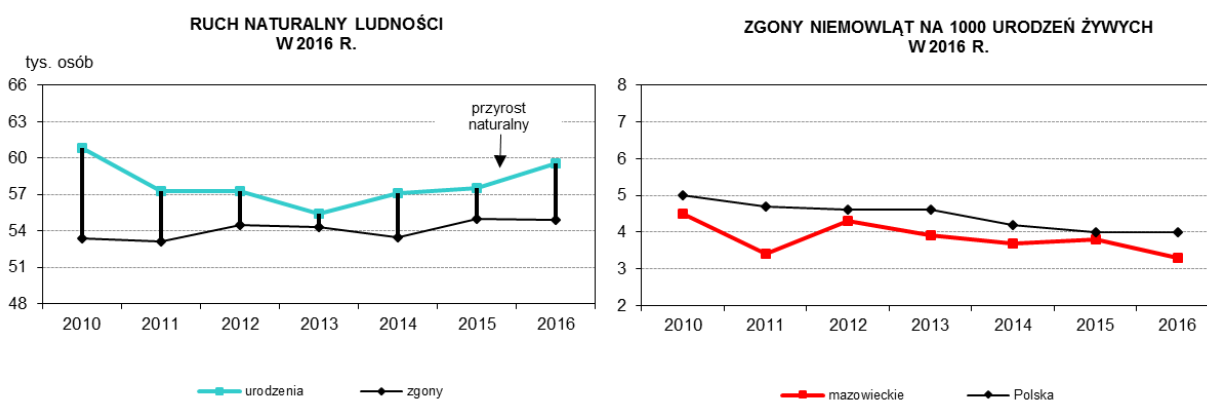
WOJEWÓDZTWO MAZOWIECKIE

Podregiony	-	8
Powiaty	-	37
Miasta na prawach powiatu	-	5
Miasta ogółem	-	86
Gminy	-	314

Powierzchnia (stan w dniu 31 XII 2016 r.)	35,6 tys. km ²	Ludność (stan w dniu 30.VI.2016 r.)	5,4 mln mieszkańców
	1 lokata		1 lokata
	11,4% powierzchni kraju		wskaźnik urbanizacji: 64,3% (6 lokata)

Mazowieckie jest najliczniejsze wśród województw. Mieszka tu 5365,9 tys. osób, tj. 14,0% **ludności** Polski. Liczba ludności w końcu 2016 r. zwiększyła się w skali roku o 16,8 tys. osób, tj. o 0,3%. Współczynnik przyrostu rzeczywistego ukształtował się na poziomie równym 3,1‰ (wzrost w skali roku o 0,4 pkt). Istotnym czynnikiem przyrostu liczby mieszkańców był najwyższy w kraju napływ ludności do województwa. Współczynnik salda migracji wewnętrznych i zagranicznych wyniósł 2,4‰ (0,0‰ w kraju). Mazowieckie odnotowało także poprawę (o 0,4 pkt) współczynnika przyrostu naturalnego, który w 2016 r. wyniósł 0,9‰. Współczynnik zgonów niemowląt był o 0,7 pkt niższy niż średnio w kraju i wyniósł 3,3‰.

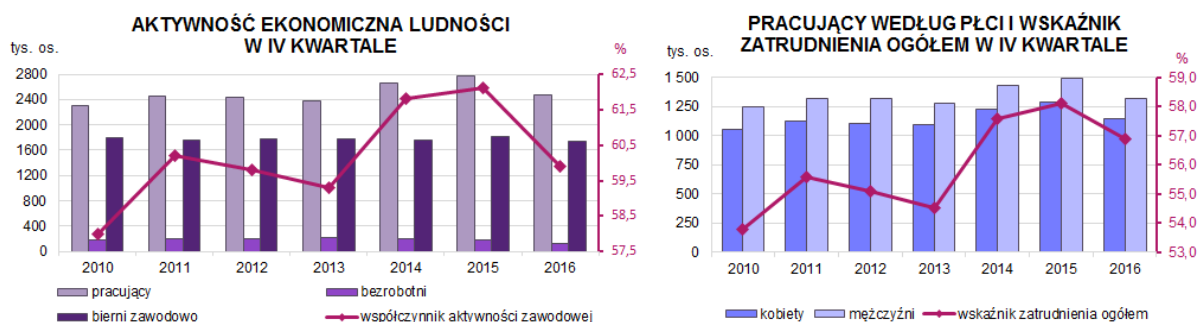

Według wstępnych wyników kwartalnego reprezentacyjnego **badania aktywności ekonomicznej ludności BAEL** w IV kwartale 2016 r. liczba **aktywnych zawodowo** w województwie mazowieckim była najwyższa w kraju i wyniosła 2602 tys. osób. W porównaniu do roku poprzedniego odnotowano spadek o 12,1%, wobec spadku w kraju o 1,2%. **Współczynnik aktywności zawodowej** obniżył się w porównaniu z IV kwartałem

2015 r. o 2,2 p. proc. i ukształtował się na najwyższym poziomie w Polsce 59,9% (wobec 56,3% w kraju).

Mazowieckie to województwo o największej w kraju **liczbie pracujących**. W IV kwartale 2016 r. liczba pracujących spadła w ujęciu rocznym (o 10,9%) i wyniosła 2471 tys. osób. Odnotowany spadek liczby pracujących kobiet był mniejszy niż mężczyzn (odpowiednio o 10,4% i o 11,2%). W województwie mazowieckim występuje największy udział pracujących kobiet (46,5%).

Wskaźnik zatrudnienia zmniejszył się o 1,2 p. proc. w porównaniu z IV kwartałem 2015 r. i wyniósł 56,9% (największa wartość w kraju). Poprawę wskaźnika obserwowano na wsi (o 0,8 p. proc.) do 55,5%, a pogorszenie – w mieście (o 2,2 p. proc. – najgłębszy spadek w kraju) do 57,7%.

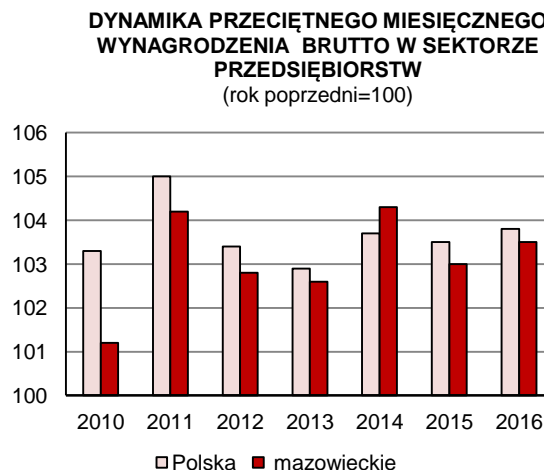
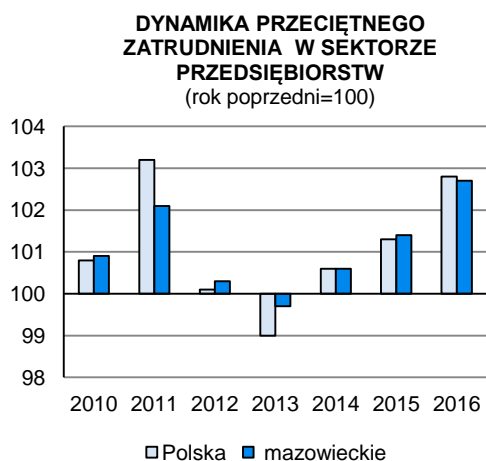
W IV kwartale 2016 r. liczba **bezrobotnych** wyniosła 131 tys. i była o 29,9% mniejsza niż przed rokiem. Spadła zarówno liczba bezrobotnych mężczyzn (o 33,3%), jak i kobiet (o 27,0%). Osoby w wieku poniżej 25 lat stanowiły 16,0% wszystkich bezrobotnych w województwie (najmniejszy udział w kraju po wielkopolskim), a ich liczba zmniejszyła się w skali roku o 1,1 p. proc.

Stopa bezrobocia według BAEL w IV kwartale 2016 r. wyniosła 5,0% (wobec 5,5% w kraju) i spadła w skali roku o 1,3 p. proc. Wskaźnik ten był niższy w mieście niż na wsi (odpowiednio 4,5% i 6,0%), przy czym w obu wypadkach zmniejszył się odpowiednio o 1,5 p. proc. i o 1,1 p. proc. W województwie obserwowano spadek stopy bezrobocia wśród kobiet o 1,2 p. proc. do 5,3% oraz stopy bezrobocia mężczyzn o 1,4 p. proc. do 4,8%.

Populacja **biernych zawodowo** wyniosła 1743 tys. osób, co stanowiło 40,1% ludności ogółem w wieku powyżej 15 lat (najniższy udział w kraju). Liczba biernych zawodowo w województwie, w porównaniu z IV kwartałem 2015 r. spadła o 3,7%, przy spadku liczby ludności w wieku 15 lat i więcej o 8,9%.

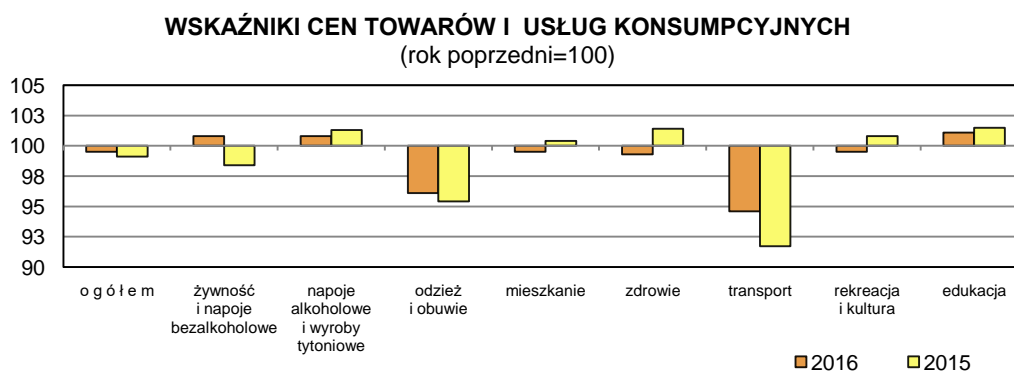
Pogorszyła się **relacja osób niepracujących do pracujących**. W IV kwartale 2016 r. na 1000 pracujących przypadało 758 osób biernych zawodowo lub bezrobotnych (najmniej w kraju), wobec 720 w analogicznym okresie roku poprzedniego.

W 2016 r. **przeciętne zatrudnienie** w sektorze przedsiębiorstw wyniosło 1390,0 tys. osób (najwięcej w Polsce – 24,1%) i było o 2,7% wyższe niż w roku poprzednim. **Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto** wyniosło 5166 zł i choć wzrosło w mniejszym stopniu niż średnio w kraju (o 3,5%, wobec 3,8%), utrzymywało się na najwyższym poziomie w Polsce – 120,8% przeciętnego wynagrodzenia w kraju.

Przeciętna miesięczna **emerytura i renta** brutto z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w województwie ukształtowała się na poziomie średniej w krajowej i wyniosła 2086 zł, a rolników indywidualnych – 1150 zł (o 2,8% mniej od średniej krajowej).

W 2016 r. spadek **cen towarów i usług konsumpcyjnych** w skali roku w województwie mazowieckim wyniósł 0,5% (wobec 0,6% w kraju).

W porównaniu z rokiem poprzednim w województwie odnotowano najgłębszy spadek cen towarów i usług związanych z transportem (5,4% wobec 4,6%). Obniżono także ceny m.in. odzieży i obuwia – o 3,9% oraz artykułów i usług związanych ze zdrowiem – o 0,7% (wobec odpowiednio o 4,4% i 0,8% – średnio w kraju). W stopniu wyższym niż przeciętnie wzrosły opłaty w zakresie edukacji (o 1,1% wobec 0,8%) oraz napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe (0,8% wobec 0,7%), natomiast żywność i napoje bezalkoholowe podrożały (podobnie jak średnio w kraju) o 0,8%.

Przedsiębiorstwa mające siedzibę w województwie mazowieckim wytworzyły w 2016 r. 19,0% krajowej **produkcji sprzedanej przemysłu** (1 lokata) oraz 30,4% produkcji sprzedanej **budownictwa** (1 lokata). Wzrost produkcji sprzedanej przemysłu w ujęciu rocznym wyniósł, podobnie jak średnio w kraju, 3,1%. Natomiast w produkcji sprzedanej budownictwa odnotowano jedyny w Polsce wzrost, który wyniósł 5,0% (wobec spadku o 6,0% średnio w kraju).

W porównaniu z 2015 r. obserwowano lepsze efekty budownictwa mieszkaniowego. Liczba **oddanych do użytkowania mieszkań** wzrosła w skali roku o 23,4% (wobec wzrostu 10,6% w kraju) do 36,1 tys. Stanowiło to 22,1% mieszkań oddanych do użytkowania w Polsce (1 lokata). W 2016 r. zwiększyła się liczba mieszkań oddanych w budownictwie przeznaczonym na sprzedaż lub wynajem (o 43,7%) i w budownictwie spółdzielczym (o 39,6%), spadła natomiast w budownictwie indywidualnym (o 5,4%). Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania wyniosła 82,5 m² (wobec 94,4m² średnio w Polsce) i była najniższa (po województwie dolnośląskim) w kraju.

Wyniki finansowe badanych przedsiębiorstw województwa mazowieckiego w 2016 r. były nieco lepsze od uzyskanych w roku poprzednim. Poprawiły się podstawowe wskaźniki ekonomiczno-finansowe. Odnotowano polepszenie wskaźnika poziomu kosztów – z 95,7% do 95,1%. Zaobserwowano wzrost wskaźnika rentowności obrotu brutto (z 4,3% do 4,9%) oraz netto (z 3,6% do 4,1%). Również wskaźnik rentowności ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów poprawił się (z 4,7% do 4,8%). Udział przedsiębiorstw rentownych w liczbie podmiotów ogółem stanowił 79,2%, a ich udział w przychodach z całokształtu działalności wyniósł 82,5% (wobec odpowiednio 79,8% i 84,9% w 2015 r.).

W 2016 r. **nakłady inwestycyjne** w badanych przedsiębiorstwach województwa mazowieckiego wyniosły 37671,3 mln zł, co stanowiło 31,2% wartości krajowej (1 lokata). W skali roku spadek nakładów inwestycyjnych był blisko dwukrotnie głębszy niż średnio w Polsce (odpowiednio 21,2% i 11,5%). Spadek odnotowano w: transporcie i gospodarce magazynowej (o 51,3%), budownictwie (o 40,3%), przemyśle (o 12,8%) oraz obsłudze rynku nieruchomości (o 11,0%). Wzrost wystąpił w sekcji handel; naprawa pojazdów samochodowych (o 11,6%). W strukturze nakładów województwa według sekcji PKD udział przemysłu wyniósł 43,6% – najmniej w kraju, natomiast transportu i gospodarki magazynowej 18,9% – najwięcej w kraju. Nakłady na maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia stanowiły 47,4%, na budynki i budowlę 36,3%, a na środki transportu 15,3%.

Według wstępnych wyników reprezentacyjnego badania **pogłowia zwierząt** gospodarskich w 2016 r. (stan w dniu 1 grudnia), pogłowie trzody chlewnej liczyło 934,4 tys. szt. (8,4% krajowego pogłowia; 4 lokata), bydła – 1102,5 tys. szt. (18,4%, 1 lokata), owiec – 6,5 tys. szt. (2,6%). W skali roku odnotowano wzrost pogłowia trzody chlewnej (o 4,4%), bydła (o 1,0%)

i owiec (o 10,2%). Obsada trzody chlewnej w przeliczeniu na 100 ha użytków rolnych (użytki rolne według stanu w czerwcu 2015 r.) była niższa niż średnio w kraju i wynosiła – 48,4 szt., a owiec najniższa – 0,3 szt., wobec odpowiednio: 76,4 szt. i 1,7 szt. w kraju. Obsada była wyniosła 57,1 szt. wobec 41,1 szt. w kraju (3 lokata po województwie podlaskim i wielkopolskim).

W 2016 r. w województwie mazowieckim skup (dane nieostateczne) zbóż podstawowych (z mieszankami zbożowymi, bez ziarna siewnego) wyniósł 568,0 tys. t (5,5% skupu krajowego), ziemniaków – 56,0 tys. t (3,0%), żywca rzeźnego (w przeliczeniu na mięso, łącznie z tłuszczami; w wadze poubojowej ciepłej) – 776,1 tys. t (18,0%; 2 lokata) i mleka krowiego – 2307,8 mln l (21,3%; 1 lokata). W ujęciu rocznym obserwowano spadek skupu zbóż (o 3,1%), natomiast wyższy był skup ziemniaków (o 17,1%), żywca rzeźnego (o 8,8%) i mleka (o 3,0%).

Przeciętne ceny skupu ważniejszych produktów rolnych kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	2015	2016 ^a	
	w złotych		2015=100
Ziarno zbóż ^b – za 1 dt			
pszenicy	67,52	62,93	93,2
żyta	50,10	50,79	101,4
Ziemniaki jadalne ^c – za 1 dt	56,16	56,05	99,8
Żywiec rzeźny – za 1 kg			
bydło (bez cieląt)	5,56	5,30	95,3
trzoda chlewna	4,29	4,70	109,5
Mleko krowie – za 1 l	1,12	1,10	98,0

^a Dane nieostateczne. ^b Konsumpcyjnych i paszowych bez siewnego. ^c Bez wczesnych.

W województwie mazowieckim w 2015 r., w porównaniu z rokiem poprzednim, odnotowano wzrost (w cenach stałych) zarówno globalnej, końcowej jak i towarowej produkcji rolniczej. Udział województwa w tworzeniu krajowej globalnej produkcji rolniczej wyniósł 16,8%, końcowej – 17,6% i towarowej – 17,1%. Końcowa produkcja rolnicza na 1 ha użytków rolnych była o 32,5% wyższa od średniej w kraju (2 lokata po województwie wielkopolskim).

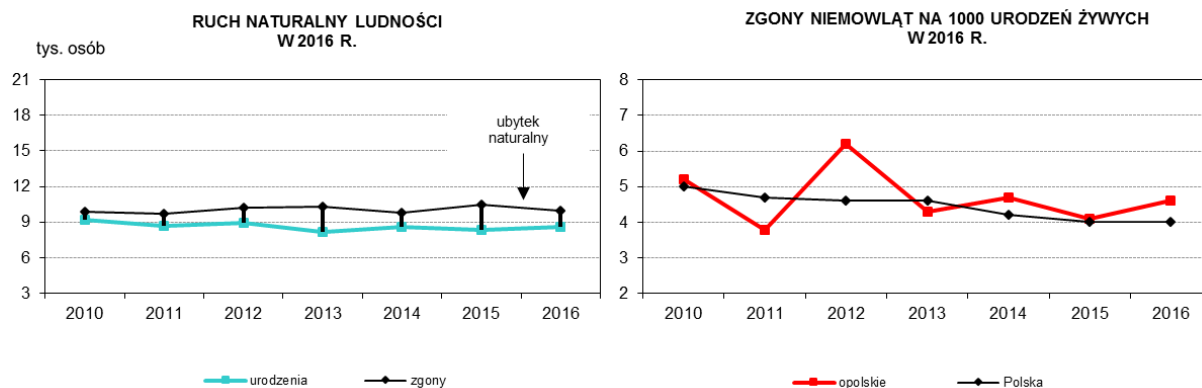
WOJEWÓDZTWO OPOLSKIE

Podregiony	-	2
Powiaty	-	11
Miasta na prawach powiatu	-	1
Miasta ogółem	-	35
Gminy	-	71

Powierzchnia (stan w dniu 31.XII.2016 r.)	9,4 tys. km ²	Ludność (stan w dniu 31.XII.2016 r.)	1,0 mln mieszkańców
	16 lokata		16 lokata
	3,0% powierzchni kraju		wskaźnik urbanizacji: 51,9% (12 lokata)

W województwie opolskim w końcu 2016 r. liczba **ludności** zmniejszyła się w skali roku o 3,0 tys. osób i wyniosła 993,0 tys. Na niekorzystne trendy demograficzne wpłynął ubytek naturalny oraz odpływ ludności z województwa, lokując opolskie pod tym względem na odległych miejscach wśród województw (odpowiednio 14 i 13 lokata). Liczba urodzeń żywych na 1000 mieszkańców była najniższa w kraju (po województwie świętokrzyskim) i wyniosła 8,7 (wzrost w skali roku o 0,4 pkt). Spadek liczby zgonów na 1000 osób (o 0,4 pkt) należał do najgłębszych w kraju i w efekcie ukształtował się na poziomie równym średniej w kraju tj., 10,1. Obniżenie umieralności wpłynęło na poprawę współczynnika przyrostu naturalnego (z minus 2,2‰ do minus 1,4‰ w końcu 2016 r.). Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały wyniosło minus 1,4‰ (wzrost o 1,0 pkt w skali roku). Współczynnik zgonów niemowląt był o 0,6 pkt słabszy niż średnio w kraju i wyniósł 4,6‰.

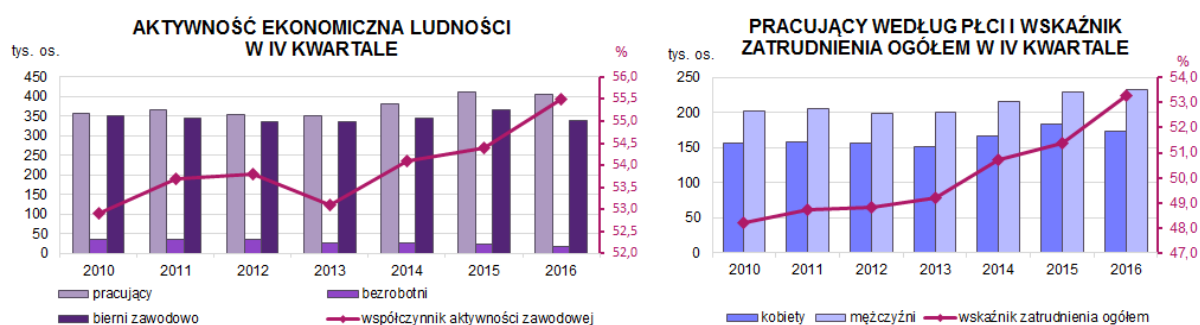

Według wstępnych wyników kwartalnego reprezentacyjnego **badania aktywności ekonomicznej ludności BAEL**, liczba **aktywnych zawodowo** w IV kwartale 2016 r. w województwie opolskim wyniosła 423 tys. osób i była najmniejsza w kraju. W ujęciu rocznym

odnotowano spadek o 3,0%, wobec spadku w Polsce o 1,2%). **Współczynnik aktywności zawodowej** ukształtował się na poziomie niższym niż średnio w kraju i wyniósł 55,5% (wzrost o 1,1 p. proc. w odniesieniu do IV kwartału 2015 r.).

Liczba osób **pracujących** w województwie opolskim wyniosła 406 tys. (2,5% pracujących w Polsce, najmniej w kraju) i w porównaniu z IV kwartałem 2015 r. spadła o 1,5%. Obniżyła się liczba pracujących kobiet (o 5,5%), natomiast mężczyzn – wzrosła (o 1,7%). Udział pracujących kobiet był najniższy w kraju (42,6%).

Wskaźnik zatrudnienia w IV kwartale 2016 r. wyniósł 53,3% i był o 1,9 p. proc. wyższy niż rok wcześniej. Wzrost odnotowano zarówno w mieście, jak i na wsi odpowiednio o 1,5 p. proc. do 53,5% i o 1,8 p. proc. do 52,8%.

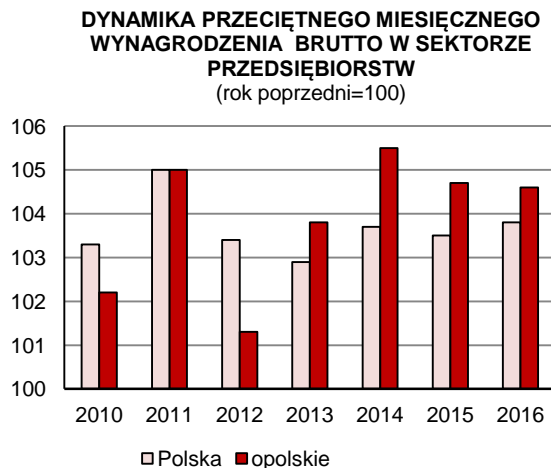
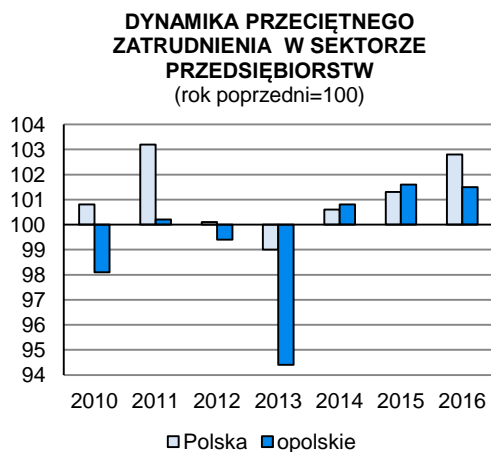
W IV kwartale 2016 r. liczba osób **bezrobotnych** wyniosła 17 tys. osób i w stosunku do roku poprzedniego była mniejsza o 29,2%. Zmniejszyła się liczba bezrobotnych mężczyzn i bezrobotnych kobiet (odpowiednio o 27,3% i 30,8%). Osoby w wieku poniżej 25 lat stanowiły 29,4% wszystkich bezrobotnych w województwie, a ich liczba wzrosła w skali roku o 8,6 p. proc. (najwyższy wzrost w kraju).

Stopa bezrobocia według BAEL w IV kwartale 2016 r. była najniższa w kraju (4,0%, wobec 5,5%) i w porównaniu z analogicznym okresem roku poprzedniego zmniejszyła się o 1,5 p. proc. Wskaźnik ten był niższy na wsi (3,0%, najniższa wartość w kraju) niż w mieście (4,9%), przy czym na wsi spadł o 2,7 p. proc. (taki sam spadek odnotowano w łódzkim, a głębszy wystąpił w podkarpackim), a w mieście o 0,4 p. proc. Odnotowano obniżenie stopy bezrobocia kobiet (o 1,7 p. proc. do 4,9%) i mężczyzn (o 1,3 p. proc. do 3,3%, najniższa – obok dolnośląskiego – wartość w kraju).

Populacja **biernych zawodowo** wynosiła 339 tys. osób, co stanowiło 44,5% ludności ogółem w wieku powyżej 15 lat. W skali roku ich liczba spadła o 7,1%, przy spadku liczby ludności w wieku 15 lat i więcej o 4,9%.

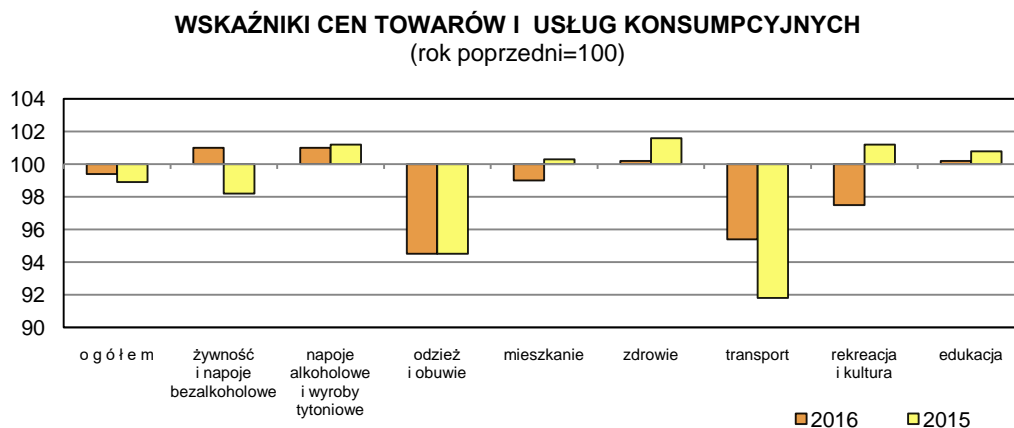
Liczba osób niepracujących przypadająca na 1000 osób pracujących zmniejszyła się w skali roku. W IV kwartale 2016 r. na 1000 pracujących przypadały 877 osoby bierne zawodowo lub bezrobotne (944 rok wcześniej).

W sektorze przedsiębiorstw w 2016 r. **przeciętne zatrudnienie** wyniosło 94,5 tys. osób i było o 1,5% wyższe niż w 2015 r. **Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto** wzrosło o 4,6% i ukształtowało się na poziomie 3872 zł, co stanowiło 90,5% średniej krajowej.

Przeciętna miesięczna **emerytura i renta** brutto z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w województwie wyniosła 1985 zł (o 4,8% mniej niż średnio w kraju), a rolników indywidualnych – 1241 zł (o 4,9% więcej od średniej krajowej).

W 2016 r. spadek **cen towarów i usług konsumpcyjnych** w skali roku w województwie opolskim wyniósł (podobnie jak średnio w kraju) 0,6%.

W porównaniu z rokiem poprzednim obniżono ceny odzieży i obuwia – o 5,5%, towarów i usług związanych z transportem – o 4,6%, towarów i usług w zakresie rekreacji i kultury – o 2,5% oraz towarów i usług związanych z mieszkaniem – o 1,0% (wobec odpowiednio: 4,4%, 4,6%, 1,9%, 0,6% – średnio w kraju). W stopniu wyższym niż przeciętnie podrożała żywność i napoje bezalkoholowe oraz napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe (po 1,0% wobec 0,8% i 0,7%). W województwie jako jedynym wzrosły w skali roku artykuły i usługi związane ze zdrowiem (0,2% wobec spadku 0,8% średnio w kraju).

Województwo opolskie w 2016 r. wytworzyło 2,0% krajowej **produkcji sprzedanej przemysłu** (najmniej w kraju po podlaskim i świętokrzyskim) i 1,8% produkcji sprzedanej **budownictwa** (najmniej w kraju po lubuskim i warmińsko-mazurskim). W skali roku odnotowano ponad dwukrotnie większy niż średnio w kraju wzrost produkcji sprzedanej przemysłu (o 6,7%, wobec 3,1%) oraz najmniejszy spadek produkcji sprzedanej budownictwa (1,5% wobec spadku 6,0%).

W 2016 r. w województwie opolskim **oddano do użytkowania** 1,8 tys. **mieszkań** (najmniej w kraju). W porównaniu z 2015 r. odnotowano wzrost liczby mieszkań o 2,6% (wobec wzrostu w kraju o 10,6%). Zwiększyła się liczba mieszkań przeznaczonych na sprzedaż lub wynajem (o 39,1%), natomiast zmniejszyła się liczba oddawanych mieszkań w budownictwie indywidualnym (o 6,9%). Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania wyniosła 124,2 m² (1 lokata) i była o 29,8 m² większa niż przeciętnie w kraju.

Badanie **wyniku finansowego** przedsiębiorstw województwa opolskiego w 2016 r. wykazało wzrost wyniku finansowego brutto (o 0,8%) oraz spadek wyniku finansowego netto (o 1,2%) w porównaniu z 2015 r. Pogorszyły się podstawowe wskaźniki ekonomiczno-finansowe. Województwo odnotowało wyższy wskaźnik poziomu kosztów (z 95,7% do 96,0%). Obniżyły się wskaźniki: rentowności obrotu brutto (z 4,3% do 4,0%), netto (z 3,5% do 3,2%) oraz wskaźnik rentowności ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów (z 4,3% do 4,2%). Udział przedsiębiorstw rentownych w liczbie podmiotów ogółem stanowił 80,4%, a ich udział w przychodach z całokształtu działalności wyniósł 87,4% (wobec odpowiednio 85,2% i 88,6% w 2015 r.).

W 2016 r. **nakłady inwestycyjne** poniesione w przedsiębiorstwach województwa opolskiego wyniosły 1400,0 mln zł, a ich udział (1,2%) należał do najniższych w kraju (podobnie jak w podlaskim i warmińsko-mazurskim). W ujęciu rocznym odnotowano spadek nakładów inwestycyjnych o 13,3% (w kraju zmniejszenie o 11,5%). Spadek wystąpił w: transporcie i gospodarce magazynowej (o 20,7%), przemyśle (o 14,8%) oraz handlu; naprawie pojazdów samochodowych (o 11,8%). Wzrost odnotowano w budownictwie raz w obsłudze runku nieruchomości (odpowiednio o 23,7% i o 17,4%). Według sekcji PKD nakłady na przemysł stanowiły 83,6% nakładów inwestycyjnych poniesionych w województwie. Nakłady na maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia stanowiły 50,8%, a na budynki i budowle 35,9% nakładów inwestycyjnych na środki trwałe.

Według wstępnych wyników reprezentacyjnego badania **pogłowia zwierząt** gospodarskich w 2016 r. (stan w dniu 1 grudnia), pogłowie trzody chlewnej liczyło 391,1 tys. szt. (3,5% krajowego pogłowia), bydła – 123,1 tys. szt. (2,1%), owiec – 2,1 tys. szt. (0,9%). W skali roku odnotowano wzrost pogłowia trzody chlewnej (o 3,6%) i bydła (o 5,4%), natomiast liczebność owiec zmniejszyła się (o 3,2%). Obsada trzody chlewnej w przeliczeniu na 100 ha użytków

rolnych (użytki rolne według stanu w czerwcu 2015 r.) była wyższa niż średnio w kraju i wynosiła 78,7 szt. (w kraju 76,4 szt.). Natomiast obsada bydła i owiec była znacznie niższa i wynosiła odpowiednio 24,8 szt. (41,1 szt.) i 0,4 szt. (1,7 szt.).

W 2016 r. w województwie opolskim skup (dane nieostateczne) zbóż podstawowych (z mieszankami zbożowymi, bez ziarna siewnego) wyniósł 914,7 tys. t (8,9% skupu krajowego), ziemniaków – 46,0 tys. t (2,4%), żywca rzeźnego (w przeliczeniu na mięso, łącznie z tłuszczami; w wadze poubojowej ciepłej) – 91,8 tys. t (2,1%) i mleka krowiego – 249,7 mln l (2,3%). W ujęciu rocznym obserwowano wzrost skupu zbóż (o 14,0%) i mleka (o 1,0%), natomiast niższy był skup ziemniaków (o 11,3%) i żywca rzeźnego (o 4,2%).

Przeciętne ceny skupu ważniejszych produktów rolnych kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	2015	2016 ^a	
	w złotych		2015=100
Ziarno zbóż ^b – za 1 dt			
pszenicy	65,19	59,90	91,9
żyta	49,41	48,44	97,2
Ziemniaki jadalne ^c – za 1 dt	57,58	48,53	84,3
Żywiec rzeźny – za 1 kg			
bydło (bez cieląt)	5,97	5,91	98,9
trzoda chlewna	4,15	4,66	112,2
Mleko krowie – za 1 l	1,18	1,12	94,6

a Dane nieostateczne. *b* Konsumpcyjnych i paszowych bez siewnego. *c* Bez wczesnych.

W województwie opolskim w 2015 r., w porównaniu z rokiem poprzednim, odnotowano spadek (w cenach stałych) zarówno globalnej, końcowej jak i towarowej produkcji rolniczej. Udział województwa w tworzeniu krajowej globalnej i końcowej produkcji rolniczej wyniósł po 3,0%, a towarowej – 3,1%. Końcowa produkcja rolnicza na 1 ha użytków rolnych była o 11,7% niższa od średniej w kraju.

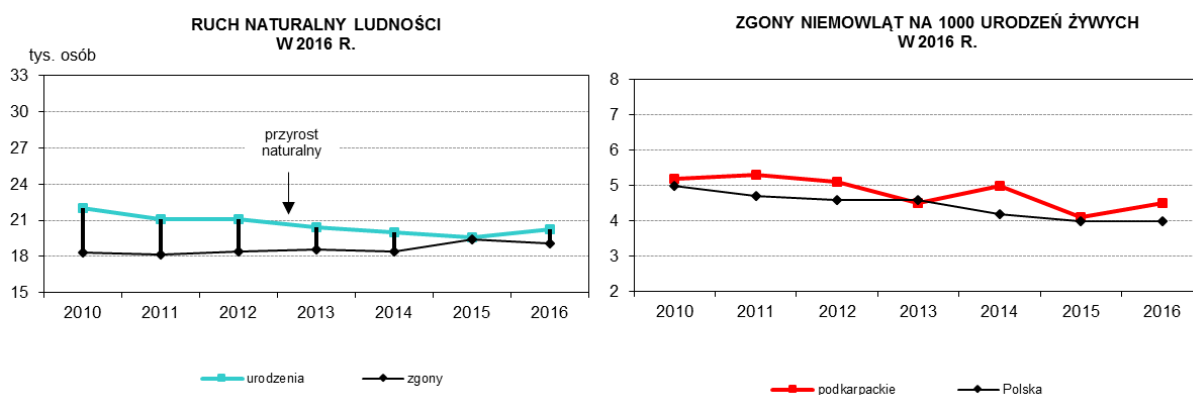
WOJEWÓDZTWO PODKARPACKIE

Podregiony	-	4
Powiaty	-	21
Miasta na prawach powiatu	-	4
Miasta ogółem	-	51
Gminy	-	160

Powierzchnia (stan w dniu 31.XII.2016 r.)	17,8 tys. km ²	Ludność (stan w dniu 31.XII.2016 r.)	2,1 mln mieszkańców
	11 lokata		9 lokata
	5,7% powierzchni kraju		wskaźnik urbanizacji: 41,2% (16 lokata)

W 2016 r. liczba **ludności** województwa podkarpackiego nie zmieniła się w skali roku i wyniosła 2127,7 tys. osób. Województwo, jako jedno z 5 w kraju, notowało dodatni przyrost naturalny. Według stanu w końcu grudnia 2016 r. liczba urodzeń żywych była wyższa niż liczba zgonów, w efekcie przyrost naturalny wyniósł 1,2 tys. osób, a w przeliczeniu na 1000 ludności ukształtował się na poziomie 0,5 (0,1 w 2015 r.). W skali roku poprawił się współczynnik urodzeń żywych (z 9,2‰ do 9,5‰) i zgonów (z 9,1‰ do 9,0‰). Podkarpackie było jedynym województwem w kraju, gdzie przyrostowi naturalnemu ludności towarzyszył odpływ migracyjny z województwa. Współczynnik ogólnego salda migracji wyniósł minus 0,8‰ (minus 1,3‰ w 2015 r.). Współczynnik zgonów niemowląt wyniósł 4,5‰ (wobec 4,0‰ średnio w kraju).

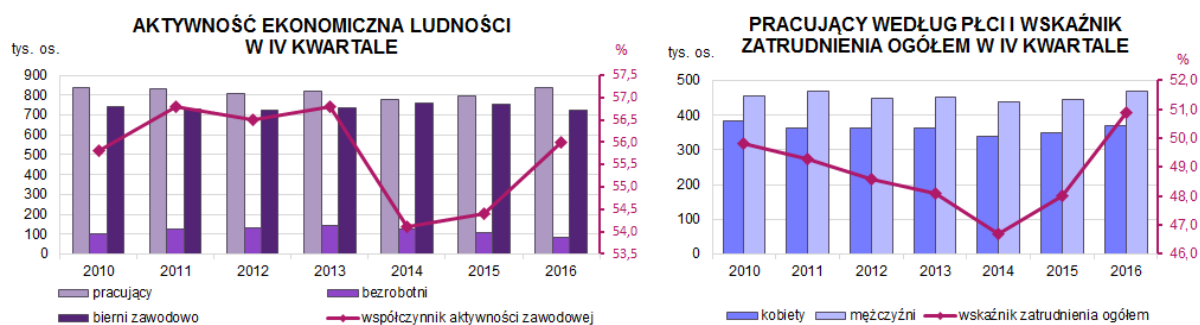

Według wstępnych wyników kwartalnego reprezentacyjnego **badania aktywności ekonomicznej ludności BAEL**, liczba **aktywnych zawodowo** w województwie podkarpackim

w IV kwartale 2016 r. wyniosła 920 tys. i była o 2,4% większa niż przed rokiem. **Współczynnik aktywności zawodowej** ukształtował się na poziomie 56,0% (najwyższy obok dolnośląskiego wzrost w kraju o 1,6 p. proc.), przy średniej dla Polski – 56,3%.

Liczba osób **pracujących** w województwie wyniosła 837 tys. (5,1% pracujących w kraju) i w porównaniu z IV kwartałem 2015 r. zwiększyła się o 5,5%. W skali roku liczba pracujących kobiet wzrosła o 6,0%, a mężczyzn – o 5,2%.

Wskaźnik zatrudnienia w IV kwartale 2016 r. wyniósł 50,9%. Był o 2,9 p. proc. większy niż w roku poprzednim i był to najwyższy wzrost w kraju. Poprawa wskaźnika w mieście o 2,8 p. proc. do 52,3% lokowała województwo na 1 miejscu w kraju, a na wsi wskaźnik zatrudnienia ukształtował się na poziomie 50,0% (wzrost o 3,1 p. proc.)

W IV kwartale 2016 r. liczba osób **bezrobotnych** ukształtowała się na poziomie 83 tys. i w ujęciu rocznym spadła o 21,0%. Liczba bezrobotnych mężczyzn zmniejszyła się o 14,3%, a kobiet o 27,1%. Udział osób w wieku poniżej 25 lat wyniósł 30,1% wszystkich bezrobotnych (wobec 22,5% w kraju), a w skali roku ich udział zwiększył się o 3,5 p. proc. (wobec przeciętnego wzrostu w kraju o 0,5 p. proc.).

Stopa bezrobocia według BAEL w IV kwartale 2016 r. była najwyższa w kraju i wyniosła 9,0%, przy jednoczesnym najgłębszym spadku w kraju – o 2,7 p. proc. w stosunku do analogicznego okresu 2015 r. Wskaźnik ten był wyższy na wsi (10,3%, najwyższa wartość wśród województw) niż w mieście (6,9%), przy czym w mieście w skali roku zmniejszył się o 2,1 p. proc., a na wsi o 3,3 p. proc. (najgłębszy spadek). Stopa bezrobocia kobiet (8,6%, spadek o 3,5 p. proc.) i mężczyzn (9,3%, spadek o 1,9 p. proc.) lokowała województwo na 15 i 16 miejscu w kraju.

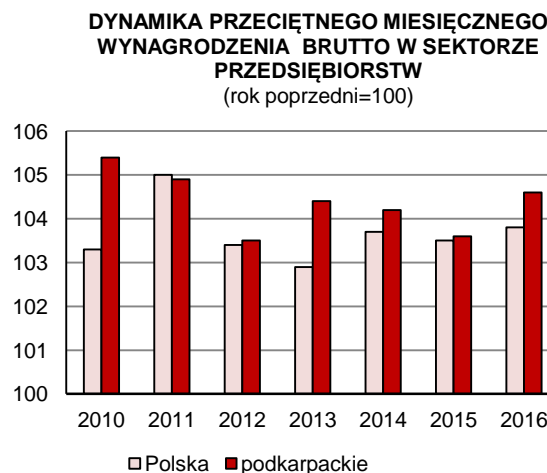
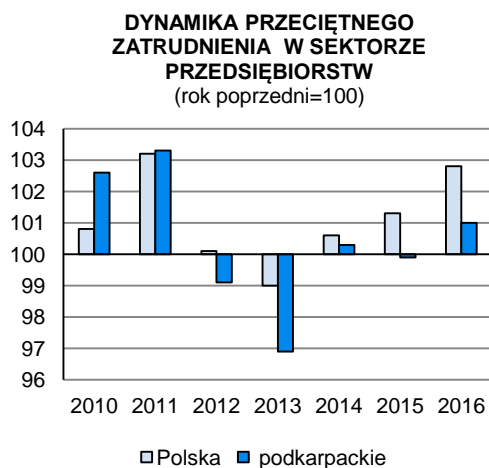
Liczba osób **biernych zawodowo** w województwie wynosiła 723 tys., co stanowiło 44,0% ludności ogółem w wieku powyżej 15 lat. W porównaniu z analogicznym okresem 2015 r. ich liczba zmniejszyła się o 4,1%, przy spadku liczby ludności w wieku 15 lat i więcej o 0,5%.

Relacja osób niepracujących do pracujących poprawiła się w skali roku. W IV kwartale 2016 r. na 1000 pracujących przypadały 963 osoby bierne zawodowo lub bezrobotne, wobec 1083 rok wcześniej.

W sektorze przedsiębiorstw w 2016 r. **przeciętne zatrudnienie** wyniosło 226,1 tys. osób

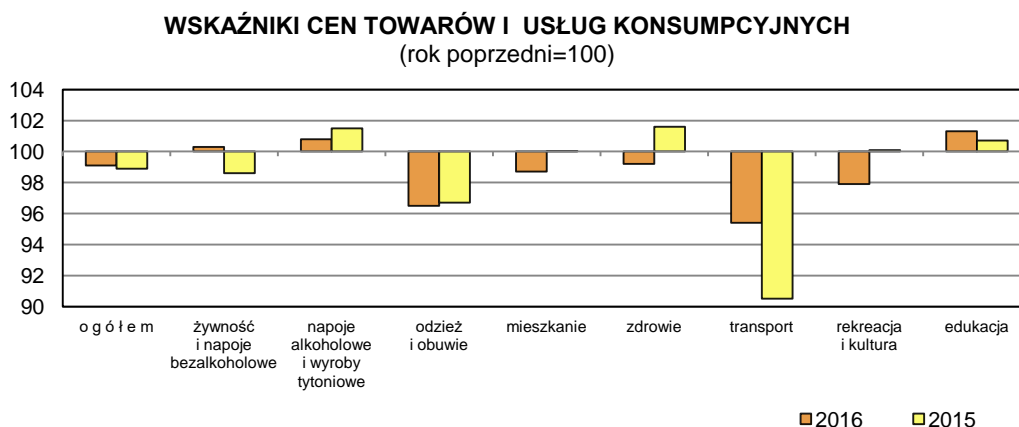

i było o 1,0% większe niż w 2015 r. (w kraju wzrost o 2,8%). **Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto** ukształtowało się na poziomie 3556 zł i choć wzrosło w skali roku o 4,6% (w Polsce wzrost o 3,8%) stanowiło 83,1% średniego wynagrodzenia w kraju, najmniej po województwie warmińsko-mazurskim.

Przeciętna miesięczna **emerytura i renta** brutto z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w województwie wyniosła 1756 zł i była najniższa w Polsce (o 15,8% mniej niż średnio w kraju), a rolników indywidualnych – 1156 zł (o 2,3% mniej od średniej krajowej).

W 2016 r. spadek **cen towarów i usług konsumpcyjnych** w skali roku w województwie podkarpackim wyniósł 0,9% (wobec 0,6% w kraju).

W porównaniu z rokiem poprzednim obniżono ceny m.in. towarów i usług związanych z transportem – o 4,6%, odzieży i obuwia – o 3,5% oraz towarów i usług w zakresie rekreacji i kultury – o 2,1% (wobec odpowiednio o: 4,6%, 4,4%, 1,9% – średnio w kraju). W województwie odnotowano także najgłębszy w kraju spadek cen towarów i usług związanych z mieszkaniem (1,3% wobec 0,6%). Więcej niż przeciętnie wzrosły natomiast opłaty związane z edukacją (o 1,3% wobec 0,8%) oraz napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe (o 0,8% wobec 0,7%).

Województwo podkarpackie w 2016 r. wytworzyło 3,3% krajowej **produkcji sprzedanej przemysłu** i 2,8% produkcji sprzedanej **budownictwa**. W skali roku odnotowano największy w Polsce wzrost produkcji sprzedanej przemysłu (o 10,2%, wobec wzrostu 3,1% średnio w kraju) i najgłębszy (po warmińsko-mazurskim) spadek produkcji sprzedanej budownictwa (o 23,8% wobec spadku o 6,0% średnio w kraju).

W 2016 r. w województwie **oddano do użytkowania** 7,9 tys. **mieszkań**, co stanowiło 4,8% wszystkich mieszkań oddanych do użytkowania w kraju. W porównaniu z 2015 r. odnotowano wzrost (o 3,1%) liczby mieszkań oddanych do użytkowania, szczególnie w budownictwie spółdzielczym (o 39,7%), oraz w budownictwie przeznaczonym na sprzedaż lub wynajem (o 23,1%). Spadła natomiast liczba mieszkań budownictwa indywidualnego (o 3,0%). Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania wyniosła 107,1 m² (wobec 94,4 m² w kraju).

Wyniki finansowe badanych przedsiębiorstw województwa podkarpackiego w 2016 r. były znacznie lepsze od notowanych w roku poprzednim. Podstawowe wskaźniki ekonomiczno-finansowe poprawiły się, w rezultacie ich wartości należały do najkorzystniejszych w kraju. Zaobserwowano polepszenie wskaźnika poziomu kosztów (z 95,9% do 93,4%). Wzrósł wskaźnik rentowności obrotu brutto (z 4,1% do 6,6%), netto (z 3,7% do 6,2%) oraz wskaźnik rentowności ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów (z 4,5% do 4,6%). Udział przedsiębiorstw rentownych w liczbie podmiotów ogółem stanowił 84,5%, (wobec 84,7% w 2015 r.) a ich udział w przychodach z całokształtu działalności utrzymał się na poziomie sprzed roku, był najmniejszy w kraju i wyniósł 76,4%.

W 2016 r. **nakłady inwestycyjne** badanych przedsiębiorstw województwa wyniosły 3138,0 mln zł, co stanowiło 2,6% nakładów w kraju. W ujęciu rocznym odnotowano wzrost nakładów o 5,2% (wobec spadku w kraju o 11,5%). Wzrost wystąpił w przemyśle (o 12,1%), natomiast w pozostałych sekcjach PKD odnotowano spadek: w transporcie i gospodarce magazynowej o 63,2%, w obsłudze rynku nieruchomości o 16,7%, w budownictwie o 15,8%, a w handlu; naprawie pojazdów samochodowych o 2,6%. W strukturze nakładów inwestycyjnych według sekcji PKD przeważały nakłady na przemysł (82,9% ogółu nakładów w województwie). Największe nakłady inwestycyjne na środki trwałe poniesiono na maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia – 66,1% – najwięcej w kraju.

Według wstępnych wyników reprezentacyjnego badania **pogłowia zwierząt** gospodarskich w 2016 r. (stan w dniu 1 grudnia), pogłowie trzody chlewnej liczyło 166,8 tys. szt. (1,5% krajowego pogłowia), bydła – 84,5 tys. szt. (1,4%), owiec – 18,7 tys. szt. (7,6%; 3 lokata). W skali roku wzrosło pogłowie trzody chlewnej (o 4,4%) i owiec (o 19,7%), natomiast spadła liczebność bydła (o 5,4%). Obsada trzody chlewnej i bydła w przeliczeniu na 100 ha użytków rolnych (użytki rolne według stanu w czerwcu 2015 r.) była niższa niż średnio w kraju i wynosiła

odpowiednio 29,0 szt. (w kraju 76,4 szt.) i 14,7 szt. (41,1 szt.), natomiast owiec była wyższa (3,3 szt. wobec 1,7 szt.) i lokowała województwo na trzeciej pozycji w kraju.

W 2016 r. w województwie podkarpackim skup (dane nieostateczne) zbóż podstawowych (z mieszankami zbożowymi, bez ziarna siewnego) wyniósł 146,1 tys. t (1,4% skupu krajowego), ziemniaków – 37,9 tys. t (2,0%), żywca rzeźnego (w przeliczeniu na mięso, łącznie z tłuszczami; w wadze poubojowej ciepłej) – 66,4 tys. t (1,5%) i mleka krowiego – 113,1 mln l (1,0%). W ujęciu rocznym obserwowano spadek skupu zbóż (o 17,3%) i mleka (o 2,2%), natomiast wyższy był skup ziemniaków (o 20,3%) i żywca rzeźnego (o 11,6%).

Przeciętne ceny skupu ważniejszych produktów rolnych kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	2015	2016 ^a	
	w złotych		2015=100
Ziarno zbóż ^b – za 1 dt			
pszenicy	60,37	56,83	94,1
żyta	46,11	46,26	100,3
Ziemniaki jadalne ^c – za 1 dt	43,13	35,85	83,1
Żywiec rzeźny – za 1 kg			
bydło (bez cieląt)	5,87	5,88	100,2
trzoda chlewna	4,23	4,53	107,2
Mleko krowie – za 1 l	1,08	1,07	99,1

^a Dane nieostateczne. ^b Konsumpcyjnych i paszowych bez siewnego. ^c Bez wczesnych.

W województwie podkarpackim w 2015 r., w porównaniu z rokiem poprzednim, odnotowano spadek (w cenach stałych) globalnej i końcowej produkcji rolniczej, przy wzroście produkcji towarowej. Udział województwa w tworzeniu krajowej globalnej produkcji rolniczej wyniósł 2,3%, końcowej – 2,1% i towarowej – 1,9%. Końcowa produkcja rolnicza na 1 ha użytków rolnych ukształtowała się na najniższym poziomie w kraju (52,1% średniej krajowej).

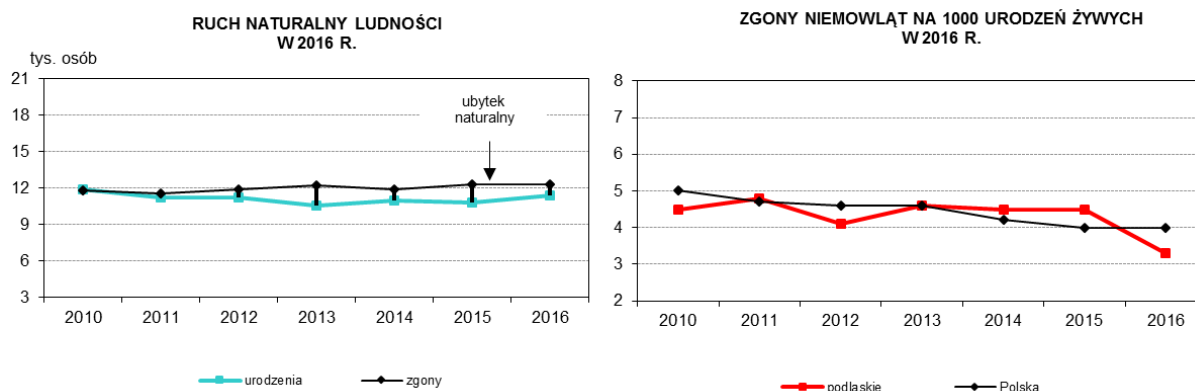
WOJEWÓDZTWO PODLASKIE

Podregiony	-	3
Powiaty	-	14
Miasta na prawach powiatu	-	3
Miasta ogółem	-	40
Gminy	-	118

Powierzchnia (stan w dniu 31.XII.2016 r.)	20,2 tys. km ²	Ludność (stan w dniu 31.XII.2016 r.)	1,2 mln mieszkańców
	6 lokata		14 lokata
	6,5% powierzchni kraju		wskaźnik urbanizacji: 60,6% (8 lokata)

Według stanu w końcu 2016 r. liczba **ludności** województwa podlaskiego zmniejszyła się w skali roku o 2,2 tys. osób, tj. o 0,2% i wyniosła 1186,6 tys. Wpływ na niekorzystne trendy demograficzne miał zarówno odpływ ludności z województwa, jak i ubytek naturalny. Współczynnik salda migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały, pomimo poprawy o 0,8 pkt, ukształtował się na poziomie równym minus 1,1‰, wobec 0,0‰ średnio w kraju. Współczynnik przyrostu naturalnego wyniósł minus 0,8‰ (wzrost o 0,4 pkt w skali roku). Poprawił się współczynnik urodzeń żywych (wzrost z 9,1‰ do 9,6‰), natomiast – zgonów – pozostał na poziomie roku poprzedniego (10,3‰). Liczba zgonów niemowląt na 1000 urodzeń żywych wyniosła 3,3 (4,5 w 2015 r.).

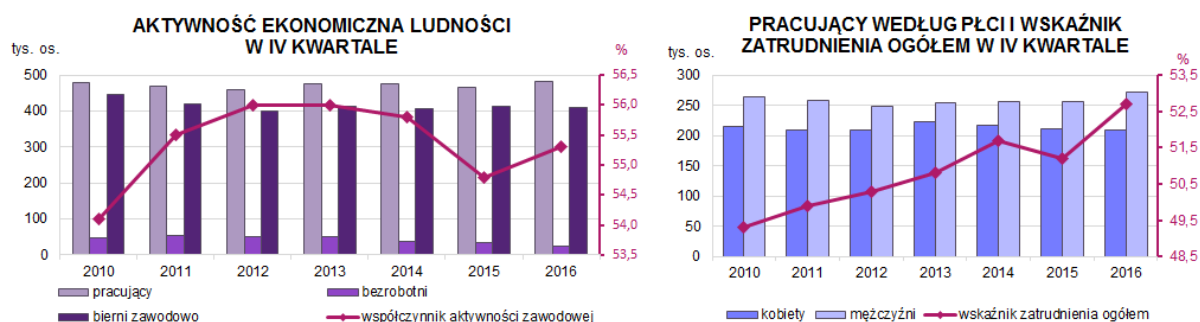

Według wstępnych wyników kwartalnego reprezentacyjnego **badania aktywności ekonomicznej ludności BAEL**, liczba **aktywnych zawodowo** w IV kwartale 2016 r. w województwie podlaskim wyniosła 507 tys. i była o 1,4% większa niż przed rokiem.

Współczynnik aktywności zawodowej ukształtował się na poziomie 55,3% i w odniesieniu do IV kwartału 2015 r. wzrósł o 0,5 p. proc.

Liczba osób **pracujących** wyniosła 483 tys. (3,0% pracujących w kraju) i w porównaniu z IV kwartałem 2015 r. wzrosła o 3,4%. Zwiększyła się liczba pracujących mężczyzn (o 6,6%), natomiast kobiet spadła (o 0,5%).

Wskaźnik zatrudnienia w IV kwartale 2016 r. wyniósł 52,7% i był o 1,5 p. proc. wyższy niż przed rokiem. Poprawę wskaźnika obserwowano w mieście o 2,7 p. proc. (największy w kraju wzrost po podkarpackim) do poziomu równego 54,3%, natomiast na wsi odnotowano spadek o 0,5 p. proc. do 50,1%.

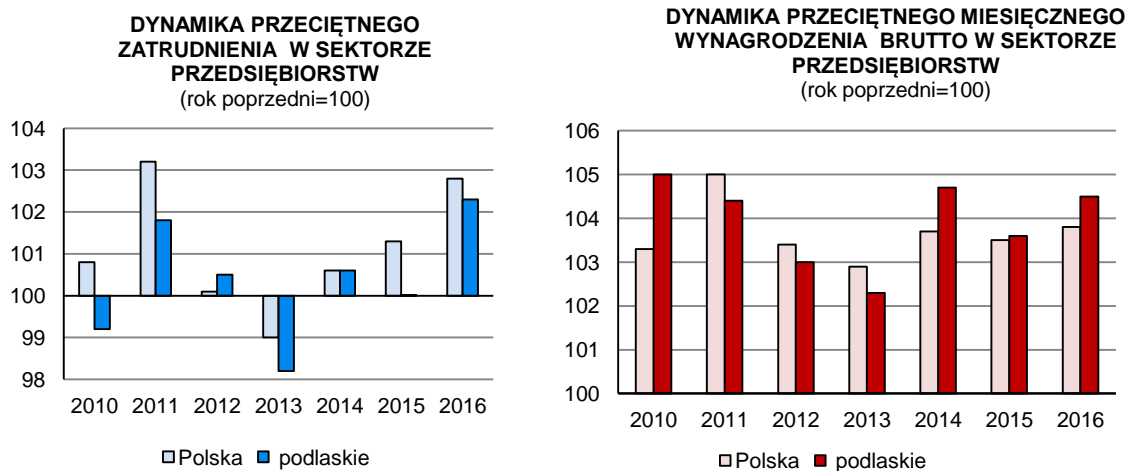
W IV kwartale 2016 r. liczba osób **bezrobotnych** ukształtowała się na poziomie 24 tys. i w ujęciu rocznym zmniejszyła się o 27,3%. Spadła zarówno liczba bezrobotnych mężczyzn (o 31,6%) jak i kobiet (o 21,4%). Osoby w wieku poniżej 25 lat stanowiły 20,8% wszystkich bezrobotnych (wobec 22,5% w kraju) i w odniesieniu do analogicznego okresu 2015 r. ich udział spadł o 0,4 p. proc.

Stopa bezrobocia według BAEL w IV kwartale 2016 r. wyniosła 4,7% i w porównaniu z IV kwartałem 2015 r. spadła o 1,9 p. proc. Na wsi ukształtowała się na poziomie 4,2% (spadek o 1,0 p. proc.), a w mieście wyniosła 5,1% (spadek o 2,1 p. proc.). W ujęciu rocznym bardziej obniżyła się stopa bezrobocia mężczyzn (o 2,4 p. proc. do poziomu 4,5%) niż kobiet (odpowiednio o 1,2 p. proc. i 5,0%).

Populacja **biernych zawodowo** wynosiła 410 tys. osób, co stanowiło 44,7% ludności ogółem w wieku powyżej 15 lat i w porównaniu z IV kwartałem 2015 r. ich liczba spadła o 0,7%, przy jednoczesnym wzroście liczby ludności w wieku 15 lat i więcej o 0,5%.

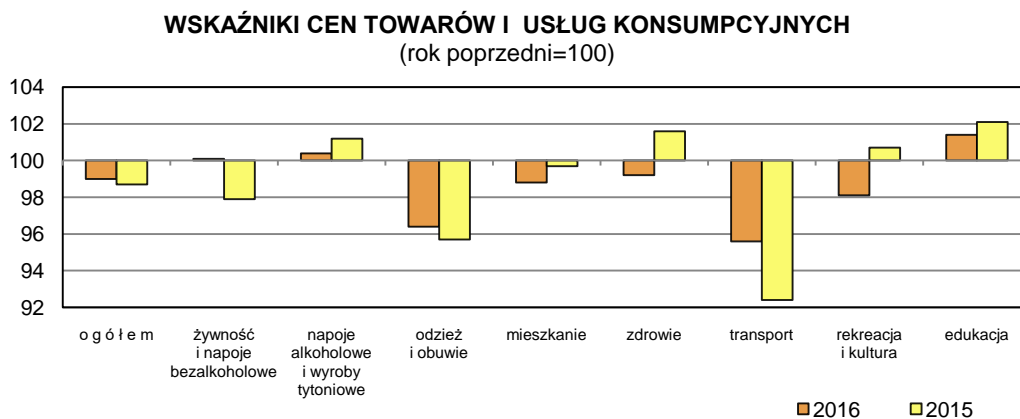
Liczba osób niepracujących przypadająca na 1000 osób pracujących spadła w skali roku. W IV kwartale 2016 r. na 1000 pracujących przypadało 899 osób biernych zawodowo lub bezrobotnych (955 rok wcześniej).

W sektorze przedsiębiorstw w 2016 r. **przeciętne zatrudnienie** wyniosło 100,1 tys. osób i w skali roku wzrosło o 2,3%. **Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto** ukształtowało się na poziomie 3614 zł i mimo wzrostu w skali roku o 4,5% (wobec wzrostu 3,8% w Polsce) stanowiło 84,5% średniej krajowej.

Przeciętna miesięczna **emerytura i renta** brutto z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w województwie wyniosła 1832 zł (o 12,2% mniej niż średnio w kraju), a rolników indywidualnych – 1157 zł (o 2,2% mniej od średniej krajowej).

W 2016 r. w województwie podlaskim odnotowano w skali roku najgłębszy w kraju spadek **cen towarów i usług konsumpcyjnych** (1,0% wobec 0,6%).

W porównaniu z rokiem poprzednim obniżono ceny m.in. towarów i usług związanych z transportem – o 4,4%, odzieży i obuwia – o 3,6%, towarów i usług w zakresie rekreacji i kultury – o 1,9% oraz towarów i usług związanych z mieszkaniem – o 1,2% (wobec odpowiednio o: 4,6%, 4,4%, 1,9%, 0,6% – średnio w kraju). Wzrost opłat związanych z edukacją był wyższy niż przeciętnie i wyniósł 1,4% (wobec 0,8%).

W 2016 r. przedsiębiorstwa mające siedzibę na terenie województwa wytworzyły 1,7% krajowej **produkcji sprzedanej przemysłu** (najmniej w kraju) i 2,8% produkcji sprzedanej **budownictwa** (10 lokata). W skali roku odnotowano wzrost produkcji sprzedanej przemysłu (o 3,8%) i spadek produkcji sprzedanej budownictwa (o 6,2%).

W 2016 r. liczba **mieszkań oddanych do użytkowania** województwa podlaskiego wyniosła 4,7 tys., co stanowiło 2,9% ogółu mieszkań oddanych do użytkowania w kraju. W porównaniu z 2015 r. odnotowano zmniejszenie liczby mieszkań (o 1,3%). Spadła liczba mieszkań zarówno w budownictwie spółdzielczym (o 11,6%), przeznaczonym na sprzedaż lub wynajem (o 4,6%) oraz indywidualnym (o 1,5%). Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w podlaskim wynosiła 103,5 m² i była wyższa od średniej w kraju o 9,1 m².

Badane przedsiębiorstwa województwa podlaskiego w 2016 r. w porównaniu z 2015 r. uzyskały gorsze **wyniki finansowe**. Słabsze były podstawowe wskaźniki ekonomiczno-finansowe, a ich poziomy był jednym z mniej korzystnych w kraju. Odnotowano pogorszenie wskaźnika poziomu kosztów (z 96,9% do 97,0%). Obniżył się wskaźnik rentowności obrotu brutto (z 3,1% do 3,0%) i netto (z 2,6% do 2,5%) oraz wskaźnik rentowności ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów (z 3,2% do 2,8%). Udział przedsiębiorstw rentownych w liczbie podmiotów ogółem stanowił 83,0%, a ich udział w przychodach z całokształtu działalności wyniósł 88,4% (wobec odpowiednio 83,6% i 88,9% w 2015 r.).

Nakłady inwestycyjne w badanych przedsiębiorstwach województwa podlaskiego w 2016 r. wyniosły 1429,4 mln zł, co stanowiło 1,2% nakładów w kraju (podobnie jak w opolskim i warmińsko-mazurskim jeden z najniższych udziałów w kraju). W ujęciu rocznym odnotowano największy w Polsce wzrost nakładów – o 8,0% (w kraju spadek o 11,5%). Według sekcji PKD, udział nakładów na przemysł stanowił 80,7% nakładów inwestycyjnych poniesionych w województwie. W badanych przedsiębiorstwach przeważały nakłady na maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia, które stanowiły 60,8% nakładów inwestycyjnych na środki trwałe.

Według wstępnych wyników reprezentacyjnego badania **pogłowia zwierząt** gospodarskich w 2016 r. (stan w dniu 1 grudnia), pogłowie trzody chlewnej liczyło 320,6 tys. szt. (2,9% krajowego pogłowia), bydła – 964,5 tys. szt. (16,1%; 3 lokata), owiec – 19,8 tys. szt. (8,1%; 2 lokata). W skali roku wystąpił spadek pogłowia trzody chlewnej (o 2,9%), natomiast wzrosło pogłowie bydła (o 1,3%) i owiec (o 3,2%). Obsada trzody chlewnej w przeliczeniu na 100 ha użytków rolnych (użytki rolne według stanu w czerwcu 2015 r.) była niższa niż średnio w kraju i wynosiła 30,3 szt. (w kraju 76,4 szt.). Natomiast obsada bydła była najwyższa w kraju (91,1 szt. wobec 41,1 szt. średnio w kraju), a obsada owiec (1,9 szt. wobec 1,7 szt.) lokowała województwo na 4 miejscu.

W 2016 r. w województwie podlaskim skup (dane nieostateczne) zbóż podstawowych (z mieszankami zbożowymi, bez ziarna siewnego) wyniósł 122,0 tys. t (1,2% skupu krajowego), ziemniaków – 223,5 tys. t (11,9%; 3 lokata), żywca rzeźnego (w przeliczeniu na mięso, łącznie z tłuszczami; w wadze poubojowej ciepłej) – 208,8 tys. t (4,8%) i mleka krowiego – 2253,2 mln l (20,8%; 2 lokata). W ujęciu rocznym obserwowano spadek skupu zbóż (o 5,5%), natomiast wyższy był skup ziemniaków (o 62,3%), żywca rzeźnego (o 6,7%) i mleka (o 4,5%).

Przeciętne ceny skupu ważniejszych produktów rolnych kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	2015	2016 ^a	
	w złotych		2015=100
Ziarno zbóż ^b – za 1 dt			
pszenicy	66,80	61,26	91,7
żyta	48,07	50,74	105,6
Ziemniaki jadalne ^c – za 1 dt	33,61	28,77	85,6
Żywiec rzeźny – za 1 kg			
bydło (bez cieląt)	5,84	5,60	95,9
trzoda chlewna	4,11	4,56	111,0
Mleko krowie – za 1 l	1,21	1,19	98,0

^a Dane nieostateczne. ^b Konsumpcyjnych i paszowych bez siewnego. ^c Bez wczesnych.

W województwie podlaskim w 2015 r., w porównaniu z rokiem poprzednim, odnotowano spadek (w cenach stałych) globalnej produkcji rolniczej, wzrosła natomiast produkcja końcowa i towarowa. Udział województwa w tworzeniu krajowej globalnej produkcji rolniczej wyniósł 6,8%, końcowej – 6,4% i towarowej – 6,6%. Końcowa produkcja rolnicza na 1 ha użytków rolnych była o 11,6% niższa od średniej w kraju.

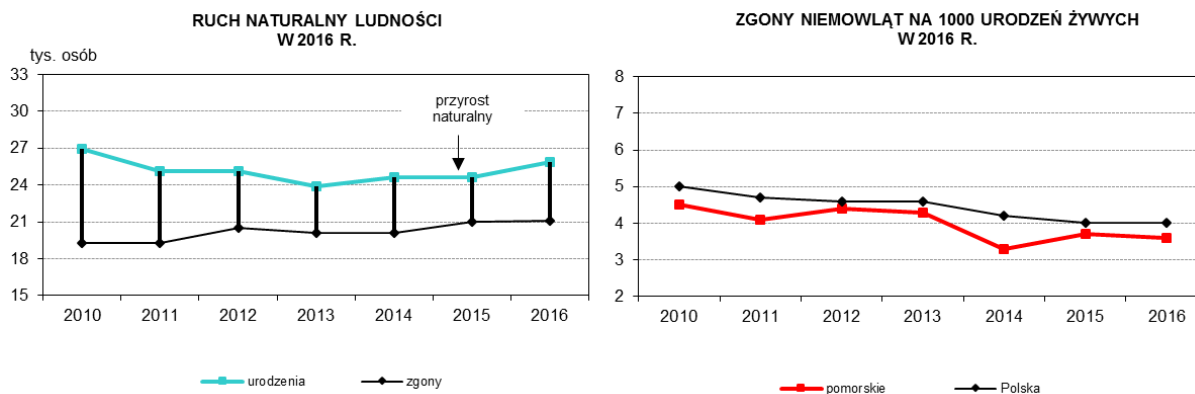
WOJEWÓDZTWO POMORSKIE

Podregiony	-	5
Powiaty	-	16
Miasta na prawach powiatu	-	4
Miasta ogółem	-	42
Gminy	-	123

Powierzchnia (stan w dniu 31.XII.2016 r.)	18,3 tys. km ²	Ludność (stan w dniu 31.XII.2016 r.)	2,3 mln mieszkańców
	8 lokata		7 lokata
	5,9% powierzchni kraju		wskaźnik urbanizacji: 64,2% (6 lokata)

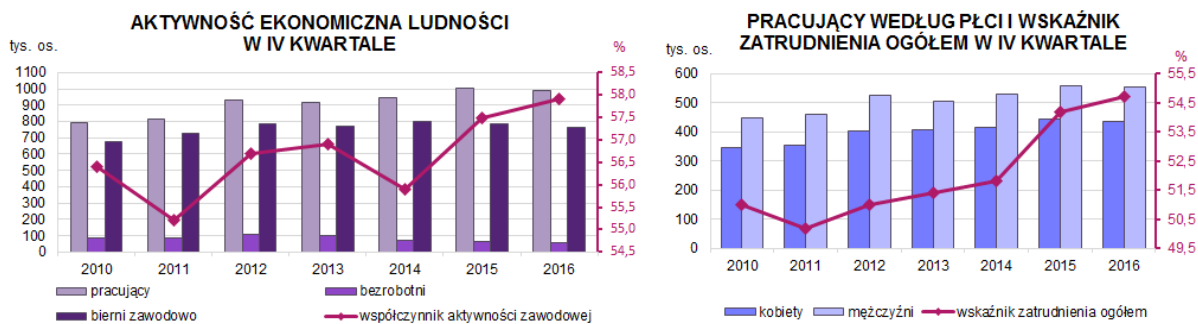
W województwie pomorskim od lat notuje się wzrost liczby **ludności**, który w 2016 r. wyniósł 7,9 tys. osób, do poziomu 2315,6 tys. Województwo nadal wykazywało najlepsze w kraju współczynniki: urodzeń, zgonów (po podkarpackim i małopolskim), przyrostu naturalnego i rzeczywistego oraz salda migracji (po województwie mazowieckim). Współczynnik przyrostu rzeczywistego ukształtował się na poziomie równym 3,4‰ (wzrost w skali roku o 1,0 pkt). Pomorskie, odnotowało poprawę o 0,5 pkt współczynnika przyrostu naturalnego (podobnie jak średnio w kraju), który w końcu grudnia 2016 r. wyniósł 2,0‰. Wpłynął na to wzrost liczby urodzeń żywych przy niskim poziomie liczby zgonów. Współczynnik urodzeń żywych poprawił się w skali roku i wyniósł 11,2‰, a zgonów – pozostał na poziomie sprzed roku równym 9,1‰. Pomorskie jest atrakcyjnym regionem zarówno dla mieszkańców województwa, jak i dla imigrantów o czym świadczy współczynnik ogólnego salda migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały, który ukształtował się na poziomie 1,5‰ (wzrost o 0,5 pkt w skali roku). Współczynnik zgonów niemowląt był o 0,4 pkt niższy niż średnio w kraju i wyniósł 3,6‰.

Według wstępnych wyników kwartalnego reprezentacyjnego **badania aktywności ekonomicznej ludności BAEL**, liczba **aktywnych zawodowo** w IV kwartale 2016 r. w województwie pomorskim wyniosła 1048 tys. i była o 1,6% mniejsza niż przed rokiem. **Współczynnik aktywności zawodowej** osiągnął wartość 57,9% (najwyższy po mazowieckim, podobnie jak wielkopolskie) i wzrósł o 0,4 p. proc. w odniesieniu do IV kwartału 2015 r.

Liczba osób **pracujących** wyniosła 989 tys. (6,1% pracujących w kraju) i spadła o 1,5% w porównaniu z IV kwartałem 2015 r. Liczba pracujących kobiet obniżyła się o 2,3%, a mężczyzn – o 0,9%.

Wskaźnik zatrudnienia w IV kwartale 2016 r. wyniósł 54,7% (3 lokata w kraju) i był o 0,5 p. proc. wyższy niż w roku poprzednim. Wzrost wskaźnika wystąpił zarówno na wsi (o 0,5 p. proc. do 53,3%), jak i w mieście (o 0,4 p. proc. do 55,4%).

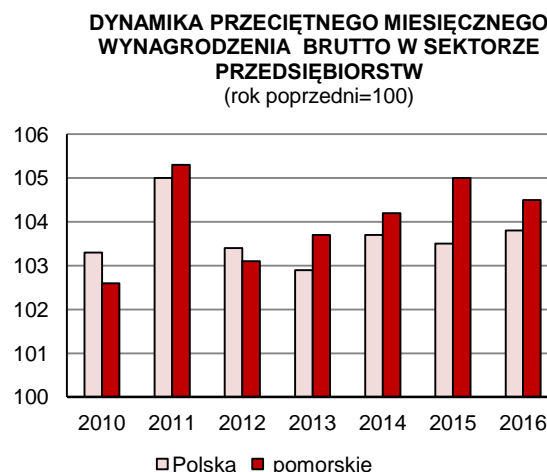
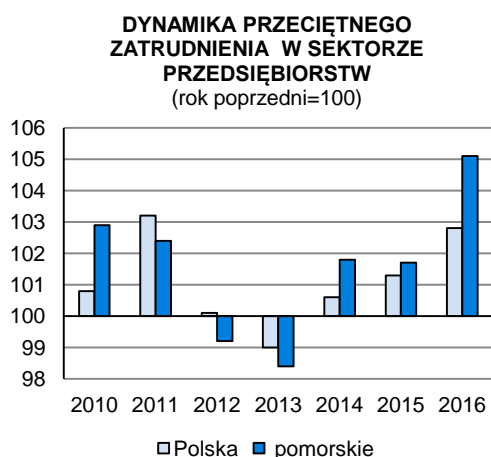
Liczba osób **bezrobotnych** w województwie pomorskim ukształtowała się na poziomie 59 tys. i w ujęciu rocznym zmniejszyła się o 3,3%. Odnotowano spadek liczby bezrobotnych mężczyzn o 2,9%, natomiast liczba bezrobotnych kobiet nie uległa zmianie. Osoby w wieku poniżej 25 lat stanowiły 30,5% wszystkich bezrobotnych (największy udział w Polsce, po małopolskim wobec średniej krajowej 22,5%). W porównaniu z rokiem poprzednim odsetek tej grupy zwiększył się o 1,0 p. proc.

W IV kwartale 2016 r. **stopa bezrobocia** według BAEL wyniosła 5,6% i w porównaniu z analogicznym okresem roku poprzedniego zmniejszyła się o 0,1 p. proc. Wskaźnik ten był niższy w mieście (5,0%) niż na wsi (6,9%), przy czym w mieście obniżył się o 0,3 p. proc., a na wsi wzrósł o 0,3 p. proc. (wzrost odnotowano w dwóch województwach). Wśród mężczyzn stopa bezrobocia spadła o 0,1 p. proc. do 5,6%, natomiast wśród kobiet wzrosła o 0,2 p. proc. do 5,7%.

Populacja **biernych zawodowo** wynosiła 761 tys. osób, co stanowiło 42,1% ludności w wieku powyżej 15 lat. W porównaniu z rokiem poprzednim ich liczba zmniejszyła się o 3,3%, przy jednoczesnym spadku liczby ludności w wieku 15 lat i więcej o 2,3%.

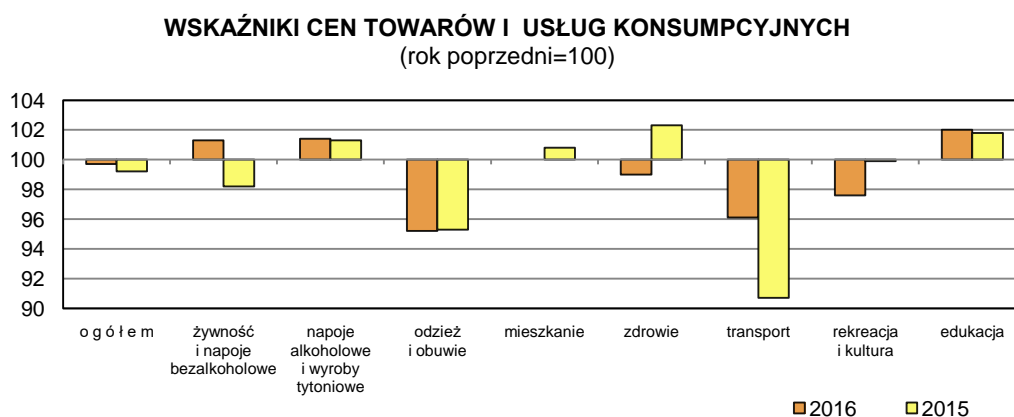
Liczba osób niepracujących przypadająca na 1000 pracujących zmniejszyła się w skali roku. W IV kwartale 2016 r. na 1000 pracujących przypadało 829 osób biernych zawodowo lub bezrobotnych (844 osób rok wcześniej).

Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw w 2016 r. wynosiło 301,9 tys. osób i było wyższe niż przed rokiem o 5,1% (największy wzrost w kraju), a **przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto** ukształtowało się na poziomie 4359 zł (o 1,9% wyższe niż średnio w kraju) i w porównaniu z 2015 r. wzrosło o 4,5%.

Przeciętna miesięczna **emerytura i renta** brutto z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w województwie wyniosła 1991 zł (o 4,5% mniej niż średnio w kraju), a rolników indywidualnych – 1192 zł (o 0,8% więcej od średniej krajowej).

W 2016 r. spadek **cen towarów i usług konsumpcyjnych** w skali roku w województwie pomorskim wyniósł 0,3% (wobec 0,6% w kraju).

W porównaniu z rokiem poprzednim obniżono ceny odzieży i obuwia – o 4,8%, towarów i usług związanych z transportem – o 3,9%, towarów i usług w zakresie rekreacji i kultury – o 2,4% oraz artykułów i usług związanych ze zdrowiem – o 1,0% (wobec odpowiednio: 4,4%, 4,6%, 1,9%, 0,8% – średnio w kraju). W województwie obserwowano natomiast największe w kraju podwyżki w zakresie edukacji (o 2,0% wobec 0,8%), napojów alkoholowych

i wyrobów tytoniowych (o 1,4% wobec 0,7%) oraz (podobnie jak w zachodniopomorskim) żywności i napojów bezalkoholowych (o 1,3% wobec 0,8%).

W 2016 r. przedsiębiorstwa województwa pomorskiego wytworzyły 6,4% krajowej **produkcji sprzedanej przemysłu** i 6,2% produkcji sprzedanej budownictwa (w obu przypadkach 6 lokata w kraju). W porównaniu z rokiem poprzednim odnotowano wzrost produkcji sprzedanej przemysłu (o 5,3% wobec wzrostu o 3,1% w kraju) oraz spadek produkcji sprzedana budownictwa (o 6,7% wobec spadku o 6,0% w Polsce).

W 2016 r. w województwie pomorskim **oddano do użytkowania** 13,2 tys. **mieszkań**, co stanowiło 8,0% mieszkań w kraju. W porównaniu z 2015 r. liczba mieszkań oddanych do użytkowania zmniejszyła się nieznacznie (o 0,2%), a spadek wystąpił w budownictwie spółdzielczym (o 28,4%) oraz indywidualnym (o 7,6%). W budownictwie przeznaczonym na sprzedaż lub wynajem odnotowano wzrost (o 5,7%). Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania wynosiła 86,9 m² (wobec 94,4 m² w kraju).

Badane przedsiębiorstwa województwa pomorskiego w 2016 r. w porównaniu z 2015 r. uzyskały korzystniejsze **wyniki finansowe**. Podstawowe wskaźniki ekonomiczno-finansowe poprawiły się. Odnotowano polepszenie wskaźnika poziomu kosztów z 95,3% do 95,0%. Wzrósł wskaźnik rentowności obrotu brutto (z 4,7% do 5,0%) oraz netto (z 4,0% do 4,2%). Poprawił się wskaźnik rentowności ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów (z 5,0% do 5,1%). Udział przedsiębiorstw rentownych w liczbie podmiotów ogółem stanowił 81,8%, a ich udział w przychodach z całokształtu działalności wyniósł 88,3% i w obu przypadkach był najniższy w kraju (wobec odpowiednio 85,8% i 95,4% w 2015 r.).

W 2016 r. **nakłady inwestycyjne** w badanych przedsiębiorstwach województwa pomorskiego wyniosły 6135,4 mln zł, tj. 5,1% wartości krajowej. W skali roku nakłady zmniejszyły się, podobnie jak średnio w kraju, o 11,5%. Spadek odnotowano w większości sekcji, najgłębszy w budownictwie (o 62,5%), a następnie w obsłudze rynku nieruchomości (o 49,3%). Wzrost wystąpił w przemyśle (o 2,1%). Według sekcji PKD przeważały nakłady na przemysł, które stanowiły 61,6% nakładów inwestycyjnych poniesionych w województwie. Odnotowano tu także drugi w kraju (po mazowieckim) udział w transporcie i gospodarce magazynowej (12,0%). Nakłady na maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia stanowiły 43,4%, a na budynki i budowlę 42,6% nakładów inwestycyjnych na środki trwałe.

Według wstępnych wyników reprezentacyjnego badania **pogłowia zwierząt** gospodarskich w 2016 r. (stan w dniu 1 grudnia), pogłowie trzody chlewnej liczyło 746,4 tys. szt. (6,7% krajowego pogłowia), bydła – 209,6 tys. szt. (3,5%), owiec – 14,0 tys. szt. (5,8%). W skali roku odnotowano wzrost pogłowia trzody chlewnej (o 4,7%) i bydła (o 8,1%), natomiast populacja owiec zmniejszyła się (o 0,4%). Obsada trzody chlewnej i owiec w przeliczeniu na 100 ha użytków rolnych (użytki rolne według stanu w czerwcu 2015 r.) była wyższa niż średnio w kraju

i wynosiła odpowiednio: 98,2 szt. (w kraju 76,4 szt.) i 1,8 szt. (1,7 szt.), natomiast bydła – niższa (27,6 szt. wobec 41,1 szt. średnio w kraju).

W 2016 r. w województwie pomorskim skup (dane nieostateczne) zbóż podstawowych (z mieszankami zbożowymi, bez ziarna siewnego) wyniósł 953,0 tys. t (9,3% skupu krajowego), ziemniaków – 244,2 tys. t (13,0%; 2 lokata), żywca rzeźnego (w przeliczeniu na mięso, łącznie z tłuszczami; w wadze poubojowej ciepłej) – 301,2 tys. t (7,0%) i mleka krowiego – 318,4 mln l (2,9%). W ujęciu rocznym obserwowano wzrost skupu zbóż (o 34,6%), ziemniaków (o 5,6%), żywca rzeźnego (o 8,4%) i mleka (o 2,4%).

Przeciętne ceny skupu ważniejszych produktów rolnych kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	2015	2016 ^a	
	w złotych		2015=100
Ziarno zbóż ^b – za 1 dt			
pszenicy	70,28	63,96	91,0
żyta	52,93	52,28	98,8
Ziemniaki jadalne ^c – za 1 dt	46,19	52,37	113,4
Żywiec rzeźny – za 1 kg			
bydło (bez cieląt)	6,14	6,16	100,4
trzoda chlewna	4,44	4,71	106,1
Mleko krowie – za 1 l	1,09	1,06	97,5

^a Dane nieostateczne. ^b Konsumpcyjnych i paszowych bez siewnego. ^c Bez wczesnych.

W województwie pomorskim w 2015 r., w porównaniu z rokiem poprzednim, odnotowano spadek (w cenach stałych) zarówno globalnej, końcowej jak i towarowej produkcji rolniczej. Udział województwa w tworzeniu krajowej globalnej produkcji rolniczej, końcowej i towarowej wyniósł po 4,5%. Końcowa produkcja rolnicza na 1 ha użytków rolnych była o 13,1% niższa niż średnia w kraju.

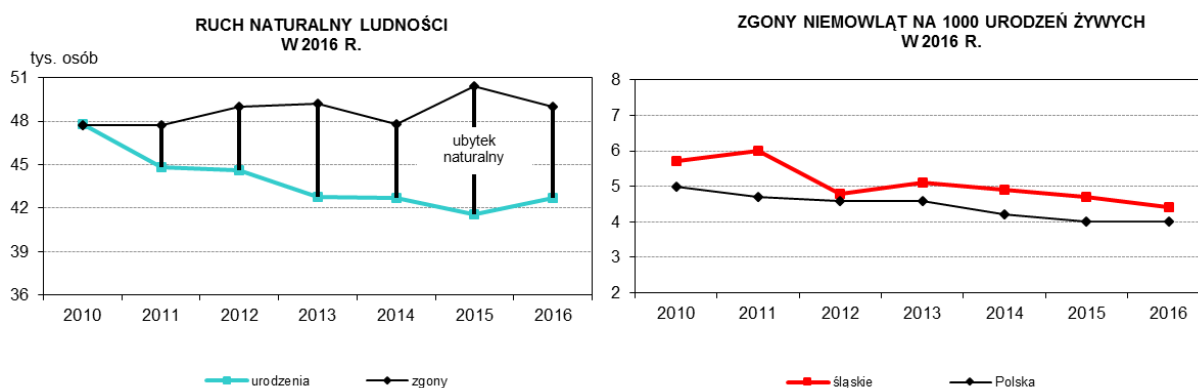
WOJEWÓDZTWO ŚLĄSKIE

Podregiony	-	8
Powiaty	-	17
Miasta na prawach powiatu	-	19
Miasta ogółem	-	71
Gminy	-	167

Powierzchnia (stan w dniu 31.XII.2016 r.)	12,3 tys. km ²	Ludność (stan w dniu 31.XII.2016 r.)	4,6 mln mieszkańców
	14 lokata		2 lokata
	3,9% powierzchni kraju		wskaźnik urbanizacji: 77,0% (1 lokata)

Śląskie pod względem liczby **ludności** jest drugim – po mazowieckim – województwem w kraju; mieszka tu 4559,2 tys. osób – 11,9% ogółu populacji. W 2016 r. w porównaniu z 2015 r. liczba mieszkańców zmniejszyła się o 11,7 tys. osób, tj. o 0,3%. Na ujemny współczynnik przyrostu rzeczywistego (minus 2,6‰, wobec minus 3,3‰ w 2015 r.), wpłynął w dużej mierze ubytek naturalny ludności oraz odpływ ludności z województwa. Przyrost naturalny w przeliczeniu na 1000 ludności wyniósł minus 1,4 (minus 1,9 w roku poprzednim). Nieznacznie poprawił się współczynnik urodzeń żywych – wzrost o 0,3 pkt do 9,4‰ i zgonów – spadek o 0,3 pkt do 10,7‰. Współczynnik ogólnego salda migracji wewnętrznych i zagranicznych wzrósł o 0,5 pkt, ale nadal pozostawał ujemny (minus 1,0‰). Śmiertelność niemowląt w województwie śląskim była wyższa niż średnio w kraju; współczynnik zgonów niemowląt na 1000 urodzeń żywych ukształtował się na poziomie 4,4 (wobec 4,7 w roku poprzednim).

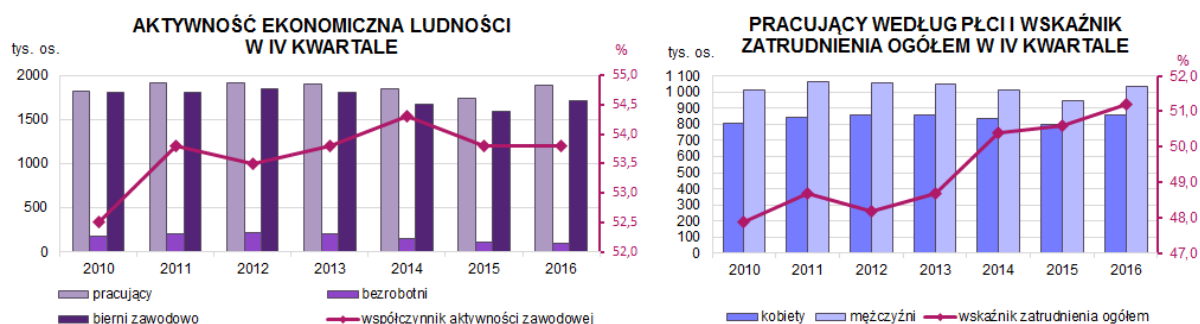

Według wstępnych wyników kwartalnego reprezentacyjnego **badania aktywności ekonomicznej ludności BAEL**, liczba **aktywnych zawodowo** w IV kwartale 2016 r. w województwie śląskim wyniosła 1990 tys. i była o 7,1% większa niż przed rokiem.

Współczynnik aktywności zawodowej pozostał na poziomie roku poprzedniego i wyniósł 53,8% (14 lokata, przed warmińsko-mazurskim i zachodniopomorskim).

Liczba osób **pracujących** wyniosła 1892 tys. (11,6% pracujących w kraju) i wzrosła o 8,4% w porównaniu z IV kwartałem 2015 r. Zwiększyła się zarówno liczba pracujących mężczyzn (o 9,3%), jak i liczba pracujących kobiet (o 7,5%).

Wskaźnik zatrudnienia w IV kwartale 2016 r. wyniósł 51,2% i był o 0,6 p. proc. wyższy niż przed rokiem; wzrost odnotowano zarówno na wsi (o 1,3 p. proc. do 51,1%), jak i w mieście (o 0,4 p. proc. do 51,2%).

Liczba osób **bezrobotnych** w województwie śląskim ukształtowała się na poziomie 98 tys. i w ujęciu rocznym zmniejszyła się o 13,3%. W większym stopniu spadła liczba bezrobotnych kobiet (o 17,3%) niż mężczyzn (o 11,5%). Osoby w wieku poniżej 25 lat stanowiły 22,4% wszystkich bezrobotnych (wobec 22,5% w kraju) i w odniesieniu do IV kwartału 2015 r. ich udział zwiększył się o 2,1 p. proc.

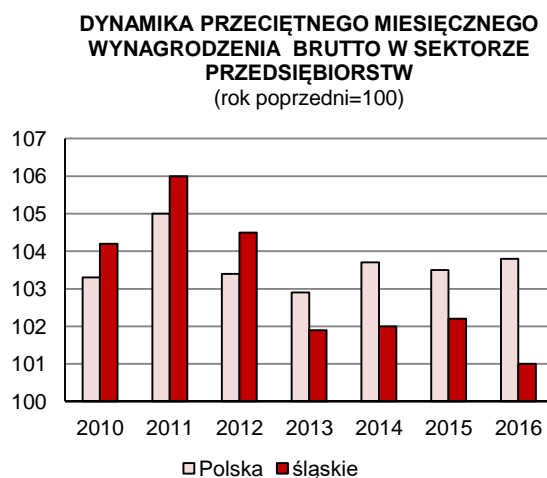
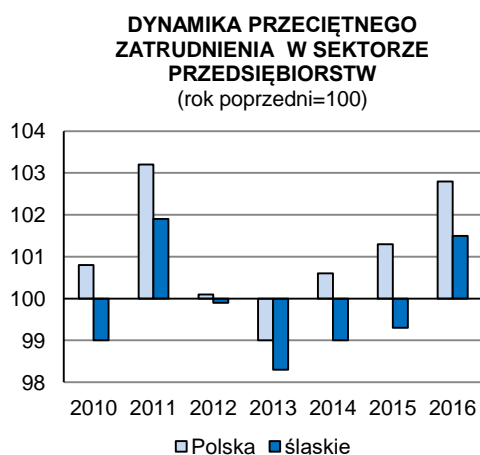
W IV kwartale 2016 r. **stopa bezrobocia** według BAEL wyniosła 4,9% i w porównaniu z analogicznym okresem 2015 r. zmniejszyła się o 1,2 p. proc. Wskaźnik ten był niższy w mieście (5,0%) niż na wsi (4,4%), przy czym stopa bezrobocia w mieście spadła o 1,0 p. proc., a na wsi o 1,9 p. proc. Odnotowano obniżenie stopy bezrobocia zarówno wśród kobiet (o 1,3 p. proc. do 4,8%), jak i mężczyzn (o 1,0 p. proc. do 5,0%).

Populacja **biernych zawodowo** wynosiła 1709 tys. osób, co stanowiło 46,2% ludności ogółem w wieku powyżej 15 lat (najwięcej po zachodniopomorskim i warmińsko-mazurskim). W porównaniu z rokiem poprzednim ich liczba wzrosła o 7,2%, przy jednoczesnym wzroście liczby ludności w wieku 15 lat i więcej o 7,1%.

Relacja osób niepracujących do pracujących poprawiła się w skali roku. W IV kwartale 2016 r. na 1000 pracujących przypadało 955 osób biernych zawodowo lub bezrobotnych, wobec 978 rok wcześniej.

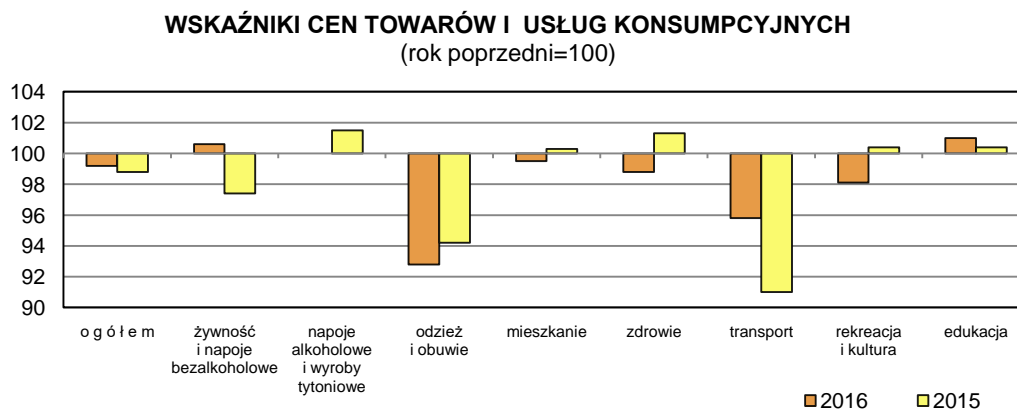
Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw w 2016 r. wynosiło 731,7 tys. osób i było większe niż przed rokiem o 1,5% (przed rokiem odnotowano spadek o 0,7%), a **przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw** ukształtowało

się na poziomie 4373 zł (o 1,0% więcej niż w roku poprzednim) i stanowiło 102,2% średniej krajowej.

Przeciętna miesięczna **emerytura i renta** brutto z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w województwie śląskim wyniosła 2477 zł i była najwyższa w Polsce przekraczając, jako jedyne województwo, średnią krajową o 18,7%. Emerytura i renta brutto rolników indywidualnych również była najwyższa w kraju – wynosiła 1390 zł i była o 17,5% wyższa niż średnia krajowa.

W 2016 r. spadek **cen towarów i usług konsumpcyjnych** w skali roku w województwie śląskim wyniósł 0,8% (wobec 0,6% w kraju).

W porównaniu z rokiem poprzednim w województwie odnotowano najgłębszy w kraju spadek cen odzieży i obuwia (7,2% wobec 4,4%). Obniżono także ceny m.in. towarów i usług związanych z transportem – o 4,2%, towarów i usług w zakresie rekreacji i kultury – o 1,9% oraz artykułów i usług związanych ze zdrowiem – o 1,2% (wobec odpowiednio o: 4,6%, 1,9%, 0,8% – średnio w kraju). Wzrost opłat związanych z edukacją był wyższy niż przeciętnie i wyniósł 1,0% (wobec 0,8%).

Województwo śląskie w 2016 r. wytworzyło 16,7% krajowej **produkcji sprzedanej przemysłu** i 10,8% produkcji sprzedanej **budownictwa** (w obu przypadkach 2 lokata w kraju). W skali roku odnotowano wzrost produkcji sprzedanej przemysłu o 5,5% i spadek produkcji sprzedanej budownictwa o 5,2%, wobec odpowiednio wzrostu o 3,1% i spadku o 6,0% średniej krajowej.

W 2016 r. w województwie śląskim **oddano do użytkowania** 11,0 tys. **mieszkań**, co stanowiło 6,7% mieszkań w kraju. W porównaniu z 2015 r. wystąpił wzrost liczby mieszkań oddanych do użytkowania o 8,6% (w kraju wzrost o 10,6%). Zwiększyła się liczba oddanych mieszkań przeznaczonych na sprzedaż lub wynajem (o 32,6%) oraz indywidualnych (o 2,2%), natomiast w dużym stopniu spadła liczba mieszkań spółdzielczych (najwięcej po warmińsko-mazurskim spośród badanych województw). Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania była jedną z największych w kraju i wyniosła 116,4 m² (wobec 94,4 m² w Polsce).

Badane przedsiębiorstwa województwa śląskiego w 2016 r. w porównaniu z rokiem poprzednim uzyskały znacznie lepsze **wyniki finansowe**. Bardziej korzystne były też podstawowe wskaźniki ekonomiczno-finansowe. Polepszył się wskaźnik poziomu kosztów (z 97,5% do 96,1%). Wzrósł wskaźnik rentowności obrotu brutto (z 2,5% do 3,9%), netto (z 1,9% do 3,2%) oraz wskaźnik rentowności ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów (z 3,4% do 4,0%). Udział przedsiębiorstw rentownych w liczbie podmiotów ogółem stanowił 81,1%, a ich udział w przychodach z całokształtu działalności wyniósł 81,2% (wobec odpowiednio 82,0% i 77,9% w 2014 r.).

W 2016 r. **nakłady inwestycyjne** w badanych przedsiębiorstwach województwa śląskiego wyniosły 14660,2 mln zł, co stanowiło 12,1% wartości krajowej (2 lokata). W skali roku odnotowano najmniejszy w Polsce wzrost nakładów o 1,6% (w kraju spadek o 11,5%). Wzrost wystąpił w sekcjach PKD: budownictwo (o 35,5%), handel; naprawa pojazdów samochodowych (o 24,6%), obsługa rynku nieruchomości (o 19,8%) oraz przemysł (o 2,1%), natomiast spadek odnotowano w sekcji transport i gospodarka magazynowa (o 40,9%). W strukturze nakładów inwestycyjnych według sekcji PKD przeważały nakłady na przemysł (82,6% ogółu nakładów poniesionych w województwie). Największe nakłady inwestycyjne na środki trwałe poniesiono na maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia – 59,3%, a na budynki i budowle przeznaczono 33,0% nakładów.

Według wstępnych wyników reprezentacyjnego badania **pogłowia zwierząt** gospodarskich w 2016 r. (stan w dniu 1 grudnia), pogłowie trzody chlewnej liczyło 243,6 tys. szt. (2,2% krajowego pogłowia), bydła – 123,0 tys. szt. (2,1%), owiec – 12,6 tys. szt. (5,2%). W skali roku odnotowano największy w kraju wzrost pogłowia trzody chlewnej (o 31,7% wobec spadku przed rokiem o 25,7%). Wzrosło również pogłowie bydła (o 5,7%) i owiec (o 16,0%). Obsada trzody chlewnej i bydła w przeliczeniu na 100 ha użytków rolnych (użytki rolne według stanu

w czerwcu 2015 r.) była niższa niż średnio w kraju i wynosiła odpowiednio: 68,3 szt. (w kraju 76,4 szt.) i 34,5 szt. (41,1 szt.), natomiast owiec – wyższa (3,5 szt. wobec 1,7 szt.) i lokowała województwo na 2 pozycji w kraju.

W 2016 r. w województwie śląskim skup (dane nieostateczne) zbóż podstawowych (z mieszankami zbożowymi, bez ziarna siewnego) wyniósł 164,3 tys. t (1,6% skupu krajowego), ziemniaków – 8,8 tys. t (0,5%), żywca rzeźnego (w przeliczeniu na mięso, łącznie z tłuszczami; w wadze poubojowej ciepłej) – 120,7 tys. t (2,8%) i mleka krowiego – 221,2 mln l (2,0%). W ujęciu rocznym obserwowano spadek skupu zbóż (o 9,2%) i żywca rzeźnego (o 0,2%), natomiast wyższy był skup ziemniaków (o 40,5%) i mleka (o 7,4%).

Przeciętne ceny skupu ważniejszych produktów rolnych kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	2015	2016 ^a	
	w złotych		2015=100
Ziarno zbóż ^b – za 1 dt			
pszenicy	65,61	61,40	93,6
żyta	50,18	51,39	102,4
Ziemniaki jadalne ^c – za 1 dt	52,27	54,06	103,4
Żywiec rzeźny – za 1 kg			
bydło (bez cieląt)	5,86	5,91	100,9
trzoda chlewna	4,12	4,59	111,5
Mleko krowie – za 1 l	1,15	1,10	96,1

^a Dane nieostateczne. ^b Konsumpcyjnych i paszowych bez siewnego. ^c Bez wczesnych.

W województwie śląskim w 2015 r., w porównaniu z rokiem poprzednim, odnotowano spadek (w cenach stałych) globalnej produkcji rolniczej, przy wzroście produkcji końcowej i towarowej. Udział województwa w tworzeniu krajowej globalnej i końcowej produkcji rolniczej wyniósł po 2,7%, a towarowej – 2,8%. Końcowa produkcja rolnicza na 1 ha użytków rolnych była o 10,9% wyższa niż średnia w kraju.

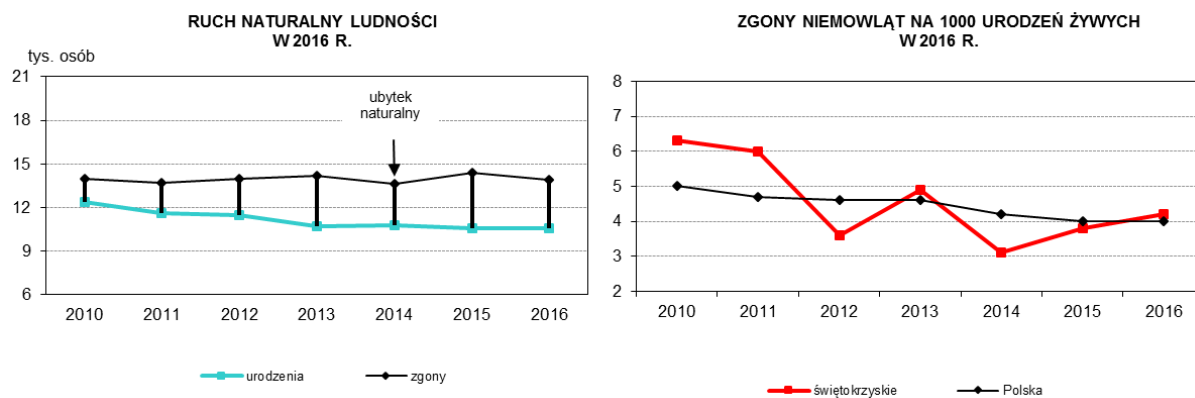
WOJEWÓDZTWO ŚWIĘTOKRZYSKIE

Podregiony	-	2
Powiaty	-	13
Miasta na prawach powiatu	-	1
Miasta ogółem	-	33
Gminy	-	102

Powierzchnia (stan w dniu 31.XII.2016 r.)	11,7 tys. km ²	Ludność (stan w dniu 31.XII.2016 r.)	1,3 mln mieszkańców
	15 lokata		13 lokata
	3,7% powierzchni kraju		wskaźnik urbanizacji: 44,6% (15 lokata)

W województwie świętokrzyskim w 2016 r., podobnie jak w latach poprzednich, odnotowano kolejny ubytek liczby **ludności**, który w analizowanym okresie wyniósł 4,3 tys. osób (spadek o 0,3%) do poziomu 1252,9 tys. osób. Na niekorzystne zmiany demograficzne wpłynął ubytek naturalny ludności oraz, w nieco mniejszym stopniu, migracyjny. Według stanu w końcu grudnia 2016 r. współczynnik przyrostu naturalnego nadal pozostał najniższy w kraju (po województwie łódzkim) i końcu czerwca wyniósł minus 2,7‰ (3,0‰ w 2015 r.). Świętokrzyskie zajmuje ostatnie pozycje w kraju pod względem liczby urodzeń żywych oraz zgonów (po łódzkim); współczynniki w przeliczeniu na 1000 ludności wynoszą odpowiednio: 8,5 oraz 11,1. Pod względem ogólnego salda migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały, województwo zajmuje 14 lokatę wśród województw, a w przeliczeniu na 1000 ludności współczynnik ukształtował się na poziomie równym minus 1,4‰ (wobec minus 1,9‰ w roku poprzednim). Liczba zgonów niemowląt na 1000 urodzeń żywych wzrosła z 3,8 do 4,2 i była wyższa niż przeciętnie o 0,2 pkt.

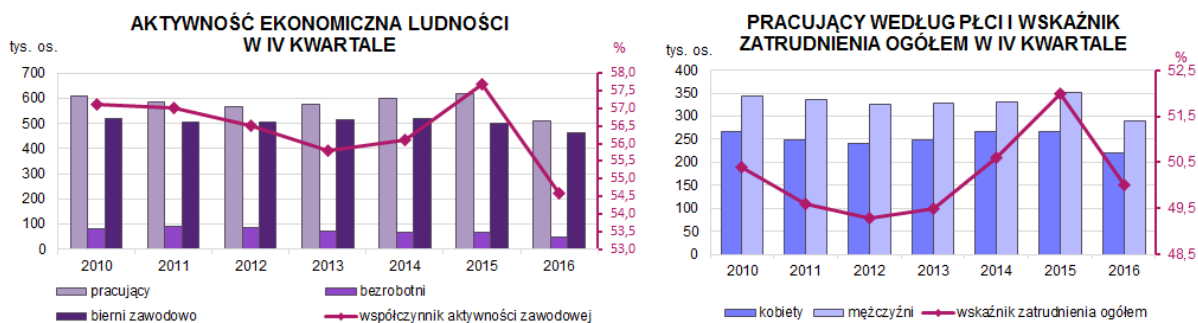

Według wstępnych wyników kwartalnego reprezentacyjnego **badania aktywności ekonomicznej ludności BAEL**, liczba **aktywnych zawodowo** w województwie świętokrzyskim

w IV kwartale 2016 r. wyniosła 557 tys. osób i była o 18,7% niższa od notowanej w roku poprzednim (najgłębszy po lubelskim spadek w kraju). **Współczynnik aktywności zawodowej** zmniejszył się w odniesieniu do IV kwartału 2015 r. o 3,1 p. proc. (najgłębszy spadek w Polsce) i wyniósł 54,6%, wobec 56,3% w kraju. W mieście wskaźnik osiągnął najniższą wartość w kraju 53,1% (spadek o 1,3 p. proc.), na wsi wyniósł 55,7% (spadek o 4,5% – najgłębszy wśród województw).

Liczba osób **pracujących** wyniosła 511 tys. osób i w porównaniu z analogicznym okresem 2015 r. spadła o 17,3% (drugi co do wielkości spadek w kraju). Obniżyła się zarówno liczba pracujących mężczyzn (o 17,7%, najgłębszy spadek w Polsce), jak i kobiet (o 17,2%). Nie zmienił się udział kobiet w liczbie pracujących ogółem (43,2%).

Wskaźnik zatrudnienia zmniejszył się w porównaniu z IV kwartałem 2015 r. (o 2,0 p. proc., najgłębszy spadek w kraju) i wyniósł 50,0%. W miastach województwa świętokrzyskiego odnotowano najniższy w Polsce wskaźnik zatrudnienia równy 48,4% (spadek o 0,9 p. proc.). Na wsi, po najgłębszym w skali kraju spadku – o 2,8 p. proc. osiągnął on poziom 51,3%.

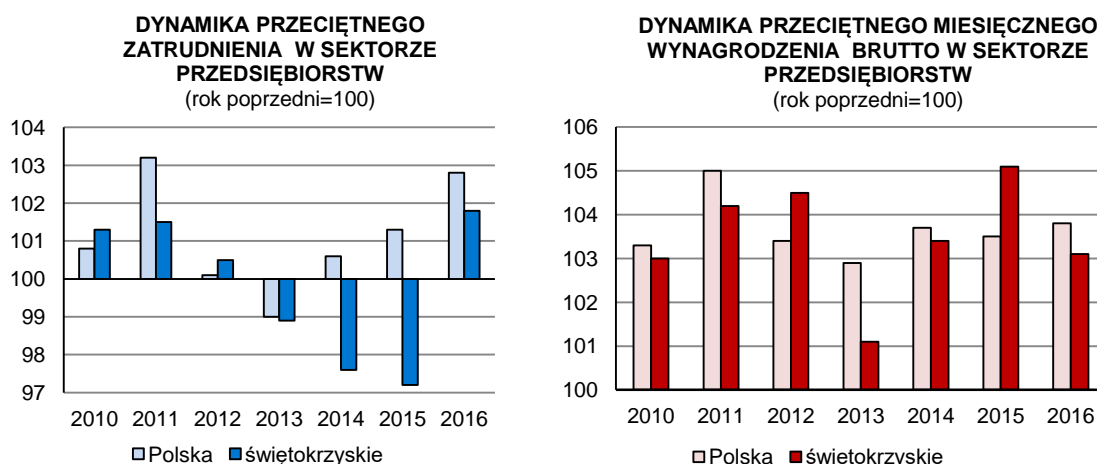
W IV kwartale 2016 r. liczba osób **bezrobotnych** województwa ukształtowała się na poziomie 46 tys. i była o 31,3% mniejsza niż w analogicznym okresie roku poprzedniego. Spadła zarówno liczba bezrobotnych mężczyzn (o 34,2%), jak i kobiet (o 30,0%). Odsetek osób bezrobotnych w wieku poniżej 25 lat wyniósł 19,6% i w skali roku zmniejszył się o 2,8 p. proc. (wobec spadku o 0,5 p. proc. w kraju).

Stopa bezrobocia według BAEL w IV kwartale 2016 r. spadła o 1,5 p. proc. do 8,3% (najwyższa po podkarpackim wartość w kraju). W miastach świętokrzyskiego odnotowano najwyższą stopę bezrobocia w kraju – 8,8%; na wsi wyniosła 7,9%. W obu przypadkach stopa była niższa niż przed rokiem, odpowiednio o 0,8 p. proc. i o 2,2 p. proc. Świętokrzyskie odnotowało także spadek stopy bezrobocia wśród mężczyzn o 1,9 p. proc. do 7,9% oraz kobiet o 1,4 p. proc. do 8,7% (najwyższa wartość w kraju).

Populacja **biernych zawodowo** wyniosła 464 tys. osób, co stanowiło 45,4% ludności ogółem w wieku powyżej 15 lat. W porównaniu z IV kwartałem 2015 r. liczba biernych zawodowo w województwie zmniejszyła się o 7,8%, przy spadku liczby ludności w wieku 15 lat i więcej o 14,1% (najgłębszy po województwie lubelskim spadek w kraju).

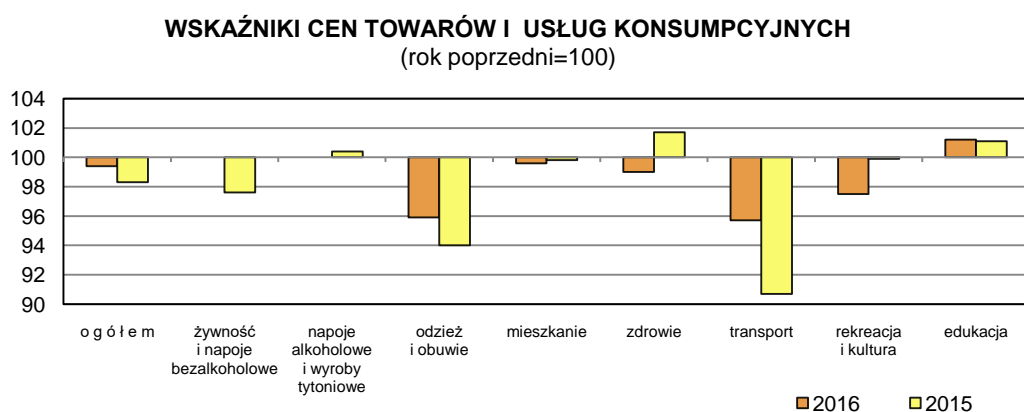
Pogorszyła się **relacja osób niepracujących do pracujących**, w IV kwartale 2016 r. na 1000 pracujących przypadało 998 osób biernych zawodowo lub bezrobotnych, wobec 922 osób w analogicznym okresie roku poprzedniego.

W sektorze przedsiębiorstw **przeciętne zatrudnienie** w 2016 r. wyniosło 111,8 tys. osób, i było o 1,8% wyższe niż w roku poprzednim (kiedy notowano najgłębszy w kraju spadek o 2,8%). **Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto** wzrosło o 3,1% i ukształtowało się na poziomie 3579 zł (o 16,3% poniżej przeciętnego wynagrodzenia w kraju).

Przeciętna miesięczna **emerytura i renta** brutto z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w województwie wyniosła 1819 zł (o 12,8% mniej niż średnio w kraju), a rolników indywidualnych – 1158 zł (o 2,1% mniej od średniej krajowej).

W 2016 r. spadek **cen towarów i usług konsumpcyjnych** w skali roku w województwie świętokrzyskim wyniósł (podobnie jak średnio w kraju) 0,6%.

W porównaniu z rokiem poprzednim obniżono ceny m.in. towarów i usług związanych z transportem – o 4,3%, odzieży i obuwia – o 4,1%, towarów i usług w zakresie rekreacji i kultury – o 2,5% oraz artykułów i usług związanych ze zdrowiem – o 1,0% (wobec

odpowiednio o: 4,6%, 4,4%, 1,9%, 0,8% – średnio w kraju). Wzrost opłat związanych z edukacją był wyższy niż przeciętnie i wyniósł 1,2% (wobec 0,8%).

W 2016 r. przedsiębiorstwa mające siedzibę na terenie województwa świętokrzyskiego wytworzyły 1,9% (15 lokata) krajowej **produkcji sprzedanej przemysłu** oraz 2,2% (12 lokata) produkcji sprzedanej **budownictwa**. W skali roku odnotowano najmniejszy (po dolnośląskim) wzrost produkcji sprzedanej przemysłu (o 0,7% wobec wzrostu o 3,1% średnio w Polsce) oraz spadek produkcji sprzedanej budownictwa (o 18,0% wobec spadku o 6,0% średnio w kraju).

W porównaniu z 2015 r. obserwowano gorsze efekty budownictwa mieszkaniowego. Liczba **oddanych do użytkowania mieszkań** spadła w skali roku o 11,3% (najgłębszy spadek w Polsce wobec wzrostu 10,6% w kraju) do 3,0 tys., co stanowiło 1,9% mieszkań oddanych ogółem w Polsce (najmniej po opolskim). Znacznie spadła liczba mieszkań oddanych w budownictwie przeznaczonym na sprzedaż lub wynajem (o 34,7%, najgłębszy spadek w kraju). Mniejsze spadki zanotowano w budownictwie spółdzielczym (o 3,9%) i indywidualnym (o 2,1%). Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania wyniosła 115,4 m² i była o 21,0 m² większa od średniej w kraju.

Badane przedsiębiorstwa województwa świętokrzyskiego w 2016 r. w porównaniu z rokiem poprzednim uzyskały znacznie gorsze **wyniki finansowe**. Wzrósł wskaźnik poziomu kosztów (z 89,3% do 95,5%). Obniżyły się wskaźniki: rentowności obrotu brutto (z 10,6% do 4,5%) i netto (z 10,1% do 4,0%). Poprawił się jedynie wskaźnik rentowności ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów (z 3,7% do 4,6%). Udział przedsiębiorstw rentownych w liczbie podmiotów ogółem stanowił 81,6%, a ich udział w przychodach z całokształtu działalności wyniósł 85,1% (wobec odpowiednio 81,4% i 82,0% w 2015 r.).

W 2016 r. **nakłady inwestycyjne** w badanych przedsiębiorstwach wyniosły 1108,3 mln zł, co stanowiło 0,9% nakładów w kraju (najniższy udział w kraju). W porównaniu z 2015 r. odnotowano zmniejszenie nakładów o 25,0%, wobec spadku w kraju o 11,5%. W strukturze nakładów inwestycyjnych według sekcji PKD przeważały nakłady na przemysł (67,8% ogółu nakładów poniesionych w województwie). Odnotowano tu także największy w kraju udział nakładów inwestycyjnych w budownictwie (12,9%) oraz drugi w Polsce (po wielkopolskim i podobnie jak w kujawsko-pomorskim) udział w handlu; naprawie pojazdów samochodowych (10,6%). Nakłady na maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia stanowiły 59,9%, a na budynki i budowlę 30,9% nakładów inwestycyjnych na środki trwałe.

Według wstępnych wyników reprezentacyjnego badania **pogłowia zwierząt** gospodarskich w 2016 r. (stan w dniu 1 grudnia), pogłowie trzody chlewnej liczyło 209,5 tys. szt. (1,9% krajowego pogłowia), bydła – 166,7 tys. szt. (2,8%), owiec – 4,7 tys. szt. (1,9%). W skali roku odnotowano wzrost pogłowia trzody chlewnej (o 2,0%), bydła (o 2,9%) i owiec (o 13,9%). Obsada trzody chlewnej, bydła i owiec w przeliczeniu na 100 ha użytków rolnych (użytki rolne

według stanu w czerwcu 2015 r.) była niższa niż średnio w kraju i wynosiła odpowiednio: 43,5 szt., 34,6 szt. i 1,0 szt. (wobec w kraju odpowiednio: 76,4 szt., 41,1 szt. i 1,7 szt.).

W 2016 r. w województwie świętokrzyskim skup (dane nieostateczne) zbóż podstawowych (z mieszankami zbożowymi, bez ziarna siewnego) wyniósł 93,4 tys. t (0,9% skupu krajowego), ziemniaków – 6,3 tys. t (0,3%), żywca rzeźnego (w przeliczeniu na mięso, łącznie z tłuszczami; w wadze poubojowej ciepłej) – 108,3 tys. t (2,5%) i mleka krowiego – 174,1 mln l (1,6%). W ujęciu rocznym obserwowano wzrost skupu zbóż (o 5,0%), żywca rzeźnego (o 6,7%) i mleka (o 2,5%), natomiast niższy był skup ziemniaków (o 3,9%).

Przeciętne ceny skupu ważniejszych produktów rolnych kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	2015	2016 ^a	
	w złotych		2015=100
Ziarno zbóż ^b – za 1 dt			
pszenicy	60,50	58,69	97,0
żyta	52,50	44,62	85,0
Ziemniaki jadalne ^c – za 1 dt	42,27	53,07	125,6
Żywiec rzeźny – za 1 kg			
bydło (bez cieląt)	6,39	6,58	103,0
trzoda chlewna	4,03	4,65	115,3
Mleko krowie – za 1 l	1,05	1,02	97,3

^a Dane nieostateczne. ^b Konsumpcyjnych i paszowych bez siewnego. ^c Bez wczesnych.

W województwie świętokrzyskim w 2015 r., w porównaniu z rokiem poprzednim, odnotowano spadek (w cenach stałych) zarówno globalnej, końcowej jak i towarowej produkcji rolniczej. Udział województwa w tworzeniu krajowej globalnej i końcowej produkcji rolniczej wyniósł po 3,5%, a towarowej – 3,2%. Końcowa produkcja rolnicza na 1 ha użytków rolnych była o 5,2% wyższa niż średnia w kraju.

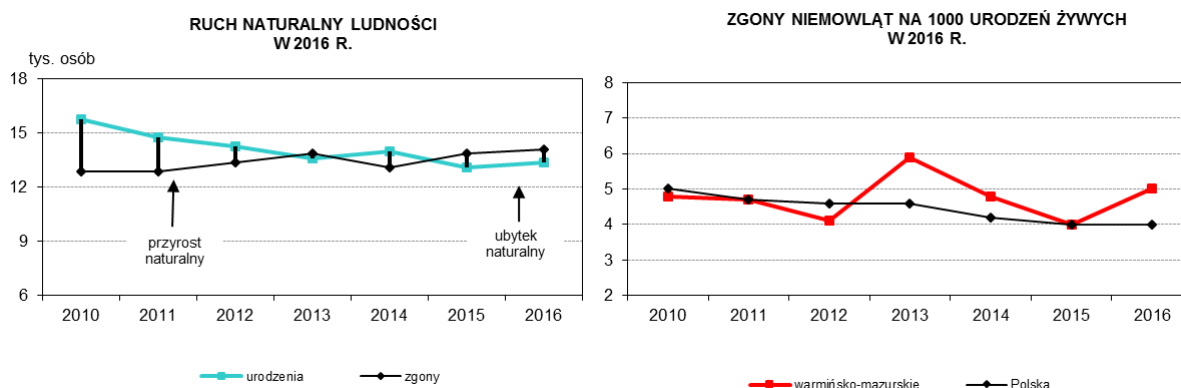
WOJEWÓDZTWO WARMIŃSKO-MAZURSKIE

Podregiony	-	3
Powiaty	-	19
Miasta na prawach powiatu	-	2
Miasta ogółem	-	49
Gminy	-	116

Powierzchnia (stan w dniu 31.XII.2016 r.)	24,2 tys. km ²	Ludność (stan w dniu 31.XII.2016 r.)	1,4 mln mieszkańców
	4 lokata		12 lokata
	7,7% powierzchni kraju		wskaźnik urbanizacji: 59,0% (10 lokata)

W 2016 r. w województwie warmińsko-mazurskim, podobnie jak w latach poprzednich notuje się ubytek liczby **ludności**, który w skali roku wyniósł 3,3 tys. osób, obniżając liczbę mieszkańców do poziomu 1436,4 tys. Głównym czynnikiem zmniejszenia liczby mieszkańców był odpływ migracyjny. Ogólne saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały w warmińsko-mazurskim ukształtowało się na poziomie minus 2,1‰ (wzrost o 0,3 pkt w skali roku) i był to najniższy wynik w kraju. Współczynnik przyrostu naturalnego ukształtował się na poziomie równym minus 0,4‰ (wzrost o 0,1 pkt). Liczba zgonów niemowląt na 1000 urodzeń żywych nadal była wyższa niż średnio w kraju (5,0‰, wobec 4,0‰).

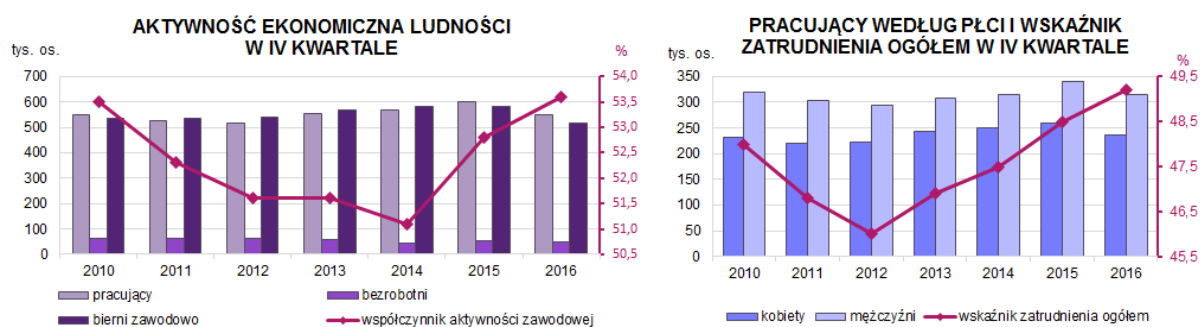

Według wstępnych wyników kwartalnego reprezentacyjnego **badania aktywności ekonomicznej ludności BAEL**, liczba **aktywnych zawodowo** w IV kwartale 2016 r. w województwie warmińsko-mazurskim wyniosła 599 tys. i była o 8,1% mniejsza niż przed rokiem. **Współczynnik aktywności zawodowej** był wyższy niż przed rokiem o 0,8 p. proc. i ukształtował się na poziomie 53,6% (15 lokata), przy średniej krajowej na poziomie 56,3%.

Liczba osób **pracujących** wyniosła 550 tys. (3,4% pracujących w kraju) i w porównaniu z IV kwartałem 2015 r. spadła o 8,3%. Zmniejszeniu uległa zarówno liczba pracujących mężczyzn o 7,6%, jak i kobiet – o 9,2%.

Wskaźnik zatrudnienia wzrósł w skali roku o 0,7 p. proc i w IV kwartale 2016 r. wyniósł 49,2% (najniższa wartość w kraju), przy czym w mieście wzrósł o 2,0 p. proc. do 51,3%, a na wsi spadł o 1,1 p. proc. do 46,5% (15 lokata).

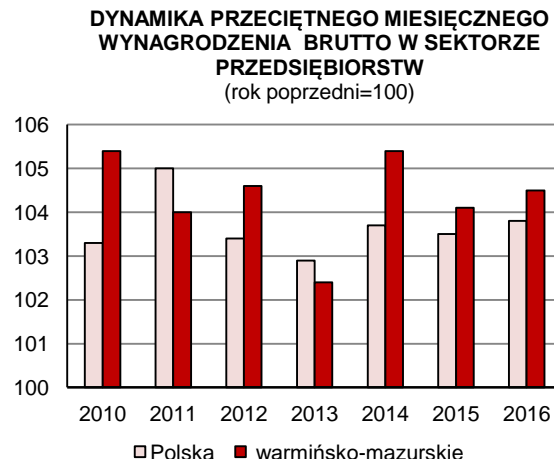
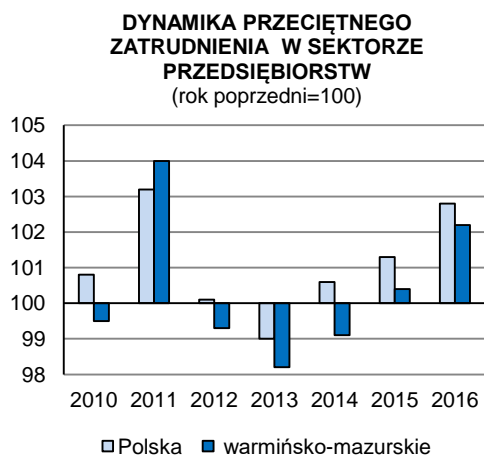
Liczba osób **bezrobotnych** w IV kwartale 2016 r. ukształtowała się na poziomie 48 tys. i w ujęciu rocznym była mniejsza o 7,7%. Bezrobocie wśród kobiet spadło o 12,0%, a mężczyzn nie uległo zmianie. Osoby w wieku poniżej 25 lat stanowiły 16,7% wszystkich bezrobotnych (wobec 22,5% w kraju, trzecie województwo o najmniejszym udziale tej grupy osób) i w skali roku odnotowano spadek o 4,5 p. proc.

Stopa bezrobocia według BAEL w IV kwartale 2016 r. w warmińsko-mazurskim nie uległa zmianie i wyniosła 8,0%. Spadła stopa bezrobocia kobiet (o 0,3 p. proc. do 8,5%), a wśród mężczyzn odnotowano wzrost (o 0,5 p. proc. do 7,9% – 15 lokata). Warmińsko-mazurskie było województwem o najwyższej (po podkarpackim) stopie bezrobocia na wsi (9,7%, wzrost o 0,2 p. proc.). Natomiast w mieście poziom stopy bezrobocia spadł o 0,1 p. proc. do 6,9%.

Liczba **biernych zawodowo** w województwie obniżyła się w skali roku o 11,1% i wynosiła 518 tys. osób. Przy odnotowanym spadku liczby ludności w wieku 15 lat i więcej o 9,6%, udział biernych zawodowo zmniejszył się w skali roku o 0,8 p. proc. i stanowił 46,4% ludności ogółem w wieku powyżej 15 lat (największy po zachodniopomorskim udział biernych zawodowo w kraju).

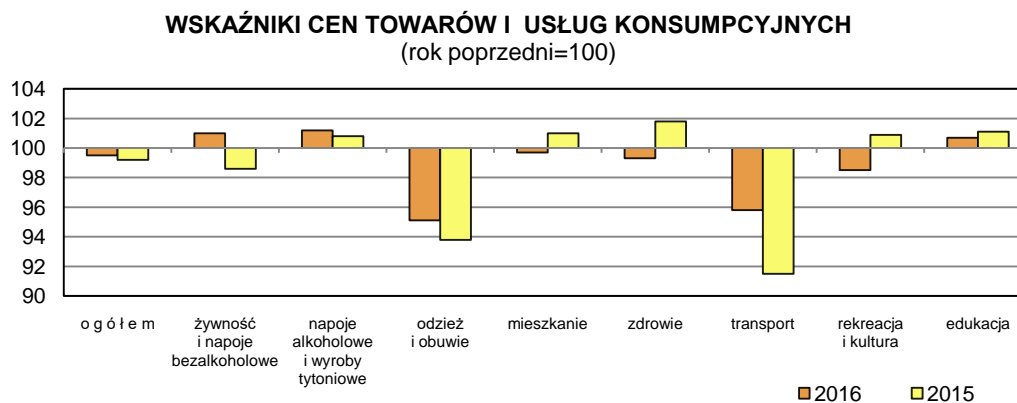
Relacja osób niepracujących do pracujących, mimo, że w skali roku polepszyła się, była najmniej korzystna w kraju. W IV kwartale 2016 r. na 1000 pracujących przypadało 1029 osób biernych zawodowo lub bezrobotnych (1058 rok wcześniej).

W sektorze przedsiębiorstw w 2016 r. **przeciętne zatrudnienie** ukształtowało się na poziomie 138,7 tys. osób, tj. o 2,2% wyższym niż w 2015 r. (wobec wzrostu w kraju o 2,8%). **Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto** wyniosło 3496 zł. Mimo wzrostu powyżej średniej w kraju (o 4,5% wobec 3,8%) było najniższe w Polsce (81,7% średniej krajowej).

Przeciętna miesięczna **emerytura i renta** brutto z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w województwie wyniosła 1824 zł (o 12,6% mniej niż średnio w kraju), a rolników indywidualnych – 1196 zł (o 1,1% więcej od średniej krajowej).

W 2016 r. spadek **cen towarów i usług konsumpcyjnych** w skali roku w województwie warmińsko-mazurskim wyniósł 0,5% (wobec 0,6% w kraju).

W porównaniu z rokiem poprzednim obniżono ceny m.in. odzieży i obuwia – o 4,9%, towarów i usług związanych z transportem – o 4,2% oraz towarów i usług w zakresie rekreacji i kultury – o 1,5% (wobec odpowiednio o: 4,4%, 4,6%, 1,9% – średnio w kraju). W stopniu większym niż przeciętnie podrożały napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe (o 1,2% wobec 0,7%) oraz żywność i napoje bezalkoholowe (o 1,0% wobec 0,8%).

Województwo warmińsko-mazurskie w 2016 r. wytworzyło 2,5% krajowej **produkcji sprzedanej przemysłu** i 1,4% produkcji sprzedanej **budownictwa** (odpowiednio 13 i 15 lokata w kraju). Wzrost produkcji sprzedanej przemysłu ukształtował się na poziomie ponad 2-krotnie wyższym od uzyskanego średnio w Polsce, natomiast spadek budownictwa był najgłębszy w kraju (odpowiednio wzrost o 6,9% i spadek o 30,7%).

W 2016 r. w województwie **oddano do użytkowania** 4,6 tys. **mieszkań**, co stanowiło 2,8% wszystkich mieszkań oddanych do użytkowania w kraju. W porównaniu z 2015 r. odnotowano

wzrost liczby mieszkań oddanych do użytkowania (o 6,1%, wobec wzrostu o 10,6% średnio w kraju). Zwiększenie wystąpiło w budownictwie przeznaczonych na sprzedaż lub wynajem (o 12,0%) oraz indywidualnym (o 4,9%), natomiast w znacznym stopniu zmniejszyła się liczba mieszkań oddanych w budownictwie spółdzielczym (najgłębszy spadek spośród badanych województw). Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania wyniosła 90,6 m² (wobec 94,4 m² w kraju).

Badane przedsiębiorstwa województwa warmińsko-mazurskiego w 2016 r. w porównaniu z 2015 r. odnotowały polepszenie **wyników finansowych**. Poprawiły się podstawowe wskaźniki ekonomiczno-finansowych. Odnotowano spadek wskaźnika poziomu kosztów z 96,1% do 95,8%. Wzrósł zarówno wskaźnik rentowności obrotu brutto (z 3,9% do 4,2%), netto (z 3,3% do 3,6%) oraz wskaźnik rentowności ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów (z 4,6% do 4,7%). Udział przedsiębiorstw rentownych w liczbie podmiotów ogółem stanowił 83,1%, a ich udział w przychodach z całokształtu działalności wyniósł 90,1% (wobec odpowiednio 84,2% i 93,3% w 2015 r.).

Nakłady inwestycyjne w badanych przedsiębiorstwach województwa warmińsko-mazurskiego w 2016 r. wyniosły 1495,5 mln zł, co stanowiło 1,2% nakładów w kraju (jeden z najniższych udziałów w kraju razem z województwami opolskim i podlaskim). W ujęciu rocznym odnotowano wzrost nakładów o 4,8% (w kraju spadek o 11,5%). W strukturze nakładów inwestycyjnych według sekcji PKD przeważały nakłady na przemysł (89,2% ogółu nakładów w województwie). Największe nakłady inwestycyjne na środki trwałe poniesiono na maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia – 58,1%, a na budynki i budowle przeznaczono 34,3%.

Według wstępnych wyników reprezentacyjnego badania **pogłowia zwierząt** gospodarskich w 2016 r. (stan w dniu 1 grudnia), pogłowie trzody chlewnej liczyło 467,0 tys. szt. (4,2% krajowego pogłowia), bydła – 427,1 tys. szt. (7,1%), owiec – 10,2 tys. szt. (4,2%). W skali roku odnotowano wzrost pogłowia trzody chlewnej (o 3,2%), bydła (o 5,3%) i owiec (o 9,6%). Obsada trzody chlewnej i owiec w przeliczeniu na 100 ha użytków rolnych (użytki rolne według stanu w czerwcu 2015 r.) była niższa niż średnio w kraju i wynosiła odpowiednio 47,0 szt. (w kraju 76,4 szt.) i 1,0 szt. (1,7 szt.), natomiast bydła była wyższa (42,9 szt. wobec 41,1 szt.) i lokowała województwo na 6 pozycji w kraju.

W 2016 r. w województwie warmińsko-mazurskim skup (dane nieostateczne) zbóż podstawowych (z mieszkankami zbożowymi, bez ziarna siewnego) wyniósł 636,0 tys. t (6,2% skupu krajowego), ziemniaków – 16,6 tys. t (0,9%), żywca rzeźnego (w przeliczeniu na mięso, łącznie z tłuszczami; w wadze poubojowej cieplej) – 287,5 tys. t (6,7%) i mleka krowiego – 868,8 mln l (8,0%; 4 lokata). W ujęciu rocznym obserwowano spadek skupu zbóż (o 1,5%), natomiast wyższy był skup ziemniaków (o 14,7%), żywca rzeźnego (o 2,7%) i mleka (o 2,3%).

Przeciętne ceny skupu ważniejszych produktów rolnych kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	2015	2016 ^a	
		w złotych	2015=100
Ziarno zbóż ^b – za 1 dt			
pszenicy	68,31	63,21	92,5
żyta	50,88	50,53	99,3
Ziemniaki jadalne ^c – za 1 dt	65,24	63,41	97,2
Żywiec rzeźny – za 1 kg			
bydło (bez cieląt)	6,03	5,73	95,1
trzoda chlewna	4,31	4,79	111,2
Mleko krowie – za 1 l	1,15	1,14	99,5

^a Dane nieostateczne. ^b Konsumpcyjnych i paszowych bez siewnego. ^c Bez wczesnych.

W województwie warmińsko-mazurskim w 2015 r., w porównaniu z rokiem poprzednim, odnotowano spadek (w cenach stałych) globalnej i końcowej produkcji rolniczej, przy wzroście produkcji towarowej. Udział województwa w tworzeniu krajowej globalnej i towarowej produkcji rolniczej wyniósł po 5,3% a końcowej – 5,2%. Końcowa produkcja rolnicza na 1 ha użytków rolnych ukształtowała się na jednym z najniższych poziomów w kraju (po województwie podkarpackim, zachodniopomorskim i dolnośląskim) – 76,5% średniej krajowej.

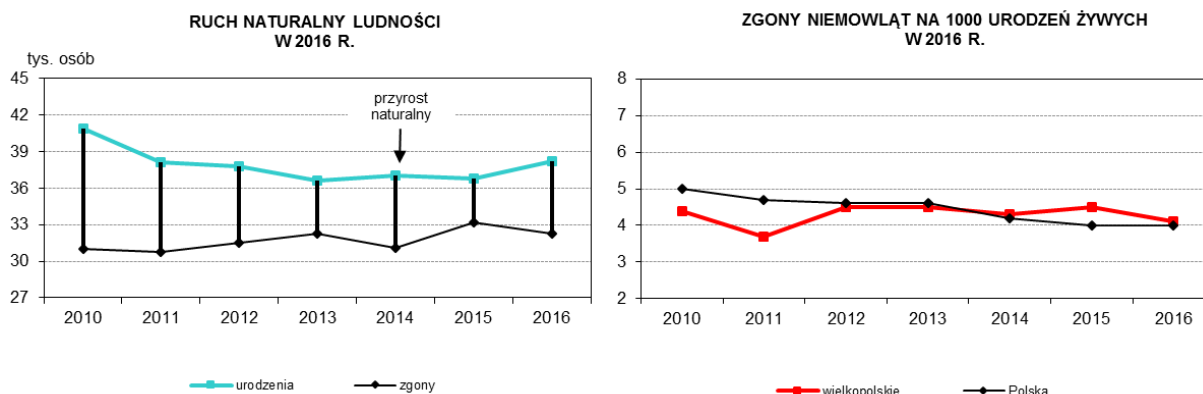
WOJEWÓDZTWO WIELKOPOLSKIE

Podregiony	-	6
Powiaty	-	31
Miasta na prawach powiatu	-	4
Miasta ogółem	-	113
Gminy	-	226

Powierzchnia (stan w dniu 31.XII.2016 r.)	29,8 tys. km ²	Ludność (stan w dniu 31.XII.2016 r.)	3,5 mln mieszkańców
	2 lokata		3 lokata
	9,5% powierzchni kraju		wskaźnik urbanizacji: 54,7% (11 lokata)

Liczba **ludności** województwa wielkopolskiego systematycznie wzrasta. W końcu grudnia 2016 r. wyniosła 3481,6 tys. i w stosunku do 2015 r. zwiększyła się o 6,3 tys. osób (o 0,2%), na co istotny wpływ miała nadwyżka urodzeń żywych nad zgonami i w rezultacie dodatni przyrost naturalny. Współczynnik urodzeń żywych wzrósł o 0,4 pkt w skali roku i wyniósł 11,0‰ – 3 lokata w kraju. Pod względem współczynnika zgonów województwo, z wartością na poziomie równym 9,3‰ (spadek o 0,2 pkt), zajmowało 4 lokatę. W efekcie, współczynnik przyrostu naturalnego, który wzrósł z 1,0‰ do 1,7‰, był najwyższy wśród województw (po województwie pomorskim). Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały w przeliczeniu na 1000 ludności poprawiło się w skali roku i wyniosło 0,3 (wobec minus 0,0 w końcu grudnia 2015 r.). Liczba zgonów niemowląt na 1000 urodzeń żywych była nieco wyższa niż średnio w kraju (4,1 wobec 4,0).

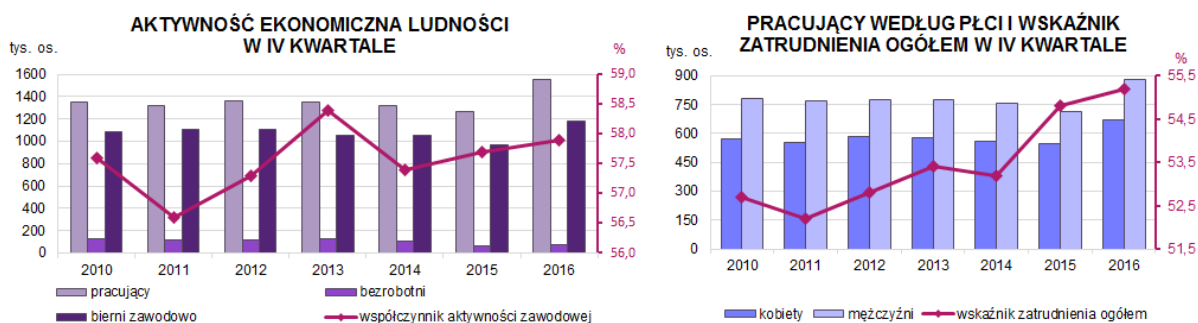

Według wstępnych wyników kwartalnego reprezentacyjnego **badania aktywności ekonomicznej ludności BAEL**, liczba **aktywnych zawodowo** w IV kwartale 2016 r. w województwie wielkopolskim wyniosła 1626 tys. i była o 22,5% wyższa niż przed rokiem

(najwyższy po zachodniopomorskim wzrost w kraju). **Współczynnik aktywności zawodowej** wyniósł 57,9% (2 lokata w kraju obok pomorskiego) i w odniesieniu do IV kwartału 2015 r. wzrósł o 0,2 p. proc.

Liczba osób **pracujących** wyniosła 1551 tys. (9,5% pracujących w kraju) i zwiększyła się o 22,5% w porównaniu z IV kwartałem 2015 r. (największy po zachodniopomorskim wzrost w Polsce). Wzrost liczby pracujących mężczyzn był najwyższy w kraju (23,5%), a kobiet – drugi (22,4%, większy odnotowano w zachodniopomorskim).

Wskaźnik zatrudnienia w IV kwartale 2016 r. wyniósł 55,2% (2 lokata po mazowieckim) i był o 0,4 p. proc. wyższy niż przed rokiem; wzrost odnotowano w miastach o 1,8 p. proc. do 56,0% (2 lokata pod względem wielkości wskaźnika), natomiast na wsi – spadek o 1,4 p. proc. do 54,3%.

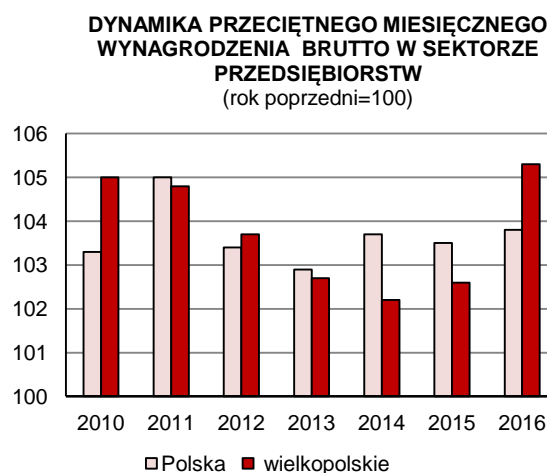
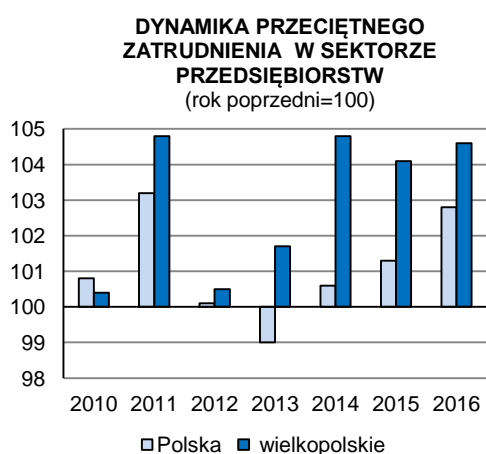
W IV kwartale 2016 r. liczba osób **bezrobotnych** ukształtowała się na poziomie 75 tys. i w skali roku zwiększyła się o 13,6%. Wielkopolskie należało do dwóch województw (obok zachodniopomorskiego), w których w ujęciu rocznym odnotowano wzrost bezrobotnych. Liczba bezrobotnych mężczyzn wzrosła najbardziej w kraju (o 35,3%), a bezrobotnych kobiet – spadła o 9,4%. Udział osób w wieku poniżej 25 lat był najniższy w Polsce i wyniósł 13,3% wszystkich bezrobotnych, przy czym w odniesieniu do roku poprzedniego odnotowano jego najgłębszy spadek w skali kraju (o 13,9 p. proc., średnio w kraju spadek o 0,5 p. proc.).

W IV kwartale 2016 r. w województwie wielkopolskim **stopa bezrobocia** według BAEL wyniosła 4,6%. W skali roku odnotowano spadek wskaźnika o 0,4 p. proc. Stopa bezrobocia była niższa w mieście (4,2%, najniższa wartość w kraju po lubuskim, taką samą wartość odnotowano w małopolskim) niż na wsi (5,1%), przy czym zarówno na wsi, jak w mieście odnotowano spadek wskaźnika – odpowiednio o 0,6 p. proc. i o 0,1 p. proc. Stopa bezrobocia kobiet obniżyła się o 1,4 p. proc. do 4,1% (2 lokata), a mężczyzn – wzrosła o 0,4 p. proc. do 5,0%.

Populacja **biernych zawodowo** wyniosła 1183 tys. osób, co stanowiło 42,1% ludności ogółem w wieku powyżej 15 lat (najmniejszy po mazowieckim udział w kraju, taki sam odsetek odnotowano w pomorskim) i w porównaniu z analogicznym okresem ub. roku ich liczba zwiększyła się o 21,7%, przy jednoczesnym wzroście liczby ludności w wieku 15 lat i więcej o 22,1%.

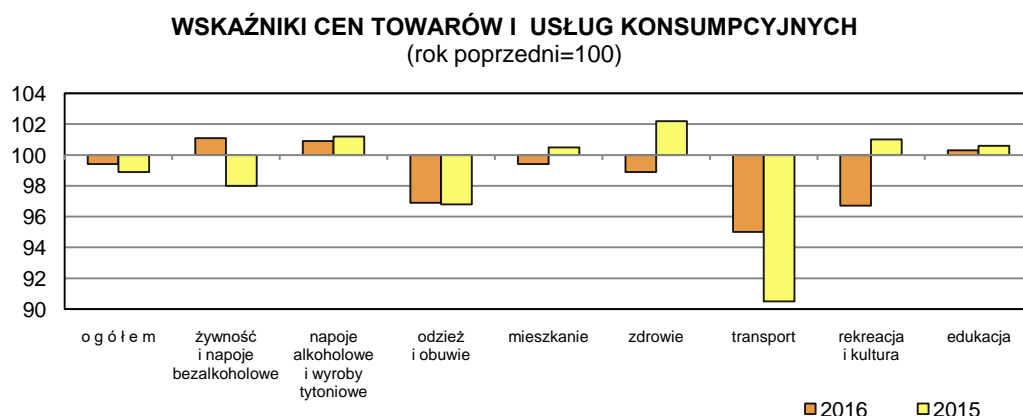
Liczba osób niepracujących przypadająca na 1000 pracujących nieznacznie zmniejszyła się w skali roku. W IV kwartale 2016 r. na 1000 pracujących przypadało 811 osób biernych zawodowo lub bezrobotnych (823 rok wcześniej).

W sektorze przedsiębiorstw w 2016 r. **przeciętne zatrudnienie** wyniosło 693,0 tys. osób (tj. 12,0% zatrudnionych w Polsce). W porównaniu z 2015 r. wielkopolskie odnotowało najwyższy (po pomorskim) wzrost zatrudnienia w kraju (o 4,6%, wobec 2,8%). **Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto** ukształtowało się na poziomie 3871 zł i było niższe o 9,5% od średniego wynagrodzenia w kraju.

Przeciętna miesięczna **emerytura i renta** brutto z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w województwie wyniosła 1936 zł (o 7,2% mniej niż średnio w kraju), a rolników indywidualnych – 1168 zł (o 1,3% mniej od średniej krajowej).

W 2016 r. spadek **cen towarów i usług konsumpcyjnych** w skali roku w województwie wielkopolskim wyniósł (podobnie jak średnio w kraju) 0,6%.

W porównaniu z rokiem poprzednim obniżono ceny m.in. towarów i usług związanych z transportem – o 5,0%, towarów i usług w zakresie rekreacji i kultury – o 3,3%, odzieży i obuwia – o 3,1%, oraz artykułów i usług związanych ze zdrowiem – o 1,1% (wobec

odpowiednio o: 4,6%, 1,9%, 4,4%, 0,8% – średnio w kraju). W stopniu większym niż przeciętnie podrożała żywność i napoje bezalkoholowe (o 1,1% wobec 0,8%) oraz napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe (o 0,9% wobec 0,7%).

Województwo wielkopolskie w 2016 r. wytworzyło 12,4% krajowej **produkcji sprzedanej przemysłu** i 10,1% produkcji sprzedanej **budownictwa**, co lokowało województwo w obu przypadkach na 3 pozycji w kraju. W skali roku odnotowano wzrost produkcji sprzedanej przemysłu (o 7,9%) oraz spadek produkcji sprzedanej budownictwa (o 8,9%)

W 2016 r. w województwie wielkopolskim **oddano do użytkowania** 16,4 tys. **mieszkań**, co stanowiło 10,1% mieszkań w kraju. W porównaniu z 2015 r. odnotowano wzrost liczby mieszkań o 2,4% (wobec wzrostu w kraju o 10,6%). Wzrosła liczba mieszkań w budownictwie spółdzielczym (o 45,2%) oraz przeznaczonych na sprzedaż lub wynajem (o 10,2%). W budownictwie indywidualnym wystąpił spadek (o 2,5%). Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania była wyższa niż średnio w kraju (100,3 m² wobec 94,4 m²).

Badane przedsiębiorstwa województwa wielkopolskiego w 2016 r. w porównaniu z 2015 r. uzyskały lepsze **wyniki finansowe**. Korzystniejsze były też podstawowe wskaźniki ekonomiczno-finansowe. Odnotowano poprawę wskaźnika poziomu kosztów z 95,2% do 94,9%. Wzrósł wskaźnik rentowności obrotu brutto (z 4,8% do 5,1%) i netto (z 4,1% do 4,3%), natomiast wskaźnik rentowności ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów pozostał na poziomie roku poprzedniego (5,2%). Udział przedsiębiorstw rentownych w liczbie podmiotów ogółem stanowił 84,8%, a ich udział w przychodach z całokształtu działalności wyniósł 93,8% (wobec odpowiednio 85,4% i 90,6% w 2015 r.).

W 2016 r. **nakłady inwestycyjne** w przedsiębiorstwach województwa wielkopolskiego wyniosły 11797,4 mln zł co stanowiło 9,8% wartości krajowej (4 lokata). W skali roku odnotowano zmniejszenie nakładów o 8,2% (wobec spadku w kraju o 11,5%). Spadek wystąpił w większości sekcji, najgłębszy w obsłudze rynku nieruchomości (o 36,7%). Wzrost odnotowano w handlu; naprawie pojazdów samochodowych (o 27,0%). Według sekcji PKD największy udział w nakładach inwestycyjnych miał przemysł (68,4%) oraz handel i naprawa pojazdów samochodowych (22,0%, najwyższy udział w kraju). Nakłady na maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia stanowiły 59,2%, a na budynki i budowle – 33,3% nakładów inwestycyjnych na środki trwałe.

Według wstępnych wyników reprezentacyjnego badania **pogłowia zwierząt** gospodarskich w 2016 r. (stan w dniu 1 grudnia), pogłowie trzody chlewnej liczyło 3959,5 tys. szt. (35,6% krajowego pogłowia; 1 lokata), bydła – 998,1 tys. szt. (16,7%; 2 lokata), owiec – 17,0 tys. szt. (7,0%; 4 lokata). W skali roku odnotowano wzrost pogłowia trzody chlewnej (o 1,8%) i bydła (o 9,4%), natomiast populacja owiec zmniejszyła się (o 22,8% – najgłębszy spadek w kraju). Obsada trzody chlewnej w przeliczeniu na 100 ha użytków rolnych (użytki rolne według stanu

w czerwcu 2015 r.) była najwyższa w kraju i wynosiła 228,0 szt. (w kraju 76,4 szt.), a obsada bydła (57,5 szt. wobec 41,1 szt.) lokowała województwo na 2 miejscu. Obsada owiec wyniosła 1,0 szt., wobec 1,7 szt. średnio w kraju.

W 2016 r. w województwie wielkopolskim skup (dane nieostateczne) zbóż podstawowych (z mieszankami zbożowymi, bez ziarna siewnego) wyniósł 1286,3 tys. t (12,6% skupu krajowego; 3 lokata), ziemniaków – 477,1 tys. t (25,4%; 1 lokata), żywca rzeźnego (w przeliczeniu na mięso, łącznie z tłuszczami; w wadze poubojowej ciepłej) – 939,9 tys. t (21,8%; 1 lokata) i mleka krowiego – 1651,2 mln l (15,3%; 3 lokata). W ujęciu rocznym obserwowano spadek skupu zbóż (o 3,1%), natomiast wyższy był skup ziemniaków (o 18,2%), żywca rzeźnego (o 3,6%) i mleka (o 2,1%).

Przeciętne ceny skupu ważniejszych produktów rolnych kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	2015	2016 ^a	
	w złotych		2015=100
Ziarno zbóż ^b – za 1 dt			
pszenicy	67,87	63,59	93,7
żyta	51,41	51,51	100,2
Ziemniaki jadalne ^c – za 1 dt	57,01	59,75	104,8
Żywiec rzeźny – za 1 kg			
bydło (bez cieląt)	6,25	6,13	98,0
trzoda chlewna	4,33	4,73	109,1
Mleko krowie – za 1 l	1,14	1,09	96,1

^a Dane nieostateczne. ^b Konsumpcyjnych i paszowych bez siewnego. ^c Bez wczesnych.

W województwie wielkopolskim w 2015 r., w porównaniu z rokiem poprzednim, odnotowano spadek (w cenach stałych) globalnej produkcji rolniczej, natomiast wzrosła produkcja końcowa i towarowa. Udział województwa w tworzeniu krajowej globalnej produkcji rolniczej wyniósł 17,2%, końcowej – 17,8% i towarowej – 18,6%. Końcowa produkcja rolnicza na 1 ha użytków rolnych była najwyższa w kraju (o 48,7% wyższa od przeciętnej w kraju).

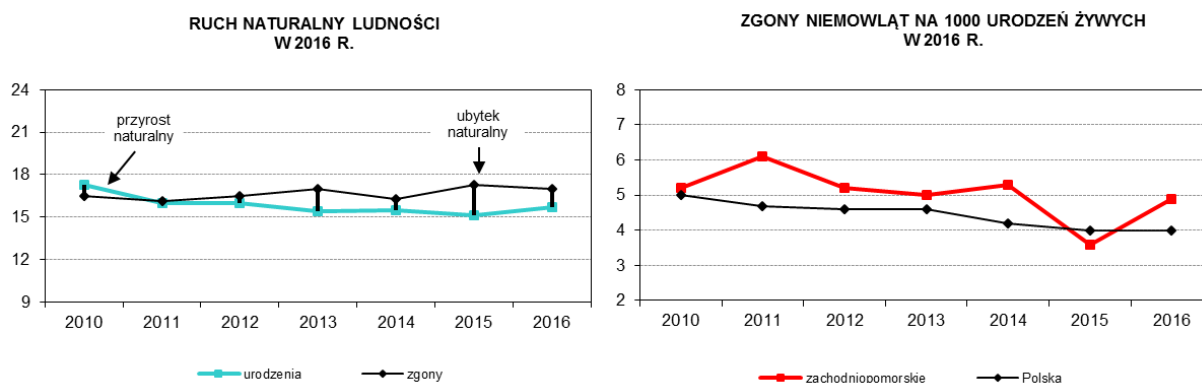
WOJEWÓDZTWO ZACHODNIOPOMORSKIE

Podregiony	-	4
Powiaty	-	18
Miasta na prawach powiatu	-	3
Miasta ogółem	-	66
Gminy	-	114

Powierzchnia (stan w dniu 31.XII.2016 r.)	22,9 tys. km ²	Ludność (stan w dniu 31.XII.2016 r.)	1,7 mln mieszkańców
	5 lokata		11 lokata
	7,3% powierzchni kraju		wskaźnik urbanizacji: 68,5% (3 lokata)

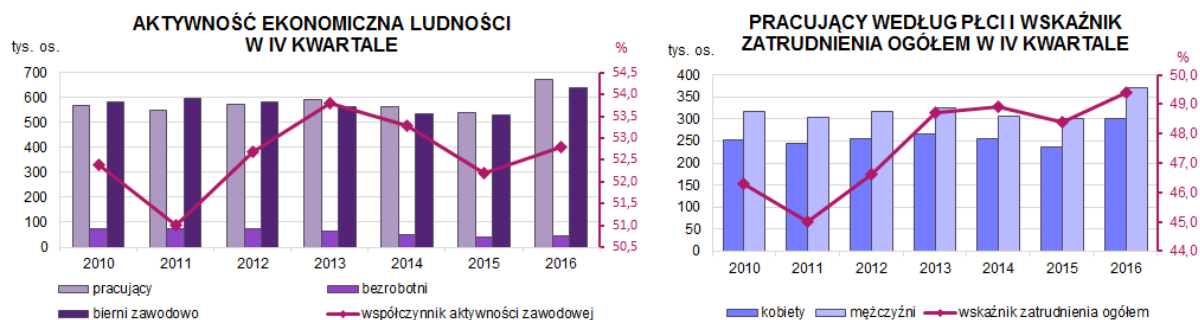
Liczba **ludności** województwa zachodniopomorskiego według stanu w końcu grudnia 2016 r. wyniosła 1708,2 tys. i była niższa o 2,3 tys. osób niż w 2015 r. Województwo notowało wzrost (o 0,5 pkt) współczynnika przyrostu naturalnego, który w 2016 r. wyniósł minus 0,8‰. Na poprawę wpłynął wzrost liczby urodzeń żywych (w przeliczeniu na 1000 mieszkańców z 8,8 do 9,2 w 2016 r.) przy nieznacznym spadku zgonów (odpowiednio z 10,1 do 10,0). Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały wzrosło z minus 1,3‰ do minus 0,6‰. Liczba zgonów niemowląt na 1000 urodzeń żywych ukształtowała się na poziomie równym 4,9 (4,0 średnio w kraju).

Według wstępnych wyników kwartalnego reprezentacyjnego **badania aktywności ekonomicznej ludności BAEL**, liczba **aktywnych zawodowo** w IV kwartale 2016 r. w województwie zachodniopomorskim wyniosła 716 tys. osób i wzrosła w skali roku o 23,2% (najbardziej w kraju). **Współczynnik aktywności zawodowej** w odniesieniu do IV kwartału 2015 r. zwiększył się o 0,6 p. proc. i osiągnął wartość 52,8% (najniższa wartość w Polsce – przy średniej krajowej 56,3%).

Liczba osób **pracujących** wyniosła 671 tys. i w porównaniu z IV kwartałem 2015 r. wzrosła najbardziej w kraju – o 24,5%. Liczba pracujących kobiet zwiększyła się o 27,0%, a mężczyzn o 22,5% (odpowiednio 1 i 2 lokata).

Wskaźnik zatrudnienia w IV kwartale 2016 r. wyniósł 49,4% (po warmińsko-mazurskim najniższa wartość w kraju) i był o 1,0 p. proc. wyższy niż przed rokiem. W mieście odnotowano wzrost wskaźnika o 1,9 p. proc. do 50,9%, na wsi – spadek o 0,9 p. proc. do 46,4% (najniższa wartość w kraju).

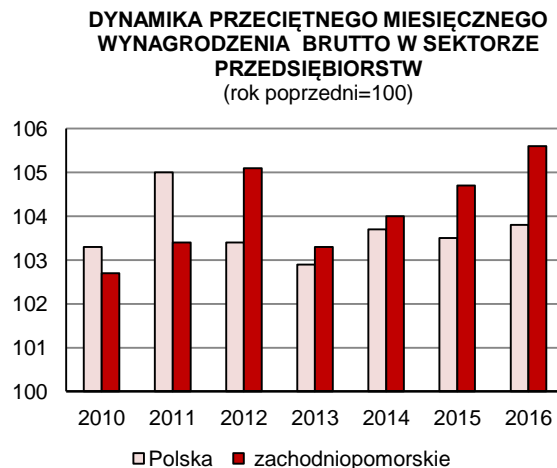
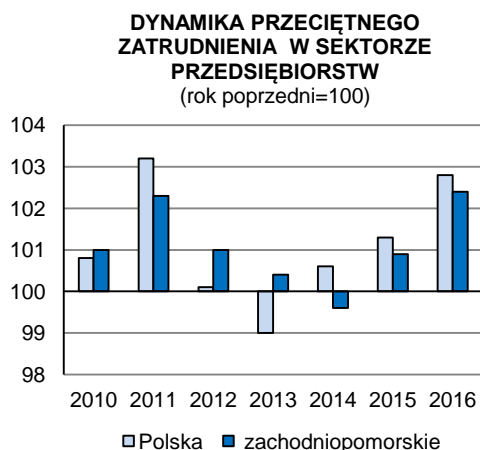
Liczba **bezrobotnych** w IV kwartale 2016 r. ukształtowała się na poziomie 45 tys. i w ujęciu rocznym zwiększyła się o 7,1% (ponadto wzrost odnotowano w wielkopolskim). Zachodniopomorskie, jako jedyne województwo w kraju odnotowało zwiększenie liczby bezrobotnych kobiet (o 35,3%), spadła natomiast liczba bezrobotnych mężczyzn (o 12,0%). Osoby w wieku poniżej 25 lat stanowiły 22,2% wszystkich bezrobotnych (wobec 22,5% w kraju) i w skali roku ich udział obniżył się o 4,0 p. proc. (w kraju o 0,5 p. proc.).

Stopa bezrobocia według BAEL w IV kwartale 2016 r. wyniosła 6,3% i w skali roku zmniejszyła się o 0,9 p. proc. Wskaźnik ten był niższy w mieście (4,8%, spadek o 1,3 p. proc.) niż na wsi (9,6%, spadek o 0,1 p. proc.). Poprawę stopy bezrobocia odnotowano wśród mężczyzn (o 2,0 p. proc. do 5,6%), natomiast wśród kobiet – pogorszenie (o 0,4 p. proc. do 7,1%).

Populacja **biernych zawodowo** wyniosła 641 tys. osób, co stanowiło 47,2% ludności ogółem w wieku powyżej 15 lat (największy udział w kraju). W porównaniu z rokiem poprzednim ich liczba wzrosła o 20,5%, przy jednoczesnym wzroście liczby ludności w wieku 15 lat i więcej o 21,9%.

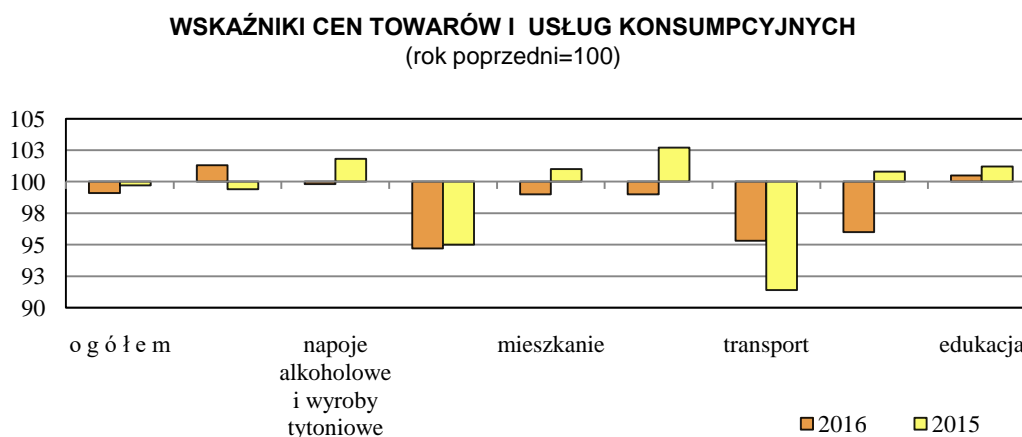
Relacja osób niepracujących do pracujących w województwie zachodniopomorskim poprawiła się w skali roku, jednak wciąż była niekorzystna (15 lokata, przed warmińsko-mazurskim). W IV kwartale 2016 r. na 1000 pracujących przypadały 1022 osoby bierne zawodowo lub bezrobotne (1069 osób rok wcześniej).

Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw w 2016 r. wyniosło 171,2 tys. osób co stanowiło 3,0% zatrudnionych w kraju, a **przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto** ukształtowało się na poziomie 3947 zł i było o 7,7% niższe od średniej krajowej.

Przeciętna miesięczna **emerytura i renta** brutto z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w województwie wyniosła 1946 zł (o 6,7% mniej niż średnio w kraju), a rolników indywidualnych – 1256 zł (o 6,2% więcej od średniej krajowej).

W 2016 r. spadek **cen towarów i usług konsumpcyjnych** w skali roku w województwie zachodniopomorskim wyniósł 0,9% (wobec 0,6% w kraju).

W porównaniu z rokiem poprzednim spadły ceny odzieży i obuwia – o 5,3% oraz towarów i usług związanych z transportem – o 4,7% (wobec odpowiednio o 4,4%, i 4,6% średnio w kraju). Obniżono również ceny artykułów i usług związanych ze zdrowiem oraz towarów i usług związanych z mieszkaniem (po 1,0% wobec spadku przeciętnie w kraju odpowiednio o 0,8% i 0,6%). Odnotowano natomiast najgłębszy w kraju spadek cen towarów i usług w zakresie rekreacji i kultury (4,0% wobec 1,9%). Podobnie jak w województwie pomorskim wzrost cen żywności i napojów bezalkoholowych był najwyższy i wyniósł 1,3% (wobec 0,8% w kraju).

Województwo zachodniopomorskie w 2016 r. wytworzyło 2,9% krajowej **produkcji sprzedanej przemysłu** i 2,4% produkcji sprzedanej **budownictwa** (odpowiednio 10 i 11 lokata). W skali roku odnotowano spadek zarówno produkcji sprzedanej przemysłu

(o 2,8%, najgłębszy w kraju spadek po największym w Polsce wzroście w 2015 r.), jak i produkcji sprzedanej budownictwa (o 19,8%, głębszy spadek odnotowano jedynie w warmińsko-mazurskim i podkarpackim).

W 2016 r. w województwie zachodniopomorskim **oddano do użytkowania** 6,9 tys. **mieszkań**, co stanowiło 4,2% mieszkań oddanych do użytkowania w kraju. W skali roku odnotowano największy w Polsce wzrost liczby oddanych mieszkań – o 31,5% (w kraju wzrost o 10,6%). Najwięcej w kraju wzrosła liczba oddanych mieszkań przeznaczonych na sprzedaż lub wynajem (o 77,1%). W niewielkim stopniu wzrosła również liczba mieszkań indywidualnych (o 1,1%), natomiast spadła liczba oddanych mieszkań spółdzielczych (o 17,8%). Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania wynosiła 86,9 m² (przy średniej krajowej 94,4 m²).

Badane przedsiębiorstwa województwa zachodniopomorskiego w 2016 r. w porównaniu z 2015 r. uzyskały lepsze **wyniki finansowe**. Podstawowe wskaźniki ekonomiczno-finansowe były korzystniejsze. Poprawił się wskaźnik poziomu kosztów – z 95,1% do 94,5%. Zwiększył się wskaźnik rentowności obrotu brutto (z 4,9% do 5,5%), netto (z 4,3 do 4,7%) oraz wskaźnik rentowności ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów (z 5,1% do 5,5%). Udział przedsiębiorstw rentownych w liczbie podmiotów ogółem stanowił 81,3%, a ich udział w przychodach z całokształtu działalności wyniósł 88,9% (wobec odpowiednio 83,8% i 92,0% w 2015 r.).

W 2016 r. **nakłady inwestycyjne** badanych przedsiębiorstw województwa zachodniopomorskiego wyniosły 2138,5 mln zł, co stanowiło 1,8% wartości krajowej. W skali roku odnotowano najgłębszy w Polsce spadek nakładów – o 29,8% (w kraju spadek o 11,5%) Spadek wystąpił w większości sekcji, najgłębszy w transporcie i gospodarce magazynowej (o 63,3%). Wzrost nakładów inwestycyjnych wystąpił jedynie w budownictwie (o 44,5%). Według sekcji PKD największy udział w nakładach inwestycyjnych miał przemysł (74,1%). Na maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia przeznaczono 52,6% nakładów inwestycyjnych na środki trwałe, a na budynki i budowle – 38,5%.

Według wstępnych wyników reprezentacyjnego badania **pogłowia zwierząt** gospodarskich w 2016 r. (stan w dniu 1 grudnia), pogłowie trzody chlewnej liczyło 283,0 tys. szt. (2,5% krajowego pogłowia), bydła – 92,3 tys. szt. (1,5%), owiec – 4,7 tys. szt. (1,9%). W skali roku odnotowano wzrost pogłowia trzody chlewnej (o 1,3%), natomiast spadła liczebność stada bydła (o 3,7%) i owiec (o 20,6%). Obsada trzody chlewnej, bydła i owiec w przeliczeniu na 100 ha użytków rolnych (użytki rolne według stanu w czerwcu 2015 r.) była niższa niż średnio w kraju i wynosiła odpowiednio: 33,8 szt. (w kraju 76,4 szt.), 11,0 szt. (najniższa, 39,6 szt.) i 0,6 szt. (1,7 szt.).

W 2016 r. w województwie zachodniopomorskim skup (dane nieostateczne) zbóż podstawowych (z mieszankami zbożowymi, bez ziarna siewnego) wyniósł 1315,1 tys. t (12,8%

skupu krajowego, 2 lokata), ziemniaków – 157,2 tys. t (8,4%), żywca rzeźnego (w przeliczeniu na mięso, łącznie z tłuszczami; w wadze poubojowej ciepłej) – 154,2 tys. t (3,6%) i mleka krowiego – 145,6 mln l (1,3%). W ujęciu rocznym obserwowano wzrost skupu zbóż (o 21,2%) i ziemniaków (o 34,0%), natomiast niższy był skup żywca rzeźnego (o 3,0%) i mleka (o 5,0%).

Przeciętne ceny skupu ważniejszych produktów rolnych kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	2015	2016 ^a	
	w złotych		2015=100
Ziarno zbóż ^b – za 1 dt			
pszenicy	69,97	64,37	92,0
żyta	53,31	52,68	98,8
Ziemniaki jadalne ^c – za 1 dt	48,90	63,62	130,1
Żywiec rzeźny – za 1 kg			
bydło (bez cieląt)	5,78	6,00	103,8
trzoda chlewna	4,48	4,83	107,9
Mleko krowie – za 1 l	1,15	1,09	94,6

^a Dane nieostateczne. ^b Konsumpcyjnych i paszowych bez siewnego. ^c Bez wczesnych.

W województwie zachodniopomorskim w 2015 r., w porównaniu z rokiem poprzednim, odnotowano spadek (w cenach stałych) zarówno globalnej, końcowej, jak i towarowej produkcji rolniczej. Udział województwa w tworzeniu krajowej globalnej produkcji rolniczej wyniósł 4,0%, końcowej – 3,9% i towarowej – 3,7%. Końcowa produkcja rolnicza na 1 ha użytków rolnych osiągnęła jedną z najniższych (po województwie podkarpackim) wartości w kraju (67,6% średniej krajowej).